Fundusze Europejskie Program Regionalny

Rzeczpospolita Polska

DOLNY ŚLĄSK

Unia Europejska Europejskie Fundusze Strukturalne i Inwestycyjne

OCENA EFEKTÓW EKOLOGICZNYCH, SPOŁECZNYCH I GOSPODARCZYCH INWESTYCJI WSPARTYCH W RAMACH OSI ŚRODOWISKO I ZASOBY RPO WD 2014-2020

RAPORT KOŃCOWY

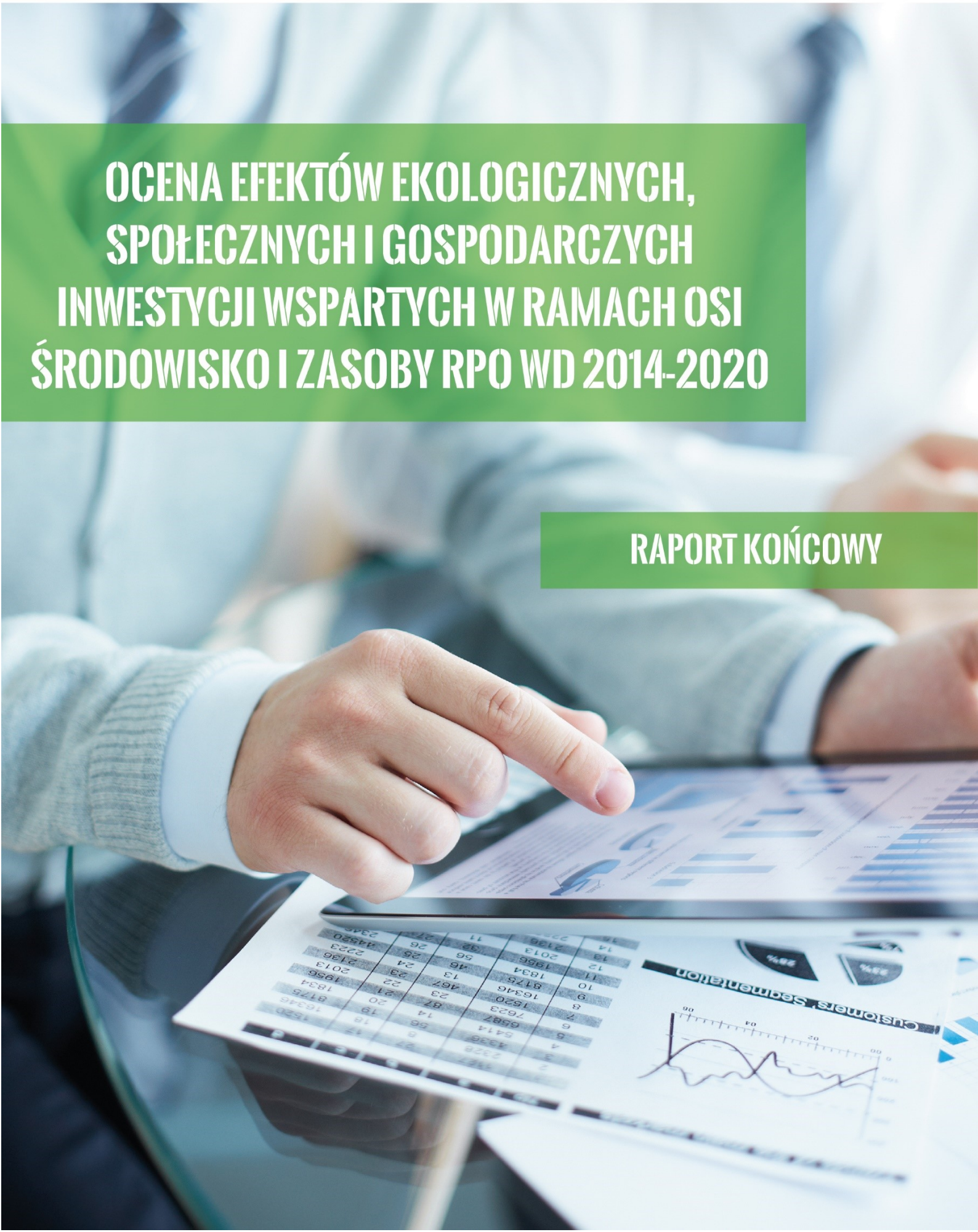

Zamawiający:

Województwo Dolnośląskie – Urząd Marszałkowski
Wybrzeże J. Słowackiego 12-14
50-411 Wrocław
www.umwd.dolnyslask.pl

Wykonawca:

EU-CONSULT Sp. z o.o.
ul. Toruńska 18C, lokal D
80-747 Gdańsk
www.eu-consult.pl

Opracował Zespół Badawczy w składzie:
Krzysztof Gutta (kierownik Zespołu)
Beata Belica
Katarzyna Gutta
Dr Magdalena Fuhrmann
Dariusz Gawlik

Gdańsk 2022

SPIS TREŚCI

CZĘŚĆ METODOLOGICZNA 7

1. Streszczenie 7
2. Summary 11
3. Wyjaśnienia terminologii użytej w raporcie 14
4. Wprowadzenie 17
5. Zarys metodologiczny badania 19

5.1. Zakres badania 19

5.1.1. Zakres przedmiotowy 19

5.1.2. Zakres podmiotowy 19

5.1.3. Zakres czasowy 20

5.2. Cele szczegółowe badania i powiązane z nimi pytania badawcze 20

5.3. Metody i techniki badawcze 21

5.3.1. Analiza danych zastanych (desk research) 21

5.3.2. Wywiady CAWI/CATI (*mix mode*) z Beneficjentami RPO WD 2014-2020 ... 24

5.3.3. Wywiady CAWI/CATI (mix mode) z wnioskodawcami RPO WD 2014-202024

5.3.4. Wywiady indywidualne (IDI) 25

5.3.5. Panel ekspertów 26

5.3.6. Panel delficki 27

5.3.7. Studium przypadku (case study) 27

CZĘŚĆ ANALITYCZNA 29

6. Wpływ form wsparcia na osiągnięcie postawionych celów na poziomie RPO WD 2014-2020 oraz oddziaływanie interwencji na wypełnienie norm unijnych 29

6.1. Jakie czynniki ograniczały skuteczność wsparcia? 29

6.2. W jaki sposób interwencja RPO WD 2014-2020 przyczyniła się do wypełnienia norm unijnych (w tym dyrektywy odpadowej i ściekowej)? ... 31

6.3. Jaka jest komplementarność inwestycji finansowanych z EFRR w ramach RPO WD 2014-2020, a także z działaniami finansowanymi z innych źródeł (w tym krajowych)? 34

6.4. Jak należy ocenić użyteczność wsparcia? 38

6.5. Jaka jest trafność wspartych inwestycji (np. trafność doboru terenów)? ... 43

6.6. Czy zrealizowane działania w ramach osi priorytetowej 4 spełniły oczekiwania adresatów? ... 48

6.7. Czy pojawiły się negatywne efekty uboczne wskutek zrealizowanych projektów w ramach osi 4, które zostały poddane analizie? ... 48

6.8. Czy i jaki wpływ pandemia koronawirusa SARS-Cov-2 miała bądź nadal ma na proces realizacji interwencji w zakresie inwestycji wspartych w ramach osi Środowisko i zasoby? Czy wpłynęła na realizację projektów i poziom osiągnięcia zamierzonych wskaźników? ... 49

7. Wpływ wsparcia na występowanie zmian na poziomie lokalnym i regionalnym ... 51

7.1. W jakim stopniu udało się osiągnąć efekty zamierzonego wsparcia? ... 51

7.2. Jaki jest wpływ projektów realizowanych w ramach osi priorytetowej 4 na stan środowiska naturalnego w regionie? ... 61

8. Efektywność wykorzystania środków finansowych ... 64

8.1. Czy podobne efekty można było osiągnąć przy wykorzystaniu innych instrumentów? ... 64

9. Stopień osiągnięcia efektów przyrodniczych, społecznych i ekonomicznych ... 68

9.1. Czy i jakie efekty przyrodnicze przyniosła realizacja projektów w ramach osi priorytetowej 4 RPO WD 2014-2020 (wpływ na różnorodność biologiczną oraz ekonomiczną, wpływ na ilość i jakość wód, jakość gleb, jakość powietrza)? ... 68

9.2. Czy i jakie efekty społeczne przyniosła realizacja projektów z osi priorytetowej 4 (ochrona przed zagrożeniami naturalnymi takimi jak powódź, susza, pożary lasów, walory rekreacyjne terenów przyrodniczych, jakość życia mieszkańców)? ... 83

9.3. Czy i jakie efekty ekonomiczne przyniosła realizacja projektów w ramach osi priorytetowej 4 (np. zatrudnienie, dodatkowo powstałe inwestycje, zmiany w gospodarce leśnej)? ... 87

9.4. Jakie efekty społeczno-ekonomiczne przyniosła realizacja projektów w obszarze dziedzictwa kulturowego, w tym jak zwiększyła się dostępność do zasobów kulturowych? ... 91

9.5. Który spośród osiągniętych efektów był najbardziej pożądany dla lokalnej społeczności? Ekologiczny, społeczny czy gospodarczy? Który spośród osiągniętych efektów był najmniej korzystny lub niezbyt konieczny dla badanego społeczeństwa? Ekologiczny, społeczny czy gospodarczy? ... 92

9.6. Czy zauważono potrzebę badania innych efektów poza ekologicznymi, społecznymi czy gospodarczymi związanych z ochroną środowiska oraz zasobami? 93
9.7. Czy konieczne jest dalsze wdrażanie działań mających na celu pozytywne efekty ekologiczne, społeczne oraz gospodarcze na środowisko przyrodnicze oraz zasoby? 94
9.8. Jakie można wskazać dobre praktyki interwencji RPO WD 2014-2020 dotyczące osiągania efektów przyrodniczych, społecznych i ekonomicznych? 99
9.9. Czy na skutek wsparcia wystąpiły nieoczekiwane efekty pozytywne, a jeśli tak, to jakie? 100
10. Trwałość uzyskanych efektów 101
10.1. Jaka jest spodziewana trwałość wspartych inwestycji z osi priorytetowej 4? 101
10.2. Jakie czynniki wpływają na trwałość efektów uzyskanych w wyniku interwencji? 105
CZĘŚĆ PODSUMOWUJĄCA 107
11. Wnioski i rekomendacje z badania 107
12. Spis elementów graficznych w treści raportu 111
12.1. Spis wykresów 111
12.2. Spis tabel 114
13. Bibliografia 115
14. Aneksy 118
14.1. Analiza case study 118
14.1.1. Case study projektów 118
14.2. Wywiady CAWI/CATI (mix mode) z Beneficjentami RPO WD 2014-2020 140
14.2.1. Kwestionariusz badania dla beneficjentów działania 4.1 (PI 6a) 140
14.2.2. Kwestionariusz badania dla beneficjentów działania 4.2 (PI 6b) 149
14.2.3. Kwestionariusz badania dla beneficjentów działania 4.3 (PI 6c) i działania 4.4 (6d) 157
14.2.4. Kwestionariusz badania dla beneficjentów działania 4.5 (PI 5b) 166
14.3. Wywiady CAWI/CATI (mix mode) z Beneficjentami RPO WD 2014-2020 174

14.3.1. Kwestionariusz badania dla wnioskodawców działania 4.1 (PI 6a) 174
14.3.2. Kwestionariusz badania dla wnioskodawców działania 4.2 (PI 6b) 177
14.3.3. Kwestionariusz badania dla wnioskodawców działania 4.3 (PI 6c) i działania 4.4 (6d) 180
14.3.4. Kwestionariusz badania dla wnioskodawców działania 4.5 (PI 5b) 183
14.4. Wywiady indywidualne (IDI) 186
14.4.1. Scenariusz wywiadu z przedstawicielem IZ 186
14.4.2. Scenariusz wywiadu z przedstawicielem ZIT AJ oraz ZIT AW (IP) 190
14.4.3. Scenariusz wywiadu z przedstawicielem ZIT WROF (IP) 194
14.4.4. Scenariusz wywiadu z ekspertami oceniającymi wnioski o dofinansowanie 198
14.5. Panel ekspertów 201
14.6. Panel delficki 205
14.7. Scenariusz badania IDI na potrzeby case study 211

CZĘŚĆ METODOLOGICZNA

1. Streszczenie

Celem głównym badania była analiza i ocena wpływu inwestycji środowiskowych i kulturowych w trzech wymiarach: ekologicznym, społecznym oraz gospodarczym w województwie dolnośląskim.

Zarówno trafność, jak i użyteczność wsparcia oceniona została pozytywnie. Wsparcie oferowane w ramach OP 4 RPO WD 2014-2020 trafnie odpowiadało na potrzeby i problemy sfery środowiskowej i kulturowej identyfikowane w województwie dolnośląskim.

Szeroki zakres wspieranych działań w znaczny sposób wpłynął na użyteczność wsparcia. Zwiększono poziom zawodociągowania miast i wsi, zmodernizowano oczyszczalnie ścieków do aktualnych wymogów ochrony środowiska, zapewniono ochronę i odpowiedni poziom udostępnienia zasobów przyrodniczych z jednoczesnym zachowaniem zrównoważonego rozwoju. Ponadto poprawiono ochronę przeciwpowodziową, zbudowano zbiorniki retencyjne poprawiające warunki klimatyczne oraz sam krajobraz przyrodniczy.

Warto również mieć na uwadze wsparcie skierowane ku obiektom zabytkowym, szczególnie licznym i istotnym w analizowanym regionie, co wpłynęło jednocześnie na wzrost atrakcyjności turystycznej regionu.

Stosunkowo najistotniejszą trudnością w realizowanych projektach okazały się być opóźnienia w realizacji wynikające z pandemii COVID-19. Problem ten dotyczy głównie Działań 4.1, 4.2 oraz 4.5. Jak jednak wynika z przeprowadzonych badań, trudności te wpłynęły jedynie na niewielkie przesunięcia w terminach realizacji, nie wpływając jednocześnie na problemy w ukończeniu projektów.

Problemy związane z pandemią dotyczyły jednak ograniczonej liczby projektów (ze względu na ich zakontraktowanie i/lub zakończenie przed jej wybuchem) i nie wpłynęły w widoczny sposób na problem w osiąganiu założonych wartości wskaźników. Można również wskazać, że częściowo pandemia wpłynęła pozytywnie na realizowane projekty.

Jak zauważyli uczestnicy panelu ekspertów, ze względu na wprowadzane obostrzenia, w tym w poruszeniu się poza granice kraju, na znaczeniu zyskała turystyka krajowa. Poprzez to widocznie wzrosła liczba odwiedzających wsparte w ramach projektów miejsca atrakcyjne przyrodniczo i kulturowo na obszarze województwa dolnośląskiego.

Biorąc pod uwagę wyniki badania ilościowego z beneficjentami, średnio 48,5% z nich realizowało inwestycje uzupełniające, finansowane z innych źródeł. Najwyższy udział w tym zakresie odnotowano w przypadku Działania 4.2, gdzie wyniósł on ponad 72%. Najniższy udział przypadł z kolei na Działanie 4.5, gdzie jedynie ok. ¼ beneficjentów prowadziła inwestycje uzupełniające. Warto jednak zaznaczyć, że po części wynika to z charakteru

tychże inwestycji (projekty realizowane w ramach Działania 4.5 odnosiły się do kompleksowych inwestycji przeciwpowodziowych czy budowy/rozbudowy systemów i urządzeń małej retencji), które często nie wymagały działań o charakterze uzupełniającym.

W zakresie trafności interwencji należy podkreślić w tym zakresie istotne znaczenie odpowiednich kryteriów wyboru projektów, w tym zgodność projektów ze Strategiami ZIT, Krajowym Programem Oczyszczania Ścieków Komunalnych czy Wojewódzkim planem gospodarki odpadami. Właściwe kryteria determinowały tym samym wysoki poziom trafności wspartych inwestycji, właściwie uniemożliwiając wybór nietrafnych projektów.

Analiza desk research w zakresie stosowanych kryteriów wyboru projektów potwierdziła, że trafność wspartych inwestycji ocenić należy pozytywnie i nie należy w tym zakresie (kryteriów wyboru) wprowadzać istotnych zmian (w przypadku kontynuowania analogicznego wsparcia w przyszłości).

Jak wykazały wyniki badań, beneficjentom udało się osiągnąć planowane efekty, a sama interwencja ma znaczący wpływ zarówno na sferę przyrodniczą, jak i społeczną i ekonomiczną. Jak wynika z przeprowadzonych badań, trudno określić najbardziej pożądany rodzaj efektów względem lokalnej społeczności. Z jednej strony bowiem mieszkańcy za najbardziej pożądane uznają te projekty, których efekty mogą samodzielnie wykorzystać, jak np. projekty z zakresu gospodarki odpadowej i wodno-ściekowej, gdzie korzyści są dla nich bezpośrednio widoczne.

Podobnie sytuacja prezentuje się w przypadku Działania 4.3, w ramach których realizowano projekty z zakresu dziedzictwa kulturowego, a efekty w tym zakresie uznać można za najbardziej „uspołecznione". Z drugiej jednak strony, projekty z zakresu bezpieczeństwa (Działanie 4.5) nie pozostają w bezpośrednim zainteresowaniu samych mieszkańców, lecz z punktu widzenia zarządzania regionem oraz niwelowania zagrożeń powodziowych stanowią jedną z głównych osi działań, które muszą realizować lokalne władze samorządowe. Tym samym, wszystkie z realizowanych typów projektu i, poprzez to, osiąganych efektów są zdaniem ewaluatora równie ważne dla lokalnej społeczności – zarówno te bezpośrednio zauważalne przez samych mieszkańców, jak i zapewniających odpowiednią infrastrukturę bezpieczeństwa.

Udowodniono również, że bez podjętej interwencji nie zostałaby zrealizowana większość z inwestycji, a jedynie te najistotniejsze z punktu widzenia bezpieczeństwa (przy czym i w tym przypadku mowa o znacznie okrojonych projektach).

Jak wynika z analizy, wsparte dotychczas inwestycje cechować będą się dłuższym okresem trwałości, niż wymagany jest dla tego typu projektów. Dokładny okres trwałości uzależniony będzie od środków dostępnych na właściwą eksploatację i konserwację utworzonej infrastruktury, kompetencji osób pełniących nad nią funkcję nadzorczą, innowacyjnych rozwiązań związanych z monitoringiem wspartych obiektów czy też przyszłych działań

związanych z popularyzowaniem kultury i odtworzonych wartości przyrodniczych. Zarówno przedstawiciele IZ/ZIT, jak i eksperci potwierdzili wysoki poziom trwałości zrealizowanych inwestycji.

Zdaniem badanych nie powinny wystąpić żadne problemy z zachowaniem obligatoryjnego okresu trwałości, a ze względu na wysoką jakość wykorzystywanych materiałów okres ten powinien być ostatecznie znacznie dłuższy. Podkreślano istotne znaczenie wymogów (w tym unijnych) które musiały spełniać realizowane projekty oraz dalsze plany beneficjentów w zakresie rozbudowy zbudowanej obecnie infrastruktury w przyszłości, tj. przy wykorzystaniu środków przyszłej perspektywy finansowej.

Biorąc pod uwagę wyniki przeprowadzonych badań, mając również na uwadze ograniczone środki, które będą mogły zostać wykorzystane w przyszłości oraz dotychczasowe ustalenia względem planowanej interwencji na lata 2021-2027 (w tym wsparcie planowane na szczeblu krajowym) rekomenduje się utrzymanie wspierania części z dotychczasowych działań. Największy nacisk położony zostać powinien na rozwój gospodarki wodno-ściekowej, co uwarunkowane jest występowaniem na obszarze województwa aglomeracji niespełniających wymogów dyrektywy ściekowej. Istotne jest zatem wsparcie projektów z zakresu gospodarki ściekowej i wodnej w obszarze infrastruktury odprowadzania i oczyszczania ścieków w ramach aglomeracji wskazanych w KPOŚK od 2 – 15 tys. RLM (w tym oczyszczalnie ścieków komunalnych, rozwój sieci kanalizacji sanitarnej, zagospodarowanie osadów ściekowych, monitoring). Rekomendowanym rozwiązaniem jest również uwzględnienie (jako element uzupełniający projektu) inwestycji w zakresie infrastruktury wodociągowej.
Ponadto kontynuować należy wsparcie z zakresu ochrony środowiska, w tym z obszaru ochrony zasobów przyrodniczych, czynnej ochrony przyrody, ochrony bioróżnorodności, ograniczania antropopresji czy w zakresie budowy zielonej infrastruktury.
Analiza wykazała również duży potencjał w zakresie realizacji projektów dot. dziedzictwa kulturowego. Z tego względu rekomenduje się utrzymanie tego typu wsparcia poprzez zapewnienie finansowania projektów dotyczących budowy/modernizacji szlaków turystycznych (w tym odwołujących się do walorów historycznych, kulturowych i przyrodniczych), miejsc wypoczynku i rekreacji.
Ze względu na objęcie obszaru gospodarki komunalnej przez wsparcie na poziomie krajowym (Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej w ramach projektu Programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027), dopuszcza się ewentualne utrzymanie możliwości finansowania z poziomu regionalnego, lecz wyłącznie wobec niewielkich projektów z zakresu odzysku zasobów.
Mimo wciąż występujących potrzeb z obszaru bezpieczeństwa, nie rekomenduje się objęcia interwencją tego obszaru, z powodu planowanego wspierania go z poziomu krajowego

(zgodnie z założeniami Projektu Programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 planuje się skierowanie wsparcia na zapewnienie bezpieczeństwa powodziowego i przeciwdziałanie suszy poprzez budowę, przebudowę lub remont urządzeń wodnych i infrastruktury towarzyszącej).

Szczególny nacisk położony powinien zostać na projekty z zakresu wsparcia dziedzictwa kulturowego, cieszące się szczególnym dotychczasowym zainteresowaniem wnioskodawców. Istotne jest również uwzględnienie w tym zakresie wsparcia w realizacji projektów dotyczących edukacji ekologicznej oraz działań informacyjnych.

2. Summary

The objective of the study was to analyse and evaluate the impact of environmental and cultural investments in the scope of ecology, society and economics in the Dolnośląskie Voivodeship.

Accuracy and usefulness of the support were assessed positively. Support under 4 PA of the ROP DV 2014-2020 accurately responded to diagnosed needs and problems of environmental and cultural spheres of the voivodeship. Considerably broad scope of supported activities significantly influenced support's level of usefulness. Water supply coverage in cities and villages was increased, sewage treatment plants were modernized to meet the current environmental protection requirements while ensuring the adequate level of environmental protection and the access to natural resources and maintaining sustainable development. Moreover, another achieved effects included improved flood protection and retention reservoirs built to improve climatic conditions and the natural landscape. Support for historic buildings (especially numerous and significant in the analysed region) contributed to an increase in the tourist attractiveness of the region.

Relatively the most significant difficulty in the implementation of projects concerned delays resulting from the COVID-19 pandemic, with the problem concerning predominantly Measures 4.1, 4.2 and 4.5. However, according to results of the research, these difficulties resulted merely in insignificant shifts in deadlines for implementation, without causing barriers for completing projects. Furthermore, problems related to the pandemic concerned a limited number of projects (due to their contracting and/or completion before its outbreak) and did not have a visible impact on achieving assumed values of indicators. It should also be indicated that the pandemic had a partly positive impact on implemented projects. According to participants of the expert panel, due to introduced restrictions, including moving outside the country, domestic tourism has gained in importance. As a result, the number of visitors to places attractive in terms of nature and culture in the area of the Dolnośląskie Voivodeship, supported by projects, visibly increased.

Taking into account results of the quantitative research with beneficiaries, on average 48.5% of respondents implemented complementary investments financed from other sources. The highest share in this respect was recorded in the case of Measure 4.2, where it amounted to over 72%. The lowest share, however, concerned the Measure 4.5, where only about a quarter of beneficiaries chose to implement complementary investments, resulting from the nature of said investments (projects implemented under Measure 4.5 related to comprehensive flood protection investments or the construction/extension of small retention systems and devices), which often did not require complementary activities.

Concerning the accuracy of intervention, project selection criteria were especially significant, including the compliance of projects with the ITI Strategies, the National Programme for

Municipal Waste Water Treatment or the Voivodeship Waste Management Plan. Therefore, adequate criteria determined a high level of accuracy of supported investments, proving it impossible to select not adequate projects. Desk research analysis of applied project selection criteria confirmed that the accuracy of supported investments should be assessed considerably positively and no significant changes should be introduced to selection criteria (provided that the same support is continued in the future).

According to results of the research, beneficiaries achieved planned effects,contributing to a significant impact of the intervention on natural, social and economic spheres. Conducted research proved it to be difficult to define the most needed type of effects for the local community given that beneficiaries value projects concerning waste management and water and sewage management, where the benefits are directly related to them and usable. Conclusions are similar in the case of Measure 4.3 concerning projects in the scope of cultural heritage, where effects in this respect can be considered the most "socially-oriented". On the other hand, however, projects concerning security (Measure 4.5) are not directly interesting to inhabitants, even though they constitute one of main measures that must be implemented by local self-government authorities given region's needs in terms of the elimination of flood risks. Therefore, according to the evaluator, all types of implemented projects and their effects are equally significant for the local community - both projects which results are directly noticeable by residents and projects providing adequate security infrastructure.

Basing on the research it was also concluded that without the intervention the majority of investments would not have been implemented, with the implementation of merely those projects that are crucial from the point of view of safety (therefore significantly reduced projects).

According to conducted analysis, supported investments will have a longer life span than it is required for this type of project. The exact period of durability will depend on the funds available for the proper operation and maintenance of developed infrastructure, competences of the staff performing a supervisory function, innovative solutions related to the monitoring of supported facilities, and future measures related to the popularisation of culture and restored natural values. Representatives of the MA/ITI and experts confirmed the high durability level of implemented investments. Respondents of the study believe that there should be no problems with maintaining the mandatory durability, and due to the high quality of used materials this period should be considerably prolonged. Respondents pointed to the significance of requirements (including EU requirements) which had to be met by implemented projects and to further plans of beneficiaries with regard to the expansion of currently built infrastructure in the future, i.e. with the use of funds from the future financial perspective.

Considering results of conducted research, the fact of limited resources which can be used in the future and current arrangements for the planned intervention for 2021-2027 (including support planned at the national level), it is recommended to maintain support for some of already implemented measures. A considerably significant aspect in this regard constitutes the development of water and sewage management, conditioned by the fact that agglomerations in the voivodeship do not meet requirements of the sewage directive. It is, therefore, crucial to support projects in the scope of sewage and water management in the area of sewage collection and treatment infrastructure within agglomerations from 2 to 15 thousands ENI, indicated in the National Programme for Municipal Waste Water Treatment (including municipal wastewater treatment plants, development of a sanitary sewage system, management of sewage sludge, monitoring). It is also recommended to include investments in the scope of water supply infrastructure (as a supplementary element of the project).

Furthermore, support regarding environmental protection should be continued, including areas of natural resources protection, active nature protection, protection of biodiversity, limiting anthropopressure or building green infrastructure.

Results of conducted analysis indicated also a considerable potential in the implementation of projects in the scope of cultural heritage. Therefore, it is recommended to maintain this type of support by providing financing for projects related to the development/modernization of tourist routes (including those of historical, cultural and natural values), places of rest and recreation.

Due to the municipal economy being included in the support at the national level (Supporting the transformation towards a circular economy and resource-efficient economy under the project of the Programme European Funds for Infrastructure, Climate, Environment 2021-2027), it is possible to maintain the possibility of financing from the regional level but merely for small projects concerning resource recovery.

Even though needs are still identified in the area of security, it is not recommended to cover this scope with intervention due to the planned support at the national level (according to the objectives of the Programme European Funds for Infrastructure, Climate, Environment 2021-2027, it is planned to direct support to ensure flood safety and preventing drought by building, reconstructing or renovating water facilities and accompanying infrastructure).

Particular emphasis should be placed on projects providing the support for cultural heritage, particularly interesting to applicants. Furthermore, it is significant to include support concerning the implementation of projects related to environmental education and information activities.

3. Wyjaśnienia terminologii użytej w raporcie

Skrót	***Wyjaśnienie***
CATI	Wywiad telefoniczny wspomagany komputerowo (z j. ang. *Computer-Assisted Telephone Interviewing*)
CAWI	Ankieta internetowa (z j. ang. *Computer-Assisted Web Interview*)
CT	Cel Tematyczny
EFRR	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
EFS	Europejski Fundusz Społeczny
FGI	Zogniskowany wywiad grupowy (z j. ang. *Focused Group Interview*)
GUS	Główny Urząd Statystyczny
IDI	Indywidualny wywiad pogłębiony (z j. ang. *In-Depth Interview*)
IP	Instytucja Pośrednicząca
ZIT AJ	Instytucja Pośrednicząca w realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego na lata 2014-2020 – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne Aglomeracji Jeleniogórskiej (Miasto Jelenia Góra)
ZIT AW	Instytucja Pośrednicząca w realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego na lata 2014-2020 – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne Aglomeracji Wałbrzyskiej (Miasto Wałbrzych)
ZIT WROF	Instytucja Pośrednicząca w realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego na lata 2014-2020 – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego (Miasto Wrocław)
IZ RPO WD	Instytucja Zarządzająca Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Dolnośląskiego na lata 2014-2020
KPOŚK	Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych

Skrót	*Wyjaśnienie*
OP	Oś Priorytetowa
PI	Priorytet Inwestycyjny
RLM	Równoważna liczba mieszkańców
RPO WD 2007-2013	Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013
RPO WD 2014-2020	Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego na lata 2014-2020
SzOOP	Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych
UE	Unia Europejska
ZIT	Zintegrowane Inwestycje Terytorialne

Tabela 1. Korelacja pomiędzy działaniami a priorytetami inwestycyjnymi objętymi niniejszym badaniem

OP	Numer działania	Numer poddziałania(jeśli dotyczy)	Nr CT	Nr PI
ŚRODOWISKO I ZASOBY OP 4	4.1 Gospodarka odpadami	Nie dotyczy	CT 6	6a
	4.2 Gospodarka wodno-ściekowa	4.2.1 Gospodarka wodno-ściekowa – konkursy horyzontalne	CT 6	6b
		4.2.2 Gospodarka wodno-ściekowa – ZIT WROF		
		4.2.3 Gospodarka wodno-ściekowa – ZIT AJ		
		4.2.4 Gospodarka wodno-ściekowa – ZIT AW		
	4.3 Dziedzictwo kulturowe	4.3.1 Dziedzictwo kulturowe – konkursy horyzontalne	CT 6	6c
		4.3.2 Dziedzictwo kulturowe – ZIT WROF		
		4.3.3 Dziedzictwo kulturowe – ZIT AJ		
		4.3.4 Dziedzictwo kulturowe – ZIT AW		

OP	Numer działania	Numer poddziałania(jeśli dotyczy)	Nr CT	Nr PI
	4.4 Ochrona i udostępnianie zasobów przyrodniczych	4.4.1 Ochrona i udostępnianie zasobów przyrodniczych – konkursy horyzontalne	CT 6	6d
		4.4.2 Ochrona i udostępnianie zasobów przyrodniczych – ZIT WROF		
		4.4.3 Ochrona i udostępnianie zasobów przyrodniczych – ZIT AJ		
		4.4.4 Ochrona i udostępnianie zasobów przyrodniczych – ZIT AW		
	4.5 Bezpieczeństwo	4.5.1 Bezpieczeństwo – konkursy horyzontalne	CT 5	5b
		4.5.2 Bezpieczeństwo – ZIT WROF		

Źródło: opracowanie własne EU-CONSULT sp. z o.o.

4. Wprowadzenie

Celem głównym badania była analiza i ocena wpływu inwestycji środowiskowych i kulturowych w trzech wymiarach: ekologicznym, społecznym oraz gospodarczym w województwie dolnośląskim.

Przedmiotowa ewaluacja służy ocenie wpływu inwestycji wspartych w ramach OP 4 Środowisko i zasoby w wymiarze ekologicznym, społecznym oraz gospodarczym. W szczególności ewaluacja pozwoliła sprawdzić, czy:

- wdrożone formy wsparcia inwestycji umożliwiły osiągnięcie postawionych celów na poziomie RPO WD 2014-2020 oraz w jaki sposób interwencja przyczyniła się do wypełnienia norm unijnych (w tym dyrektywy odpadowej i ściekowej),
- środki finansowe przeznaczone na realizację interwencji zostały efektywnie wykorzystane,
- udzielone wsparcie przyniosło zakładane zmiany na poziomie lokalnym i regionalnym,
- zostały osiągnięte efekty przyrodnicze, społeczne, ekonomiczne,
- efekty uzyskane w wyniku interwencji są trwałe.

Tym samym, analiza pozwala zweryfikować, czy podjęte inwestycje przyczyniają się do realizacji celów szczegółowych: stworzenia efektywnego systemu gospodarowania odpadami, zgodnego z zasadą zrównoważonego rozwoju i opartego na hierarchii sposobów postępowania z odpadami, niwelowania dysproporcji w dostępie mieszkańców do sieci, ale przede wszystkim kanalizacyjnej, również wodociągowej, zwłaszcza na obszarach wiejskich, zwiększenia atrakcyjności województwa zarówno dla jego mieszkańców, jak i również turystów, z zachowaniem ochrony istniejących zasobów dziedzictwa kulturowego, przeciwdziałania czynnikom i zjawiskom powodującym ubożenie różnorodności biologicznej oraz zwiększenia bezpieczeństwa regionu.

Oczekiwanym rezultatem badanej interwencji w zakresie efektów ekologicznych, społecznych oraz gospodarczych są lepsze warunki bytowe mieszkańców w bardziej przyjaznym środowisku, z zachowaniem różnorodności biologicznej oraz cennych wartości kulturowych.

Niniejsze badanie pozwala zdiagnozować, czy i w jakim stopniu założone cele zostały osiągnięte i czy rzeczywista interwencja w ramach RPO WD przyczyniła się do ograniczenia napotykanych problemów.

W ramach dotychczas przeprowadzonych naborów dla OP poddanej analizie (OP 4 Środowisko i zasoby RPO WD 2014-2020) do dnia 31 marca 2021 r. podpisano 183 umowy z beneficjentami o łącznej wartości ok. 696 mln zł, co stanowi ok. 85 % alokacji przeznaczonej na realizację projektów w osi priorytetowej 4 (wartość alokacji osi 4 – ponad 820 mln zł).

Taki stopień zaawansowania wdrażanego wsparcia potwierdza rzetelny charakter podjętej analizy skuteczności ww. interwencji oraz umożliwia wyciągnięcie trafnych wniosków.

5. Zarys metodologiczny badania

5.1. Zakres badania

5.1.1. Zakres przedmiotowy

Zakres badania obejmuje działania uwzględnione w następujących priorytetach inwestycyjnych OP 4 Środowisko i zasoby:

Schemat 1. Zakres przedmiotowy badania

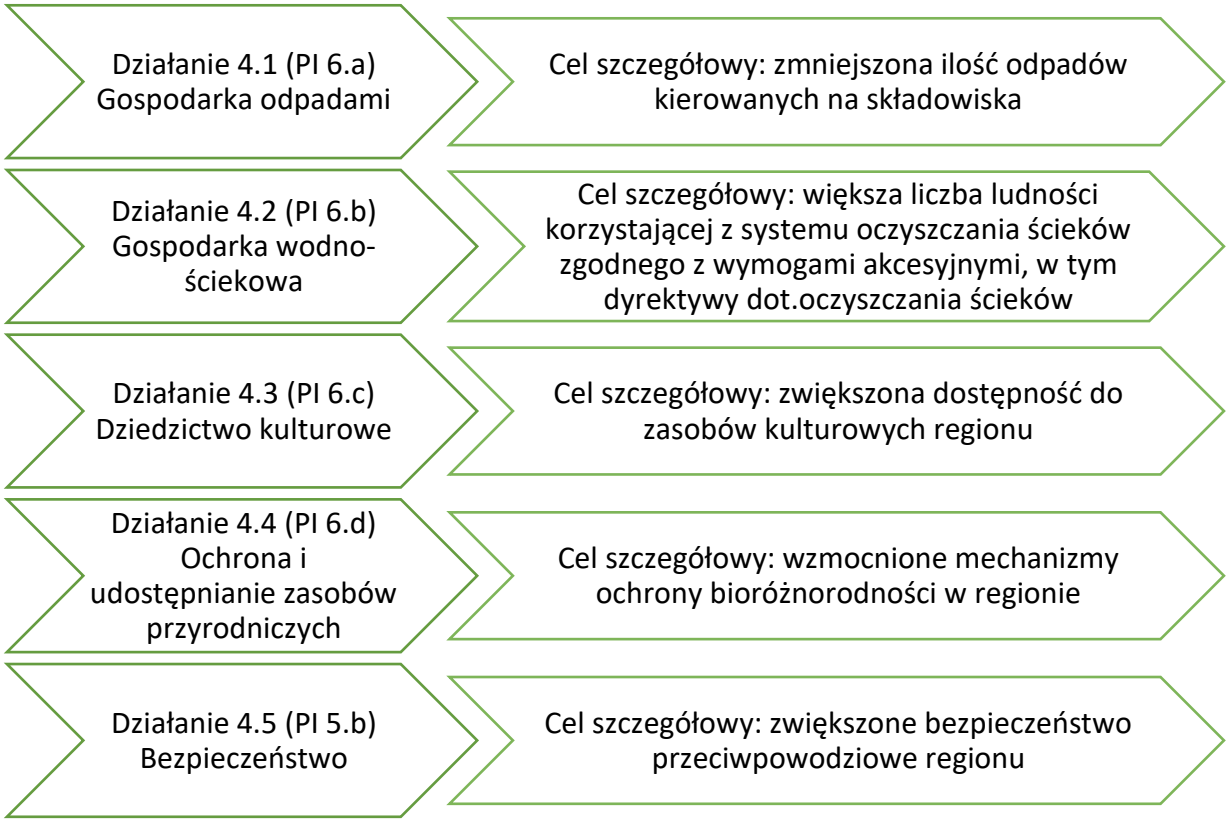

Źródło: opracowanie własne EU-CONSULT sp. z o.o.

5.1.2. Zakres podmiotowy

Dla właściwej realizacji badania konieczne było dotarcie do następujących osób/ grup respondentów:

- Beneficjenci RPO WD 2014-2020;
- Wnioskodawcy, którzy ubiegali się o dofinansowanie projektów w ramach działań RPO WD 2014-2020;
- Uczestnicy projektów realizowanych w ramach RPO WD 2014-2020;
- Przedstawiciele instytucji zaangażowanych w realizację RPO WD 2014-2020;

- Eksperci zewnętrzni z danego obszaru tematycznego, niezaangażowani we wdrażanie RPO WD 2014-2020, oceniający wnioski.

5.1.3. Zakres czasowy

Analiza objęła okres od etapu programowania RPO WD 2014-2020 do momentu rozpoczęcia realizacji badania.

5.2. Cele szczegółowe badania i powiązane z nimi pytania badawcze

1) **Sprawdzenie, czy wdrożone formy wsparcia inwestycji umożliwiły osiągnięcie postawionych celów na poziomie RPO WD 2014-2020 oraz w jaki sposób interwencja przyczyniła się do wypełnienia norm unijnych (w tym dyrektywy odpadowej i ściekowej).**
   1. Jakie czynniki ograniczały skuteczność wsparcia?
   2. W jaki sposób interwencja RPO WD 2014-2020 przyczyniła się do wypełnienia norm unijnych (w tym dyrektywy odpadowej i ściekowej)?
   3. Jaka jest komplementarność inwestycji finansowanych z EFRR w ramach RPO WD 2014-2020, a także z działaniami finansowanymi z innych źródeł (w tym krajowych)?
   4. Jak należy ocenić użyteczność wsparcia?
   5. Jaka jest trafność wspartych inwestycji (np. trafność doboru terenów),
   6. Czy zrealizowane działania w ramach osi priorytetowej 4 spełniły oczekiwania adresatów?
   7. Czy pojawiły się negatywne efekty uboczne wskutek zrealizowanych projektów w ramach osi 4, które zostały poddane analizie?
   8. Czy i jaki wpływ pandemia koronawirusa SARS-Cov-2 miała bądź nadal ma na proces realizacji interwencji w zakresie inwestycji wspartych w ramach osi Środowisko i zasoby? Czy wpłynęła na realizację projektów i poziom osiągnięcia zamierzonych wskaźników?

2) **Sprawdzenie, czy środki finansowe przeznaczone na realizację interwencji zostały efektywnie wykorzystane.**
   9. Czy podobne efekty można było osiągnąć przy wykorzystaniu innych instrumentów?

3) **Sprawdzenie, czy udzielone wsparcie przyniosło zakładane zmiany na poziomie lokalnym i regionalnym.**
   10. Jaki jest wpływ projektów realizowanych w ramach osi priorytetowej 4 na stan środowiska naturalnego w regionie?
   11. W jakim stopniu udało się osiągnąć efekty zamierzonego wsparcia?

4) **Sprawdzenie, czy zostały osiągnięte efekty przyrodnicze, społeczne, ekonomiczne.**

12. Czy i jakie efekty przyrodnicze przyniosła realizacja projektów w ramach osi priorytetowej 4 RPO WD 2014-2020 (wpływ na różnorodność biologiczną oraz ekonomiczną, wpływ na ilość i jakość wód, jakość gleb, jakość powietrza)?
13. Czy i jakie efekty społeczne przyniosła realizacja projektów z osi priorytetowej 4 (ochrona przed zagrożeniami naturalnymi takimi jak powódź, susza, pożary lasów, walory rekreacyjne terenów przyrodniczych, jakość życia mieszkańców)?
14. Czy i jakie efekty ekonomiczne przyniosła realizacja projektów w ramach osi priorytetowej 4 (np. zatrudnienie, dodatkowo powstałe inwestycje, zmiany w gospodarce leśnej)?
15. Jakie efekty społeczno-ekonomiczne przyniosła realizacja projektów w obszarze dziedzictwa kulturowego, w tym jak zwiększyła się dostępność do zasobów kulturowych?
16. Który spośród osiągniętych efektów był najbardziej pożądany dla lokalnej społeczności? Ekologiczny, społeczny czy gospodarczy?
17. Który spośród osiągniętych efektów był najmniej korzystny lub niezbyt konieczny dla badanego społeczeństwa? Ekologiczny, społeczny czy gospodarczy?
18. Czy zauważono potrzebę badania innych efektów poza ekologicznymi, społecznymi czy gospodarczymi związanych z ochroną środowiska oraz zasobami?
19. Czy konieczne jest dalsze wdrażanie działań mających na celu pozytywne efekty ekologiczne, społeczne oraz gospodarcze na środowisko przyrodnicze oraz zasoby?
20. Jakie można wskazać dobre praktyki interwencji RPO WD 2014-2020 dotyczące osiągania efektów przyrodniczych, społecznych i ekonomicznych?
21. Czy na skutek wsparcia wystąpiły nieoczekiwane efekty pozytywne, a jeśli tak, to jakie?

5) Sprawdzenie, czy efekty uzyskane w wyniku interwencji są trwałe.

22. Jaka jest spodziewana trwałość wspartych inwestycji z osi priorytetowej 4?
23. Jakie czynniki wpływają na trwałość efektów uzyskanych w wyniku interwencji?

5.3. Metody i techniki badawcze

5.3.1. Analiza danych zastanych (desk research)

Analiza danych zastanych to metoda badań społecznych, która zakłada szczegółową analizę istniejących już i dostępnych danych. W jej wyniku następuje scalanie, przetworzenie i analiza danych rozproszonych dotychczas wśród rozmaitych źródeł.
Na etapie prac nad raportem metodologicznym analiza desk research stanowiła wstęp do dalszych badań, bowiem wyniki uzyskane w jej trakcie mogły posłużyć do realizacji dalszych etapów badania, przede wszystkim nakierowując Zespół Badawczy na konkretne problemy, które można było pogłębić i wyjaśnić w wyniku realizacji badań reaktywnych.

Na etapie prac nad raportem końcowym desk research pozwolił na uzyskanie wysoce obiektywnych informacji, bowiem analiza desk research wolna jest od większości obciążeń charakterystycznych dla badań reaktywnych, takich jak efekt ankieterski.

Źródło danych:

- Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2014-2020;
- Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych RPO WD 2014-2020 wraz z załącznikami - obowiązujący i właściwy dla danego naboru konkursowego i realizowanych projektów);
- Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020;
- Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030;
- Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego;
- Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Jeleniogórskiej na lata 2014-2023;
- Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Wałbrzyskiej;
- Regionalna Strategia Innowacji dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2011-2020;
- Dolnośląska Strategia Innowacji 2030;
- Umowa Partnerstwa na lata 2014-2020;
- Raporty z badań ewaluacyjnych;
- Ramy prawne (prawa krajowego i unijnego);
- Sprawozdania roczne i okresowe z realizacji RPO WD 2014-2020;
- Raporty z SL2014;
- Dane monitoringowe;
- Wnioski o dofinansowanie;
- Dane pozyskane od beneficjentów;
- Regulaminy konkursów;
- Kryteria wyboru projektów;
- Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych – AKPOŚK 2 0 2 0, projekt z dn. 21.08. 2020 r.;
- Zapisy dotyczące zakresu niniejszego badania, wskazane w wymienionych poniżej dokumentach:

➢ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu

Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006;

- Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) nr 215/2014 z dnia 7 marca 2014 r. ustanawiające zasady wykonania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego w zakresie metod wsparcia w odniesieniu do zmian klimatu, określania celów pośrednich i końcowych na potrzeby ram wykonania oraz klasyfikacji kategorii interwencji w odniesieniu do europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych;
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1300/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1084/2006;
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1301/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i przepisów szczególnych dotyczących celu „Inwestycje na rzecz wzrostu i zatrudnienia" oraz w sprawie uchylenia rozporządzenia (WE) nr 1080/2006;
- Dyrektywa Rady z dnia 21 maja 1991 r. dotycząca oczyszczania ścieków komunalnych (91/271/EWG), art. 3-5.
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/851 z dnia 30 maja 2018 r. zmieniająca dyrektywę 2008/98/WE w sprawie odpadów;),
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/850 z dnia 30 maja 2018 r. zmieniająca dyrektywę 1999/31/WE w sprawie składowania odpadów.
- Ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020;
- Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach;
- Obowiązująca Strategia Europa 2020;
- Projekt Umowy Partnerstwa dla realizacji Polityki Spójności 2021-2027 w Polsce, styczeń 2021 r.;
- Projekt Programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027;
- Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027 – Projekt.

5.3.2. Wywiady CAWI/CATI (*mix mode*) z Beneficjentami RPO WD 2014-2020

W przypadku techniki CAWI/CATI (mix mode) do potencjalnych respondentów wysyłane są e-maile, zawierające: informację o badaniu, list polecający oraz link do ankiety. Osoby, które nie zareagują na maila, otrzymują maile przypominające o badaniu, następnie zaś miejsce ma kontakt telefoniczny, służący realizacji badania CATI.

Zastosowanie ankiety internetowej, oferującej poczucie anonimowości, pozwala na uzyskanie pełniejszych informacji na temat zagadnień poruszanych w badaniu, a zwłaszcza na pytania delikatnej natury, na które respondenci niechętnie udzielają odpowiedzi, gdy mają kontakt z ankieterem. Technika CATI pozwala z kolei na dotarcie z badaniem do osób, które ignorują ankiety internetowe, za to są skłonne do wzięcia udziału w wywiadzie, gdy zostaną o to poproszone przez ankietera.

Badana populacja: Beneficjenci projektów realizujący podlegające ewaluacji projekty.

Liczebność, dobór i struktura próby: Badaniu poddani zostali wszyscy Beneficjenci RPO WD 2014-2020 realizujący podlegające ewaluacji projekty – Wykonawca skierował zaproszenie do CAWI do wszystkich potencjalnych respondentów, a następnie objął badaniem CATI wszystkich Wnioskodawców i Beneficjentów, którzy nie wzięli udziału w badaniu CAWI.

Tabela 2 Struktura próby do badania CAWI/CATI z beneficjentami (umowy rozwiązane zostały odrzucone z populacji)

Działanie	Liczba beneficjentów	Minimalna liczba respondentów
4.1 Gospodarka odpadami (PI 6a)	15	15
4.2 Gospodarka wodno-ściekowa (PI 6b)	35	35
4.3 Dziedzictwo kulturowe (PI 6c)	53	53
4.4 Ochrona i udostępnianie zasobów przyrodniczych (PI 6d)	35	35
4.5 Bezpieczeństwo (PI 5b)	17	17
Łącznie	**155**	**155**

Źródło: opracowanie własne EU-CONSULT sp. z o.o.

5.3.3. Wywiady CAWI/CATI (mix mode) z wnioskodawcami RPO WD 2014-2020

W przypadku techniki CAWI/CATI (mix mode) do potencjalnych respondentów wysyłane są e-maile, zawierające: informację o badaniu, list polecający oraz link do ankiety. Osoby, które

nie zareagują na maila, otrzymują maile przypominające o badaniu, następnie zaś miejsce ma kontakt telefoniczny, służący realizacji badania CATI.

Zastosowanie ankiety internetowej, oferującej poczucie anonimowości, pozwala na uzyskanie pełniejszych informacji na temat zagadnień poruszanych w badaniu, a zwłaszcza na pytania delikatnej natury, na które respondenci niechętnie udzielają odpowiedzi, gdy mają kontakt z ankieterem. Technika CATI pozwala z kolei na dotarcie z badaniem do osób, które ignorują ankiety internetowe, za to są skłonne do wzięcia udziału w wywiadzie, gdy zostaną o to poproszone przez ankietera.

Badana populacja: Wnioskodawcy, którzy ubiegali się o wsparcie w ramach podlegających ewaluacji PI.

Liczebność, dobór i struktura próby: Badaniem objęci zostali wszyscy wnioskodawcy, którzy ubiegali się o wsparcie w ramach podlegających ewaluacji PI – Wykonawca skierował zaproszenie do CAWI do wszystkich potencjalnych respondentów, a następnie objął badaniem CATI wszystkich wnioskodawców, którzy nie wzięli udziału w badaniu CAWI.

Tabela 3 Struktura próby do badania CAWI/CATI z wnioskodawcami

Działanie	Liczba wnioskodawców	Minimalna liczba respondentów
4.1 Gospodarka odpadami (PI 6a)	1	1
4.2 Gospodarka wodno-ściekowa (PI 6b)	3	3
4.3 Dziedzictwo kulturowe (PI 6c)	50	50
4.4 Ochrona i udostępnianie zasobów przyrodniczych (PI 6d)	7	7
4.5 Bezpieczeństwo (PI 5b)	19	19
Łącznie	**80**	**80**

Źródło: opracowanie własne EU-CONSULT sp. z o.o.

5.3.4. Wywiady indywidualne (IDI)

IDI polega na przeprowadzeniu z daną osobą ustrukturyzowanej rozmowy. Rozmowa ta realizowana jest według określonego schematu, zwanego scenariuszem wywiadu, a jej celem jest uzyskanie konkretnych informacji w sposób planowy i metodyczny.

Standaryzacja poruszanych zagadnień, a w szczególności celu rozmowy pozwala na uzyskanie informacji istotnych z punktu widzenia celów badania. Charakter rozmowy i duża swoboda w komunikacji ułatwiają zaś pogłębianie poruszanych zagadnień i wyjaśnianie

zdiagnozowanych zjawisk. Wywiady pogłębione mają na celu przede wszystkim odpowiedzenie na pytanie, dlaczego dane zjawisko występuje, a nie samo proste stwierdzenie jego występowania. Mała liczebność populacji oraz konieczność uzyskania wiedzy o konkretnych zjawiskach i mechanizmach sprawiają, że wywiady pogłębione będą idealną techniką służącą realizacji założonych celów.

Badana populacja:

- Przedstawiciele instytucji zaangażowanych w realizację RPO WD 2014-2020;
- Eksperci oceniający wnioski.

Liczebność próby: 10.

Dobór próby: Celowy – do badania zostały zaproszone osoby posiadające najbogatszą wiedzę w zakresie zagadnień objętych ewaluacją.

Struktura próby:

- 5 wywiadów z przedstawicielami instytucji zaangażowanych w realizację RPO WD 2014-2020, w tym:
  - 2 wywiady z przedstawicielami IZ;
  - 1 wywiad z przedstawicielem ZIT WROF;
  - 1 wywiad z przedstawicielem ZIT AJ;
  - 1 wywiad z przedstawicielem ZIT AW;
- 5 wywiadów z ekspertami oceniającymi wnioski – po 1 wywiadzie w ramach każdego z PI objętych ewaluacją.

5.3.5. Panel ekspertów

Podczas panelu ekspertów specjaliści z danej dziedziny spotkali się w celu omówienia wyników badań zrealizowanych przez Wykonawcę oraz wstępnych wniosków i rekomendacji.

Przeprowadzenie panelu ekspertów umożliwiło omówienie wyników przeprowadzonej ewaluacji, w tym przede wszystkim zasadności i kwestii możliwości wdrożenia wstępnych rekomendacji zaproponowanych przez Zespół Badawczy.

Badana populacja: Przedstawiciele instytucji zaangażowanych w realizację RPO WD 2014-2020.

Liczba paneli ekspertów: 1.

Liczba uczestników panelu ekspertów: 5 osób.

Dobór próby: Celowy – do badania zostały zaproszone osoby posiadające najbogatszą wiedzę w zakresie zagadnień objętych ewaluacją.

Struktura próby:

- 2 przedstawicieli IZ;
- 1 przedstawiciel ZIT WROF;
- 1 przedstawiciel ZIT AJ;
- 1 przedstawiciel ZIT AW.

5.3.6. Panel delficki

W panelu delfickim (zwanym również metodą delficką) opinie ekspertów gromadzi się za pomocą rozsyłanego za pomocą Internetu scenariusza wywiadu. Badanie to jest wieloetapowe.

Zalety panelu delfickiego to przede wszystkim niezależność opinii ekspertów i anonimowość udzielanych opinii. Ważną cechą jest także wieloetapowość postępowania z wykorzystaniem efektu sprzężenia zwrotnego (eksperci przed drugą rundą badania informowani są o opiniach uzyskanych w pierwszej rundzie, w ten sposób mają możliwość zweryfikowania swojego stanowiska lub umocnienia go dodatkową argumentacją).

Badana populacja: Eksperci z obszaru gospodarki odpadami, gospodarki wodno-ściekowej, dziedzictwa kulturowego, ochrony i udostępniania zasobów przyrodniczych oraz bezpieczeństwa przeciwpowodziowego.

Liczba paneli delfickich: Wykonawca zrealizował 1 panel delficki.

Liczba uczestników badania: W badaniu wzięło udział 5 ekspertów nienależących do Zespołu Badawczego.

Dobór próby: Celowy – eksperci zostali wybrani ze względu na doświadczenie zawodowe oraz dorobek naukowy związane z tematyką ewaluacji.

5.3.7. Studium przypadku (case study)

Studium przypadku (case study) to wszechstronny opis badanego zjawiska. Metoda ta ma charakter empiryczny, ponieważ analizuje i ocenia zjawiska zachodzące w rzeczywistości. Studium przypadku jest stosowane zwłaszcza dla tematów badawczych o charakterystyce opisowej – daje wówczas odpowiedzi na pytania *co, kiedy, gdzie i w jaki sposób się wydarzyło*. Metoda studium przypadku umożliwia dokonanie pogłębionej analizy badanego zagadnienia i zaprezentowanie jego specyfiki na podstawie zgromadzonych informacji.

Wykonawca na potrzeby każdego case study zrealizował wywiad pogłębiony z beneficjentem odpowiedzialnym za analizowany projekt.

Źródło danych: Case study opracowane zostały dla projektów dotyczących inwestycji środowiskowych i kulturowych realizowanych w ramach RPO WD 2014-2020.

Do opracowania case study wykorzystane zostały:

- Dane zastane dotyczące wybranych do case study projektów (wnioski o dofinansowanie, powszechnie dostępne informacje o projektach oraz dane zastane pozyskane od Beneficjentów, np. wewnętrzne opracowania),
- Wywiady pogłębione z Beneficjentami wybranych do case study projektów.

Liczba studiów przypadku: 10.

Dobór próby: Celowy – studium przypadku zostało przeprowadzone dla projektów cechujących się najwyższą skutecznością.

Struktura próby: Wykonawca opracował:

- 2 case study dla projektów realizowanych w ramach działania 4.1;
- 2 case study dla projektów realizowanych w ramach działania 4.2
- 2 case study dla projektów realizowanych w ramach działania 4.3;
- 2 case study dla projektów realizowanych w ramach działania 4.4;
- 2 case study dla projektów realizowanych w ramach działania 4.5.

CZĘŚĆ ANALITYCZNA

6. Wpływ form wsparcia na osiągnięcie postawionych celów na poziomie RPO WD 2014-2020 oraz oddziaływanie interwencji na wypełnienie norm unijnych

6.1. Jakie czynniki ograniczały skuteczność wsparcia?

Beneficjenci realizowanych projektów zostali poproszeni w ramach badania ilościowego o wskazanie napotkanych trudności w ramach realizowanych inwestycji. Stosunkowo najistotniejszą trudnością okazały się być opóźnienia w realizacji wynikające z pandemii COVID-19. Problem ten dotyczy głównie Działań 4.1, 4.2 oraz 4.5. Jak jednak wynika z przeprowadzonych badań, trudności te wpłynęły jedynie na niewielkie przesunięcia w terminach realizacji, nie wpływając jednocześnie na problemy w ukończeniu projektów czy osiągnieciu zakładanych wartości docelowych wskaźników. Drugi z najczęściej spotykanych problemów był po części związany z wpływem pandemii, dotycząc bowiem konieczności wprowadzania zmian w harmonogramie projektów (niemniej w tym przypadku problem ten był istotny również w ramach Działań 4.3 i 4.4, gdzie wpływ pandemii COVID-19 był nieznaczny, a opóźnienia związane były z przyczyn zależnych od podwykonawców projektów).

Stosunkowo istotnym problemem była również konieczność dokonywania zmian w zakresie rzeczowym projektu. Trudność ta była szczególnie istotna w przypadku Działania 4.3, gdzie respondenci argumentowali ten fakt koniecznością współpracy z konserwatorem zabytków, co wymuszało niekiedy konieczność wprowadzania odpowiednich zmian w projekcie oraz powiązanym wpływem pandemii COVID-19, która wpływała na okresowy problem z dostępnością pracowników.

Warto również zaznaczyć, że w przypadku Działania 4.3 oraz 4.3 występował stosunkowo istotny problem z wyłonieniem wykonawców działań. Biorąc pod uwagę dotychczasowe doświadczenia ewaluatora należy podkreślić jednak, że nie jest to problem specyficzny dla badanej interwencji. Projekty realizowane w latach 2017-2020, niezależnie od Programu z którego były finansowane, borykały się z problemem braku wykonawców, w szczególności dotyczących robót budowlanych. Problem ten wynikał z nadmiaru inwestycji realizowanych w tymże okresie, finansowanych ze środków unijnych. Nadmiar ofert skutkował zjawiskiem „wybierania" najatrakcyjniejszych zamówień przez wykonawców, skutkując brakiem oferentów w znacznej części przetargów/zapytań ofertowych, bądź koniecznością wyboru jedynego oferenta, często generując konieczność zmian w planie finansowym projektu (ze względu na wyższą stawkę, niż wynikałoby to z wcześniejszego rozeznania rynku).

Wykres 1. Na jakie trudności napotkali Państwo podczas wdrażania i realizacji projektu?

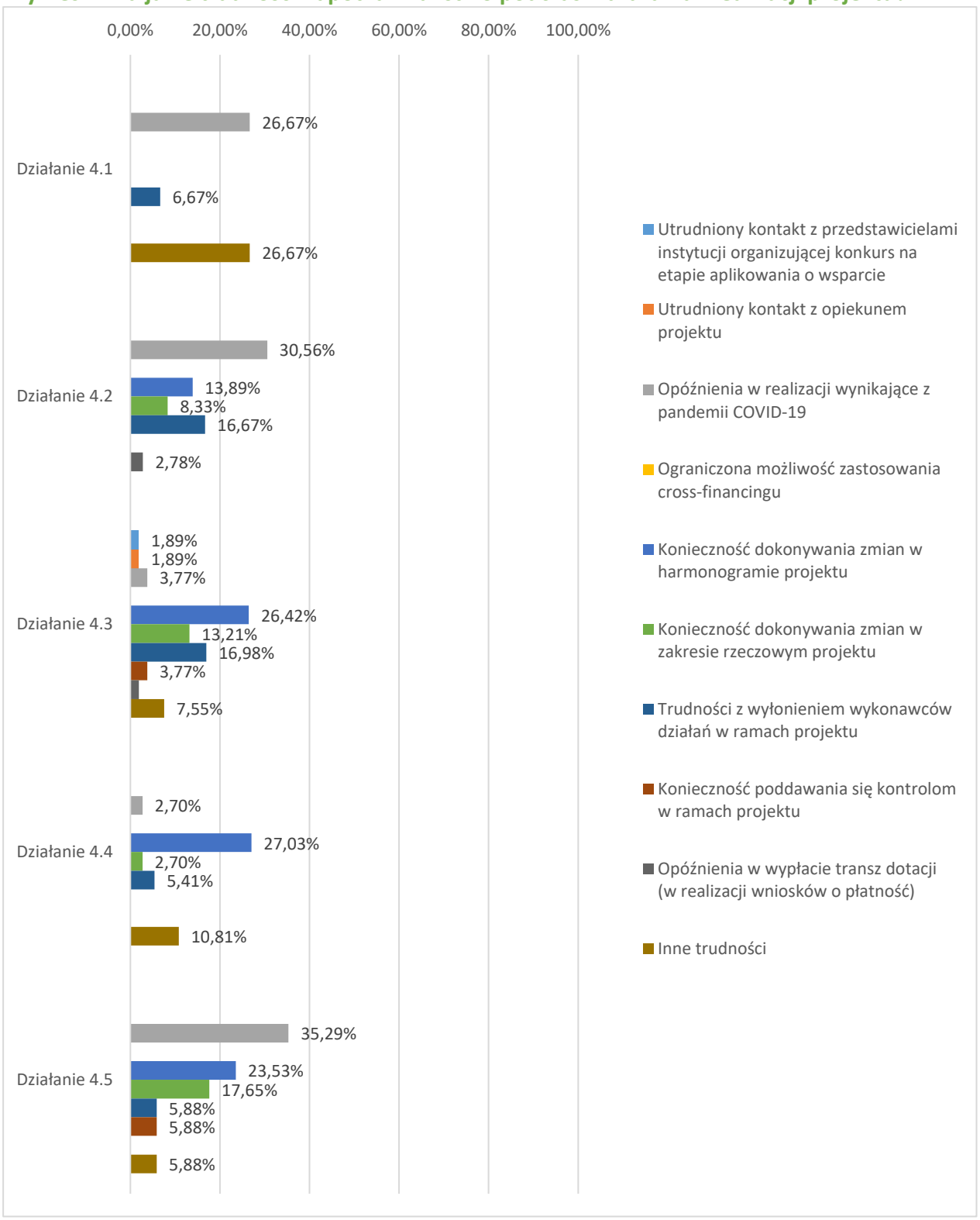

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ilościowych z beneficjentami

Na analogiczne problemy wskazali respondenci wywiadów pogłębionych. Pandemia COVID-19, w tym jej wpływ na dostępność pracowników podwykonawców czy terminowość dostaw, zdeterminowała konieczność wprowadzania zmian w harmonogramach realizacji projektów. Podkreślano jednocześnie, że problemy te były nieznaczne i nie wpływały ostatecznie na ryzyko niezrealizowania projektu bądź nieosiągnięcia zakładanych rezultatów.

Badani zaznaczyli jednocześnie, że na brak znaczącego wpływu pandemii miała wpływ „ustawa covidowa”[1], która umożliwiała wydłużenie terminów realizacji projektów. Badani również zgodnie przyznawali, że ostatecznie nie odnotowano w analizowanej interwencji znaczących trudności, które miałyby istotny wpływ na sam proces wdrażania wsparcia, a same (niewielkie) problemy miały bardziej techniczny charakter i dotyczyły poziomu realizacji poszczególnych projektów.

6.2. W jaki sposób interwencja RPO WD 2014-2020 przyczyniła się do wypełnienia norm unijnych (w tym dyrektywy odpadowej i ściekowej)?

Punktem wyjścia do analizy w zakresie stanu środowiska w województwie dolnośląskim i wpływu RPO WD 2014-2020 na ten stan jest zbadanie stopnia wypełnienia przepisów na szczeblu unijnym – zarówno tzw. dyrektywy ściekowej, jak i dyrektywy odpadowej. Nadmienić trzeba, że w przypadku dyrektywy odpadowej mowa jest o pakiecie rozwiązań legislacyjnych, obejmującym następujące akty prawne:

- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/851 z dnia 30 maja 2018 r. zmieniająca dyrektywę 2008/98/WE w sprawie odpadów;
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/852 z dnia 30 maja 2018 r. zmieniająca dyrektywę 94/62/WE w sprawie opakowań i odpadów opakowaniowych;
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/850 z dnia 30 maja 2018 r. zmieniająca dyrektywę 1999/31/WE w sprawie składowania odpadów;
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/849 z dnia 30 maja 2018 r. zmieniająca dyrektywy 2000/53/WE w sprawie pojazdów wycofanych z eksploatacji, 2006/66/WE w sprawie baterii i akumulatorów oraz zużytych baterii i akumulatorów i 2012/19/UE w sprawie zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego;
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/904 z dnia 5 czerwca 2019 r. w sprawie zmniejszenia wpływu niektórych produktów z tworzyw sztucznych na środowisko.

W przypadku dyrektywy ściekowej należy zaś wskazać na jeden dokument:

[1] Ustawa z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych.

- Dyrektywa Rady z dnia 21 maja 1991 r. dotycząca oczyszczania ścieków komunalnych (91/271/EWG).

Na mocy tych dokumentów Polska (jak również pozostałe kraje UE) zobowiązana jest do wdrożenia określonych rozwiązań w zakresie postępowania ze ściekami komunalnymi oraz z odpadami.

Ścieki komunalne

W przypadku **ścieków komunalnych** należy wspomnieć o Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK), aktualizowanym co najmniej raz na 4 lata i obejmującym całe terytorium Polski. Dokument ten zawiera informacje dotyczące aglomeracji ściekowych, w tym informacje o planowanych inwestycjach, co docelowo wpłynąć ma na uzyskanie zgodności z dyrektywą ściekową. Zaznaczyć należy, że wszystkie dofinansowane w ramach RPO WD 2014-2020 inwestycje z tego zakresu musiały być zgodne z KPOŚK.

Dyrektywa wymaga, by:

- Wszystkie aglomeracje powyżej 2000 RLM były wyposażone w system zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych;
- Ścieki, przed odprowadzaniem, były poddawane procesowi oczyszczania;
- Wydajność oczyszczalni ścieków w aglomeracjach odpowiadała przynajmniej ładunkowi ścieków generowanemu na danym obszarze[2].

Wprowadzone rozwiązania mają ograniczyć negatywny wpływ na środowisko.

W przypadku Polski problematyczne w perspektywie finansowej 2014-2020 było dokonanie aktualizacji KPOŚK. Aktualizacje dokumentu po wejściu Polski do UE nastąpiły pięciokrotnie – w latach: 2005, 2010, 2011, 2016 oraz 2017[3]. Prace nad kolejną, szóstą aktualizacją przedłużają się. Na chwilę sporządzenia niniejszego opracowania brak jest zatwierdzonego przez Radę Ministrów IV AKPOŚK.

Odpady komunalne

W przypadku **odpadów** pakiet dyrektyw wskazuje na schemat postępowania z odpadami, stanowiący hierarchię działań dot. odpadów. Schemat ten obejmuje następujące elementy: zapobieganie, przygotowanie do ponownego użycia, recykling, odzysk oraz unieszkodliwianie. Z języka angielskiego pochodzi skrót 5R opisujący ten schemat (5 to liczba

[2] *Dyrektywa Rady z dnia 21 maja 1991 r. dotycząca oczyszczania ścieków komunalnych (91/271/EWG), art. 3-5.*

[3] *Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych – AKPOŚK 2 0 2 0, projekt z dn. 21.08. 2020 r., s. 8-10.*

zasad, a „R" to pierwsza litera od angielskich słów opisujących poszczególne działania w schemacie).

Schemat 2. Schemat postepowania z odpadami przewidziany w dyrektywie odpadowej

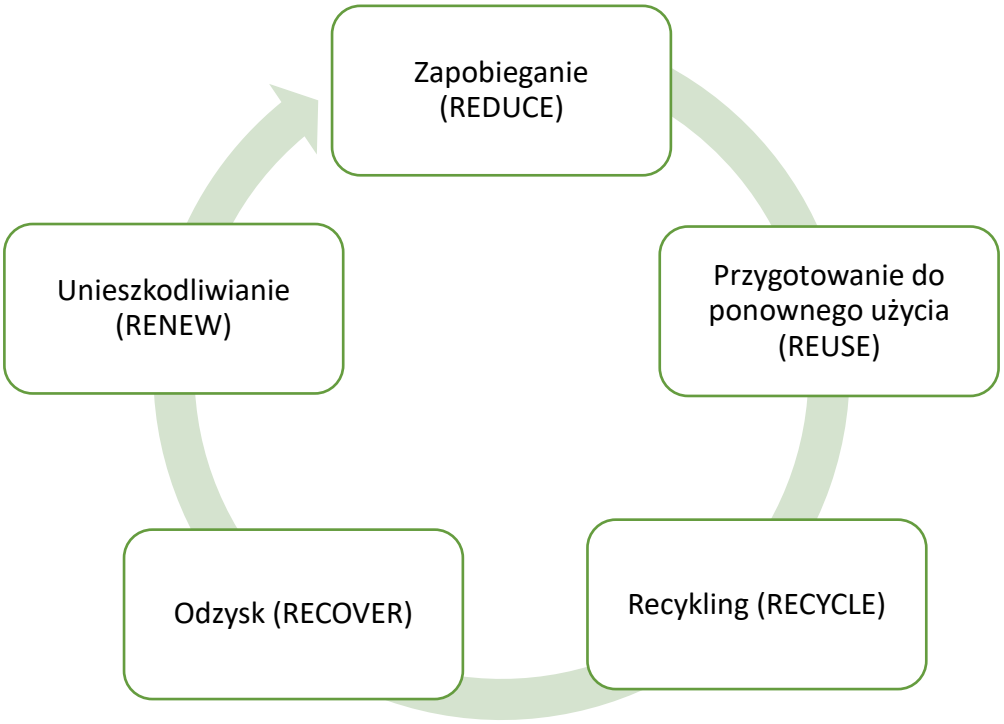

Źródło: opracowanie własne na podstawie Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/851 z dnia 30 maja 2018 r. zmieniającej dyrektywę 2008/98/WE w sprawie odpadów, art. 4.

Odrębne zasady postępowania z odpadami przewidziane zostały dla każdej grupy odpadów (np. odpady niebezpieczne, bioodpady itp.).

Odpowiedzialność za postępowanie z odpadami spoczywa, w myśl dyrektywy na pierwotnym wytwórcy odpadów, jednak to władze powinny zapewnić środki w celu zapewnienia, by pierwotny wytwórca bądź sam przetwarzał odpady, bądź zlecał przetwarzanie innemu, wyspecjalizowanemu podmiotowi[4]. W tym celu zobligowane są do opracowania i przyjęcia następujących dokumentów

- Przynajmniej jeden Plan Gospodarowania Odpadami (plan lub plany powinny pokrywać całe terytorium państwa);

[4] *Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/851 z dnia 30 maja 2018 r. zmieniająca dyrektywę 2008/98/WE w sprawie odpadów;), art. 15.*

- Program Zapobiegania Powstawaniu Odpadów[5].

W ramach dyrektyw dot. odpadów przewidziano również następujące cele:

- Do 2030 r. na składowiska odpadów nie powinny trafiać żadne odpady, które możliwe są do poddania recyklingowi;
- Do 2035 r. ilość składowanych odpadów powinna być zmniejszona o 10% ich masy[6].

Istotne z punktu widzenia niniejszej ewaluacji zapisy zawiera również tzw. dyrektywa ws. opakowań plastikowych. Wskazuje ona na następujące cele, jakie powinny osiągnąć kraje członkowskie:

- do 2025 r. ilość zebranych produktów jednorazowego użytku z tworzyw sztucznych stanowiących odpady powinna być wagowo równa 77% takich produktów wprowadzonych do obrotu w danym roku;
- do 2029 r. ilość zebranych produktów jednorazowego użytku z tworzyw sztucznych stanowiących odpady powinna być wagowo równa 90% takich produktów jednorazowego użytku z tworzyw sztucznych wprowadzonych do obrotu w danym roku[7].

Tzw. dyrektywa ws. opakowań plastikowych podkreśla tym samym konieczność upowszechniania wiedzy na temat recyklingu odpadów.

Biorąc pod uwagę zapisy norm unijnych oraz sam zakres analizowanej interwencji, wnioskować można o istotnym wpływie wdrażanego wsparcia w tym zakresie. Świadczy o tym zarówno sam zakres interwencji (typy projektów), jak i osiągnięte w tych obszarach efekty (przedstawione w dalszej części niniejszego opracowania).

6.3. Jaka jest komplementarność inwestycji finansowanych z EFRR w ramach RPO WD 2014-2020, a także z działaniami finansowanymi z innych źródeł (w tym krajowych)?

Biorąc pod uwagę wyniki badania ilościowego z beneficjentami, średnio 48,5% z nich realizowało inwestycje uzupełniające, finansowane z innych źródeł. Najwyższy udział w tym zakresie odnotowano w przypadku Działania 4.2, gdzie wyniósł on ponad 72%. Najniższy udział przypadł z kolei na Działanie 4.5, gdzie jedynie ok. ¼ beneficjentów prowadzała

---

[5] Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/851 z dnia 30 maja 2018 r. zmieniająca dyrektywę 2008/98/WE w sprawie odpadów, art. 28-29.

[6] Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/850 z dnia 30 maja 2018 r. zmieniająca dyrektywę 1999/31/WE w sprawie składowania odpadów.

[7] Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/904 z dnia 5 czerwca 2019 r. w sprawie zmniejszenia wpływu niektórych produktów z tworzyw sztucznych na środowisko

inwestycje uzupełniające. Warto jednak zaznaczyć, że po części wynika to z charakteru tychże inwestycji (projekty realizowane w ramach Działania 4.5 odnosiły się do kompleksowych inwestycji przeciwpowodziowych czy budowy/rozbudowy systemów i urządzeń małej retencji), które często nie wymagały działań o charakterze uzupełniającym.

Wykres 2. Czy realizują Państwo obecnie lub realizowaliście w przeszłości podobne, uzupełniające inwestycje z innych źródeł?

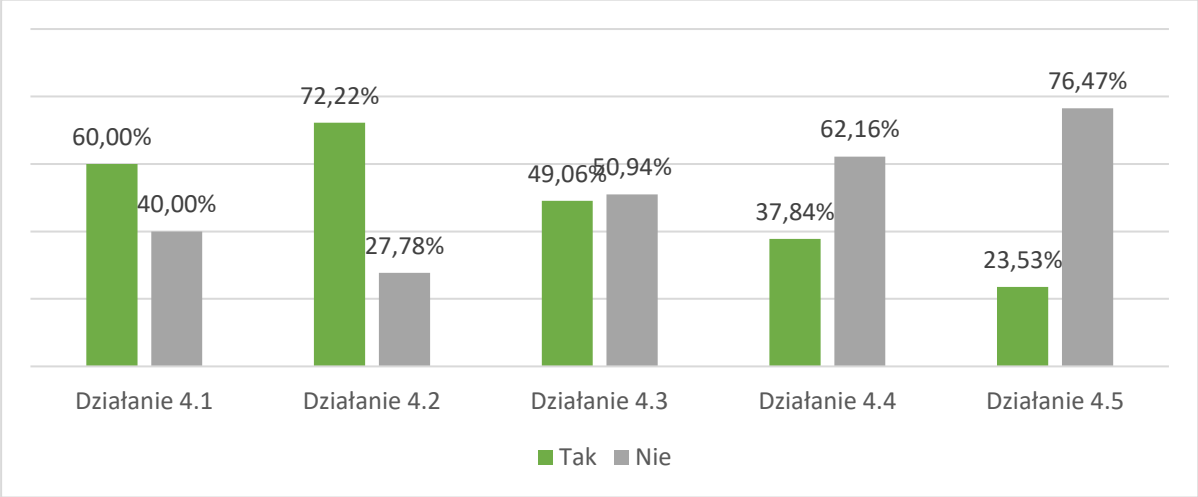

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ilościowych z beneficjentami

Na podstawie analizy desk research oraz wyników przeprowadzonych badań ilościowych i jakościowych poniżej przedstawione zostało zestawienie prezentujące główne przykłady projektów komplementarnych realizowanych na poziomie poszczególnych Działań. Jako źródła finansowania wskazanych inwestycji wymienić należy przede wszystkim pozostałe OP RPO WD 2014-2020 oraz środki NFOŚiGW.

Tabela 4. Przykłady projektów komplementarnych względem inwestycji realizowanych w ramach OP 4 RPO WD 2014-2020

L.p.	Działanie 4.1. Gospodarka odpadami	Działanie 4.2. Gospodarka wodno-ściekowa	Działanie 4.3. Dziedzictwo kulturowe	Działanie 4.4. Ochrona i udostępnianie zasobów przyrodniczych	Działanie 4.5. Bezpieczeństwo
1.	rozbudowa i modernizacji istniejących linii technologicznych przetwarzania	budowa kanalizacji sanitarnej, sieci wodociągowej (w tym rozbudowa	modernizacja filii bibliotecznych w innych dzielnicach miasta	działalność informacyjno-edukacyjna w obszarze ekologii	zakup sprzętu i wozów strażackich

L.p.	Działanie 4.1. Gospodarka odpadami	Działanie 4.2. Gospodarka wodno-ściekowa	Działanie 4.3. Dziedzictwo kulturowe	Działanie 4.4. Ochrona i udostępnianie zasobów przyrodniczych	Działanie 4.5. Bezpieczeństwo
	odpadów komunalnych;	infrastruktury powstałej w ramach wspartego projektu)			
2.	budowa bazy transportowej odpadów komunalnych;	budowa oczyszczalni ścieków	zwiększenie dostępności obiektu, poprzez kolejne projekty	budowa ścieżek edukacyjnych	budowa kanalizacji deszczowej na innym obszarze (innych częściach miejscowości)
3.	budowa oczyszczalni ścieków;	realizacja zbliżonego projektu w innej lokalizacji;	montaż pomp ciepła	rozbudowa obiektu objętego projektem	-
4.	modernizacje i wymiany maszyn i urządzeń służących przetwarzaniu odpadów komunalnych;	-	remonty okolicznych budynków, w tym wiejskich domów kultury	modernizacja oczyszczalni ścieków	-
5.	rozbudowa i modernizacja sortowni odpadów;	-	dalsze etapy rewitalizacji kompleksu objętego projektem	budowa dróg rowerowych	-
6.	kolejny etap projektu, dobudowa infrastruktury;	-	zakup wyposażenia do obiektu objętego wsparciem	Ochrona i udostępnianie zasobów przyrodniczych	-

L.p.	Działanie 4.1. Gospodarka odpadami	Działanie 4.2. Gospodarka wodno-ściekowa	Działanie 4.3. Dziedzictwo kulturowe	Działanie 4.4. Ochrona i udostępnianie zasobów przyrodniczych	Działanie 4.5. Bezpieczeństwo
7.	-	-	budowa świetlic	druga część termomodernizacji obiektu wspartego w ramach projektu	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy desk research oraz przeprowadzonych badań ilościowych i jakościowych

Również respondenci wywiadów pogłębionych, w tym przedstawiciele IZ oraz ZIT, potwierdzali występowanie zjawiska komplementarności. Wskazywano na długoletnią działalność beneficjentów w obszarze środowiskowym, generującą komplementarność inwestycji realizowanych przez nich w ramach poszczególnych perspektyw finansowych. Potwierdzano również realizowanie równoczesnych projektów o charakterze komplementarnym (np. w różnych częściach miasta), lecz w tym zakresie mowa głównie o większych podmiotach o odpowiednich zdolnościach finansowo-organizacyjnych, zdolnych do realizacji inwestycji o takiej skali. Niemniej zaznaczano również, że zjawisko komplementarności dotyczy również mniejszych projektów np. dotyczących budowy ścieżek pieszo-rowerowych przez różnych beneficjentów, tj. sąsiadujących ze sobą, tworząc tym samym spójną sieć powstałej infrastruktury.

Uczestnicy panelu ekspertów również potwierdzili występowania zjawiska komplementarności, np. w zakresie beneficjentów realizujących inwestycje zarówno z zakresu budowy sieci kanalizacyjnej, jak i budowy/przebudowy oczyszczalni ścieków. Eksperci zwrócili również uwagę na występowanie zjawiska komplementarności w nieco innym ujęciu. Przywołano bowiem przykład projektów z zakresu kultury (Działanie 4.3), które wykazywały komplementarność względem projektów realizowanych w ramach OP 6 RPO WD 2014-2020 (Działanie 6.3. Rewitalizacja zdegradowanych obszarów). Niemniej tego rodzaju sytuacje nie były często spotykane, ze względu na odmienny charakter wsparcia.

Warto zaznaczyć, że zdaniem ekspertów zjawisko komplementarności występowało w ramach OP 4 RPO WD 2014-2020, lecz nie było zjawiskiem powszechnym. Ze względu na charakter wspieranych projektów, często inwestycje te miały charakter punktowy i z powodzeniem mogły funkcjonować samodzielnie, nie determinując wśród beneficjentów potrzeby realizacji projektów o charakterze komplementarnym.

6.4. Jak należy ocenić użyteczność wsparcia?

Wsparcie oferowane w ramach OP 4 RPO WD 2014-2020 trafnie odpowiadało na potrzeby i problemy sfery środowiskowej i kulturowej identyfikowane w województwie dolnośląskim. Każde z poszczególnych Działań wchodzących w skład OP 4 odnosiło się do szerokiego zakresu problemów. W przypadku projektów realizowanych przez badanych beneficjentów w ramach Działania 4.1 głównym problemem, na który odpowiadały, była duża ilość składowanych na obszarze województwa odpadów (ponad 93%). Wsparcie w bezpośredni sposób wpływało więc na poprawę w tym zakresie, generując istotny wpływ na aspekt środowiskowy. Jednocześnie stosunkowo duży udział pośród badanych projektów (ponad 73%) odpowiadał ponadto za przeciwdziałanie niskiej świadomości społecznej w zakresie ochrony środowiska.

Wykres 3. Na jakie problemy odpowiadał Państwa projekt? – Działanie 4.1. Gospodarka odpadami

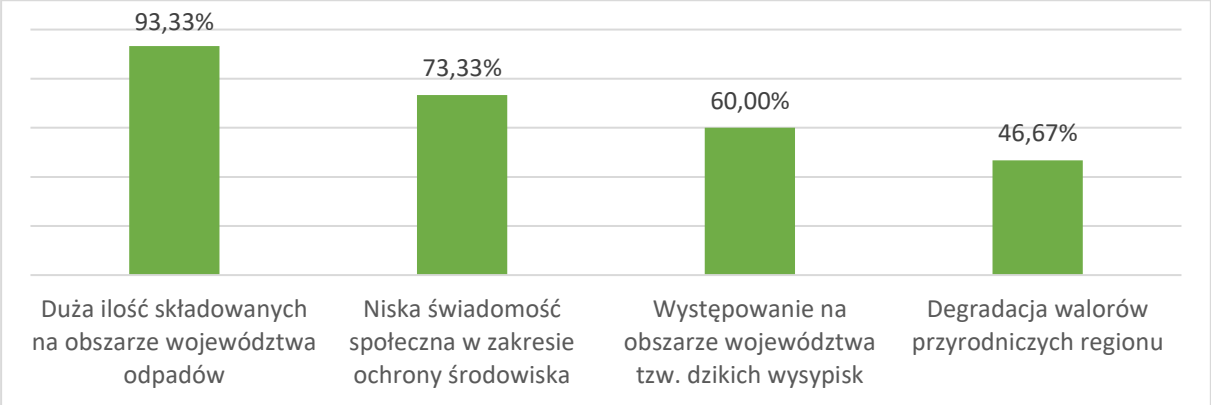

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ilościowych z beneficjentami

W przypadku Działania 4.2 głównym problemem, na który odpowiadały projekty realizowane przez beneficjentów objętych badaniem ilościowym, było zanieczyszczenie wód powierzchniowych lub gruntowych (niemal 92%).

Wykres 4. Na jakie problemy odpowiadał Państwa projekt? – Działanie 4.2 Gospodarka wodno-ściekowa

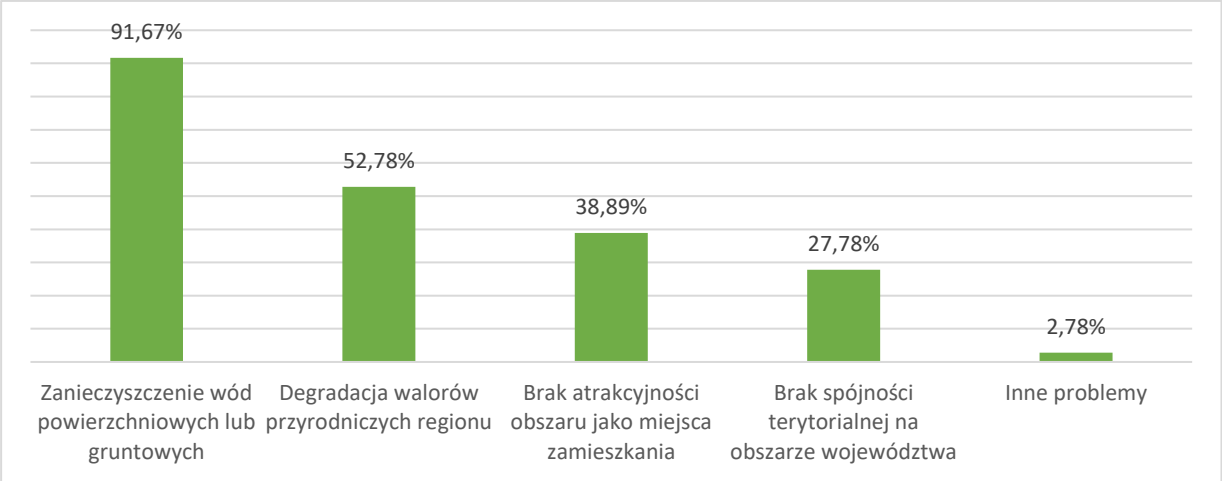

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ilościowych z beneficjentami

W odróżnieniu od pozostałych Działań, projekty realizowane w zakresie Działania 4.3 odnosiły się do sfery kulturowej. Tym samym, głównym problemem na które odpowiadały te inwestycje była degradacja walorów kulturowych regionu (66%). Ponadto inwestycje z tego zakresu miały za zadanie wpłynąć na zwiększenie rozpoznawalności miejsc atrakcyjnych kulturowo (niemal 42%).

Wykres 5. Na jakie problemy odpowiadał Państwa projekt? – Działanie 4.3 Dziedzictwo kulturowe

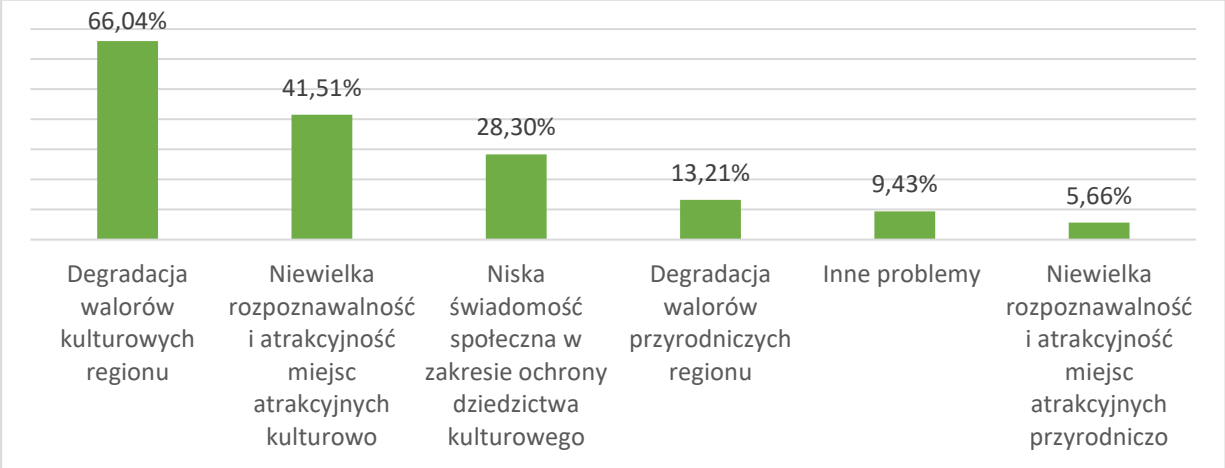

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ilościowych z beneficjentami

Projekty z zakresu Działania 4.4 realizowane przez beneficjentów objętych badaniem ilościowym odnosiły się w głównej mierze do walki z degradacją walorów przyrodniczych regionu (niemal 60%) i wpływem na wzrost rozpoznawalności miejsc atrakcyjnych

przyrodniczo (niemal 49%). Pozostałe warianty odpowiedzi uzyskały zdecydowanie niższe udziały wskazań, przy czym warto zaznaczyć, że mimo ich powiązania z obszarem dziedzictwa kulturowego, badani brali pod uwagę wpływ na ogólną atrakcyjność miejsc, utożsamianą w większym stopniu ze sferą przyrodniczą.

Wykres 6. Na jakie problemy odpowiadał Państwa projekt? – Działanie 4.4 Ochrona i udostępnianie zasobów przyrodniczych

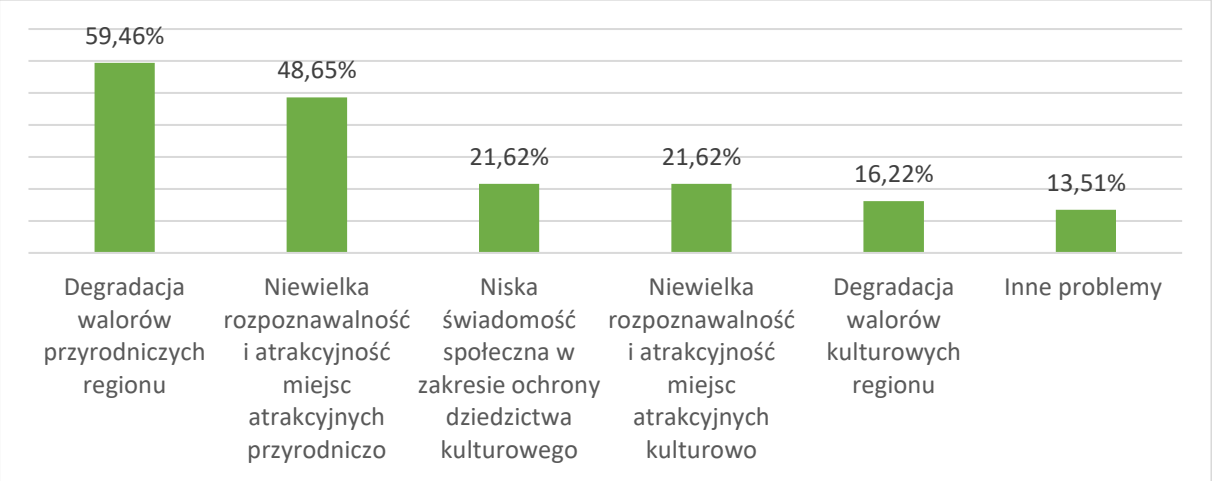

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ilościowych z beneficjentami

W przypadku Działania 4.5 projekty skupione były w zdecydowanej mierze na przeciwdziałaniu ryzyku powodziowemu (ponad 76%).

Biorąc pod uwagę przedstawione powyżej problemy, na które odpowiadały projekty realizowane w ramach analizowanej interwencji (tj. poszczególnych Działań), można wnioskować o wysokiej użyteczności wsparcia. Interwencja odpowiadała bowiem na szeroki zakres problemów środowiskowo-kulturowych oraz w zakresie bezpieczeństwa, kompleksowo odpowiadając na najpilniejsze wyzwania w tym zakresie.

Wykres 7. Na jakie problemy odpowiadał Państwa projekt? – Działanie 4.5 Bezpieczeństwo

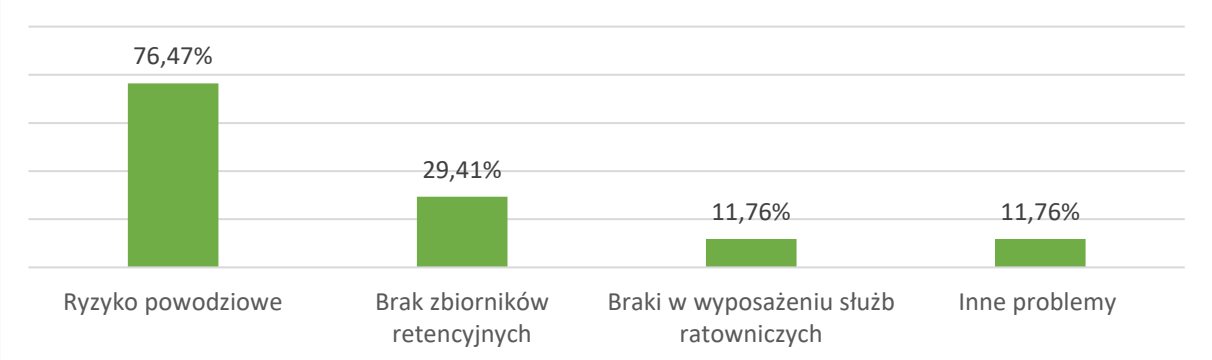

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ilościowych z beneficjentami

Jako uzupełnienie powyższej kwestii warto również przeanalizować, jakie czynniki zachęciły samych beneficjentów do realizacji projektów. W przypadku Działań 4.1 oraz 4.2 czynnikiem determinującym realizację projektów były potrzeby wynikające z długofalowych strategii działania beneficjentów (JST, zakłady gospodarki komunalnej, przedsiębiorstwa wodociągowe).

Z kolei w przypadku Działań 4.3 oraz 4.4 głównym czynnikiem w tym zakresie była możliwość uzyskania zewnętrznego finansowania przedsięwzięcia (należy zaznaczyć, że inwestycje realizowane w ramach tychże Działań nie stanowią potrzeb o charakterze pierwszego rzędu, tak jak ma to miejsce w przypadku Działań 4.1 oraz 4.2), lecz istotne były również potrzeby sygnalizowane przez lokalne społeczności (ponad 62% w przypadku Działania 4.4). Natomiast w zakresie Działania 4.5 na pierwszym miejscu znalazły się potrzeby wynikające z charakteru działalności prowadzonej przez beneficjenta (ponad 76% wskazań, przy czym głównym beneficjentem było w tym obszarze Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie).

Wykres 8. Jakie czynniki zachęciły Państwa do realizacji projektu?

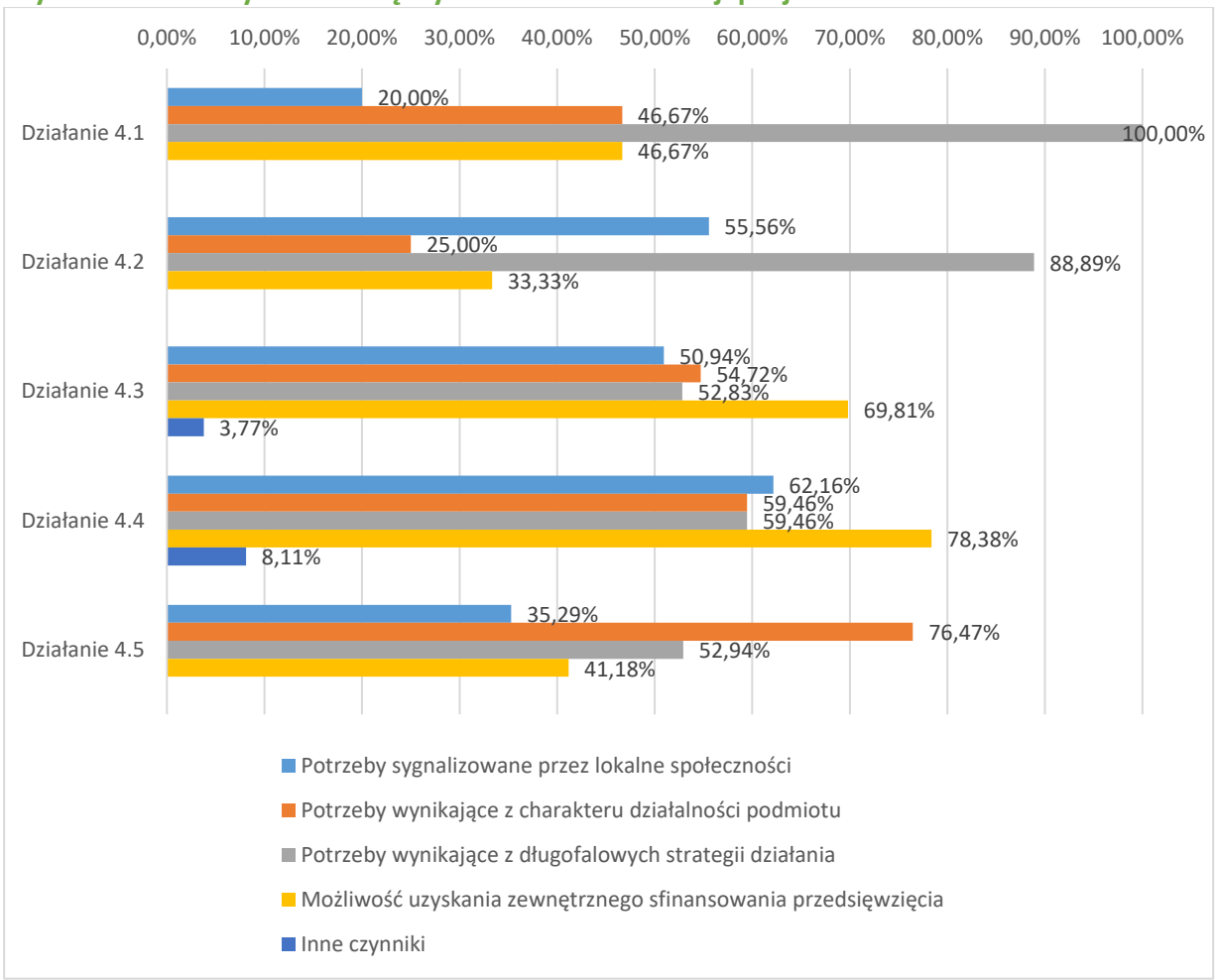

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ilościowych z beneficjentami

Biorąc pod uwagę wyniki badania z wnioskodawcami nieskutecznymi, na pierwszym miejscu wśród czynników zachęcających do aplikowania wskazać należy potrzeby wynikające z bieżącej działalności. Istotna była również sama możliwość skorzystania z zewnętrznego finansowania. Szczególną różnicę względem wnioskodawców skutecznych można zaobserwować w przypadku Działań 4.1 oraz 4.2, w których to beneficjenci kierowali się głównie potrzebami wynikającymi z długofalowej strategii działania. Można więc upatrywać się w tym zakresie powodów, dla których badanym wnioskodawcom nieskutecznym nie udało się uzyskać dofinansowania, a mianowicie niskiego poziomu użyteczności planowanych projektów względem rzeczywistych potrzeb i problemów sfery środowiskowej i kulturowej.

Wykres 9. Jakie czynniki zachęciły Państwa do złożenia wniosku o dofinansowanie projektu?

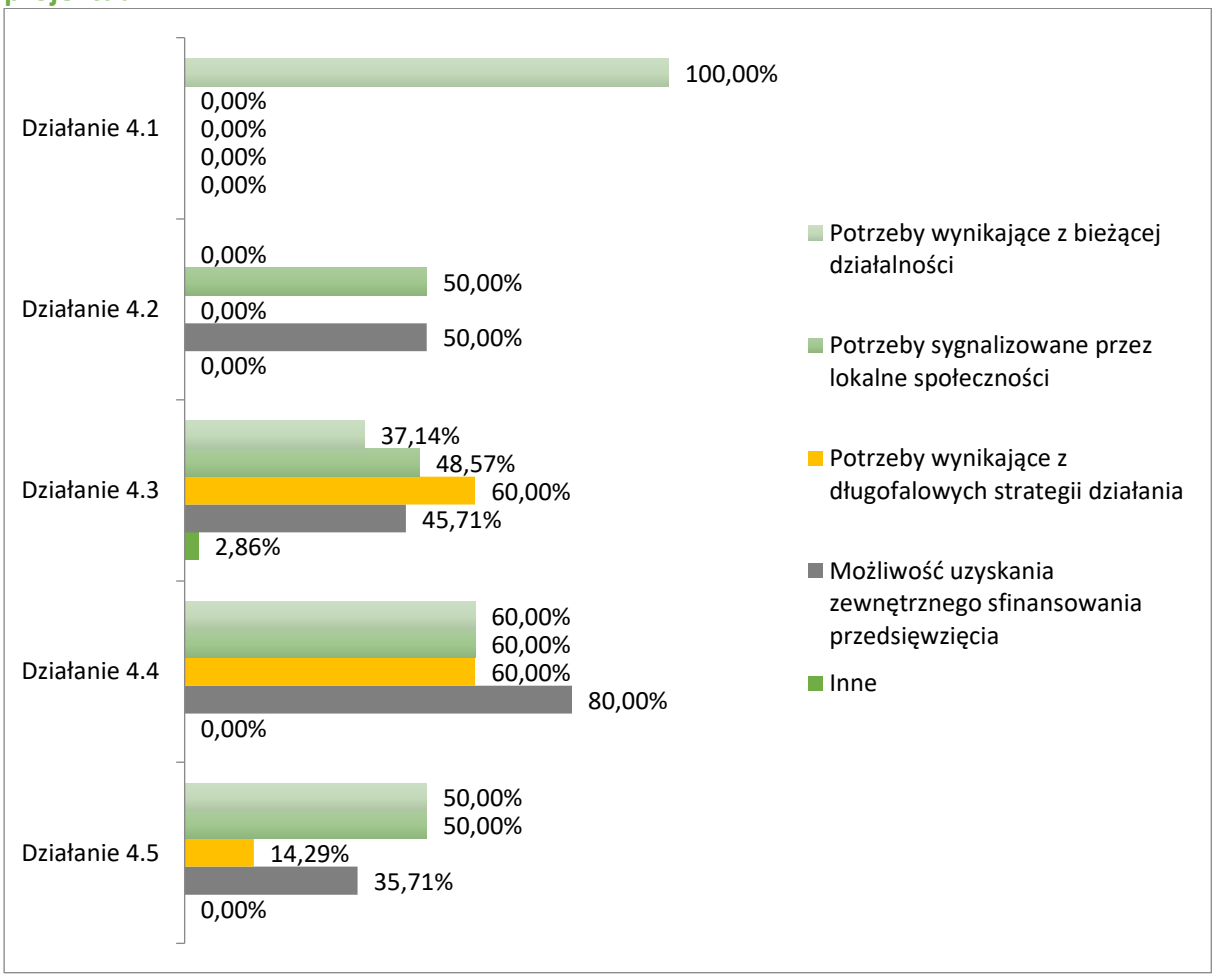

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z podmiotami, które nieskutecznie ubiegały się o dofinansowanie ich przedsięwzięć ze środków RPO WD 2014-2020

Na wysoki poziom użyteczności dofinansowanych projektów wskazują również wyniki wywiadów pogłębionych. Przedstawiciele IZ podkreślili szeroki zakres działań określonych przez typy projektów możliwych do dofinansowania, które ostatecznie w znaczny sposób wpłynęły na użyteczność wsparcia. Zwiększono bowiem poziom zawodociągowania miast i wsi, zmodernizowano oczyszczalnie ścieków do aktualnych wymogów ochrony środowiska, zapewniono ochronę i odpowiedni poziom udostępnienia zasobów przyrodniczych z jednoczesnym zachowaniem zrównoważonego rozwoju. Ponadto poprawiono ochronę przeciwpowodziową, zbudowano zbiorniki retencyjne. Warto również mieć na uwadze wsparcie skierowane ku obiektom zabytkowym, szczególnie licznym i istotnym w analizowanym regionie, co wpłynęło jednocześnie na wzrost atrakcyjności turystycznej regionu.

Pewnego rodzaju potwierdzeniem wysokiej użyteczności wsparcia jest również poziom dalszych potrzeb w tym zakresie, które zdaniem badanych wciąż występują i mają stosunkowo wysoką skalę. Ponadto, badani wskazali na specyficzny charakter wspieranych projektów – część z nich bowiem może pozostawać niezauważalna przez samych mieszkańców w kontekście ich bieżących potrzeb, stanowiąc jednak bardzo istotny czynnik funkcjonowania regionu (np. projekty dot. bezpieczeństwa). Tym samym, oceniając użyteczność nie należy kierować się wyłącznie zdaniem samych mieszkańców, a same działania podejmowane w ramach analizowanej Osi zostały zgodnie ocenione przez respondentów badań jakościowych jako szczególnie potrzebne i użyteczne.

6.5. Jaka jest trafność wspartych inwestycji (np. trafność doboru terenów)?

Kwestia trafności została pozytywnie oceniona przez respondentów wywiadów pogłębionych. Podkreślano w tym zakresie istotne znaczenie odpowiednich kryteriów wyboru projektów, w tym zgodność projektów ze Strategiami ZIT, Krajowym Programem Oczyszczania Ścieków Komunalnych czy Wojewódzkim planem gospodarki odpadami. Właściwe kryteria determinowały tym samym wysoki poziom trafności wspartych inwestycji, właściwie uniemożliwiając wybór nietrafnych projektów.

Również analiza desk research w zakresie stosowanych kryteriów wyboru projektów potwierdziła, że trafność wspartych inwestycji ocenić należy pozytywnie i nie należy w tym zakresie (kryteriów wyboru) wprowadzać istotnych zmian (w przypadku kontynuowania analogicznego wsparcia w przyszłości).

Trafność wyboru projektów potwierdziła również analiza case study, w tym zakres realizowanych projektów i uzyskiwanych w jego zakresie efektów.

Analizując trafność wsparcia warto również zweryfikować stopień, w którym realizowane projekty przyczyniły się do zmniejszenia skali występowania problemów, na które miały odpowiadać. W przypadku Działania 4.1 można mówić o bardzo wysokim poziomie wpływu realizowanych projektów na ww. problemy – w zależności od ich kategorii, wpływ projektu

został oceniony przez badanych beneficjentów w granicach 82-100% (suma dla wskazań „w bardzo dużym stopniu" oraz „raczej w dużym stopniu"). Najwyższy poziom trafności projektów dotyczył problemu degradacji walorów przyrodniczych regionu, gdzie wpływ realizowanych inwestycji oceniony został przez wszystkich respondentów (100%) jako bardzo duży. Stosunkowo wysoki wpływ (blisko 89%) odnotowano również w przypadku przeciwdziałania występowaniu dzikich wysypisk. Należy zaznaczyć, jednak, że projekty w ramach Działania 4.1 nie odnosiły się bezpośrednio do tego problemu. Jest to natomiast wypadkowa projektów realizowanych w zakresie Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK), dofinansowanych w ramach ww. Działania.

Wykres 10. W jakim stopniu realizacja projektu przyczyniła się do zmniejszenia skali występowania problemów wskazanych przez Państwa na obszarze realizacji projektu? – Działanie 4.1 Gospodarka odpadami

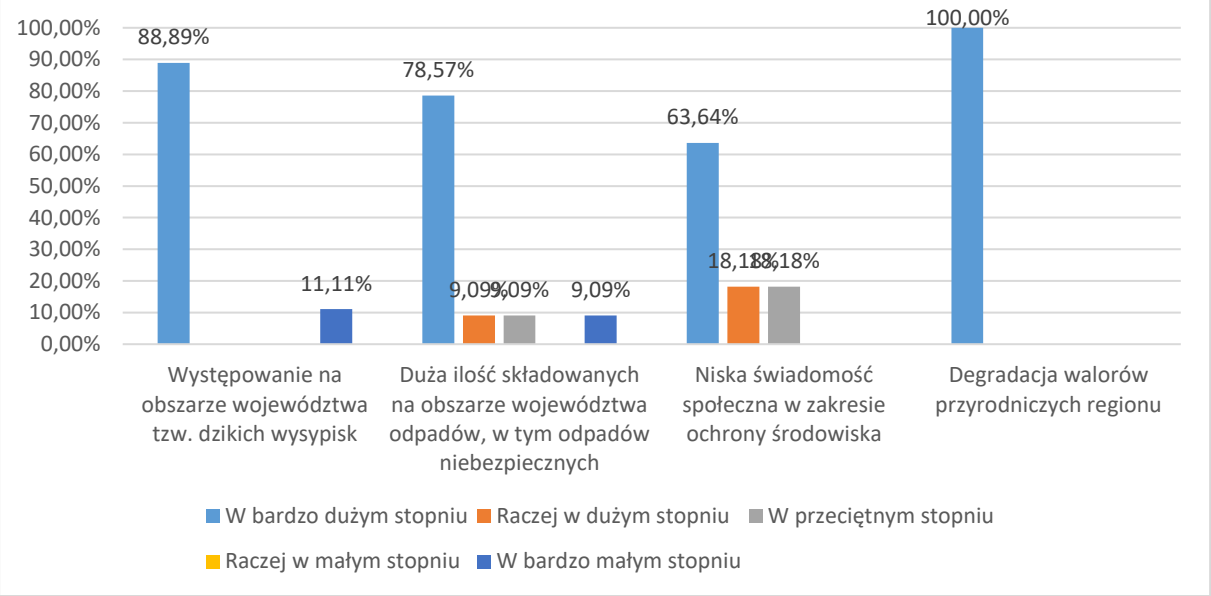

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ilościowych z beneficjentami

Biorąc pod uwagę Działanie 4.2, najwyższy poziom trafności wspartych inwestycji odnotowano w przypadku przeciwdziałania problemowi zanieczyszczenia wód powierzchniowych lub gruntowych (ponad 90% beneficjentów przyznało, ze projekt w bardzo dużym bądź dużym stopniu niwelował tenże problem, przy czym należy wskazać, że jest to główny cel ww. Działania). W przypadku pozostałych aspektów problemowych również odnotowano każdorazowo bardzo wysoki udział ww. wskazań.

Wykres 11. W jakim stopniu realizacja projektu przyczyniła się do zmniejszenia skali występowania problemów wskazanych przez Państwa na obszarze realizacji projektu? – Działanie 4.2 Gospodarka wodno-ściekowa

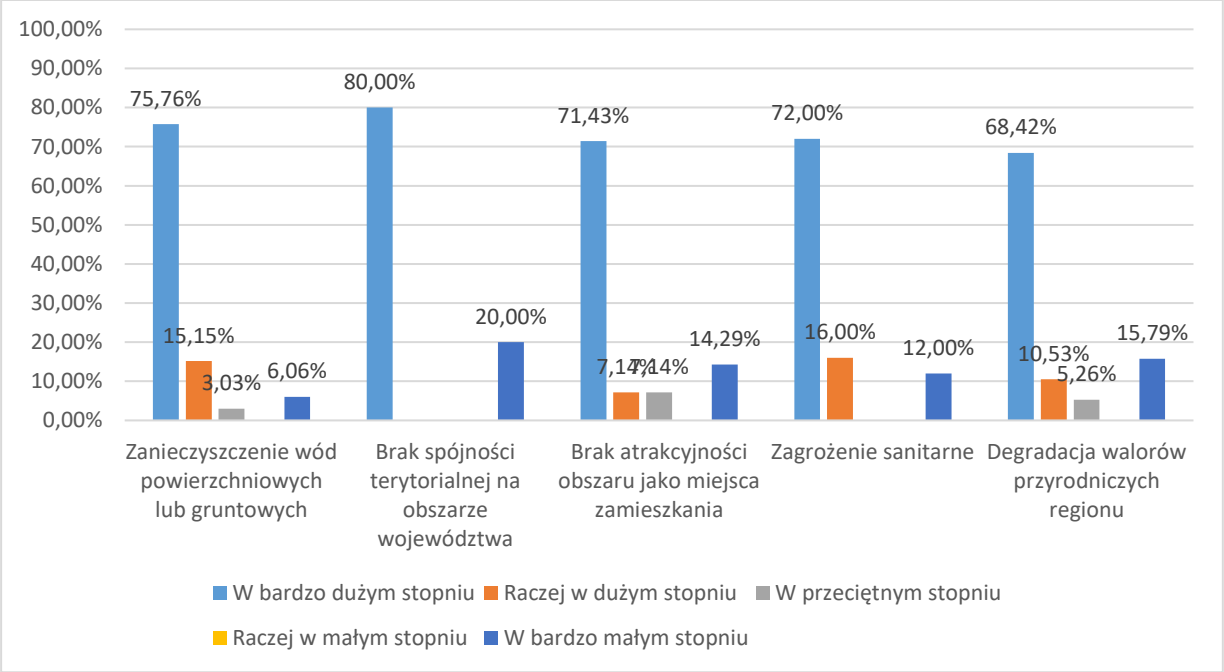

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ilościowych z beneficjentami

W ramach Działania 4.3 również odnotowano bardzo wysoki wpływ realizowanych projektów na identyfikowane problemy. Szczególnie w przypadku problemu niewielkiej rozpoznawalności miejsc atrakcyjnych przyrodniczo wszyscy badani potwierdzili bardzo duży, bądź duży wpływ realizowanego projektu.

Wykres 12. W jakim stopniu realizacja projektu przyczyniła się do zmniejszenia skali występowania problemów wskazanych przez Państwa na obszarze realizacji projektu? – Działanie 4.3 Dziedzictwo kulturowe

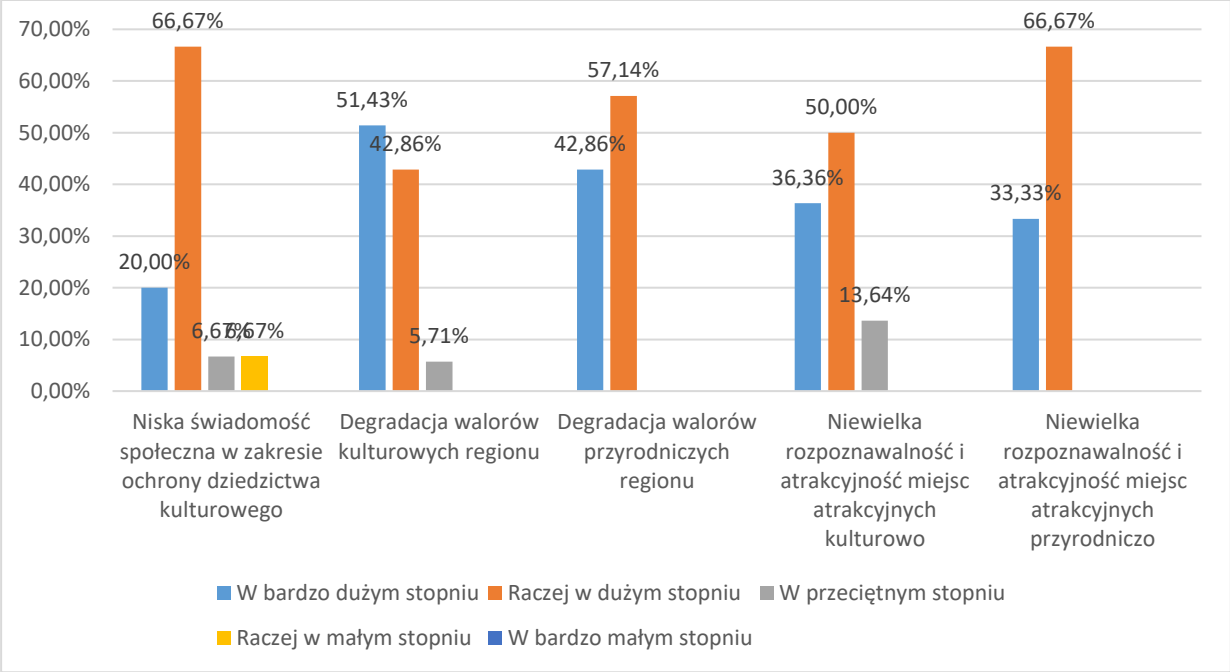

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ilościowych z beneficjentami

Projekty realizowane w ramach Działania 4.4 w największym stopniu przysłużyły się przeciwdziałaniu degradacji walorów przyrodniczych regionu oraz wzrostowi rozpoznawalności miejsc atrakcyjnych przyrodniczo. Jednocześnie żadna z kategorii problemowych nie została oceniona negatywnie, co pozwala pozytywną ocenę w kontekście trafności udzielonego wsparcia.

Wykres 13. W jakim stopniu realizacja projektu przyczyniła się do zmniejszenia skali występowania problemów wskazanych przez Państwa na obszarze realizacji projektu? – Działanie 4.4 Ochrona i udostępnianie zasobów przyrodniczych

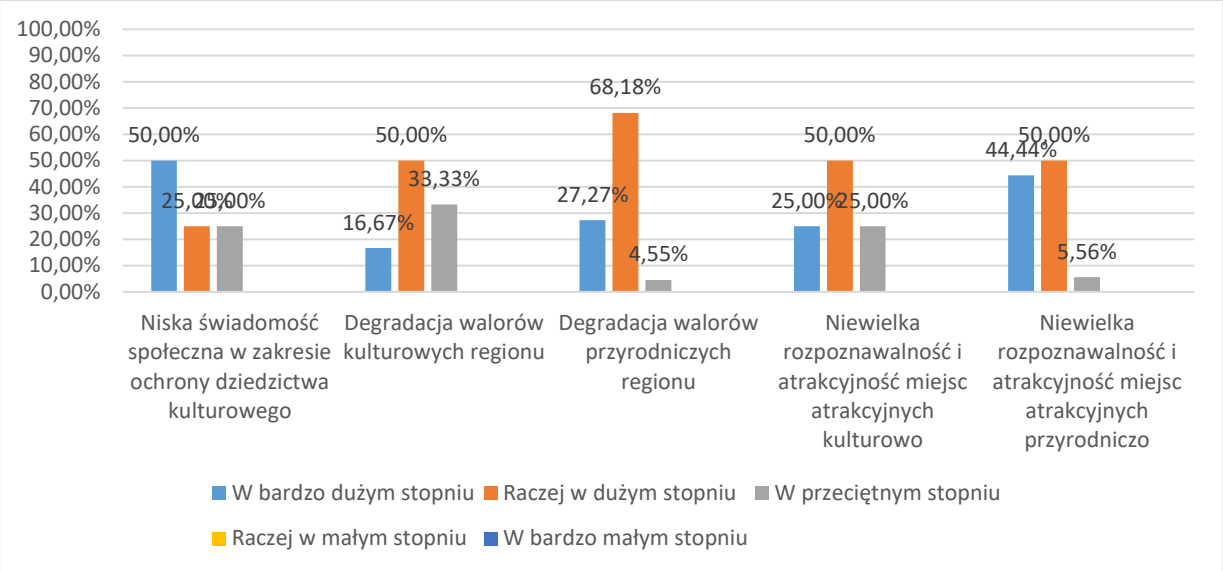

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ilościowych z beneficjentami

Działania z zakresu bezpieczeństwa również okazały się być trafne – żadna z kategorii problemowych nie uzyskała ocen negatywnych, a w największym stopniu realizowane projekty korespondowały z problemem braków w wyposażeniu służb ratowniczych.

Wykres 14. W jakim stopniu realizacja projektu przyczyniła się do zmniejszenia skali występowania problemów wskazanych przez Państwa na obszarze realizacji projektu? – Działanie 4.5 Bezpieczeństwo

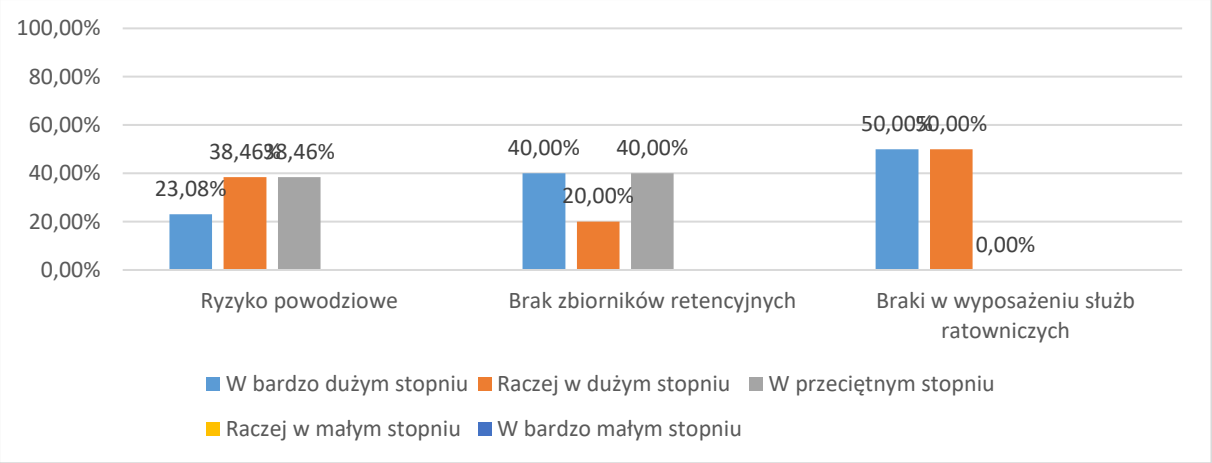

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ilościowych z beneficjentami

Podsumowując, zarówno kryteria wyboru stosowane wobec projektów w ramach OP 4 RPO WD 2014-2020, jak i stopień, w którym realizowane projekty odpowiadały na zidentyfikowane pierwotnie problemy świadczą o wysokiej trafności wspartych inwestycji.

6.6. Czy zrealizowane działania w ramach osi priorytetowej 4 spełniły oczekiwania adresatów?

Przeprowadzona analiza desk research potwierdziła trafność udzielonego wsparcia, w tym w kontekście potrzeb środowiskowo-kulturalnych regionu. Jednocześnie, jak przedstawiono szczegółowo w kolejnych podrozdziałach niniejszego raportu, wsparcie odpowiadało na szeroki zakres problemów, efektywnie na nie wpływając. Jak zauważono w podrozdziale dot. efektywności wydatkowanych środków, bez uzyskanego wsparcia nie byłoby możliwe uzyskanie takiej skali efektów. W zakresie projektów realizowanych w ramach Działań 4.1 - 4.4 w większości przypadków w ogóle nie byłoby możliwe zrealizowanie tego rodzaju projektów (udział wskazań od 78% do 88%).

Jednocześnie beneficjenci przyznali, że wsparcie należy kontynuować w przyszłej perspektywie finansowej, co również potwierdza dostosowanie dotychczasowej interwencji do ich oczekiwań (kwestia potrzeby kontynuowania wsparcia szerzej opisana została w rozdziale 9.7).

Ponadto, zgodność z oczekiwaniami potwierdzają również wnioski płynące z analizy case study, w tym w zakresie użyteczności realizowanych projektów i osiąganych efektów. Jednocześnie, biorąc pod uwagę wywiady pogłębione z przedstawicielami IZ i ZIT należy podkreślić, że interwencja w znacznym stopniu odpowiadała na potrzeby adresatów, co widoczne było zarówno w sporym zainteresowaniu poszczególnymi naborami wniosków, jak i wciąż występującym zapotrzebowaniu na realizację podobnych projektów, w tym w szczególności z zakresu budowy kanalizacji wodnej. Podkreślano jednocześnie, że najwyższym zainteresowaniem cieszyły się nabory dotyczące projektów z zakresu rozwoju kultury, a stosunkowo najniższym nabory dotyczące Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych.

6.7. Czy pojawiły się negatywne efekty uboczne wskutek zrealizowanych projektów w ramach osi 4, które zostały poddane analizie?

Beneficjentów biorących udział w badaniu ilościowym poproszono o wskazanie, czy w wyniku realizacji projektu osiągnęli jakieś niespodziewane, pierwotnie nieplanowane efekty. W ramach ww. pytania poproszono zarówno o wskazanie efektów negatywnych, jak i pozytywnych. Jak się natomiast okazało, wśród odpowiedzi respondentów znalazły się wyłącznie efekty o charakterze pozytywnym. Tym samym żaden z beneficjentów nie wskazał na wystąpienie negatywnych efektów ubocznych zrealizowanych projektów. Szczegóły

dotyczące osiągniętych, nieplanowanych pierwotnie efektów (pozytywnych), zawarte zostały w podrozdziale 9.6.

Brak negatywnych efektów potwierdzili również uczestnicy badań jakościowych. Wskazywano na szeroki zakres nieplanowanych efektów pozytywnych (jak np. wpływ na prozdrowotnej zachowania społeczeństwa w okresie pandemii, w wyniku realizacji projektów z zakresu budowy infrastruktury pieszo-rowerowej), natomiast nie odnotowano żadnych efektów negatywnych.

6.8. Czy i jaki wpływ pandemia koronawirusa SARS-Cov-2 miała bądź nadal ma na proces realizacji interwencji w zakresie inwestycji wspartych w ramach osi Środowisko i zasoby? Czy wpłynęła na realizację projektów i poziom osiągnięcia zamierzonych wskaźników?

Jak zauważono w podrozdziale 6.1, pandemia koronawirusa SARS-Cov-2 miała zauważalne znaczenie dla projektów realizowanych w ramach OP 4 RPO WD 2014-2020. Niemniej, jak ustalono dotychczas, wpływ ten nie był na tyle istotny, aby w szczególny sposób wpłynąć na proces realizacji interwencji.

W celu uszczegółowienia tego zagadnienia warto przyjrzeć się wynikom pytania pogłębiającego tę kwestię w ramach przeprowadzonego badania ilościowego z beneficjentami.

Jak już zauważono we wcześniejszej części raportu, szczególnie istotny wpływ pandemii odnotowano w przypadku Działania 4.5. Objawiał się on w szczególności opóźnieniami w dostawach materiałów niezbędnych do realizacji inwestycji oraz, powiązaną z tym, koniecznością wydłużania okresu realizacji projektu (co umożliwiała wspomniana już wcześniej ustawa "covidowa"). Zmian wymagał również harmonogram wydatków, co związane było ze wzrostem cen podyktowanym okresem pandemii, lecz trudność ta była już stosunkowo rzadziej spotykana. Stosunkowo istotnym ograniczeniem była również organizacja pracy wykonawców inwestycji - trudność ta dotyczyła głównie projektów realizowanych w ramach Działań 4.1 oraz 4.2 (przy czym dotkliwiej problem ten odczuli beneficjenci Działania 4.2, gdzie w znacznej skali przełożył się on na potrzebę wprowadzania zmian w okresie realizacji projektu).

Jak jednak zauważono we wcześniejszej części raportu (w tym na podstawie wyników badania jakościowego), problemy związane z pandemią dotyczyły ograniczonej liczby projektów (ze względu na ich zakontraktowanie i/lub zakończenie przed jej wybuchem) i nie wpłynęły w widoczny sposób na problem w osiąganiu założonych wartości wskaźników. Jednocześnie również analiza case study wykazała, że pandemia nie wpłynęła w istotny sposób na analizowane projekty.

Można również wskazać, że po części pandemia wpłynęła pozytywnie na realizowane projekty. Jak zauważyli uczestnicy panelu ekspertów, ze względu na wprowadzane obostrzenia, w tym w poruszeniu się poza granice kraju, na znaczeniu zyskała turystyka krajowa. Poprzez to widocznie wzrosła liczba odwiedzających wsparte w ramach projektów miejsca atrakcyjne przyrodniczo i kulturowo na obszarze województwa dolnośląskiego.

Wykres 15. W jaki sposób pandemia choroby COVID-19 wpłynęła na realizację projektu

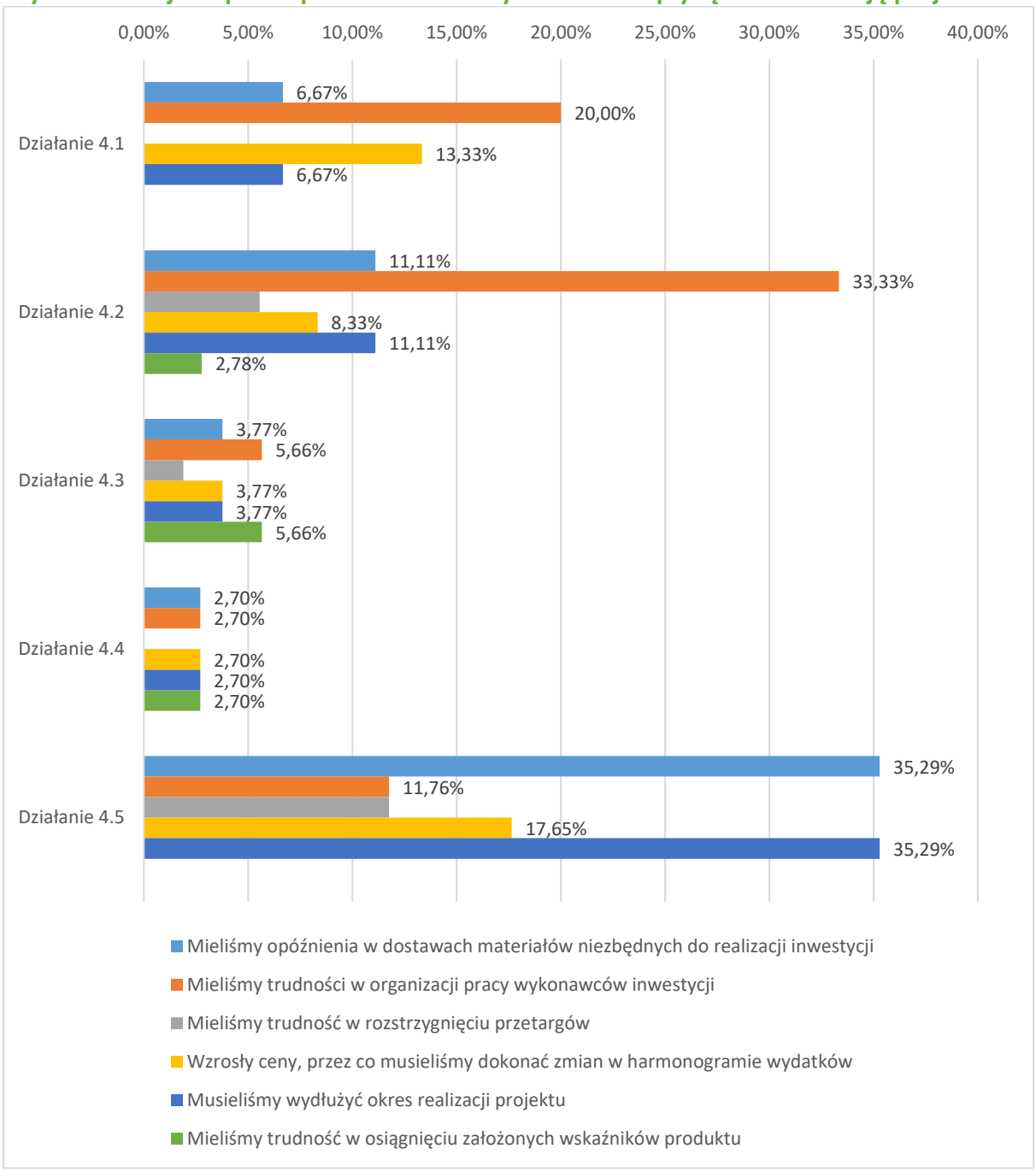

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ilościowych z beneficjentami

7. Wpływ wsparcia na występowanie zmian na poziomie lokalnym i regionalnym

7.1. W jakim stopniu udało się osiągnąć efekty zamierzonego wsparcia?

Kwestia osiągnięcia planowanych efektów uwzględniona została w ramach badania ilościowego z beneficjentami. W przypadku wszystkich badanych Działań, udział projektów, które osiągnęły wszystkie przewidywane pierwotnie efekty mieścił się w granicach 86-100%. Najniższy poziom (86%) odnotowano w ramach projektów realizowanych w zakresie Działania 4.2, gdzie 8,33% badanych beneficjentów przyznało, że w ogóle nie udało im się osiągnąć tychże efektów. Sytuacja ta jednak wynikała wyłącznie z faktu braku zakończenia projektu w momencie przeprowadzenia niniejszego badania ankietowego. Poziom osiągnięcia planowanych efektów ocenić należy tym samym pozytywnie.

Wykres 16. Jak oceniają Państwo efekty, które osiągnęliście w wyniku realizacji projektu

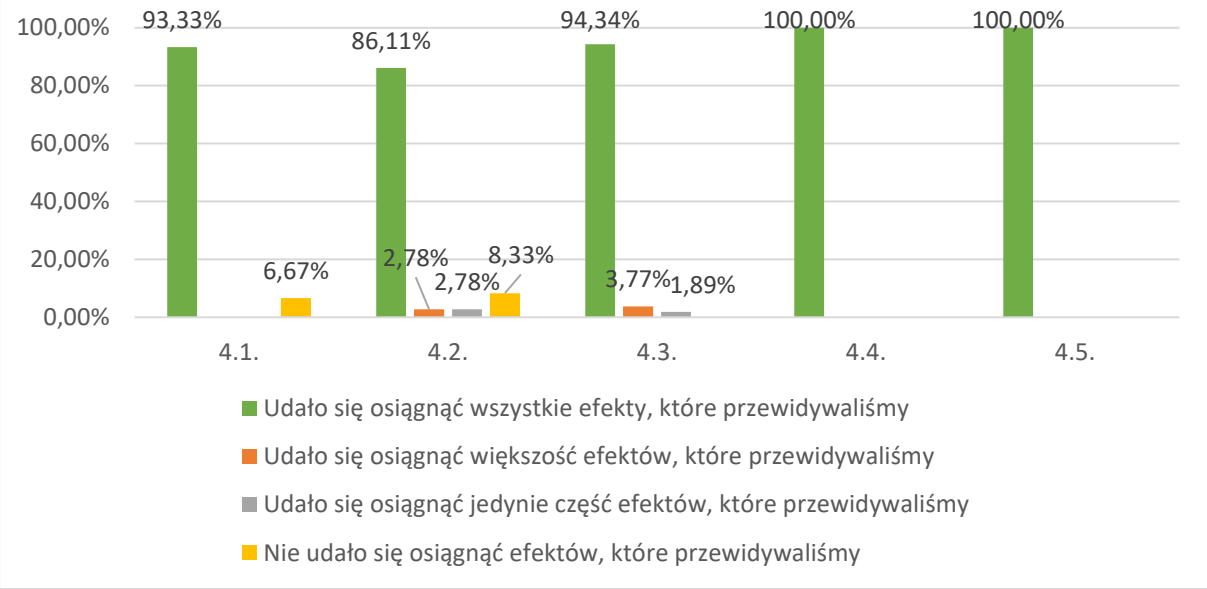

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ilościowych z beneficjentami

Zbadanie efektów wsparcia wymaga również zasięgnięcia do danych statystycznych opisujących stan środowiska w województwie dolnośląskim. Na tle zaprezentowanych danych statystycznych podjęto próbę analizy pośrednich efektów wsparcia w ramach RPO WD 2014-2020. Należy zaznaczyć, że część z prezentowanych efektów nie wynika z bezpośredniego wsparcia RPO WD 2014-2020, lecz ze względu na szeroki zakres oddziaływania tychże projektów, postanowiono przytoczyć te informacje, aby jak najpełniej umożliwić przeanalizowanie zmian które zaszły w obszarze środowiskowym.

Odpady komunalne

Pierwszym elementem poddanym analizie była liczba składowisk odpadów komunalnych. Wskazać należy, że liczba tych miejsc w 2020 r. w województwie dolnośląskim znacząco spadła. O ile w 2010 r. było ich na terenie województwa 51, o ile w 2020 r. było ich już jedynie 26. Powierzchnia składowisk na obszarze województwa również spadła: z 234,7 ha w 2010 r. do 167,5 ha w 2020 r. Łącznie zrekultywowano natomiast 14,4 ha powierzchni składowisk, na których unieszkodliwiane były odpady komunalne (w porównaniu do 19,1 ha składowisk, które zostały w tym czasie zlikwidowane)[8].

Biorąc pod uwagę przytoczone w początkowej części niniejszego opracowania zapisy dyrektyw unijnych, należy wziąć pod uwagę również udział odpadów poddanych odzyskowi w ilości odpadów wytworzonych w ciągu roku. Znaczne zmniejszenie udziału takich odpadów wynika z różnic na poziomie powiatów. W 2020 r. aż 12 spośród 30 powiatów w województwie dolnośląskim nie przetwarzało odpadów, mimo, że czyniło to we wcześniejszych latach. W kolejnych sześciu wartość ta była niższa niż średnia dla województwa. Na uwagę zasługują pod tym względem 3 powiaty: **lwówecki i złotoryjski**, gdzie przetworzeniu ulega 100% odpadów, a także **jaworski**, gdzie wartość przetworzonych odpadów wynosi 94,4%. Wartości te są również wysokie (przekraczają 50%) w powiatach: legnickim, wałbrzyskim i bolesławieckim[9].

Wykres 17. Udział odpadów poddanych odzyskowi w ilości odpadów wytworzonych w ciągu roku w województwie dolnośląskim w latach 2010-2020 [w %]

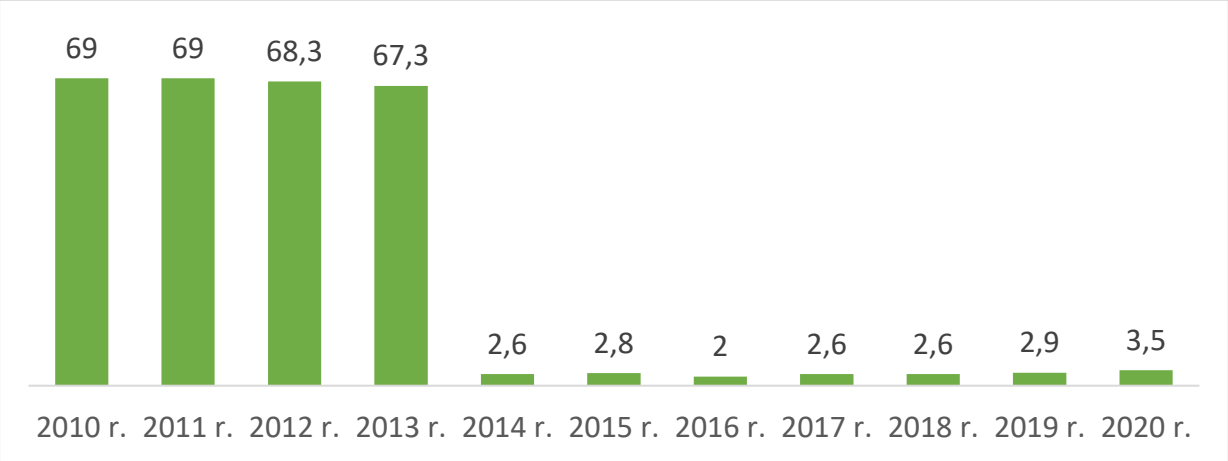

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS - Udział odpadów poddanych odzyskowi w ilości odpadów wytworzonych w ciągu roku (stan na dzień 02.12.2021).

[8] *Dane z Banku Danych Lokalnych GUS - Udział odpadów poddanych odzyskowi w ilości odpadów wytworzonych w ciągu roku, dostęp na dzień 02.12.2021.*

[9] *Dane z Banku Danych Lokalnych GUS - Udział odpadów poddanych odzyskowi w ilości odpadów wytworzonych w ciągu roku, dostęp na dzień 02.12.2021.*

Kolejnym elementem poddanym analizie jest liczba instalacji do odzysku surowców. W latach 2010-2018 ich liczba w województwie dolnośląskim wzrosła ponad dwukrotnie, co prezentuje poniższy wykres.

Wykres 18. Liczba instalacji do odzysku surowców w województwie dolnośląskim w latach 2010-2018

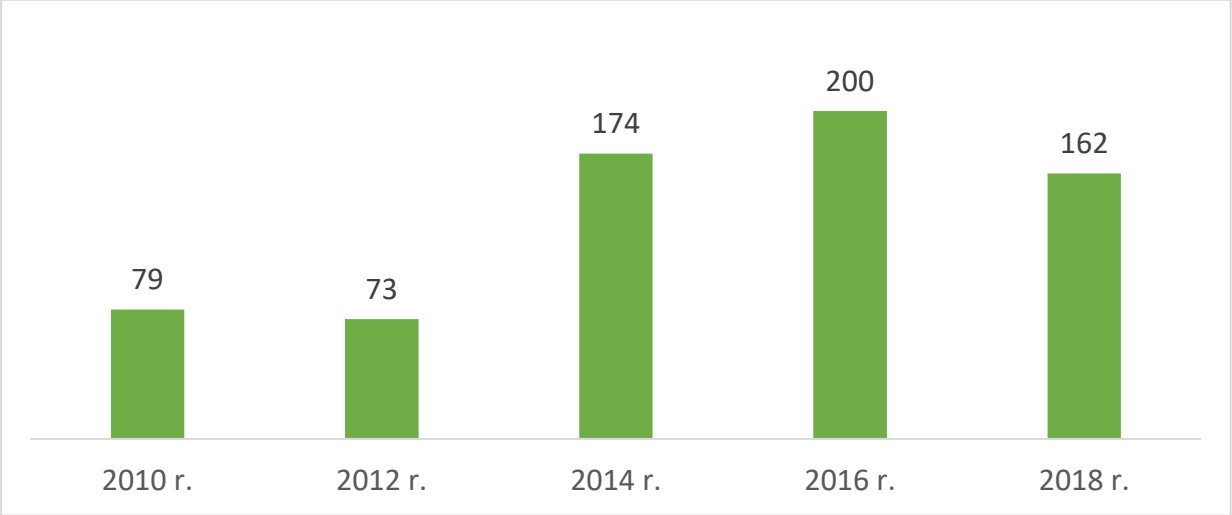

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS, Instalacje odzysku i unieszkodliwiania odpadów (stan na dzień 02.12.2021).

Na uwagę zasługuje odsetek ludności objętej zbiórką odpadów komunalnych. W tym zakresie osiągnięto pełen sukces, gdyż wszyscy mieszkańcy województwa objęci są taką zbiórką (obowiązek taki wynika z zapisów Ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach).

Wykres 19. Odsetek ludności objętej zbiórką odpadów komunalnych w województwie dolnośląskim w latach 2010-2020 [w %]

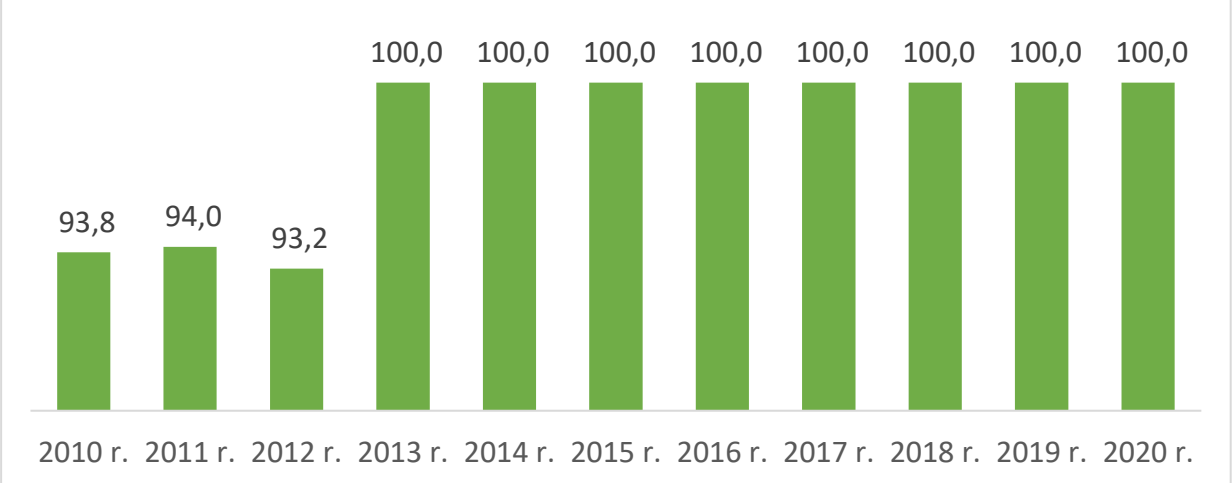

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS, Odsetek ludności objętej zbiórką odpadów komunalnych (stan na dzień 02.12.2021).

Dzięki zwiększeniu odsetka mieszkańców objętych selektywną zbiórką odpadów wzrasta także udział odpadów zebranych selektywnie w relacji do ogółu odpadów. Dane porównawcze w tym zakresie prezentuje poniższy wykres.

Wykres 20. Udział odpadów zebranych selektywnie w relacji do ogółu odpadów w województwie dolnośląskim w latach 2010-2020 [w %]

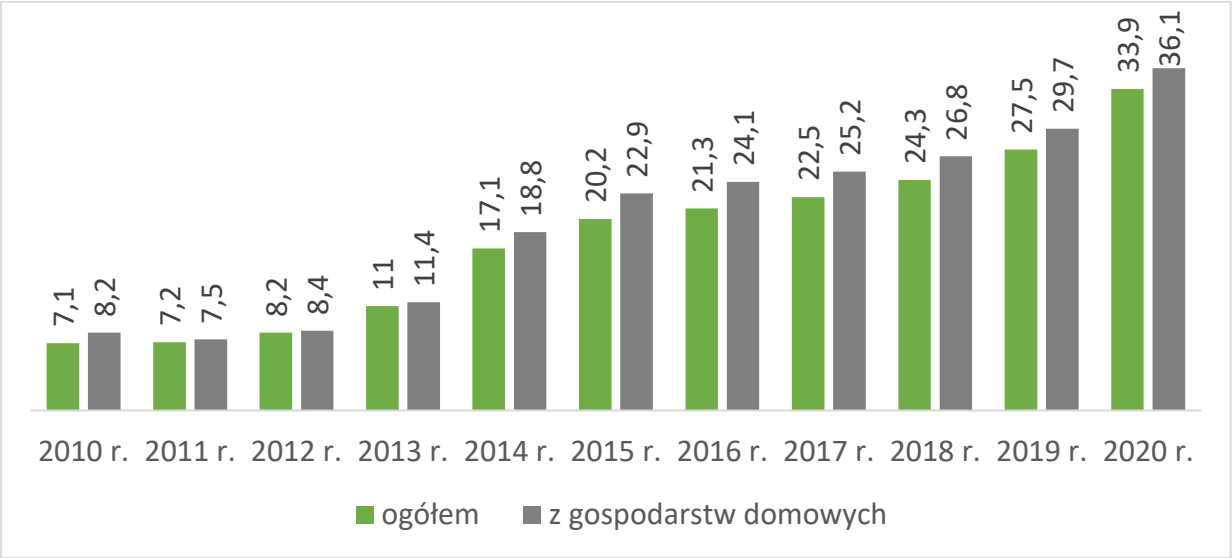

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS, Udział odpadów zebranych selektywnie w relacji do ogółu odpadów (stan na dzień 02.12.2021).

Uwzględniając tonaż odpadów, należy wskazać, że na przestrzeni lat objętość odpadów przeznaczonych na różne cele pozostaje na relatywnie niezmiennym poziomie – największą objętością cechują się odpady komunalne przeznaczone do składowania, jednak w latach 2017-2020 zauważalny jest nieznaczny wzrost objętości odpadów przeznaczonych do recyklingu oraz kompostowania. Te ostatnie w dalszym ciągu mają jednak mały udział w ogóle odpadów.

Wykres 21. Masa zebranych odpadów komunalnych ze wskazaniem przeznaczenia w województwie dolnośląskim w latach 2017-2020 [w t]

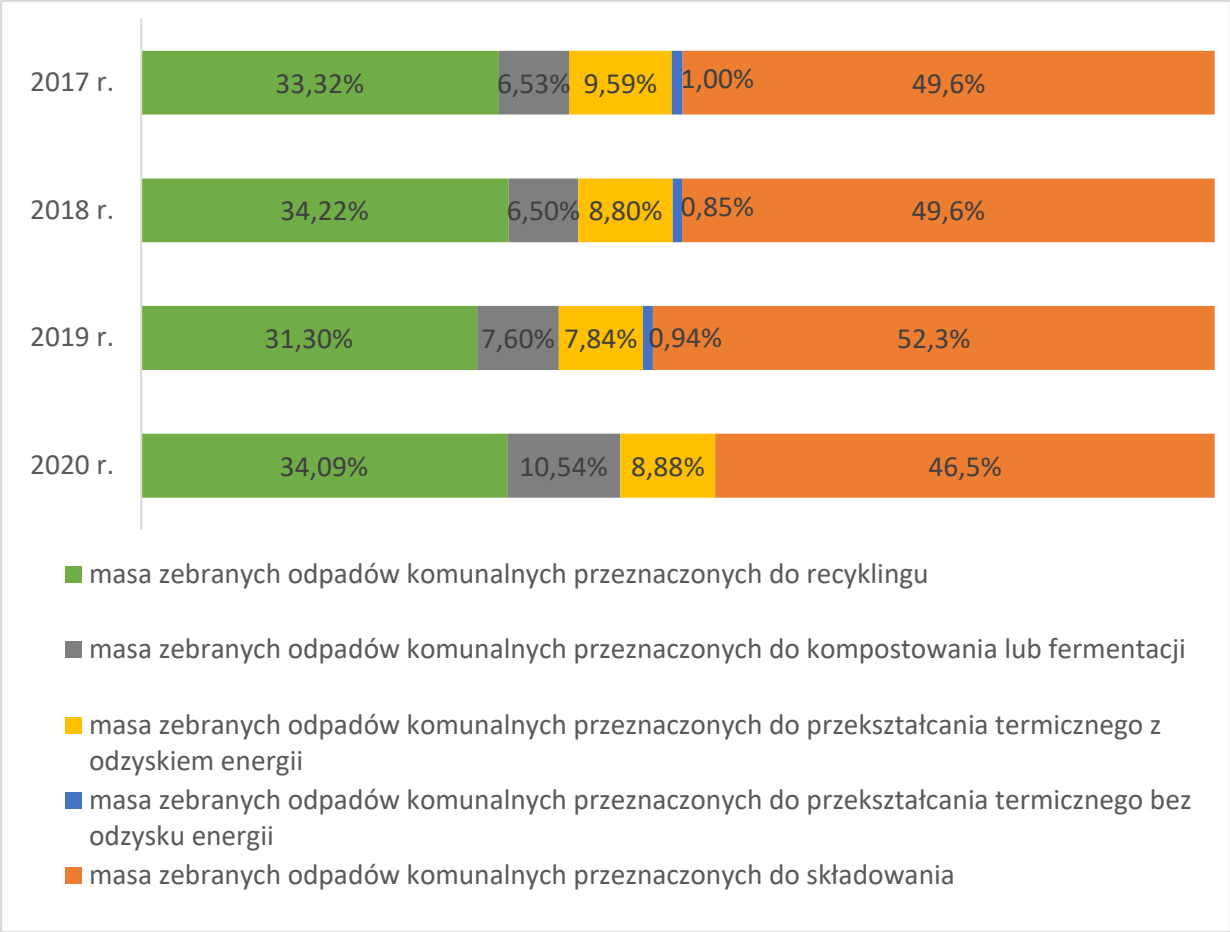

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS, Gospodarka odpadami komunalnymi (stan na dzień 02.12.2021).

Ścieki komunalne

Kolejnym analizowanym elementem są oczyszczalnie ścieków komunalnych istniejące w województwie dolnośląskim. Największą przepustowością charakteryzują się oczyszczalnie z podwyższonym usuwaniem biogenów, następnie biologiczne. Najmniejszą przepustowość posiadają oczyszczalnie mechaniczne. Od 2010 r. tendencja pozostaje niezmienna, zaś przepustowość tych oczyszczalni ścieków jest na relatywnie stałym poziomie.

Wykres 22. Przepustowość oczyszczalni ścieków wg projektu [m³/dobę]

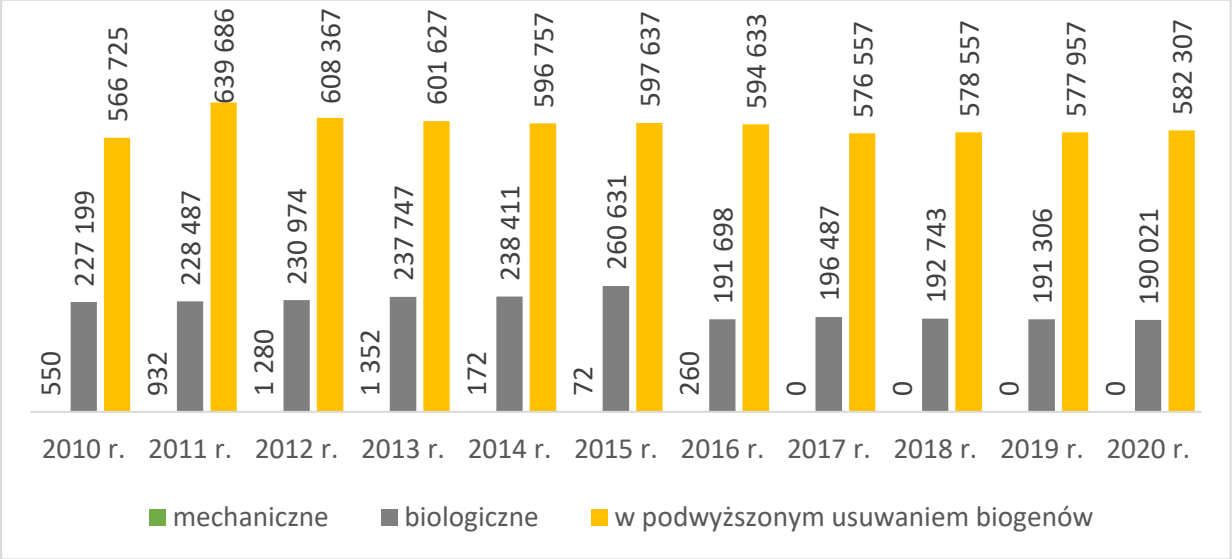

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS, Wielkość (przepustowość) oczyszczalni wg projektu (stan na dzień 02.12.2021).

W 2020 r. oczyszczalnie ścieków komunalnych funkcjonowały w każdym powiecie – łącznie było to 228 oczyszczalni.

Wykres 23. Liczba oczyszczalni ścieków w województwie dolnośląskim w latach 2010-2020

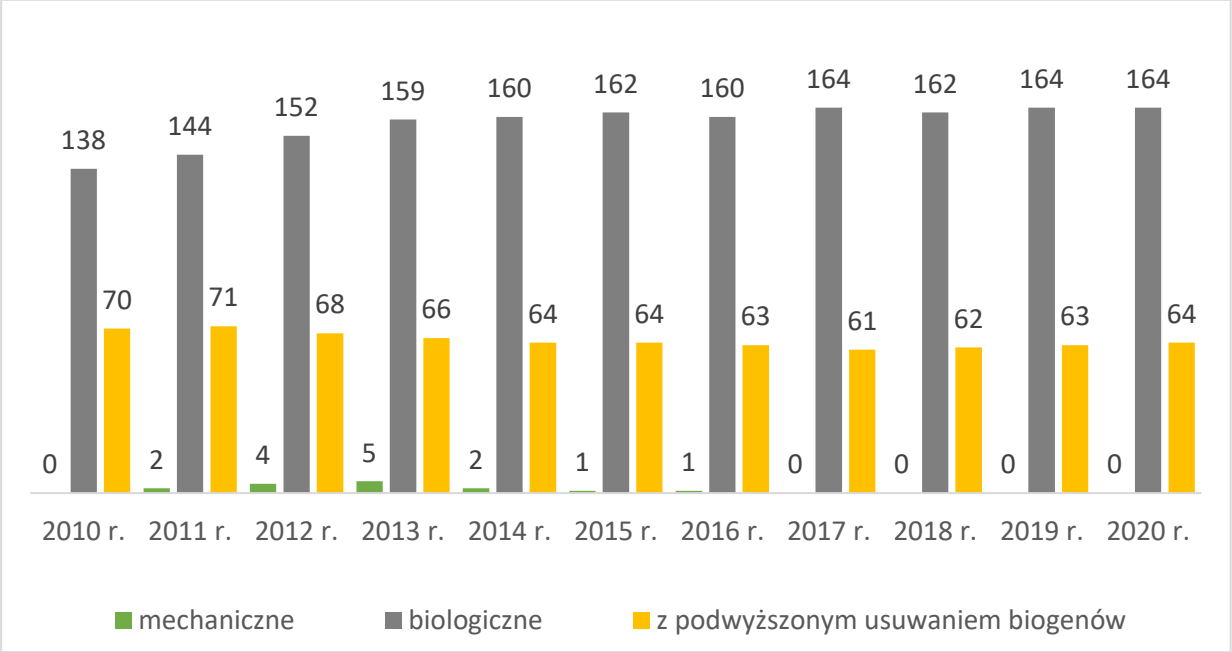

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS, Oczyszczalnie komunalne (stan na dzień 02.12.2021).

Biorąc natomiast pod uwagę stosunek ścieków oczyszczanych do odprowadzanych ogółem zauważalne jest, że znaczna część ścieków komunalnych podlega oczyszczaniu. Analizując

dane statystyczne w ujęciu terytorialnym warto zauważyć, że jedynie w powiatach **lwóweckim, karkonoskim i lubańskim** nie jest oczyszczane 100% odprowadzanych ścieków komunalnych. Wzrasta natomiast objętość ścieków odprowadzanych (2020 r. vs 2010 r.) co wynika z faktu, że likwidowane są zbiorniki bezodpływowe (tzw. szamba) na rzecz oczyszczalni przydomowych oraz zbiorowych.

Wykres 24. Ścieki odprowadzane i oczyszczane w ciągu roku w województwie dolnośląskim [w dam^3]

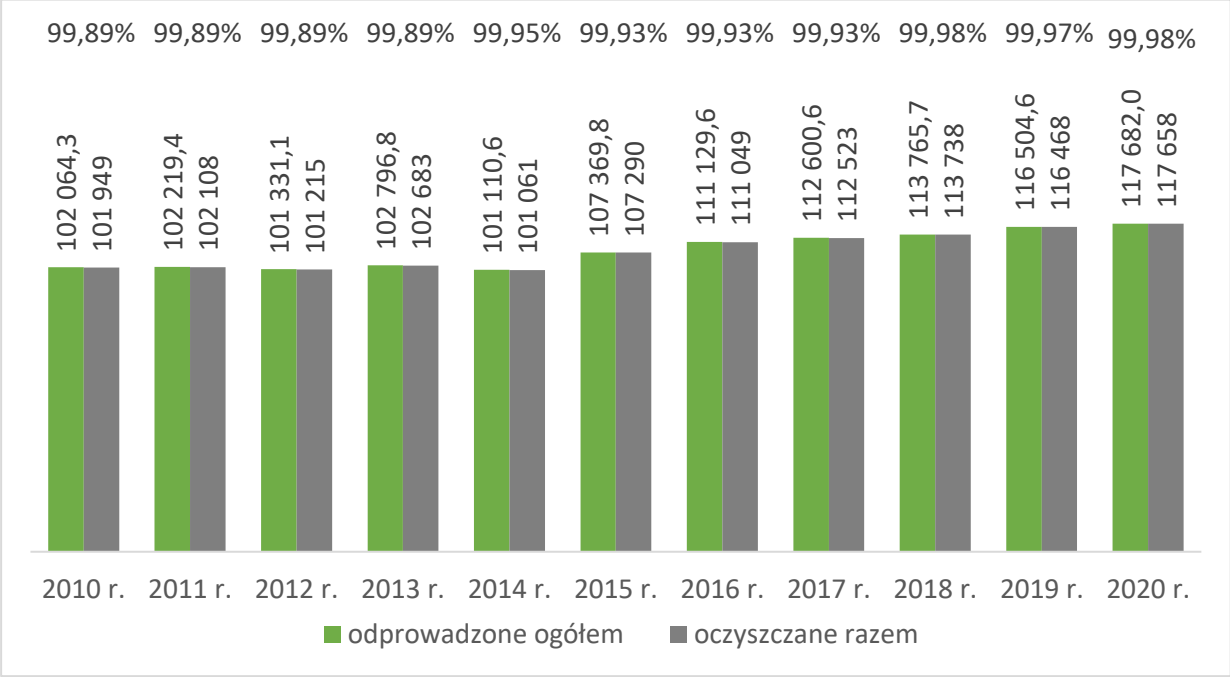

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS, Ścieki oczyszczane w ciągu roku (stan na dzień 02.12.2021).

Uwzględniając liczbę ludności korzystających ze zbiorowego systemu oczyszczania ścieków komunalnych sytuacja najgorzej przedstawia się na obszarach wiejskich w powiatach **górowskim i trzebnickim**, gdzie z tego typu systemu korzysta mniej niż 20% mieszkańców. Najlepiej natomiast: na obszarach wiejskich w powiatach **średzkim, lubińskim i bolesławieckim**, gdzie z systemu tego korzysta ponad 75% ludności. W przypadku obszarów miejskich należy zwrócić uwagę na **miasta Legnicę i Wałbrzych**, gdzie 100% mieszkańców korzysta ze zbiorowego systemu oczyszczania ścieków komunalnych.

Wykres 25. Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków komunalnych w podziale na miasto i wieś w województwie dolnośląskim w latach 2010-2020 [w %]

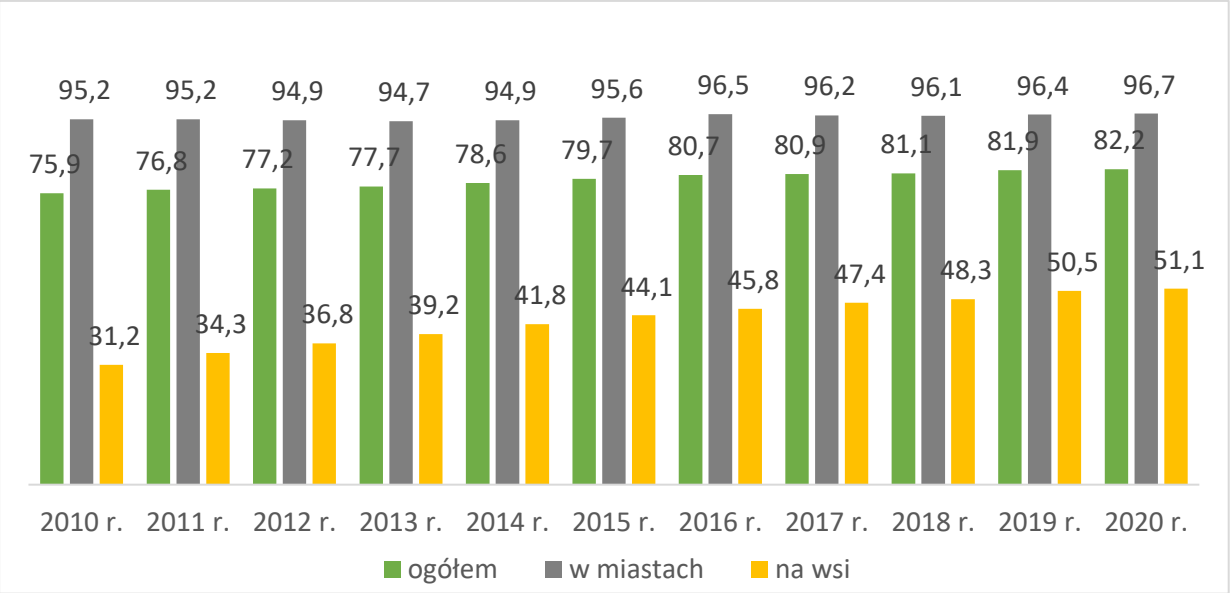

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS, Ludność korzystająca z oczyszczalni wg lokalizacji (stan na dzień 02.12.2021).

Poniżej zaprezentowano dane na temat występujących w województwie form gromadzenia ścieków komunalnych. Potwierdzają one przytoczoną wcześniej tezę o spadku liczby zbiorników bezodpływowych na rzecz innych form gromadzenia nieczystości.

Wykres 26. Gromadzenie i wywóz nieczystości ciekłych

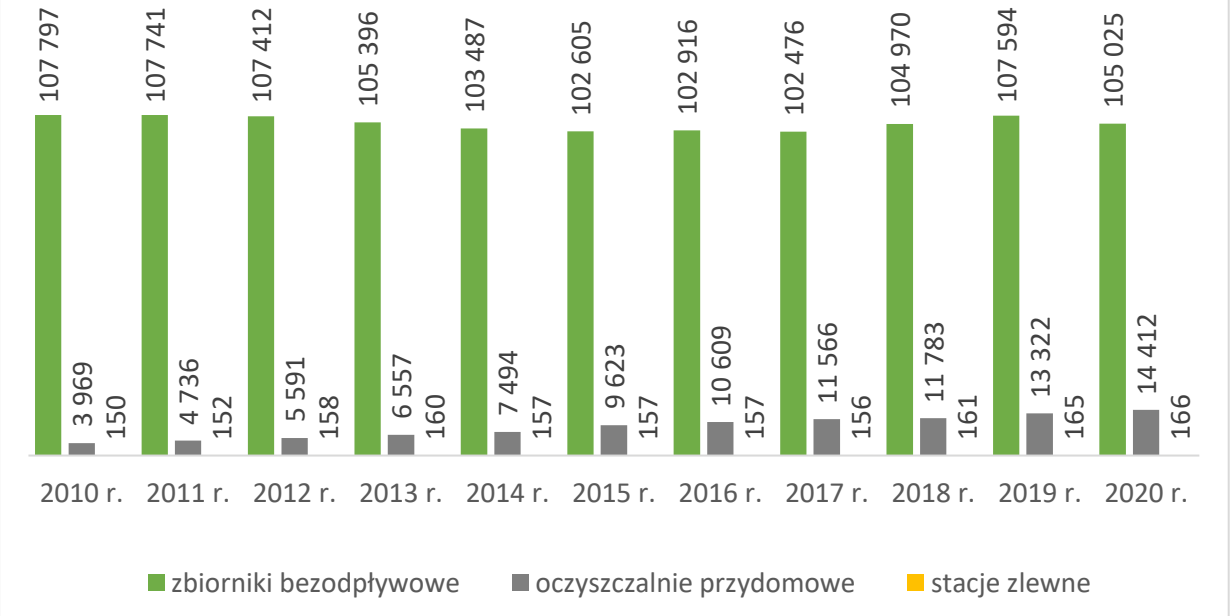

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS, Nieczystości ciekłe (stan na dzień 02.12.2021).

Ochrona przyrody

W dalszej części zaprezentowano dane statystyczne dotyczące ochrony przyrody w województwie dolnośląskim. Powierzchnia obszarów prawnie chronionych na terenie województwa nie uległa istotnym zmianom. Niewielkie powiększenie obszarów zawdzięczane jest zwiększeniu powierzchni parków narodowych oraz rezerwatów przyrody, a także użytków ekologicznych. Ogółem udział terenów prawnie chronionych w powierzchni województwa pozostał niezmienny i wynosił **18,6%** w całym badanym okresie (2014-2020)[10]. Niewielkie zmiany w zakresie powierzchni parków narodowych oraz rezerwatów przyrody nie wpłynęły na ten wskaźnik.

Wykres 27. Powierzchnia obszarów prawnie chronionych w województwie dolnośląskim w latach 2014-2020 [w ha]

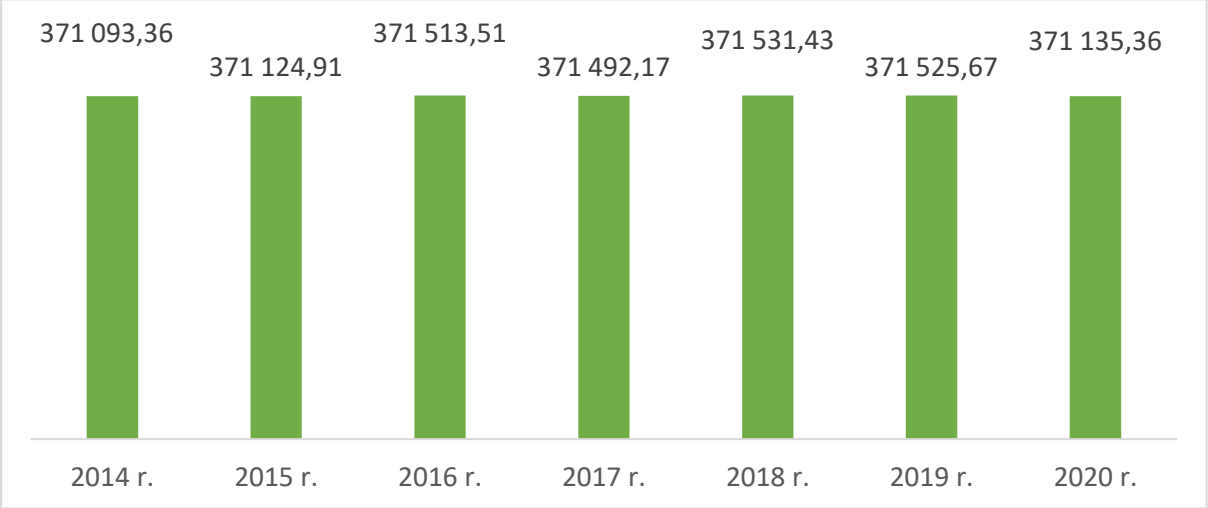

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS, Obszary Natura 2000 (stan na dzień 06.12.2021).

W analizowanym okresie zwiększyła się również powierzchnia obszarów Natura2000 w zakresie obszarów specjalnej ochrony ptaków. Wzrost, podobnie, jak w poprzednim przypadku, był niewielki.

[10] *Dane z Banku Danych Lokalnych GUS, dostęp na dzień 06.12.2021.*

Wykres 28. Powierzchnia obszarów specjalnej ochrony siedlisk ptaków oraz specjalnych obszarów ochrony siedlisk w województwie dolnośląskim w latach 2014-2020 [w ha]

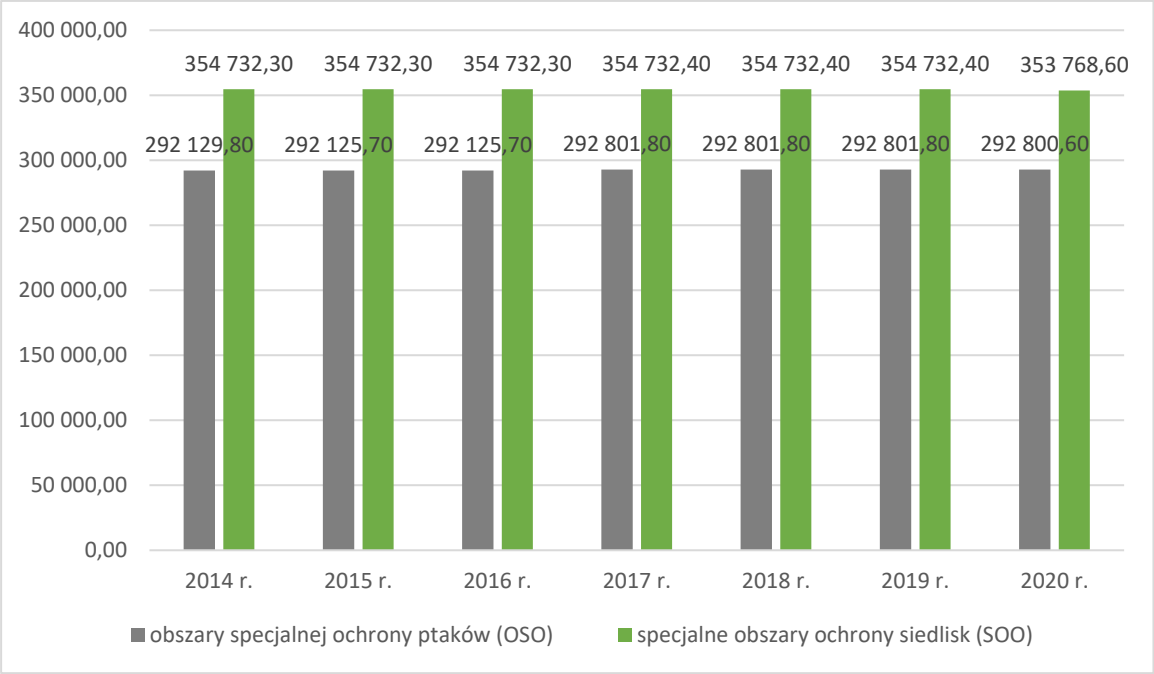

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS, Obszary Natura 2000 (stan na dzień 06.12.2021).

Przewiduje się, że w kolejnych latach powierzchnia obszarów objętych siecią Natura 2000 ulegnie wzrostowi w związku z planowanymi zmianami w tym zakresie. W styczniu 2021 r. została przekazana do Komisji Europejskiej planowana aktualizacja bazy Natura 2000. Na obszarze województwa dolnośląskiego planowane zmiany dotyczą czterech obszarów, przy czym analizując charakter planowanych zmian (zmniejszenie bądź zwiększenie obszaru objętego siecią) powierzchnia tegoż obszaru na terenie analizowanego województwa wzrośnie o ok. 406 ha.

Tabela 5. Planowane zmiany w obszarze sieci Natura 2000 - województwo dolnośląskie

Obszar	Zmiana w ha	Charakter zmiany
Dąbrowy Janikowskie	235,91	zwiększenie
Ludów Śląski	1,2	zmniejszenie
Dolina Dolnej Kwisy	86,31	zmniejszenie
Dzika Orlica	257,26	zwiększenie
Razem	**405,66**	**zwiększenie**

Źródło: opracowanie własne na podstawie Geoserwis GDOŚ oraz Uchwała nr 9 Rady Ministrów z dnia 25 stycznia 2022 r. w sprawie wyrażenia zgody na przekazanie Komisji Europejskiej dokumentu „Lista zmian w sieci obszarów Natura 2000”

Ochrona przeciwpowodziowa

W okresie 2014-2020 zmieniła się również sytuacja w zakresie ochrony powodziowej. Dane statystyki publicznej wskazują na ochronę poprzez retencję – w tym aspekcie należy zwrócić uwagę na zwiększenie liczby obiektów retencjonujących wodę, w tym zbiorników sztucznych przeznaczonych do tego celu. Obecnie w województwie dolnośląskim funkcjonuje 56 obiektów, w tym 29 sztucznych. Pojemność zbiorników wzrosła ogółem o 165,5 dekametrów sześciennych[11].

Wykres 29. Liczba obiektów retencjonujących wodę w województwie dolnośląskim w latach 2014-2020

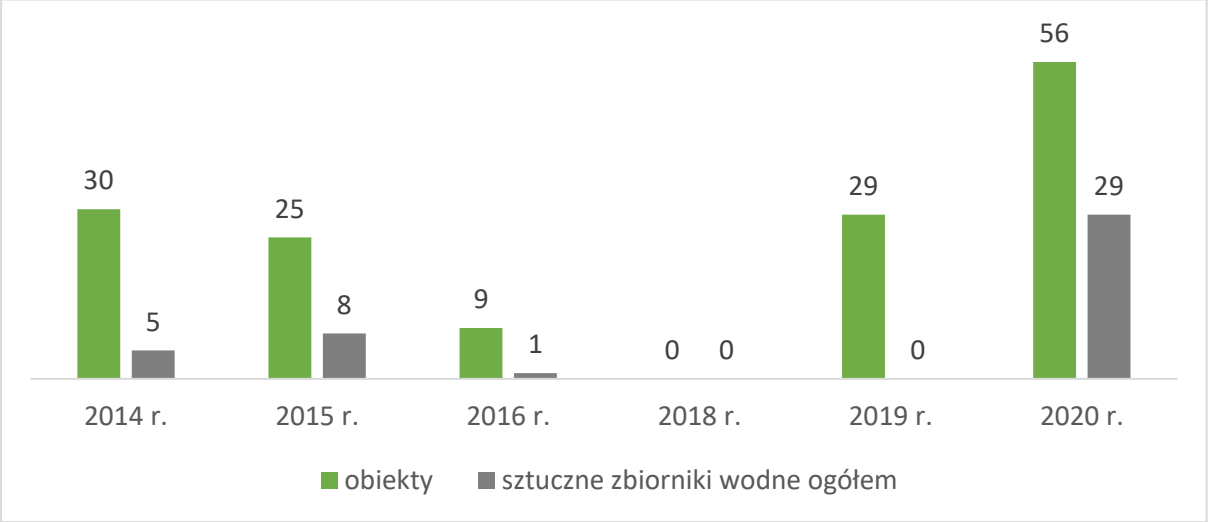

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS, Mała retencja wodna ogółem (stan na dzień 06.12.2021). Dane za 2017 r. nie są udostępnione, stąd pominięcie tego roku w analizie.

Duże znaczenie posiada również mała retencja wodna. W tym przypadku w województwie funkcjonują (wg stanu na 2020 r.) 3 884 obiekty, w tym 402 sztuczne. Łączna pojemność obiektów małej retencji to 156 332,8 dekametrów sześciennych[12].

7.2. Jaki jest wpływ projektów realizowanych w ramach osi priorytetowej 4 na stan środowiska naturalnego w regionie?

Już w poprzednim podrozdziale przedstawiono szeroki zakres danych odnoszący się do wpływu wsparcia na stan środowiska naturalnego w analizowanym regionie. W tym miejscu przedstawiono uzupełnienie tychże informacji, prezentując elementy, na które wpływ miało wsparcie kierowane z OP 4 RPO WD 2014-2020.

[11] *Dane z Banku Danych Lokalnych GUS, dostęp na dzień 06.12.2021.*

[12] *Dane z Banku Danych Lokalnych GUS, dostęp na dzień 06.12.2021.*

Korzystne zmiany zaobserwowano w zakresie udziału gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji w powierzchni ogółem. Przez lata 2011-2016 udział ten utrzymywał się na obszarze województwa dolnośląskiego na stosunkowo wysokim poziomie (ok. 40%), po czym w 2017 r. uległ znacznemu spadkowi (aż o 12 p.p.). Po tym czasie udział ten ulegał niewielkim wahaniom, lecz wciąż utrzymując się w okolicach 30%. Oczywiście udział ten wciąż jest wysoki względem średniej ogólnokrajowej, lecz nie ulega wątpliwości, że odnotowano w tym obszarze znaczną poprawę w okresie realizacji projektów wspartych w ramach OP 4 Środowisko i zasoby RPO WD 2014-2020.

Wykres 30. Udział gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji w powierzchni ogółem – woj. dolnośląskie oraz Polska ogółem, lata 2010-2020

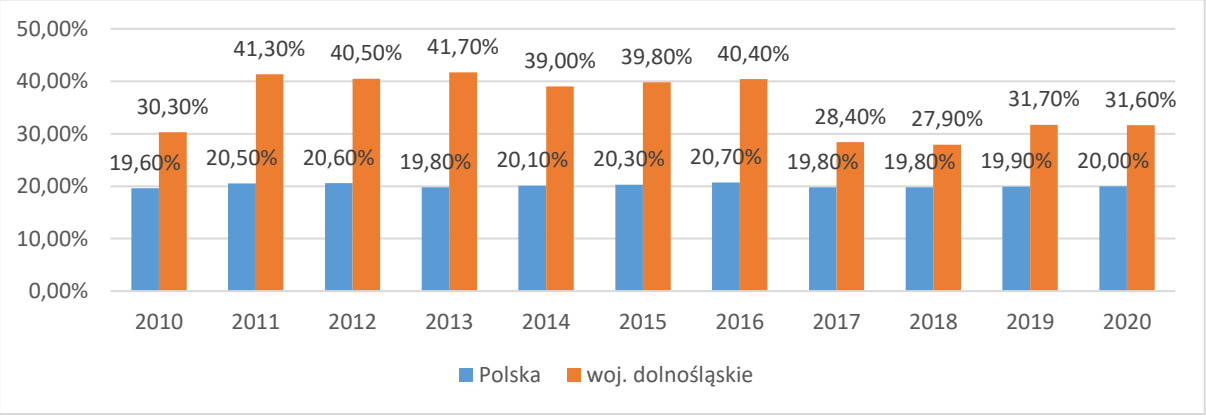

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS, Grunty zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji (stan na dzień 06.12.2021).

Również w zakresie udziału powierzchni terenów zielonych odnotowano korzystne zmiany. W okresie 2015-2017 udział ten wzrósł o 5 p.p., przewyższając tym samym tempo zmian notowanych na poziomie ogólnopolskim. Ostatecznie, wg stanu na koniec 2020 r. udział terenów zielonych w powierzchni ogółem wyniósł 80%, znacznie przewyższając średnią krajową (aż o 22 p.p.).

Wykres 31. Udział powierzchni terenów zieleni w powierzchni ogółem – woj. dolnośląskie oraz Polska ogółem, lata 2010-2020

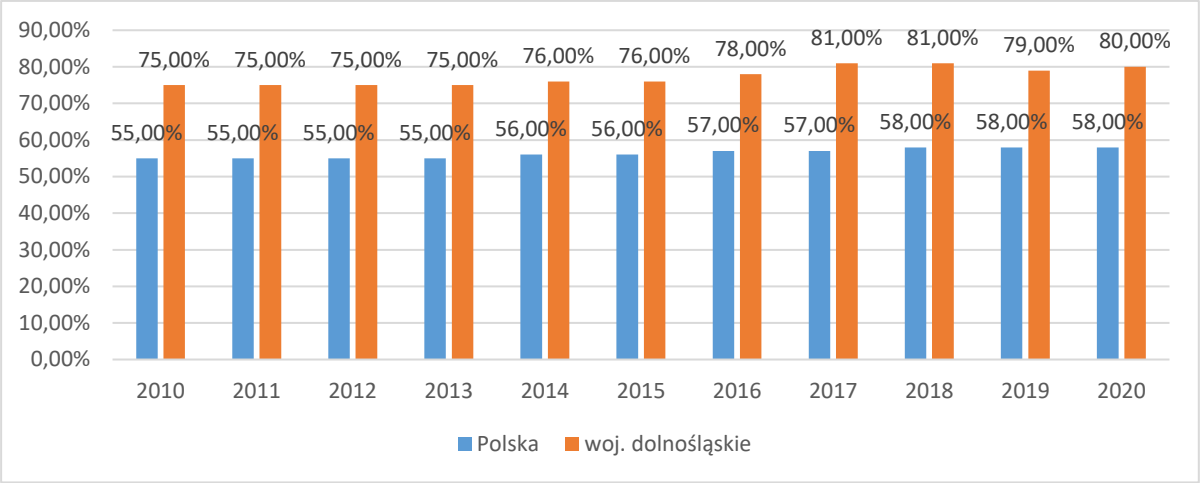

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS, Tereny zieleni (stan na dzień 06.12.2021).

Istotnym problemem wpływającym na stan środowiska naturalnego są tzw. dzikie wysypiska, czyli miejsca nieprzeznaczone do składowania odpadów, w których odpady te znajdują się jednak w wyniku porzucenia przez mieszkańców. Takie wysypiska, zlokalizowane np. w lasach, mogą bardzo negatywnie wpłynąć na ekosystem, przede wszystkim w wyniku przedostania się szkodliwych substancji do gleby i wód gruntowych. Liczbę takich wysypisk trudno ustalić, gdyż w miejsce zlikwidowanych wciąż pojawiają się nowe, są one odkrywane przypadkowo. Jednakże, pozytywnym zjawiskiem jest malejąca w ostatnich latach liczba istniejących dzikich wysypisk oraz wzrastająca liczba wysypisk zlikwidowanych, co potwierdzają przedstawione poniżej dane statystyczne. Największa liczba dzikich wysypisk (powyżej 10 w powiecie) znajduje się w powiatach: wrocławskim, polkowickim, górowskim, lubińskim, zgorzeleckim, wołowskim, milickim, legnickim, trzebnickim oraz w m. Wrocławiu. W przypadku powiatów: bolesławieckiego, dzierżoniowskiego, kłodzkiego, lwóweckiego, oleśnickiego oraz miast Jelenia Góra, Legnica i Wałbrzych w 2020 r. nie odnotowano ani jednego dzikiego wysypiska. Należy zauważyć, że od 2016 r. rokrocznie notowano szczególnie wysokie liczby likwidowanych dzikich wysypisk, a liczba istniejących systematycznie malała.

Wykres 32. Dzikie wysypiska na terenie województwa dolnośląskiego w latach 2010-2020

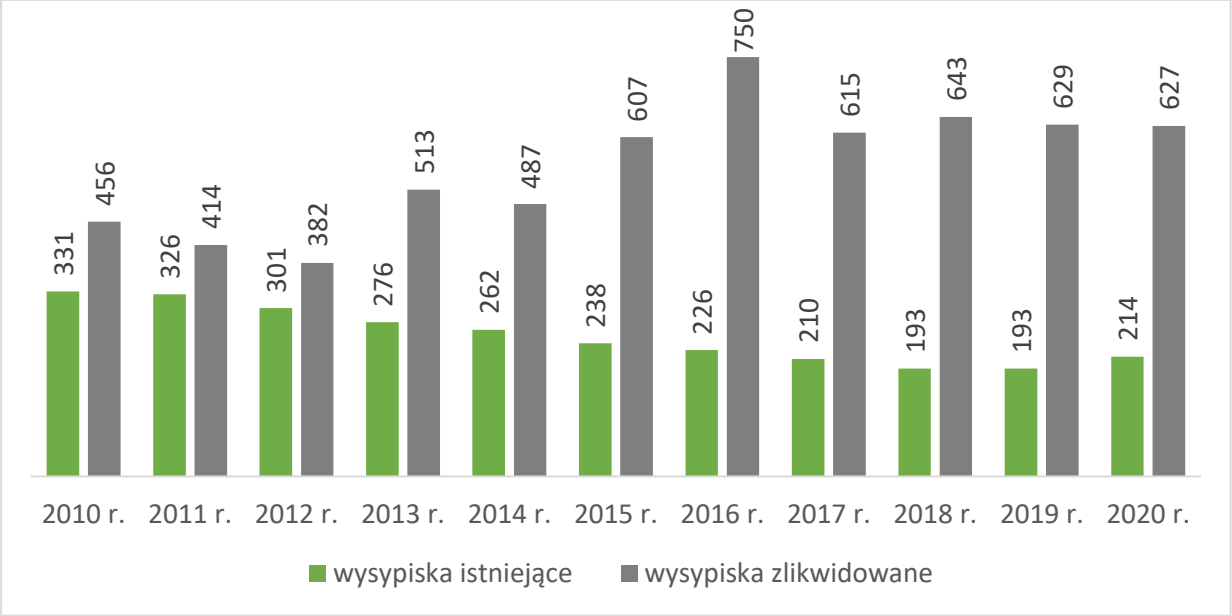

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS, Dzikie wysypiska (stan na dzień 02.12.2021).

W wyniku likwidacji dzikich wysypisk w 2020 r. zgromadzono 1 906,6 ton odpadów komunalnych. Wartość ta jest niższa, niż w latach poprzednich, przy relatywnie stałej lub nawet większej liczbie likwidowanych składowisk, co świadczyć może o tym, że identyfikowane dzikie wysypiska są mniejsze pod względem powierzchni.

8. Efektywność wykorzystania środków finansowych

8.1. Czy podobne efekty można było osiągnąć przy wykorzystaniu innych instrumentów?

Jak udowadnia przeprowadzone badanie ilościowe z beneficjentami, bez uzyskanego wsparcia nie byłoby możliwe uzyskanie takiej skali efektów. W zakresie projektów realizowanych w ramach Działań 4.1 - 4.4 w większości przypadków w ogóle nie byłoby możliwe zrealizowanie tego rodzaju projektów (udział wskazań od 78% do 88%). Zasadniczo jedynie w przypadku Działania 4.5 niewielka część badanych przyznała, że bez wsparcia również osiągnięto by analogiczne efekty (18%). Wynika to jednak z charakteru tychże projektów, tj. związanych z bezpieczeństwem, które nawet bez możliwości finansowania zewnętrznego musiałyby być zrealizowane.

Wykres 33. Czy gdyby nie wsparcie uzyskane z Programu, udałoby się osiągnąć Państwu tożsame efekty?

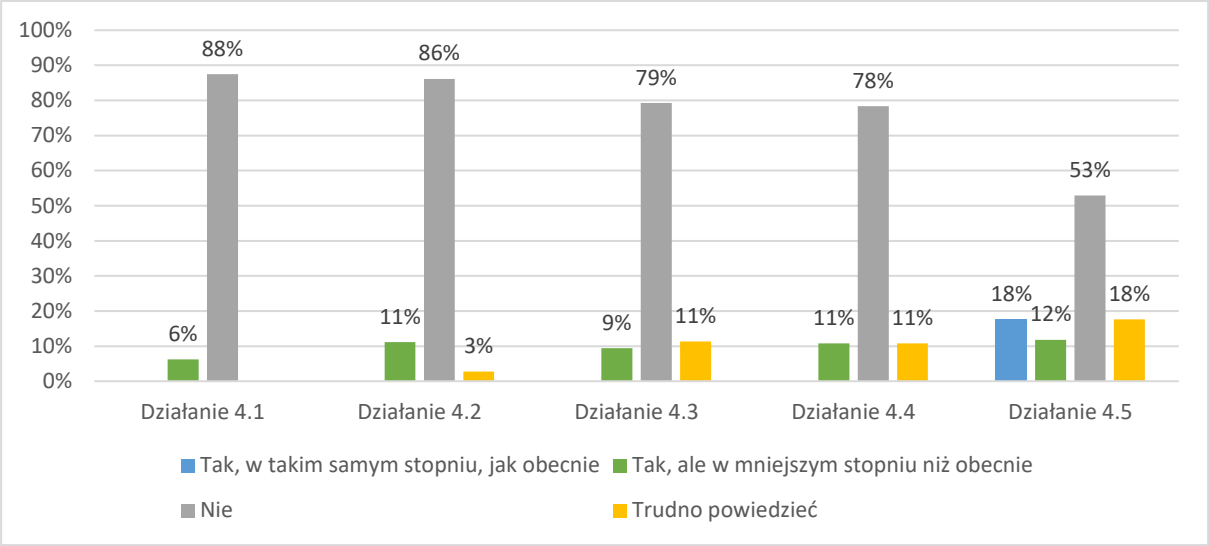

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ilościowych z beneficjentami

Badani beneficjenci, którzy potwierdzili możliwość osiągnięcia zbliżonych bądź mniejszych efektów bez otrzymania finansowania w ramach RPO WD 2014-2020 wskazali, że projekty zrealizowaliby ze środków własnych wspieranych pożyczkami i kredytami bankowymi bądź innym źródłem (środki ministerialne, Fundusz Leśny, budżet JST).

Analizując badaną kwestię warto również odnieść się do wyników badania z wnioskodawcami, którzy nie otrzymali dofinansowania. Wnioski potwierdzają wyniki przedstawionych uprzednio badań z beneficjentami. Jak się bowiem okazuje, największy udział projektów zrealizowanych, mimo braku otrzymania dofinansowania z RPO WD 2014-2020 przypadł na Działanie 4.5, tj. projekty z zakresu bezpieczeństwa. Ich charakterystyka wpływa na konieczność ich realizacji, bez względu na możliwość otrzymania finansowania zewnętrznego (oczywiście należy przypuszczać, że w przypadku dostępu do tego rodzaju finansowania skala takich projektów byłaby znacznie większa, gdyż znaczna część badanych wnioskodawców nieskutecznych przyznała, ze zrealizowany ostatecznie projekt był okrojony względem pierwotnie planowanego).

Stosunkowo istotna skala projektów zrealizowanych mimo braku otrzymanego finansowania przypadła również na Działanie 4.2 oraz 4.3. Tym samym, tylko w zakresie Działań 4.1 oraz 4.4. wnioskodawcy nieskuteczni w ogóle zrezygnowali z realizacji jakichkolwiek inwestycji.

Wykres 34: Czy zrealizowali Państwo swój projekt, pomimo braku otrzymania dofinansowania?

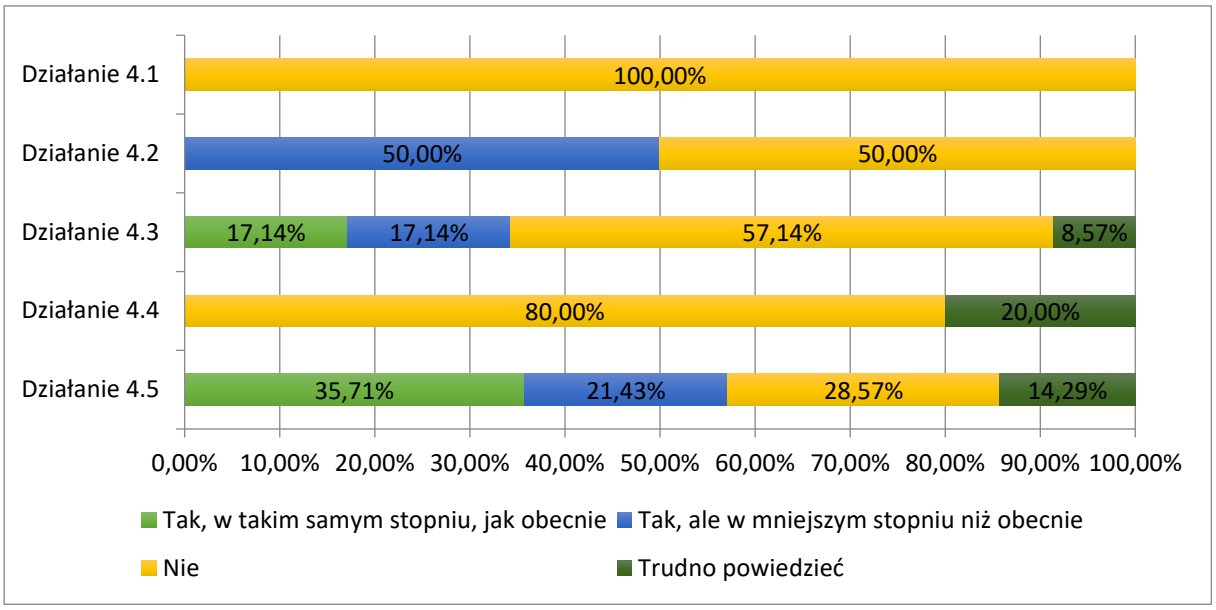

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z podmiotami, które nieskutecznie ubiegały się o dofinansowanie ich przedsięwzięć ze środków RPO WD 2014-2020

W przypadku Działań, w których wnioskodawcy nieskuteczni zrealizowali mimo wszystko inwestycje, finansowano je zwykle środkami własnymi oraz dofinansowaniem ze środków krajowych (projekty odpowiadające Działaniom 4.3 oraz 4.5). Odmiennie prezentuje się sytuacja projektów wpisujących się w Działanie 4.2, które to wnioskodawcy nieskuteczni finansowali z „innych źródeł". Należy jednak zaznaczyć, że dotyczy to wyłącznie jednego wnioskodawcy, który ponadto wskazał, że projekt sfinansował z kolejnego naboru w ramach RPO WD 2014-2020, w którym tym razem udało mu się pozyskać dofinansowanie.

Można więc wnioskować, że bez podjętej interwencji nie zostałaby zrealizowana większość z inwestycji, a jedynie te najistotniejsze z punktu widzenia bezpieczeństwa (przy czym i w tym przypadku mowa o znacznie okrojonych projektach).

Wykres 35: Za pomocą jakich środków finansowych zrealizowali Państwo projekt?

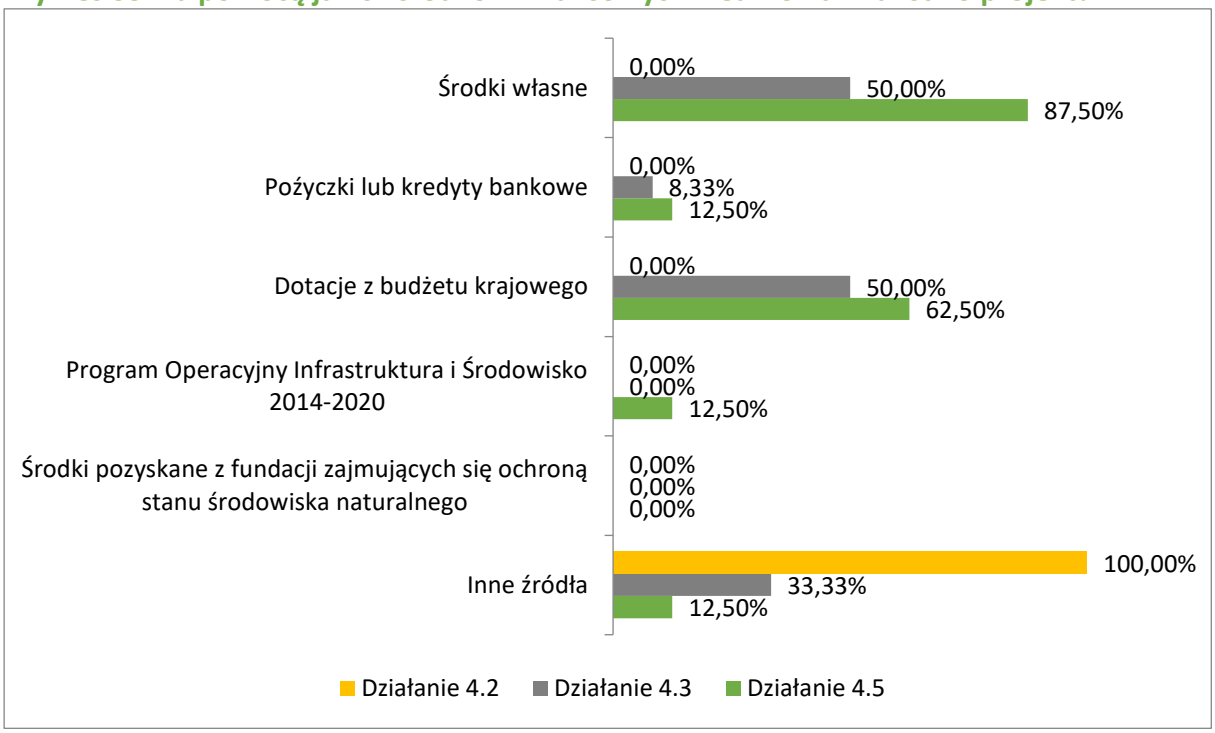

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z podmiotami, które nieskutecznie ubiegały się o dofinansowanie ich przedsięwzięć ze środków RPO WD 2014-2020

9. Stopień osiągnięcia efektów przyrodniczych, społecznych i ekonomicznych

9.1. Czy i jakie efekty przyrodnicze przyniosła realizacja projektów w ramach osi priorytetowej 4 RPO WD 2014-2020 (wpływ na różnorodność biologiczną oraz ekonomiczną, wpływ na ilość i jakość wód, jakość gleb, jakość powietrza)?

W ramach przeprowadzonych badań ilościowych z beneficjentami zweryfikowano, jakiego rodzaju efekty przyrodnicze udało się im osiągnąć w wyniku realizacji projektów. W przypadku projektów realizowanych w ramach Działania 4.1 (ze względu na typ realizowanych inwestycji) każdy z badanych projektów wpłynął na zmniejszenie ilości odpadów składowanych na obszarze województwa, w tym odpadów niebezpiecznych. Na drugim miejscu znalazła się poprawa jakości gleby, lecz w tym przypadku dotyczyło to już znacznie niższego udziału projektów (60%). Nieco ponad połowa z nich odpowiedzialna była również za likwidację dzikich wysypisk odpadów oraz poprawę jakości wód gruntowych.

Wykres 36. Jakie efekty przyrodnicze przyniosła realizacja Państwa projektu? – Działanie 4.1 Gospodarka odpadami

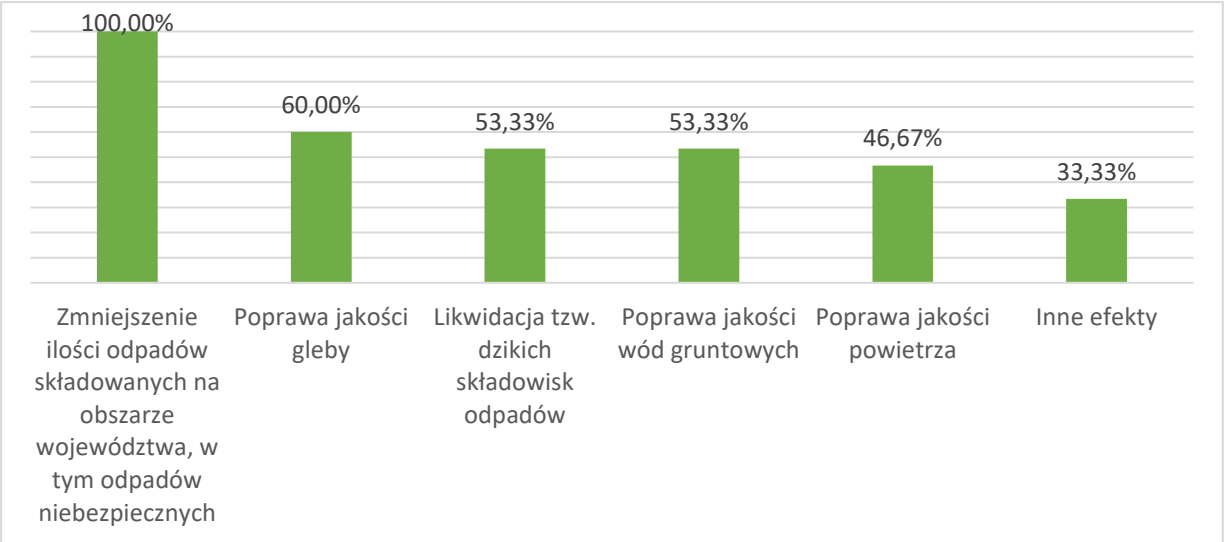

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ilościowych z beneficjentami

W przypadku Działania 4.2 najczęściej osiąganym przez badanych beneficjentów efektów przyrodniczych było zwiększenie odsetka ludności korzystającej z kanalizacji (83,33%) oraz poprawa stanu wód powierzchniowych (75%). Zbliżony udział przypadł również na zwiększenie odsetka ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków (ponad 72%).

Wykres 37. Jakie efekty przyrodnicze przyniosła realizacja Państwa projektu? – Działanie 4.2 Gospodarka wodno-ściekowa

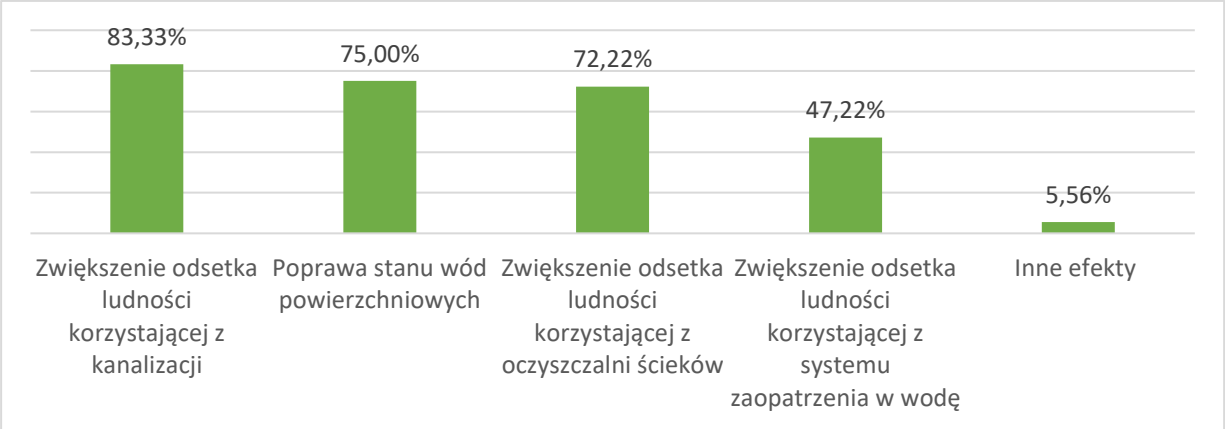

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ilościowych z beneficjentami

Odmiennie prezentuje się sytuacja w przypadku Działania 4.3, gdzie ze względu na charakter projektów (wsparcie dziedzictwa kulturowego) stosunkowo najrzadziej odnotowywano efekty o charakterze typowo przyrodniczym (zdaniem ponad 71% badanych w ogóle nie osiągnięto tego rodzaju efektów). Najczęściej natomiast wskazywano na budowę zielonej infrastruktury, lecz dotyczy to zaledwie nieco ponad 13% badanych beneficjentów.

Wykres 38. Jakie efekty przyrodnicze przyniosła realizacja Państwa projektu? – Działanie 4.3 Dziedzictwo kulturowe

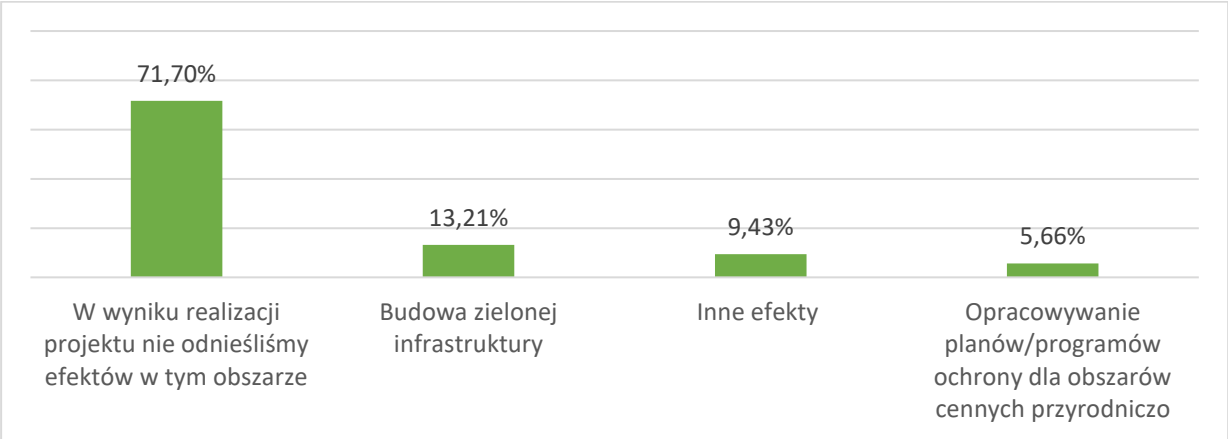

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ilościowych z beneficjentami

Budowa zielonej infrastruktury była również najczęściej osiąganym efektem przyrodniczym w przypadku projektów realizowanych w ramach Działania 4.4, lecz w tym przypadku udział był wyższy i dotyczył niemal połowy projektów realizowanych przez badanych beneficjentów (w tym m.in. tereny zieleni, nowe nasadzenia, hotele dla owadów, karmniki dla ptaków i wiewiórek, skrzynki dla ptaków i nietoperzy). Stosunkowo często (niemal 30%) wskazywano

również na „inne efekty", w ramach których wskazywano na edukację przyrodniczą, kanalizację ruchu turystycznego czy ochronę zasobów przyrodniczych.

Wykres 39. Jakie efekty przyrodnicze przyniosła realizacja Państwa projektu? – Działanie 4.4 Ochrona i udostępnianie zasobów przyrodniczych

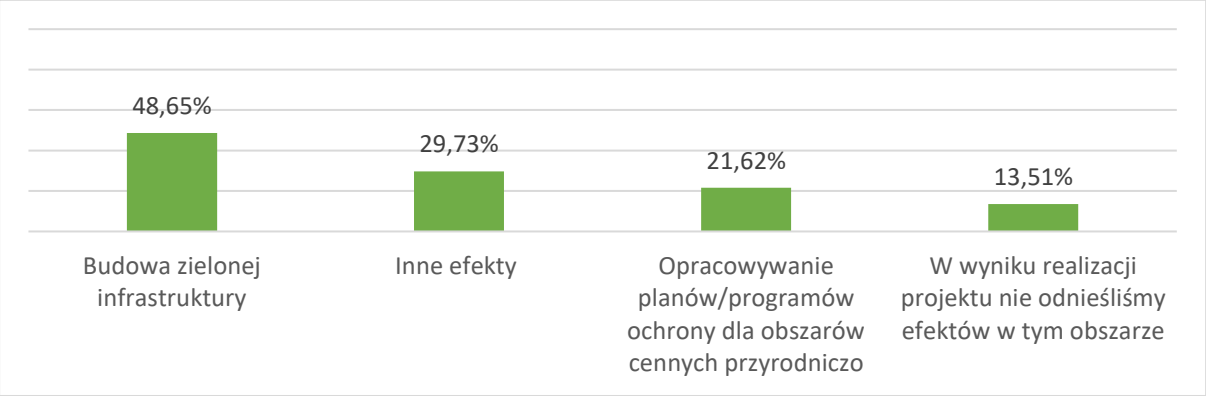

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ilościowych z beneficjentami

Wszystkie projekty realizowane przez badanych beneficjentów Działania 4.5 wpłynęły (zdaniem respondentów) na zwiększenie zdolności retencyjnych na obszarze objętym projektami. Często również osiągnięto efekt w postaci zmniejszenia ryzyka powodzi i podtopień (niemal 71%). Jednocześnie warto zaznaczyć, że 95% alokacji w ramach ww. Działania dotyczyło właśnie aspektu zmniejszenia ryzyka powodzi i jej skutków oraz zagospodarowania wód opadowych.

Wykres 40. Jakie efekty przyrodnicze przyniosła realizacja Państwa projektu? – Działanie 4.5 Bezpieczeństwo

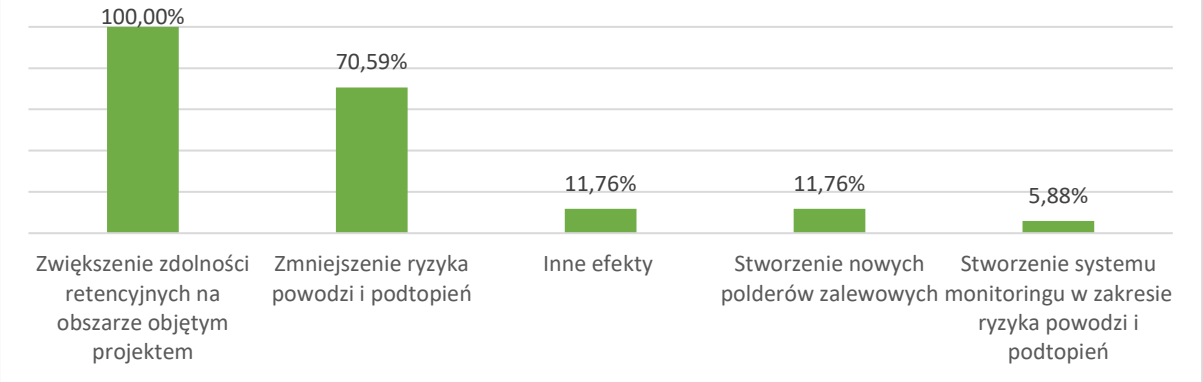

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ilościowych z beneficjentami

Prócz wyników badań należy również zwrócić uwagę na wnioski płynące z analizy desk research, która również pozwala na identyfikację osiągniętych efektów. Wskaźniki, które zostały zaplanowane w programie podzielono na kategorie, co pozwala na przeanalizowanie

osiągniętych efektów przyrodniczych, które uzyskano w wyniku realizacji projektów w ramach OP 4 RPO WD 2014-2020. Typowo przyrodniczym efektem interwencji w zakresie wskaźników rezultatu jest wzrost powierzchni siedlisk wspieranych w celu uzyskania lepszego statusu ochrony. Szacowaną wartość docelową planowaną do osiągnięcia na koniec 2023 r. określono na 427 ha, przy czym już na koniec 2021 r. została ona przekroczona (ponad 115%). Pozostałe wskaźniki, które warto w tym miejscu przytoczyć mają charakter przyrodniczo-ekonomiczny (objętość retencjonowanej wody) bądź społeczno-przyrodniczy (liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonego oczyszczania ścieków oraz przewidywana liczba osób korzystających z ulepszonego oczyszczania ścieków, w ramach których wartość docelowa wynosi łącznie 73 670 osób, a wartość szacowana wg stanu na koniec 2021 r. znacznie przekroczyła już ww. poziom.

Tabela 6. Wykaz wskaźników rezultatu wraz ze stopniem osiągnięcia w podziale na działania RPO WD 2014-2020

Działanie	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Kategoria wskaźnika	Szacowana wartość docelowa (2023)	Wartość (aktualna) osiągnięta na koniec 2021 r.	% osiągnięcia wartości docelowej wg stanu na koniec 2021 r. (wg wartości aktualnej)
4.1	Dodatkowe możliwości przerobowe w zakresie recyklingu odpadów	tony/rok	Ekonomiczny	9 880	87 747	888,13%
4.1	Moc przerobowa zakładu zagospodarowania odpadów	Mg/rok	Ekonomiczny	102 230	119 130	116,53%
4.1	Liczba osób objętych systemem zagospodarowania odpadów	osoby	Społeczno-ekonomiczny	233 576	245 049	104,91%
4.1	Liczba osób objętych selektywnym zbieraniem odpadów	osoby	Społeczno-ekonomiczny	73 315	73 760	100,61%

Działanie	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Kategoria wskaźnika	Szacowana wartość docelowa (2023)	Wartość (aktualna) osiągnięta na koniec 2021 r.	% osiągnięcia wartości docelowej wg stanu na koniec 2021 r. (wg wartości aktualnej)
4.2	Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonego zaopatrzenia w wodę	osoby	Społeczno-ekonomiczny	3918	7 530	192,19%
4.2	Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonego oczyszczania ścieków	RLM	Społeczno-przyrodniczy	62 370	62 977	100,97%
4.2	Przewidywana liczba osób korzystających z ulepszonego oczyszczania ścieków	RLM	Społeczno-przyrodniczy	11 300	346	3,06% (udział % na podstawie wartości szacowanej wynosi 181,95%)
4.2	Przewidywana liczba osób korzystających z ulepszonego zaopatrzenia w wodę	osoby	Społeczno-ekonomiczny	7 500	0	0% (udział % na podstawie wartości szacowanej wynosi 143,68%)
4.2	Wydajność dobowa wybudowanych ujęć wody	m3/dobę	Ekonomiczny	300	300	100%
4.3	Wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa	odwiedziny/rok	Społeczno-ekonomiczny	377 588	679 256	179,89%

Działanie	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Kategoria wskaźnika	Szacowana wartość docelowa (2023)	Wartość (aktualna) osiągnięta na koniec 2021 r.	% osiągnięcia wartości docelowej wg stanu na koniec 2021 r. (wg wartości aktualnej)
	kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne					
4.4	Powierzchnia siedlisk wspieranych w celu uzyskania lepszego statusu ochrony	ha	Przyrodniczy	427	491,23	115,04%
4.4	Zasięg zrealizowanych przedsięwzięć edukacyjno-promocyjnych oraz informacyjnych	osoby	Społeczno-ekonomiczny	1 532 000	2 863 714	186,93%
4.4	Wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne	odwiedziny/rok	Społeczno-ekonomiczny	400	0	0%
4.5	Liczba ludności odnoszącej korzyści ze środków ochrony przeciwpowodziowej	osoby	Społeczno-ekonomiczny	1 650	2 804	169,94%
4.5	Liczba miast, w których podjęto działania związane z zabezpieczeniem przed niekorzystnymi	szt.	Społeczno-ekonomiczny	10	8	80% (udział % na podstawie wartości

Działanie	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Kategoria wskaźnika	Szacowana wartość docelowa (2023)	Wartość (aktualna) osiągnięta na koniec 2021 r.	% osiągnięcia wartości docelowej wg stanu na koniec 2021 r. (wg wartości aktualnej)
	zjawiskami pogodowymi					szacowanej wynosi 220%)
4.5	Objętość retencjonowanej wody	m3	Ekonomiczno-przyrodniczy	109 400	26 487	24,21% (udział % na podstawie wartości szacowanej wynosi 96,37%)

Źródło: Załącznik nr 2 do Szczegółowego opisu osi priorytetowych RPO WD 2014-2020 z dn. 27 września 2021 r. - Tabela wskaźników rezultatu bezpośredniego i produktu dla działań i poddziałań RPO WD 2014-2020.

W zakresie **wskaźników produktu** również odnotowano elementy o charakterze przyrodniczym, przy czym były one jednocześnie powiązane ze sferami społecznymi i ekonomicznymi, tj.:

- liczbę wspartych Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (7 punktów wg stanu na 2021 r., tj. 100% wartości docelowej);
- długość sieci kanalizacji sanitarnej (225,32 km wg stanu na 2021 r., tj. 146% wartości docelowej);
- długość sieci wodociągowej (10,30 km wg stanu na 2021 r., tj. 57% osiągniętej wartości docelowej oraz 136% wg wartości szacowanej na podstawie zawartych umów);
- liczba wspartych oczyszczalni ścieków komunalnych (9 oczyszczalni wg stanu na 2021 r., tj. 75% osiągniętej wartości docelowej oraz 117% wg wartości szacowanej na podstawie zawartych umów);
- liczba wybudowanych ujęć wody (3 ujęcia wg stanu na 2021 r., tj. 100% wartości docelowej);
- liczba wspartych stacji uzdatniania wody (5 stacji wg stanu na 2021 r., tj. 71,43% wartości docelowej oraz 114% wg wartości szacowanej na podstawie zawartych umów);
- długość sieci kanalizacji deszczowej (20,24 km wg stanu na 2021 r., tj. 126,50% wartości docelowej);
- pojemność obiektów małej retencji (53 215 m3 wg stanu na 2021 r., tj. 64% wartości docelowej oraz 179% wg wartości szacowanej na podstawie zawartych umów);
- liczba urządzeń dla celów ochrony przeciwpowodziowej (25 sztuk wg stanu na 2021 r., tj. 86% wartości docelowej oraz 100% wg wartości szacowanej na podstawie zawartych umów).

Tym samym zauważyć można znaczący wpływ analizowanej interwencji na sferę przyrodniczą regionu oraz istotny zakres osiągniętych wskaźników produktu, znacznie przekraczających zakładane wartości docelowe (wg wartości szacowanej na podstawie zawartych już umów, tj. których efekty będą dopiero odczuwalne po zakończeniu zakontraktowanych inwestycji).

Tabela 7. Wykaz wskaźników produktu wraz ze stopniem osiągnięcia w podziale na działania RPO WD 2014-2020

Działanie	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Kategoria wskaźnika	Szacowana wartość docelowa (2023)	Wartość osiągnięta na koniec 2021 r.	% osiągniecia wartości docelowej wg stanu na koniec 2021 r.
4.1	Liczba wspartych zakładów zagospodarowania odpadów – wskaźnik agregujący:	szt.	Ekonomiczny	7	6,00	85,71% (udział % na podstawie wartości szacowanej wynosi 100%)
4.1	a) Liczba wybudowanych zakładów zagospodarowania odpadów	szt.	Ekonomiczny	1	1,00	100,00%
4.1	b) Liczba przebudowanych zakładów zagospodarowania odpadów	szt.	Ekonomiczny	7	6,00	85,71% (udział % na podstawie wartości szacowanej wynosi 100%)
4.1	Liczba wspartych Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych	szt.	Ekonomiczno-przyrodniczy	7	7	100,00%
4.2	Długość sieci kanalizacji sanitarnej – wskaźnik agregujący:	km	Ekonomiczno-przyrodniczy	154	225,32	146,31%
4.2	a) Długość wybudowanej kanalizacji sanitarnej	km	Ekonomiczno-przyrodniczy	150	215,80	143,87%

Działanie	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Kategoria wskaźnika	Szacowana wartość docelowa (2023)	Wartość osiągnięta na koniec 2021 r.	% osiągniecia wartości docelowej wg stanu na koniec 2021 r.
4.2	b) Długość przebudowanej kanalizacji sanitarnej	km	Ekonomiczno-przyrodniczy	4	9,52	238,00%
4.2	Długość sieci wodociągowej – wskaźnik agregujący:	km	Ekonomiczno-przyrodniczy	18	10,30	57,22% (udział % na podstawie wartości szacowanej wynosi 136%)
4.2	a) Długość wybudowanej sieci wodociągowej	km	Ekonomiczno-przyrodniczy	15	7,31	48,73%
4.2	b) Długość przebudowanej sieci wodociągowej	km	Ekonomiczno-przyrodniczy	3	2,99	99,67%
4.2	Liczba wspartych oczyszczalni ścieków komunalnych – wskaźnik agregujący:	szt.	Społeczno-ekonomiczny, przyrodniczy	12	9	75,00% (udział % na podstawie wartości szacowanej wynosi 116,67%)
4.2	a) Liczba wybudowanych oczyszczalni ścieków komunalnych	szt.	Społeczno-ekonomiczny, przyrodniczy	0	-	-

Działanie	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Kategoria wskaźnika	Szacowana wartość docelowa (2023)	Wartość osiągnięta na koniec 2021 r.	% osiągniecia wartości docelowej wg stanu na koniec 2021 r.
4.2	b) Liczba przebudowanych oczyszczalni ścieków komunalnych	szt.	Społeczno-ekonomiczny, przyrodniczy	12	9	75,00% (udział % na podstawie wartości szacowanej wynosi 100%)
4.2	Liczba wybudowanych ujęć wody	szt.	Społeczno-ekonomiczny, przyrodniczy	3	3	100%
4.2	Liczba wspartych stacji uzdatniania wody	szt.	Społeczno-ekonomiczny, przyrodniczy	7	5	71,43% (udział % na podstawie wartości szacowanej wynosi 114,29%)
4.3	Liczba zabytków objętych wsparciem - wskaźnik agregujący:	szt.	Społeczno-ekonomiczny	69	58	84,06% (udział % na podstawie wartości szacowanej wynosi 88,41%)
4.3	a) Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem	szt.	Społeczno-ekonomiczny	23	58	84,06% (udział % na podstawie wartości szacowanej wynosi 88,41%)

Działanie	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Kategoria wskaźnika	Szacowana wartość docelowa (2023)	Wartość osiągnięta na koniec 2021 r.	% osiągniecia wartości docelowej wg stanu na koniec 2021 r.
4.3	b) Liczba zabytków ruchomych objętych wsparciem	szt.	Społeczno-ekonomiczny	46	55	239,13%
4.3	Liczba instytucji kultury objętych wsparciem	szt.	Społeczno-ekonomiczny	15	3	6,52%
4.4	Liczba wspartych form ochrony przyrody	szt.	Społeczno-ekonomiczny, przyrodniczy	37	103	278,38%
4.4	Długość szlaków turystycznych – wskaźnik agregujący:	km	Społeczno-ekonomiczny	500	456,00	91,20%
4.4	a) Długość utworzonych szlaków turystycznych	km	Społeczno-ekonomiczny	500	347,40	69,48%
4.4	b) Długość odnowionych szlaków turystycznych	km	Społeczno-ekonomiczny	0	108,60	-
4.4	Długość wspartej infrastruktury rowerowej	km	Społeczno-ekonomiczny,	300	209,21	69,74%
4.4	Liczba utworzonych punktów informacji turystycznej i infokiosków zapewniających obsługę w min. 2 językach obcych	szt.	Społeczno-ekonomiczny,	4	4	100,00%

Działanie	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Kategoria wskaźnika	Szacowana wartość docelowa (2023)	Wartość osiągnięta na koniec 2021 r.	% osiągniecia wartości docelowej wg stanu na koniec 2021 r.
4.4	Liczba ośrodków prowadzących działalność w zakresie edukacji ekologicznej objętych wsparciem	szt.	Społeczno-ekonomiczny	5	5	100,00%
4.4	Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjno-edukacyjnych związanych z edukacją ekologiczną	szt.	Społeczno-ekonomiczny	4	4	100,00%
4.4	Liczba wspartych obiektów turystycznych i rekreacyjnych - wskaźnik agregujący:	szt.	Społeczno-ekonomiczny	3	0	0,00%
4.4	a) Liczba wybudowanych obiektów turystycznych i rekreacyjnych	szt.	Społeczno-ekonomiczny	3	0	0,00%
4.4	b) Liczba przebudowanych obiektów turystycznych i rekreacyjnych	szt.	Społeczno-ekonomiczny	0	0	-
4.5	Długość sieci kanalizacji deszczowej – wskaźnik agregujący:	km	Społeczno-ekonomiczny, przyrodniczy	16	20,24	126,50%

Działanie	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Kategoria wskaźnika	Szacowana wartość docelowa (2023)	Wartość osiągnięta na koniec 2021 r.	% osiągniecia wartości docelowej wg stanu na koniec 2021 r.
4.5	a) Długość wybudowanej sieci kanalizacji deszczowej	km	Społeczno-ekonomiczny, przyrodniczy	13	15,04	115,69%
4.5	b) Długość przebudowanej sieci kanalizacji deszczowej	km	Społeczno-ekonomiczny, przyrodniczy	3	5,20	173,33%
4.5	Pojemność obiektów małej retencji	m3	Społeczno-ekonomiczny, przyrodniczy	83 677	53 215	63,60% (udział % na podstawie wartości szacowanej wynosi 178,52%)
4.5	Liczba urządzeń dla celów ochrony przeciwpowodziowej – wskaźnik agregujący:	szt.	Społeczno-ekonomiczny, przyrodniczy	29	25	86,21% (udział % na podstawie wartości szacowanej wynosi 100%)
4.5	a) Liczba wybudowanych urządzeń dla celów ochrony przeciwpowodziowej	szt.	Społeczno-ekonomiczny, przyrodniczy	10	10	100,00%

Działanie	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Kategoria wskaźnika	Szacowana wartość docelowa (2023)	Wartość osiągnięta na koniec 2021 r.	% osiągniecia wartości docelowej wg stanu na koniec 2021 r.
4.5	b) Liczba przebudowanych urządzeń dla celów ochrony przeciwpowodziowej	szt.	Społeczno-ekonomiczny, przyrodniczy	19	15	78,95% (udział % na podstawie wartości szacowanej wynosi 100%)
4.5	Liczba zakupionych wozów pożarniczych wyposażonych w sprzęt do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków katastrof	szt.	Społeczno-ekonomiczny	12	12	100%
4.5	Liczba jednostek służb ratowniczych doposażonych w sprzęt do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków katastrof	szt.	Społeczno-ekonomiczny	16	16	100%

Źródło: Załącznik nr 2 do Szczegółowego opisu osi priorytetowych RPO WD 2014-2020 z dn. 27 września 2021 r. - Tabela wskaźników rezultatu bezpośredniego i produktu dla działań i poddziałań RPO WD 2014-2020

9.2. Czy i jakie efekty społeczne przyniosła realizacja projektów z osi priorytetowej 4 (ochrona przed zagrożeniami naturalnymi takimi jak powódź, susza, pożary lasów, walory rekreacyjne terenów przyrodniczych, jakość życia mieszkańców)?

Drugą badaną kategorią efektów, które przyniosła realizacja projektów w ramach OP 4 są efekty o charakterze społecznym. W przypadku Działania 4.1 zdecydowanie najczęściej wpływano na zwiększenie świadomości społecznej w zakresie konieczności recyklingu odpadów (ponad 93%). Stosunkowo często projekty wpływały również na zmianę postaw i zachowań ludzi na proekologiczne (80%) oraz podnosiły świadomość ekologiczną samych mieszkańców (ponad 73%).

Wykres 41. Jakie efekty społeczne przyniosła realizacja Państwa projektu? – Działanie 4.1 Gospodarka odpadami

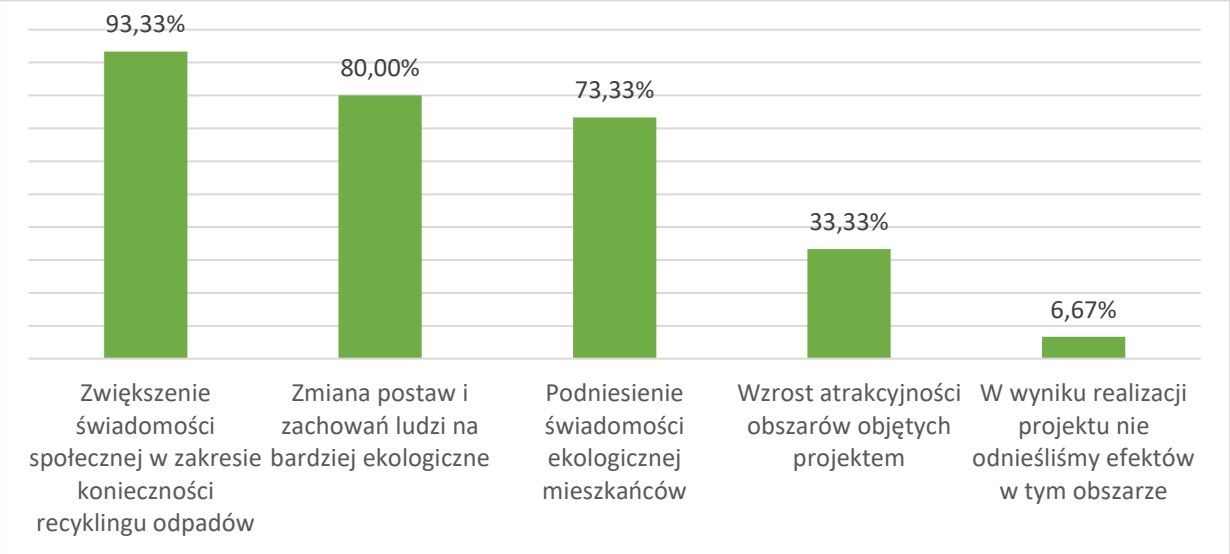

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ilościowych z beneficjentami

W przypadku Działania 4.2 w zakresie efektów społecznych najczęściej, zdaniem badanych beneficjentów, odnotowano zwiększenie komfortu zamieszkania poprzez doprowadzenie do gospodarstw domowych kanalizacji (dotyczyło to ponad 83% badanych projektów). Ponownie, tak jak w przypadku Działania 4.1, stosunkowo duży wpływ przypadł na zmiany zachowań ludzi na proekologiczne (ponad 61%). Należy jednak zaznaczyć, że ze względu na charakter wspieranych projektów (budowa, rozbudowa, przebudowa i/lub modernizacja zbiorczych systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych) należy przez to rozumieć nie samą zmianę postaw (świadomościową), lecz umożliwienie korzystania przez mieszkańców z bardziej ekologicznych rozwiązań z zakresu gospodarki wodno-ściekowej.

Wykres 42. Jakie efekty społeczne przyniosła realizacja Państwa projektu? – Działanie 4.2 Gospodarka wodno-ściekowa

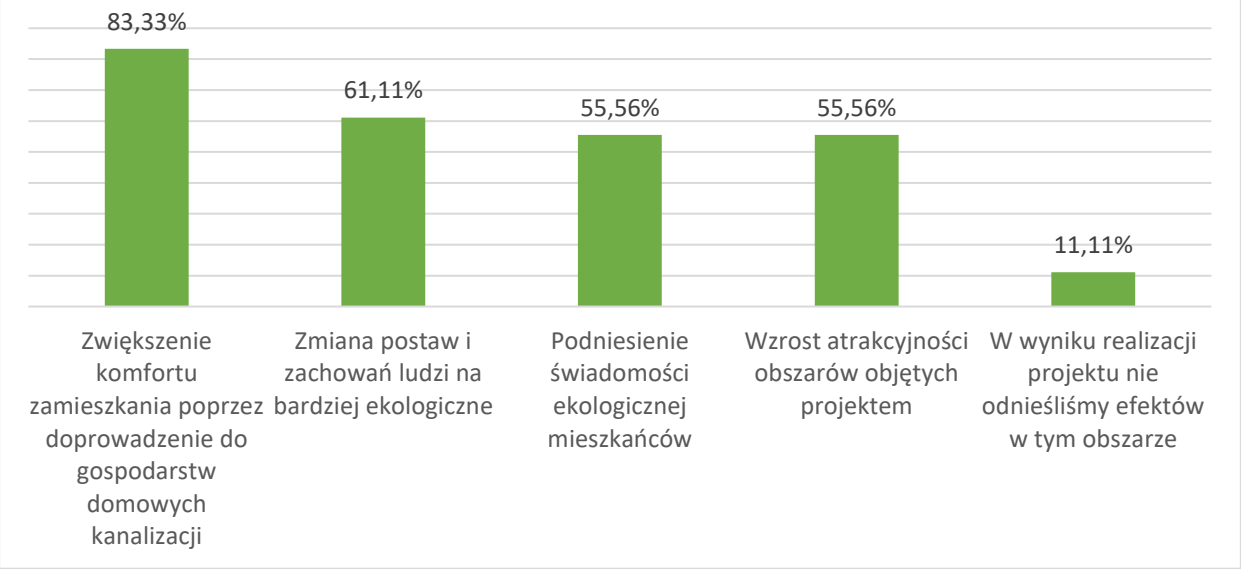

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ilościowych z beneficjentami

Ze względu na charakter projektów wspieranych w ramach Działania 4.3 (dziedzictwo kulturowe) zdaniem badanych beneficjentów stosunkowo często osiągano efekty o charakterze społecznym. Najczęściej wskazano tym samym na wzrost atrakcyjności obszarów objętych projektem (ponad 75%). Ponad połowa projektów odpowiadała również za dostosowanie miejsc atrakcyjnych kulturowo do pełnienia nowych funkcji oraz za wzrost liczby turystów na obszarze objętym projektem.

Wykres 43. Jakie efekty społeczne przyniosła realizacja Państwa projektu? – Działanie 4.3 Dziedzictwo kulturowe

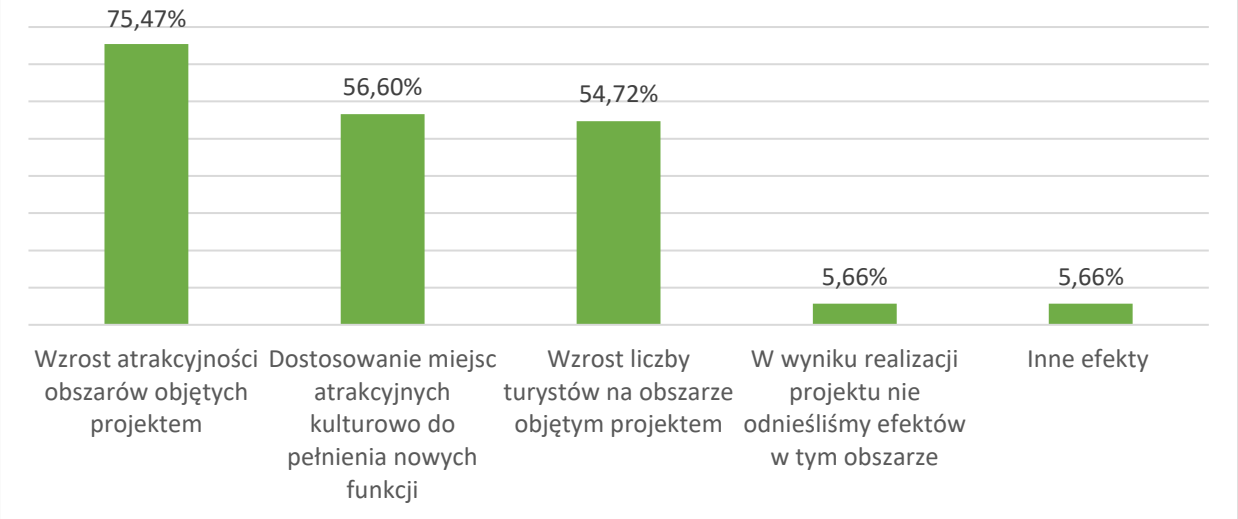

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ilościowych z beneficjentami

W przypadku Działania 4.4 główny efekt społeczny upatruje się w zakresie wzrostu atrakcyjności obszarów objętych projektem (niemal 92% beneficjentów potwierdziło tenże aspekt). Na drugim miejscu znalazł się związany z tym wzrost liczby turystów na obszarze projektu (niemal 60%).

Wykres 44. Jakie efekty społeczne przyniosła realizacja Państwa projektu? – Działanie 4.4 Ochrona i udostępnianie zasobów przyrodniczych

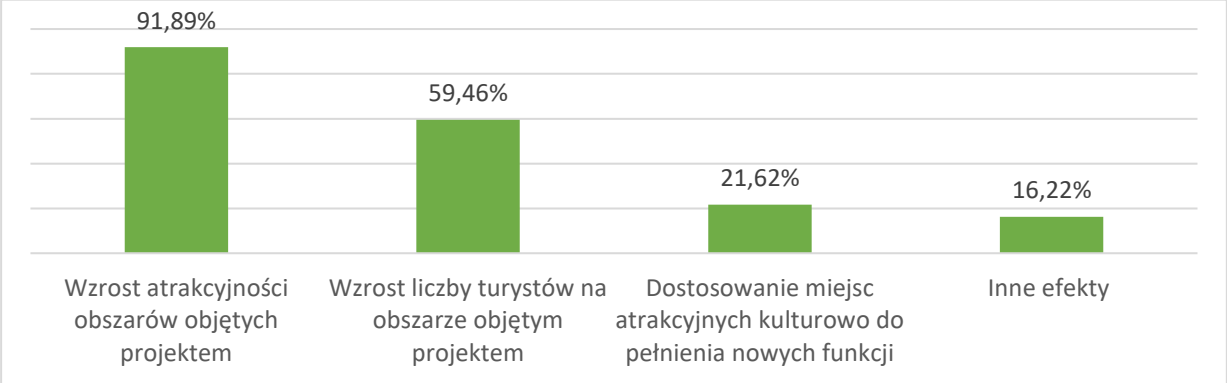

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ilościowych z beneficjentami

W zakresie projektów realizowanych w ramach Działania 4.5 zdecydowana większość z nich wpływała na zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców obszarów objętych projektem (ponad 82%). Ponadto, nieco ponad co trzeci projekt wpływał również (zdaniem respondentów) na wzrost atrakcyjności obszarów objętych projektem.

Wykres 45. Jakie efekty społeczne przyniosła realizacja Państwa projektu? – Działanie 4.5 Bezpieczeństwo

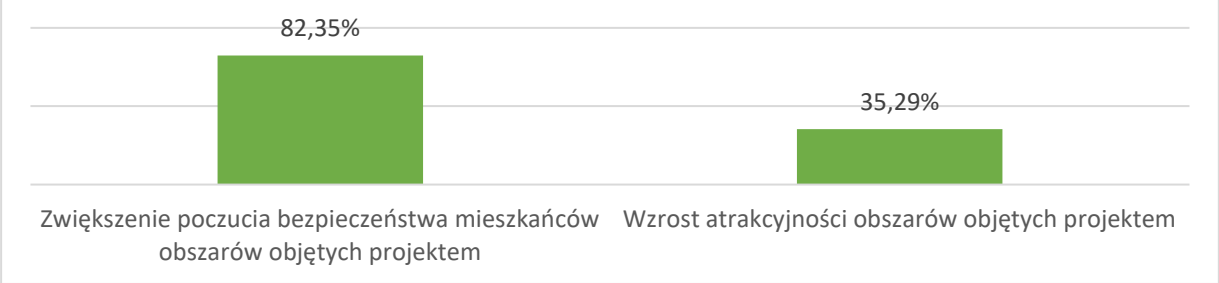

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ilościowych z beneficjentami

Podobnie jak w przypadku poprzedniego podrozdziału, zestawienia zaprezentowane w nim pozwalają również na identyfikację osiągniętych efektów społecznych analizowanej interwencji w oparciu o wskaźniki produktu i rezultatu. W tym zakresie wymienić należy:

- liczba osób objętych systemem zagospodarowania odpadów (245 049 osób wg stanu na 2021 r., tj. 105% wartości docelowej);
- liczba osób objętych selektywnym zbieraniem odpadów (73 760 osób wg stanu na 2021 r., tj. 101% wartości docelowej);
- liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonego zaopatrzenia w wodę (7 530 osób wg stanu na 2021 r., tj. 192% wartości docelowej);
- liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonego oczyszczania ścieków (62 977 osób wg stanu na 2021 r., tj. 101% wartości docelowej);
- przewidywana liczba osób korzystających z ulepszonego oczyszczania ścieków (346 osób wg stanu na 2021 r., tj. 3% wartości docelowej oraz 182% wg wartości szacowanej na podstawie zawartych umów);
- przewidywana liczba osób korzystających z ulepszonego zaopatrzenia w wodę (0 osób wg stanu na 2021 r., tj. 0% wartości docelowej oraz 144% wg wartości szacowanej na podstawie zawartych umów);
- wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne (679 256 osób wg stanu na 2021 r., tj. 180% wartości docelowej);
- zasięg zrealizowanych przedsięwzięć edukacyjno-promocyjnych oraz informacyjnych (2 863 714 osób wg stanu na 2021 r., tj. 187% wartości docelowej);
- liczba ludności odnoszącej korzyści ze środków ochrony przeciwpowodziowej (2 804 osoby wg stanu na 2021 r., tj. 187% wartości docelowej);
- liczba miast, w których podjęto działania związane z zabezpieczeniem przed niekorzystnymi zjawiskami pogodowymi (8 miast wg stanu na 2021 r., tj. 80% wartości docelowej oraz 220% wg wartości szacowanej na podstawie zawartych umów);
- liczba wspartych Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (7 punktów wg stanu na 2021 r., tj. 100% wartości docelowej);
- długość sieci kanalizacji sanitarnej (225,32 km wg stanu na 2021 r., tj. 146% wartości docelowej);
- długość sieci wodociągowej (10,30 km wg stanu na 2021 r., tj. 57% osiągniętej wartości docelowej oraz 136% wg wartości szacowanej na podstawie zawartych umów);

- liczba wspartych oczyszczalni ścieków komunalnych (9 oczyszczalni wg stanu na 2021 r., tj. 75% osiągniętej wartości docelowej oraz 117% wg wartości szacowanej na podstawie zawartych umów);
- liczba wybudowanych ujęć wody (3 ujęcia wg stanu na 2021 r., tj. 100% wartości docelowej);
- liczba wspartych stacji uzdatniania wody (5 stacji wg stanu na 2021 r., tj. 71,43% wartości docelowej oraz 114% wg wartości szacowanej na podstawie zawartych umów);
- długość sieci kanalizacji deszczowej (20,24 km wg stanu na 2021 r., tj. 126,50% wartości docelowej);
- pojemność obiektów małej retencji (53 215 m3 wg stanu na 2021 r., tj. 64% wartości docelowej oraz 179% wg wartości szacowanej na podstawie zawartych umów);
- liczba urządzeń dla celów ochrony przeciwpowodziowej (25 sztuk wg stanu na 2021 r., tj. 86% wartości docelowej oraz 100% wg wartości szacowanej na podstawie zawartych umów);

9.3. Czy i jakie efekty ekonomiczne przyniosła realizacja projektów w ramach osi priorytetowej 4 (np. zatrudnienie, dodatkowo powstałe inwestycje, zmiany w gospodarce leśnej)?

W przypadku efektów ekonomicznych, osiągniętych w ramach projektów realizowanych w zakresie Działania 4.1 można mówić przede wszystkim o zmniejszeniu kosztów składowania odpadów (blisko 67%) oraz zmniejszeniu kosztów utylizacji odpadów (60%) co oczywiście wynika wprost z charakteru wspieranych w tym obszarze inwestycji.

Wykres 46. Jakie efekty ekonomiczne przyniosła realizacja Państwa projektu? – Działanie 4.1 Gospodarka odpadami

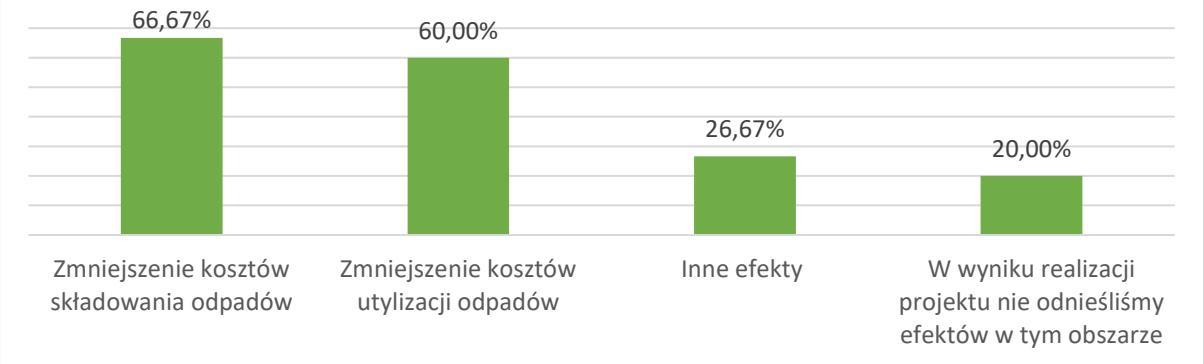

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ilościowych z beneficjentami

W przypadku Działania 4.2, zdaniem badanych beneficjentów można mówić o jednym, głównym osiągniętym efekcie ekonomicznym, a mianowicie zmniejszeniu kosztów neutralizacji/usuwania zanieczyszczeń trafiających do wód gruntowych i powierzchniowych (dotyczy niemal 89% badanych projektów). Abstrahując od wyników badania ilościowego należy również zaznaczyć, że realizacja projektów w zakresie tego Działania niewątpliwie wpłynęła również na obniżenie kosztów comiesięcznego pozbywania się ścieków tj. względem kosztów opróżniania i transportu (w rozumieniu wywozu) ścieków w porównaniu do znacznie niższych kosztów wynikających z korzystania ze zbiorczej kanalizacji sanitarnej.

Wykres 47. Jakie efekty ekonomiczne przyniosła realizacja Państwa projektu? – Działanie 4.2 Gospodarka wodno-ściekowa

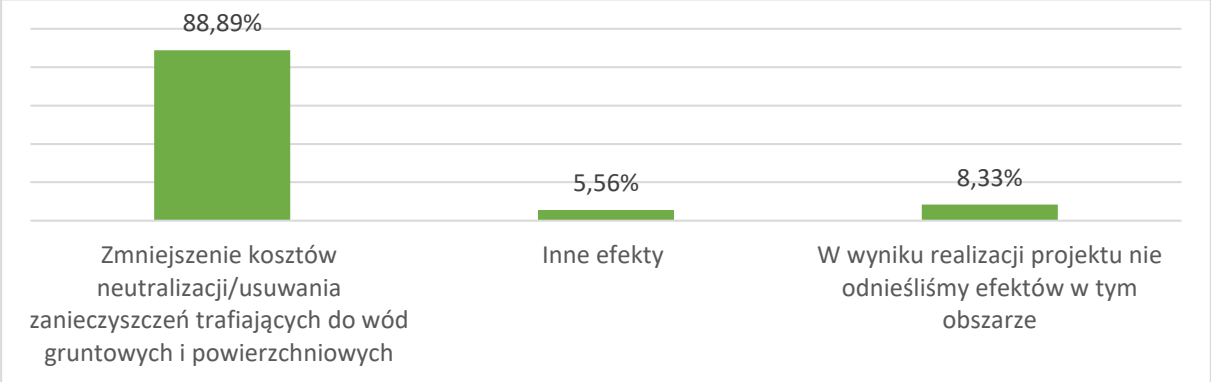

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ilościowych z beneficjentami

Ponad połowa beneficjentów poddanych badaniu ilościowemu nie wskazała na osiągnięcie efektów w obszarze ekonomicznym. Pozostała część badanych stosunkowo najczęściej wskazywała natomiast na zwiększenie dochodów z turystyki na obszarze objętym projektem (niemal 36%).

Wykres 48. Jakie efekty ekonomiczne przyniosła realizacja Państwa projektu? – Działanie 4.3 Dziedzictwo kulturowe

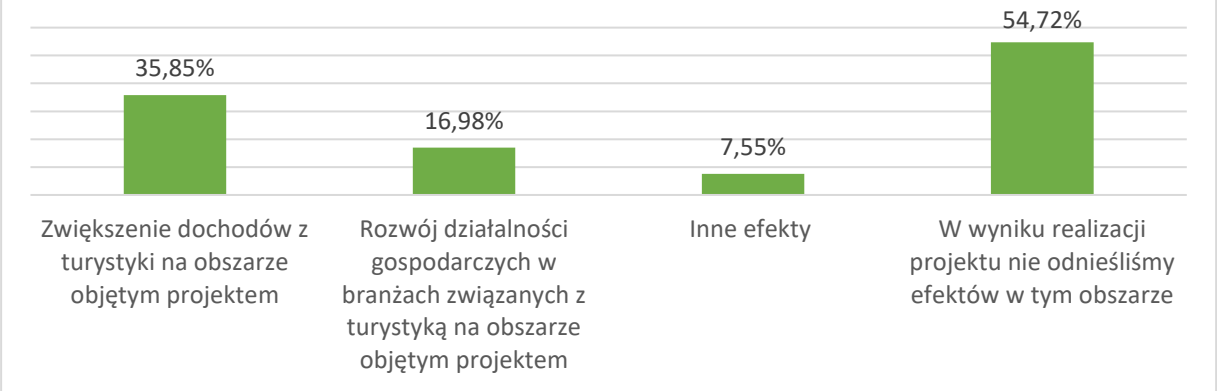

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ilościowych z beneficjentami

W przypadku Działania 4.4 najczęściej osiąganym efektem ekonomicznym, zdaniem badanych beneficjentów, było zwiększenie dochodów z turystyki na obszarze objętym projektem (ponad 40%) oraz rozwój działalności gospodarczych w branżach związanych z turystyką (ponad 32%).

Wykres 49. Jakie efekty ekonomiczne przyniosła realizacja Państwa projektu? – Działanie 4.4 Ochrona i udostępnianie zasobów przyrodniczych

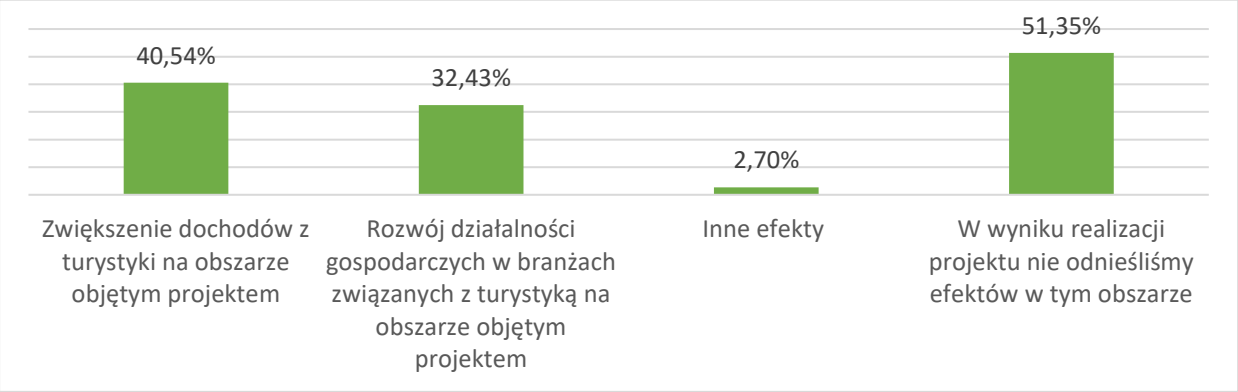

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ilościowych z beneficjentami

W zakresie Działania 4.5 najczęściej, zdaniem badanych beneficjentów, osiągano efekty ekonomiczne związane z ograniczeniem wydatków w zakresie reagowania na klęski żywiołowe (niemal 59%) oraz rozwojem infrastruktury do retencjonowania wód (prawie 53%).

Wykres 50. Jakie efekty ekonomiczne przyniosła realizacja Państwa projektu? – Działanie 4.5 Bezpieczeństwo

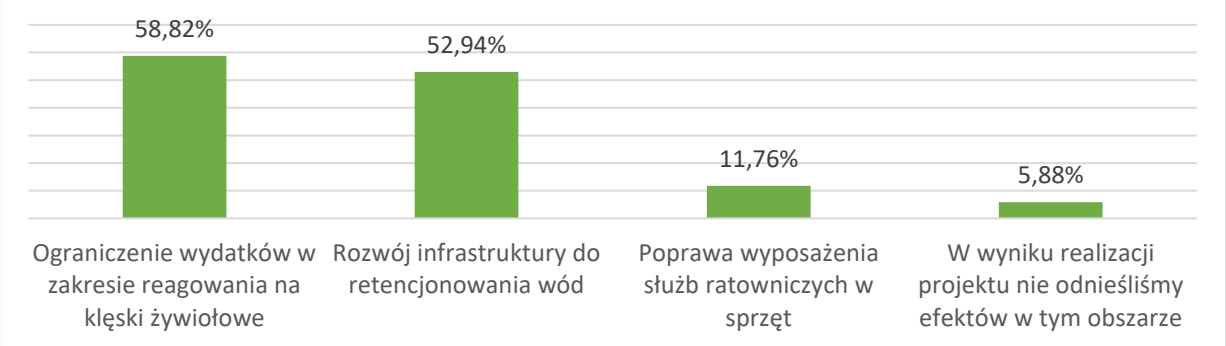

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ilościowych z beneficjentami

Ponownie zestawienia zaprezentowane w podrozdziale 9.1 pozwalają na identyfikację osiągniętych nominalnych efektów o charakterze ekonomicznym analizowanej interwencji. W tym zakresie wymienić należy:

Wskaźniki produktu:

- Dodatkowe możliwości przerobowe w zakresie recyklingu odpadów (87 747 ton/rok wg stanu na 2021 r., tj. 888% wartości docelowej);
- Moc przerobowa zakładu zagospodarowania odpadów (119 130 Mg/rok wg stanu na 2021 r., tj. 117% wartości docelowej);
- Liczba osób objętych systemem zagospodarowania odpadów (245 049 osób wg stanu na 2021 r., tj. 105% wartości docelowej);
- Liczba osób objętych selektywnym zbieraniem odpadów (73 760 osób wg stanu na 2021 r., tj. 101% wartości docelowej);
- Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonego zaopatrzenia w wodę (7 530 osób wg stanu na 2021 r., tj. 192% wartości docelowej);
- Przewidywana liczba osób korzystających z ulepszonego zaopatrzenia w wodę (0 osób wg stanu na 2021 r., tj. 0% wartości docelowej oraz 144% wartości szacowanej na podstawie zawartych umów);
- Wydajność dobowa wybudowanych ujęć wody (300 m3/dobę wg stanu na 2021 r., tj. 100% wartości docelowej);
- Wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne (679 256 odwiedzin/rok wg stanu na 2021 r., tj. 180% wartości docelowej);
- Zasięg zrealizowanych przedsięwzięć edukacyjno-promocyjnych oraz informacyjnych (2 863 714 osób wg stanu na 2021 r., tj. 187% wartości docelowej);
- Liczba ludności odnoszącej korzyści ze środków ochrony przeciwpowodziowej (2 804 osób wg stanu na 2021 r., tj. 170% wartości docelowej);
- Liczba miast, w których podjęto działania związane z zabezpieczeniem przed niekorzystnymi zjawiskami pogodowymi (8 miast wg stanu na 2021 r., tj. 80% wartości docelowej);
- Objętość retencjonowanej wody (26 487 m3 wg stanu na 2021 r., tj. 24% wartości docelowej oraz 96% wartości szacowanej na podstawie zawartych umów);

W przypadku wskaźników rezultatu, wszystkie wskaźniki miały (po części bądź w całości) charakter ekonomiczny. Z racji tego, że wskaźniki te zostały już przedstawione w poprzednich podrozdziałach (miały bowiem jednocześnie cechy przyrodnicze lub społeczne) w tym miejscu warto przywołać jeden ze wskaźników, który posiada wyłącznie ekonomiczne cechy, tj.:

- Liczba wspartych zakładów zagospodarowania odpadów (6 zakładów wg stanu na 2021 r., tj. 86% wartości docelowej oraz 100% wartości szacowanej na podstawie zawartych umów).

9.4. Jakie efekty społeczno-ekonomiczne przyniosła realizacja projektów w obszarze dziedzictwa kulturowego, w tym jak zwiększyła się dostępność do zasobów kulturowych?

Ponownie zestawienia zaprezentowane w podrozdziale 9.1 pozwalają na identyfikację osiągniętych efektów społeczno-ekonomicznych analizowanej interwencji w obszarze dziedzictwa kulturowego. W tym zakresie wymienić należy:

- Wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne (679 256 odwiedzin/rok wg stanu na 2021 r., tj. 180% wartości docelowej);
- Liczba zabytków objętych wsparciem (58 zabytków wg stanu na 2021 r., tj. 84% wartości docelowej oraz 88% wartości szacowanej na podstawie zawartych umów);
- Liczba instytucji kultury objętych wsparciem (3 sztuki wg stanu na 2021 r., tj. 6,52% wartości docelowej).

Jak podkreślali uczestnicy wywiadów pogłębionych, ze względu na duże znaczenie zabytków i innych obiektów związanych z dziedzictwem kulturalnym na obszarze województwa dolnośląskiego, projekty z tego zakresu są szczególnie cenne i dostrzegalne przez same społeczeństwo. Jednocześnie projekty z zakresu Działania 4.3 cieszyły się największym zainteresowaniem samych wnioskodawców (pula środków w tym zakresie okazała się być zdecydowanie zbyt niska w stosunku do zainteresowania), a efekty tych projektów można uznawać za najbardziej „uspołecznione", tj. najbardziej odczuwalne i zauważalne przez mieszkańców regionu oraz turystów. Jak zauważono już we wcześniejszym fragmencie raportu, realizacji projektów z Działania 4.3 zbiegła się z wystąpieniem pandemii, wobec czego (w wyniku nałożonych obostrzeń względem turystyki zagranicznej) wzrosło zainteresowanie turystyką krajową, w tym regionalną, na co odpowiadały właśnie analizowane projekty.

Jednocześnie, jak przedstawiono we wcześniejszej części opracowania, ze względu na charakter projektów wspieranych w ramach Działania 4.3 (dziedzictwo kulturowe) stosunkowo często badani beneficjenci (w ramach badania ilościowego) potwierdzali osiąganie efektów o charakterze społecznym. Najczęściej wskazano tym samym na wzrost atrakcyjności obszarów objętych projektem (ponad 75%). Ponad połowa projektów odpowiadała również za dostosowanie miejsc atrakcyjnych kulturowo do pełnienia nowych funkcji oraz za wzrost liczby turystów na obszarze objętym projektem.

Efekty ekonomiczne miały, w opinii beneficjentów, zdecydowanie niższe znaczenie. Ponad połowa projektów realizowanych przez beneficjentów poddanych badaniu ilościowemu nie osiągnęła żadnych efektów w tymże obszarze. Stosunkowo najczęściej wskazywano natomiast na zwiększenie dochodów z turystyki na obszarze objętym projektem (niemal 36%).

9.5. Który spośród osiągniętych efektów był najbardziej pożądany dla lokalnej społeczności? Ekologiczny, społeczny czy gospodarczy? Który spośród osiągniętych efektów był najmniej korzystny lub niezbyt konieczny dla badanego społeczeństwa? Ekologiczny, społeczny czy gospodarczy?

Jak wynika z przeprowadzonych badań, trudno określić najbardziej pożądany rodzaj efektów względem lokalnej społeczności. Z jednej strony bowiem mieszkańcy za najbardziej pożądane uznają te projekty, których efekty mogą samodzielnie wykorzystać, jak np. projekty z zakresu gospodarki odpadowej i wodno-ściekowej, gdzie korzyści są dla nich bezpośrednio widoczne. Podobnie sytuacja prezentuje się w przypadku Działania 4.3, w ramach których realizowano projekty z zakresu dziedzictwa kulturowego, a efekty w tym zakresie uznać można za najbardziej „uspołecznione". Z drugiej jednak strony, projekty z zakresu bezpieczeństwa (Działanie 4.5) nie pozostają w bezpośrednim zainteresowaniu samych mieszkańców, lecz z punktu widzenia zarządzania regionem oraz niwelowania zagrożeń powodziowych stanowią jedną z głównych osi działań, które muszą realizować lokalne władze samorządowe. Tym samym, wszystkie z realizowanych typów projektu i, poprzez to, osiąganych efektów są zdaniem ewaluatora równie ważne dla lokalnej społeczności – zarówno te bezpośrednio zauważalne przez samych mieszkańców, jak i zapewniających odpowiednią infrastrukturę bezpieczeństwa.

Jednocześnie, odnosząc się do podrozdziałów 9.1-9.4, osiągane efekty (mierzone wskaźnikami produktu i rezultatu) rzadko miały charakter czysto ekonomiczny, społeczny bądź przyrodniczy. Poszczególne kategorie efektów przenikają się, wobec czego, zdaniem ewaluatora, nie jest zasadne ich wartościowanie względem siebie. Nawet w przypadku projektów typowo nakierowanych na wsparcie przyrodnicze odnotowano bowiem jednocześnie zarówno efekty społeczne, jak i ekonomiczne. W ramach badania jakościowego (jeden z wywiadów pogłębionych) odnotowano co prawda opinię o najniższym znaczeniu projektów z zakresu dziedzictwa kulturowego, lecz należy mieć na uwadze subiektywizm tego typu opinii. Biorąc pod uwagę ogół efektów, w tym m.in. silne uspołecznienie projektów z zakresu dziedzictwa kulturowego, dużego zainteresowania wnioskowaniem o wsparcie w tym zakresie oraz szerokim spektrum osiąganych w tym zakresie efektów (w tym rozwój turystyki mający swoje skutki ekonomiczne) trudno bowiem o udzielenie obiektywnej oceny, która warunkowałaby niższą „wartość" tego typu projektów względem pozostałych, podejmowanych w ramach analizowanej interwencji. Próbę pewnego rodzaju wartościowania można natomiast podjąć w odniesieniu wyłącznie do najpilniejszych potrzeb

gmin – z puntu widzenia zapewnienia jej prawidłowego funkcjonowania. W tym aspekcie można wnioskować o pewnego rodzaju wyższości interwencji podejmowanej w ramach Działań 4.1 oraz 4.2 (odnoszących się do potrzeb w zakresie gospodarki wodno-ściekowej oraz gospodarki odpadami komunalnymi) oraz Działania 4.5, które bezpośrednio wpływa na zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom.

9.6. Czy zauważono potrzebę badania innych efektów poza ekologicznymi, społecznymi czy gospodarczymi związanych z ochroną środowiska oraz zasobami?

Beneficjentów biorących udział w badaniu ilościowym poproszono o wskazanie, czy w wyniku realizacji projektu osiągnęli jakieś niespodziewane, pierwotnie nieplanowane efekty. Należy podkreślić, że wśród odpowiedzi respondentów znalazły się wyłącznie efekty o charakterze pozytywnym. Wymieniano m.in. nawiązanie współpracy z podmiotami prywatnymi (przedsiębiorstwami) w celu propagowania działań edukacyjnych wśród dzieci i młodzieży, zwiększenie zatrudnienia, osiągnięcie większych niż pierwotnie zakładanych wartości wskaźników projektu (np. liczb osób korzystających z utworzonej sieci kanalizacyjnej), wzrost ogólnej atrakcyjności turystycznej okolicy (w tym całych miejscowości, w której realizowane były projekty), możliwość nawiązania nowych typów współpracy (np. z muzeami), pozytywny odbiór efektów projektu przez lokalnych mieszkańców czy też zwiększenie bioróżnorodności roślin i zwierząt.

Należy jednak podkreślić, że mimo pozytywnego charakteru ww. efektów, zdaniem ewaluatora nie występuje konieczność rozszerzenia pomiarów przyszłych badań ewaluacyjnych – obecny zakres wskaźników i pytań badawczych w wystarczający sposób pozwala na określenie wpływu realizowanych projektów.

Tabela 8. Czy udało się osiągnąć Państwu jakieś niespodziewane, nieprzewidziane we wniosku o dofinansowanie efekty?

Działanie	Efekty pozytywne	Efekty negatywne
Działanie 4.1 Gospodarka odpadami	Nawiązanie współpracy z przedsiębiorstwem w celu prowadzenia wspólnych działań edukacyjnych dla najmłodszych, zwiększenie zatrudnienia	Brak
Działanie 4.2 Gospodarka wodno-ściekowa	Znacząco wyższy efekt w postaci zwiększenia liczby osób korzystających z systemu kanalizacji sanitarnej ze względu na bardzo szybki wzrost zabudowy mieszkaniowej, likwidacja uporczywych zapachów	Brak

Działanie	Efekty pozytywne	Efekty negatywne
Działanie 4.3 Dziedzictwo kulturowe	Wzrost atrakcyjności turystycznej okolicy, integracja społeczna, utrzymanie zagrożonych miejsc pracy, poszerzenie oferty kulturalnej	Brak
Działanie 4.4 Ochrona i udostępnianie zasobów przyrodniczych	Większy niż pierwotnie zakładany zasięg projektu, nawiązanie współpracy z innymi podmiotami (np. muzeum), pozytywny odbiór efektów projektu ze strony lokalnego społeczeństwa.	Brak
Działanie 4.5 Bezpieczeństwo	Zwiększenie bioróżnorodności roślin i zwierząt, poprawa dobrostanu (otoczenia) zwierząt, minimalizacja skutków suszy, działalność edukacyjna	Brak

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ilościowych z beneficjentami

9.7. Czy konieczne jest dalsze wdrażanie działań mających na celu pozytywne efekty ekologiczne, społeczne oraz gospodarcze na środowisko przyrodnicze oraz zasoby?

Zdaniem beneficjentów poddanych badaniu ilościowemu mimo trafności dotychczasowej interwencji wciąż występują w tym zakresie niezaspokojone potrzeby. Beneficjenci projektów realizowanych w ramach Działania 4.1 wskazali przede wszystkim na potrzebę zwiększenia odzysku zasobów (80%) oraz zapobiegania powstawania odpadów (niemal 67%). Należy w tym miejscu zaznaczyć, że w perspektywie 2021-2027 wsparcie z zakresu zapobiegania powstawania odpadów planowane jest na poziomie krajowym. Natomiast w przypadku odzysku zasobów możliwość finansowania projektów z poziomu regionalnego ogranicza się do niewielkich projektów.

Wykres 51. W jakich obszarach należy podjąć działania po 2021 roku? – Działanie 4.1 Gospodarka odpadami

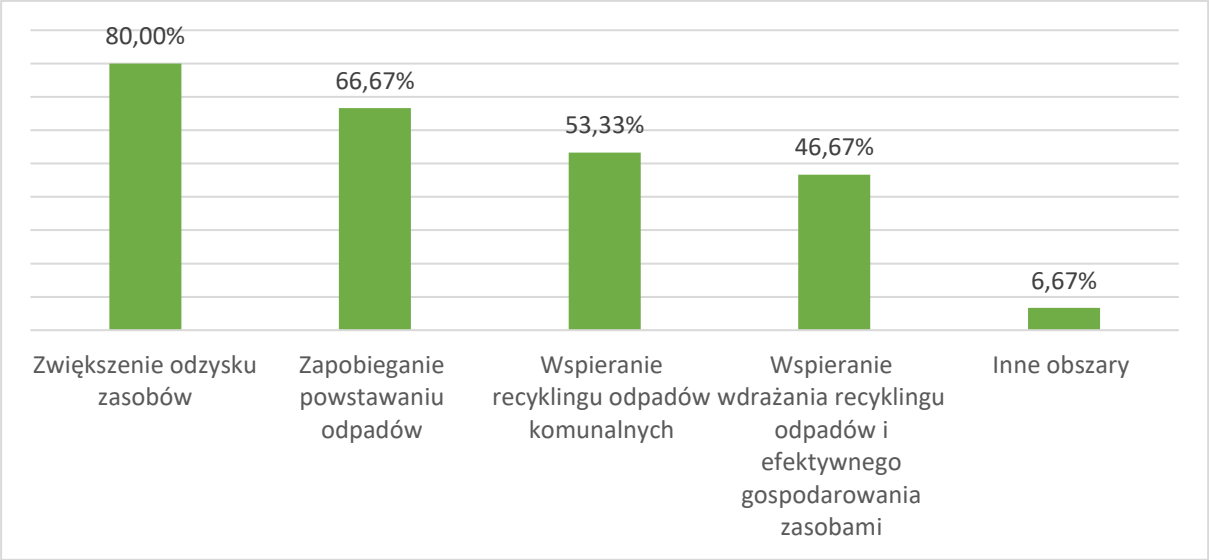

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ilościowych z beneficjentami

W przypadku Działania 4.2 wskazywano głównie na potrzebę dalszego rozwoju systemu zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych (ponad 86%). Stosunkowo często wskazywano również na dalszy rozwój i modernizację sieci wodno-kanalizacyjnych na rzecz podniesienia ich efektywności (niemal 78%).

Wykres 52. W jakich obszarach należy podjąć działania po 2021 roku? – Działanie 4.2 Gospodarka wodno-ściekowa

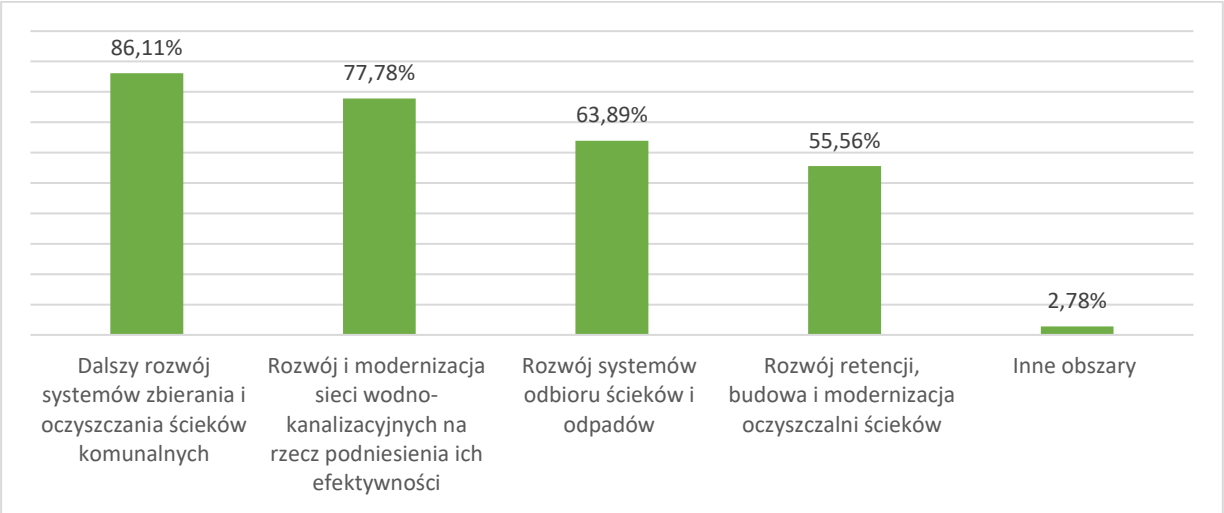

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ilościowych z beneficjentami

Odnośnie do Działania 4.3 wskazywano przede wszystkim na potrzebę adaptacji miejsc atrakcyjnych kulturowo do pełnienia nowych funkcji (wariant ten wskazała niemal połowa

badanych). Na drugim miejscu znalazła się promocja walorów przyrodniczych regionu, lecz udział wskazań wyniósł jedynie niecałe 34%.

Wykres 53. W jakich obszarach należy podjąć działania po 2021 roku? – Działanie 4.3 Dziedzictwo kulturowe

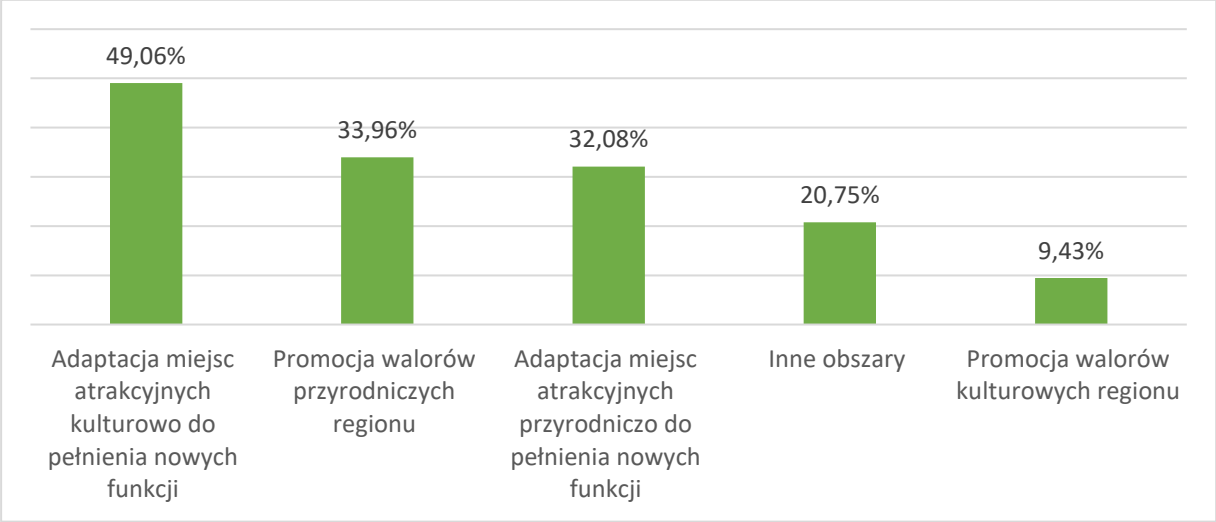

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ilościowych z beneficjentami

Podobnie prezentują się wyniki badania w odniesieniu do Działania 4.4. Na pierwszym miejscu znalazła się potrzeba dalszego wspierania adaptacji miejsc atrakcyjnych przyrodniczo do pełnienia nowych funkcji (niemal 60%), a na drugim promocja walorów przyrodniczych regionu (niemal 57%).

Wykres 54. W jakich obszarach należy podjąć działania po 2021 roku? – Działanie 4.4 Ochrona i udostępnianie zasobów przyrodniczych

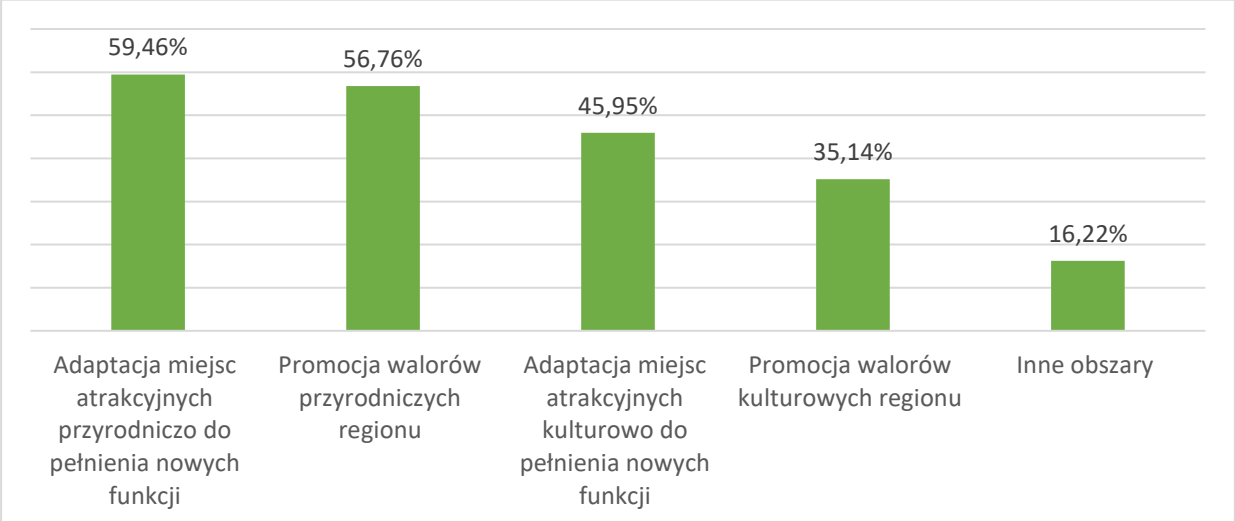

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ilościowych z beneficjentami

Ze względu na charakter działań wspieranych w ramach Dziania 4.5, dalsze potrzeby upatruje się głównie w zakresie ochrony i zapobieganiu klęskom żywiołowym (ponad 94% badanych tejże grupy).

Wykres 55. W jakich obszarach należy podjąć działania po 2021 roku? – Działanie 4.5 Bezpieczeństwo

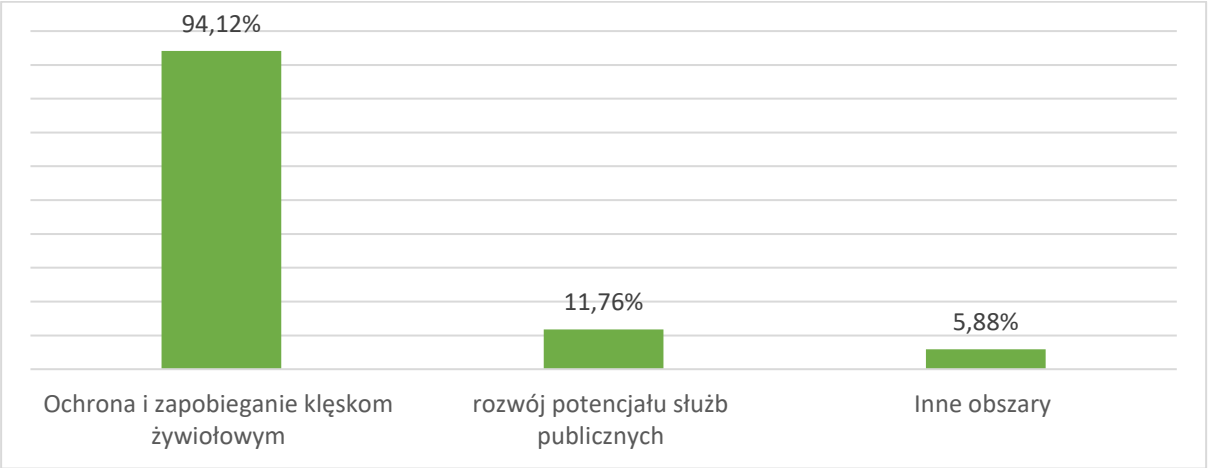

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ilościowych z beneficjentami

Podczas wywiadów pogłębionych z przedstawicielami IZ/ZIT potwierdzono konieczność kontynuowania wsparcia. Zwracano uwagę na szczególne potrzeby występujące wciąż w obszarze gospodarki wodno-ściekowej oraz dziedzictwa kulturowego (w ramach którego zwrócić należy uwagę na szczególnie wysokie potrzeby, potwierdzone dotychczasowym bardzo wysokim zainteresowaniem w aplikowaniu o wsparcie oraz charakterem obszaru województwa, bogatego w obiekty cenne z punktu widzenia dziedzictwa kulturowego). Niemniej badani nie wskazali obszaru, w którym dotychczasowa interwencja wyczerpałaby zakres potrzeb, wobec czego występuje możliwość kontynuowania wsparcia w pełnym, dotychczasowym zakresie. Ponadto zwrócono uwagę na wysokie zainteresowanie JST w realizacji projektów proekologicznych.

Również na podstawie wyników panelu delfickiego zaleca się **dalsze wspieranie** ochrony środowiska i dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, w tym poprzez działania z zakresu:

- zagospodarowania turystycznego terenów ważnych pod względem ochrony zasobów przyrody,
- zwiększania zasobów przyrodniczych (np. poprzez korytarze ekologiczne),
- bezpieczeństwa (urządzenia przeciwpowodziowe, wsparcie służb ratowniczych, mała retencja)
- rozwój gospodarki odpadami;
- poprawy jakości powietrza.

Biorąc pod uwagę wyniki przeprowadzonych badań, mając również na uwadze ograniczone środki, które będą mogły zostać wykorzystane w przyszłości oraz dotychczasowe ustalenia względem planowanej interwencji na lata 2021-2027 (w tym wsparcie planowane na szczeblu krajowym) rekomenduje się utrzymanie wspierania części z dotychczasowych działań. Największy nacisk położony zostać powinien na rozwój gospodarki wodno-ściekowej, co uwarunkowane jest występowaniem na obszarze województwa aglomeracji niespełniających wymogów dyrektywy ściekowej. Istotne jest zatem wsparcie projektów z zakresu gospodarki ściekowej i wodnej w obszarze infrastruktury odprowadzania i oczyszczania ścieków w ramach aglomeracji wskazanych w KPOŚK od 2 – 15 tys. RLM (w tym oczyszczalnie ścieków komunalnych, rozwój sieci kanalizacji sanitarnej, zagospodarowanie osadów ściekowych, monitoring). Rekomendowanym rozwiązaniem jest również uwzględnienie (jako element uzupełniający projektu) inwestycji w zakresie infrastruktury wodociągowej.

Ponadto kontynuować należy wsparcie z zakresu ochrony środowiska, w tym z obszaru ochrony zasobów przyrodniczych, czynnej ochrony przyrody, ochrony bioróżnorodności, ograniczania antropopresji czy w zakresie budowy zielonej infrastruktury.

Analiza wykazała również duży potencjał w zakresie realizacji projektów dot. dziedzictwa kulturowego. Z tego względu rekomenduje się utrzymanie tego typu wsparcia poprzez zapewnienie finansowania projektów dotyczących budowy/modernizacji szlaków turystycznych (w tym odwołujących się do walorów historycznych, kulturowych i przyrodniczych), miejsc wypoczynku i rekreacji.

Ze względu na objęcie obszaru gospodarki komunalnej przez wsparcie na poziomie krajowym (Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej w ramach projektu Programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027), dopuszcza się ewentualne utrzymanie możliwości finansowania z poziomu regionalnego, lecz wyłącznie wobec niewielkich projektów z zakresu odzysku zasobów.

Mimo wciąż występujących potrzeb z obszaru bezpieczeństwa, nie rekomenduje się objęcia interwencją tego obszaru, z powodu planowanego wspierania go z poziomu krajowego (zgodnie z założeniami Projektu Programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 planuje się skierowanie wsparcia na zapewnienie bezpieczeństwa powodziowego i przeciwdziałanie suszy poprzez budowę, przebudowę lub remont urządzeń wodnych i infrastruktury towarzyszącej).

9.8. Jakie można wskazać dobre praktyki interwencji RPO WD 2014-2020 dotyczące osiągania efektów przyrodniczych, społecznych i ekonomicznych?

Elementem badania była również kwestia **dobrych praktyk** wykorzystywanych podczas realizacji projektów w ramach OP 4 RPO WD 2014-2020.

Kwestię tę podjęto m.in. podczas panelu delfickiego. Niestety, wskazane rozwiązania nie charakteryzowały się szczególnie innowacyjnym charakterem (nieidentyfikowanym wśród wcześniej realizowanych projektów tego typu) bądź też nie odnosiły się do szczegółów danego rozwiązania, które umożliwiłyby przeniesienie tego rodzaju praktyk na inne, zbliżone projekty, które będą realizowane w przyszłości.

Podobnych wniosków dostarcza analiza wyników badania ilościowego z beneficjentami oraz wywiadów pogłębionych. Zdecydowana większość wskazań odnosiła się do standardowych rozwiązań stosowanych w tego typu projektach. Poniżej zaprezentowano wybrane elementy, które uznać można za nieoczywiste i skuteczne rozwiązania w podziale na sferę ekonomiczną, społeczną i przyrodniczą.

Tabela 9. Dobre praktyki identyfikowane przez beneficjentów wsparcia

Sfera ekonomiczna	Sfera społeczna	Sfera przyrodnicza
Realizacja projektu pozwoliła na ograniczenie podnoszenia opłat za zagospodarowanie odpadów	Poprawna identyfikacja potrzeb ekologicznych regionu	Zwiększenie świadomości ekologicznej społeczeństwa, akcje edukacyjne
Podejmowanie działań zgodnie z określoną wcześniej strategią, popartą poprawną identyfikacją potrzeb ekologicznych regionu	Zwiększenie aktywności w mediach społecznościowych;	Uzupełnienie wsparcia w obszarze przyrodniczym o stacje ładowania dla rowerów eklektycznych
Zwiększony poziom wkładu własnego wnioskodawcy	Partnerstwo sfery kultury i biznesu;	
Zaangażowanie stowarzyszeń i fundacji do współpracy	Organizacja dodatkowych zajęć popołudniowych (dot. świetlicy wiejskiej);	
Realizacja projektu w drodze dialogu z mieszkańcami	Wykorzystanie telewizji regionalnej do promocji projektu;	

Sfera ekonomiczna	Sfera społeczna	Sfera przyrodnicza
Dobrze zaplanowany program wydarzeń i atrakcji dostępnych w obiektach wspartych w obszarze dziedzictwa kulturowego	Uzupełnienie oferty o spacery przyrodnicze z udziałem regionalistów i ekologów.	
Realizacja projektu w partnerstwie (szczególnie w przypadku Działania 4.4.)	Pomoc mieszkańcom przy budowie przyłączy do sieci wodno-kanalizacyjnej	
Realizacja projektów komplementarnych, w tym z uwzględnieniem inwestycji realizowanych w ramach poprzednich perspektyw finansowych		

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ilościowych z beneficjentami oraz badań jakościowych

9.9. Czy na skutek wsparcia wystąpiły nieoczekiwane efekty pozytywne, a jeśli tak, to jakie?

Beneficjentów biorących udział w badaniu ilościowym poproszono o wskazanie, czy w wyniku realizacji projektu osiągnęli jakieś niespodziewane, pierwotnie nieplanowane efekty. Należy podkreślić, że wśród odpowiedzi respondentów znalazły się wyłącznie efekty o charakterze pozytywnym. Wymieniano m.in. nawiązanie współpracy z podmiotami prywatnymi (przedsiębiorstwami) w celu propagowania działań edukacyjnych wśród dzieci i młodzieży, zwiększenie zatrudnienia, osiągnięcie większych niż pierwotnie zakładanych wartości wskaźników projektu (np. liczb osób korzystających z utworzonej sieci kanalizacyjnej), wzrost ogólnej atrakcyjności turystycznej okolicy (w tym całych miejscowości, w której realizowane były projekty), możliwość nawiązania nowych typów współpracy (np. z muzeami), pozytywny odbiór efektów projektu przez lokalnych mieszkańców czy też zwiększenie bioróżnorodności roślin i zwierząt. Szczegóły w tym zakresie przedstawione zostały we wcześniejszej części niniejszego raportu, tj. w podrozdziale 9.6.

Ponadto warto ponownie przywołać wskazane już wcześniej wypowiedzi respondentów biorących udział w badaniach jakościowych. Wskazywano bowiem na szeroki zakres nieplanowanych efektów pozytywnych, takich jak np. wpływ na prozdrowotnej zachowania

społeczeństwa w okresie pandemii, w wyniku realizacji projektów z zakresu budowy infrastruktury pieszo-rowerowej. Nie bez znaczenia jest również okres realizacji projektów z zakresu dziedzictwa kulturowego czy wsparcie obszarów atrakcyjnych przyrodniczo. Pandemia, i związane z nią obostrzenia, wpłynęły bowiem na ograniczenie turystyki zagranicznej, a sami turyści zaczęli w większym stopniu interesować się turystyką krajową, wobec czego i w tym zakresie realizowane projekty pozwoli na wygenerowanie pozytywnych (niemożliwych do przewidzenia) rezultatów.

10.Trwałość uzyskanych efektów

10.1. Jaka jest spodziewana trwałość wspartych inwestycji z osi priorytetowej 4?

Jak wynika z przeprowadzonego badania ilościowego z beneficjentami, projekty realizowane w ramach Działania 4.1 cechują się wysoką trwałością. Zarówno w obszarze społecznym jak i ekonomicznym efekty wszystkich badanych projektów bez problemu zostaną zachowane w okresie trwałości, jak i po nim. Nieco niższy wynik (93%) odnotowano w przypadku efektów z obszaru przyrodniczego, gdzie jeden z projektów nie został zakończony ze względu na sprzeciw społeczny lokalnych mieszkańców (projekt dotyczył budowy instalacji przetwarzania odpadów komunalnych).

Wykres 56. Proszę określić stopień trwałości efektów realizowanego przez Państwa projektu w poszczególnych obszarach – Działanie 4.1 Gospodarka odpadami

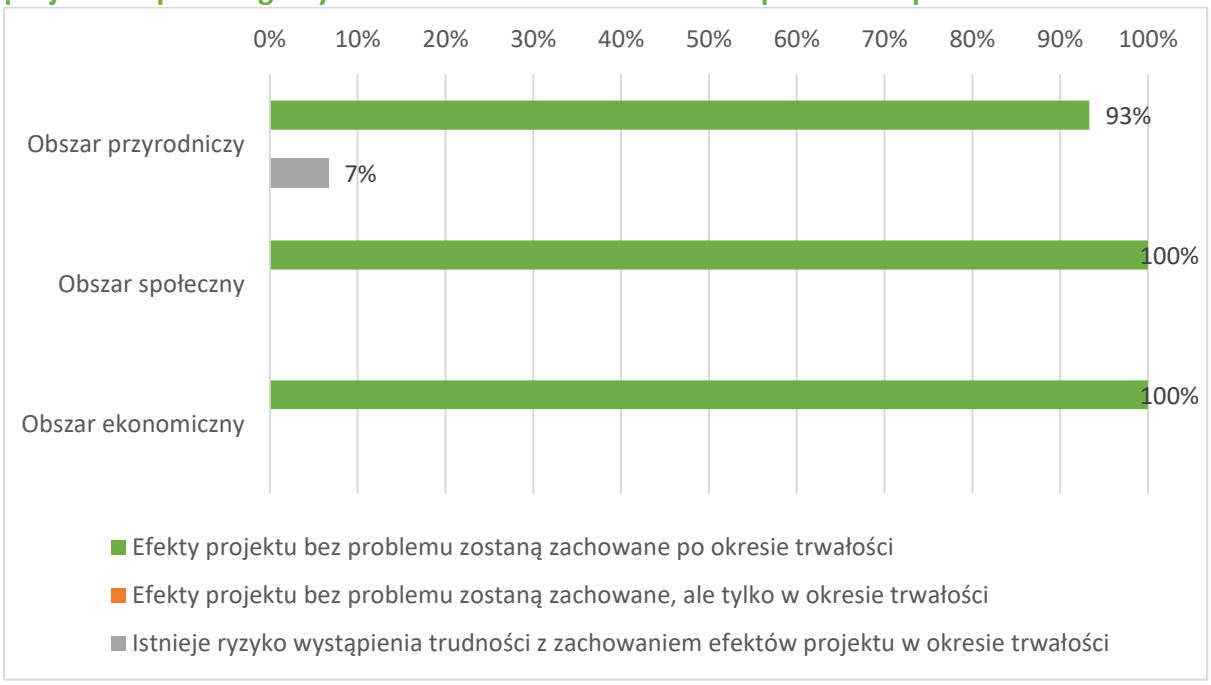

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ilościowych z beneficjentami

W przypadku Działania 4.2 również odnotowano bardzo wysoki stopień trwałości realizowanych projektów. Jedynie w obszarach przyrodniczym i społecznym odnotowano problem z zachowaniem trwałości w przypadku jednego z badanych projektów – w tym przypadku podpisano aneks umożliwiający przedłużenie terminu w którym projekt osiągnie zakładane efekty. Problem wynika z niskiego wskaźnika osób, które podłączyły się do sieci kanalizacyjnej, co związane jest (zdaniem beneficjenta) z niską świadomością ekologiczną mieszkańców regionu oraz barierą finansową.

Wykres 57. Proszę określić stopień trwałości efektów realizowanego przez Państwa projektu w poszczególnych obszarach – Działanie 4.2 Gospodarka wodno-ściekowa

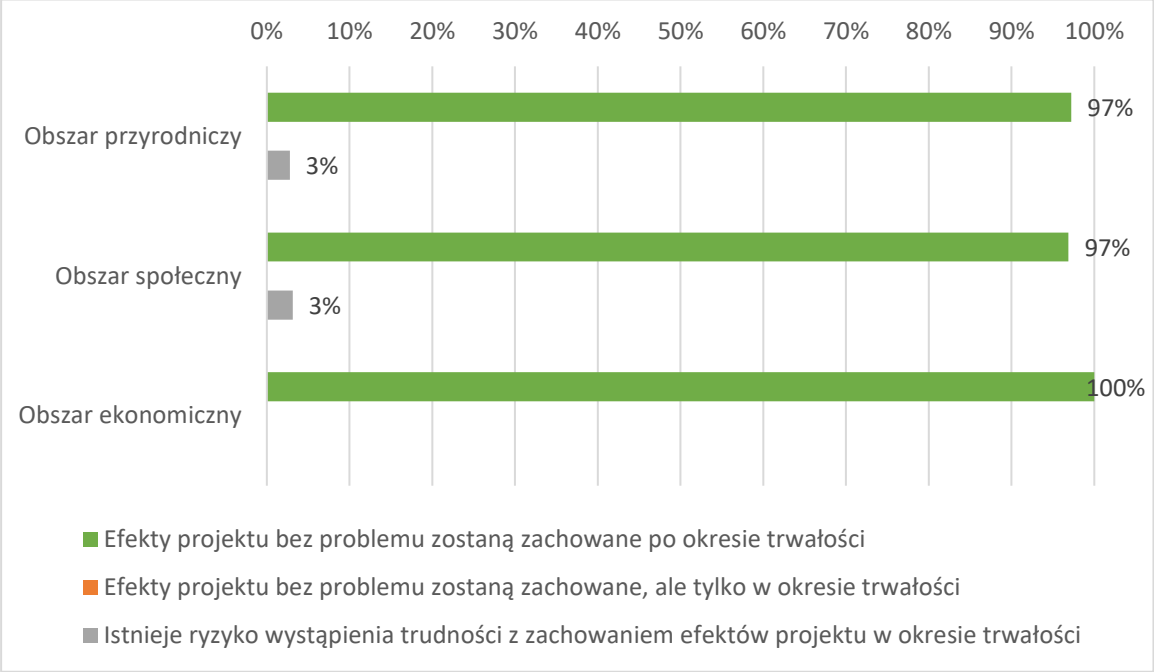

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ilościowych z beneficjentami

W przypadku Działania 4.3 również potwierdzono wysoki poziom trwałości efektów realizowanych projektów. Wyjątek stanowią efekty o charakterze ekonomicznym, gdzie 8% beneficjentów stwierdziło, że może mieć problem z ich utrzymaniem w okresie trwałości, co spowodowane było niepewnością związaną z wpływem pandemii na możliwość utrzymania działalności gospodarczej związanej z miejscem prowadzenia projektu (np. rzemieślników, produkcji rolno-spożywczej).

Wykres 58. Proszę określić stopień trwałości efektów realizowanego przez Państwa projektu w poszczególnych obszarach – Działanie 4.3 Dziedzictwo kulturowe

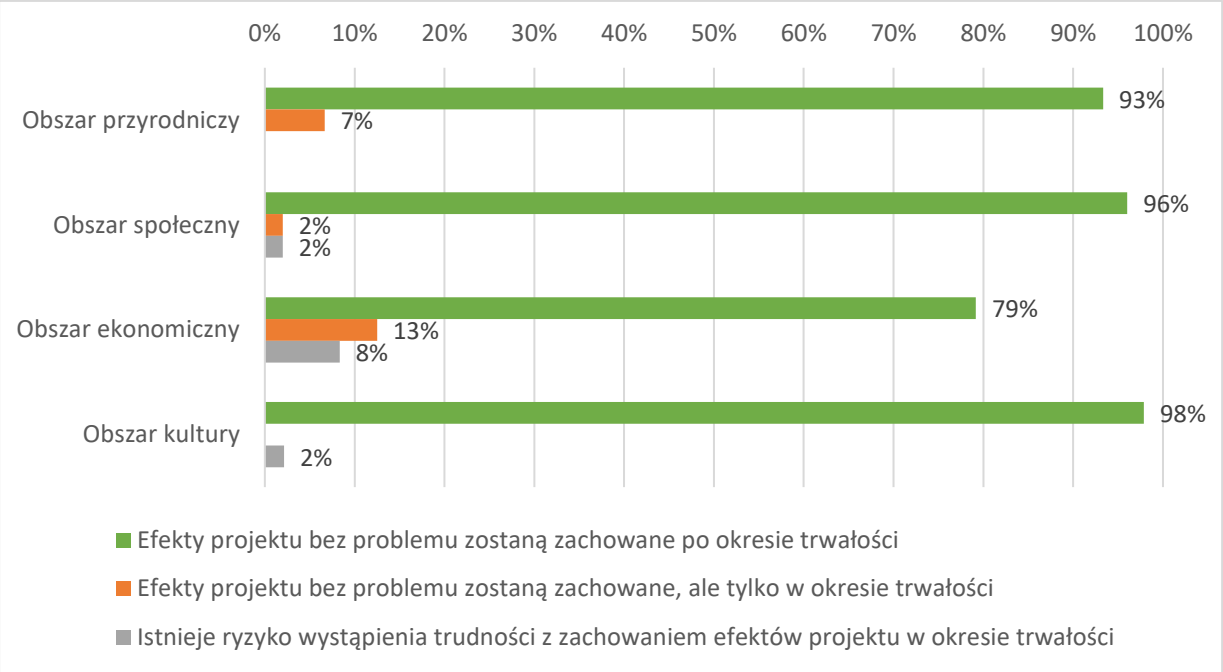

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ilościowych z beneficjentami

W ramach Działania 4.4 nie odnotowano żadnego ryzyka nieutrzymania efektów w okresie trwałości projektów.

Wykres 59. Proszę określić stopień trwałości efektów realizowanego przez Państwa projektu w poszczególnych obszarach – Działanie 4.4 Ochrona i udostępnianie zasobów przyrodniczych

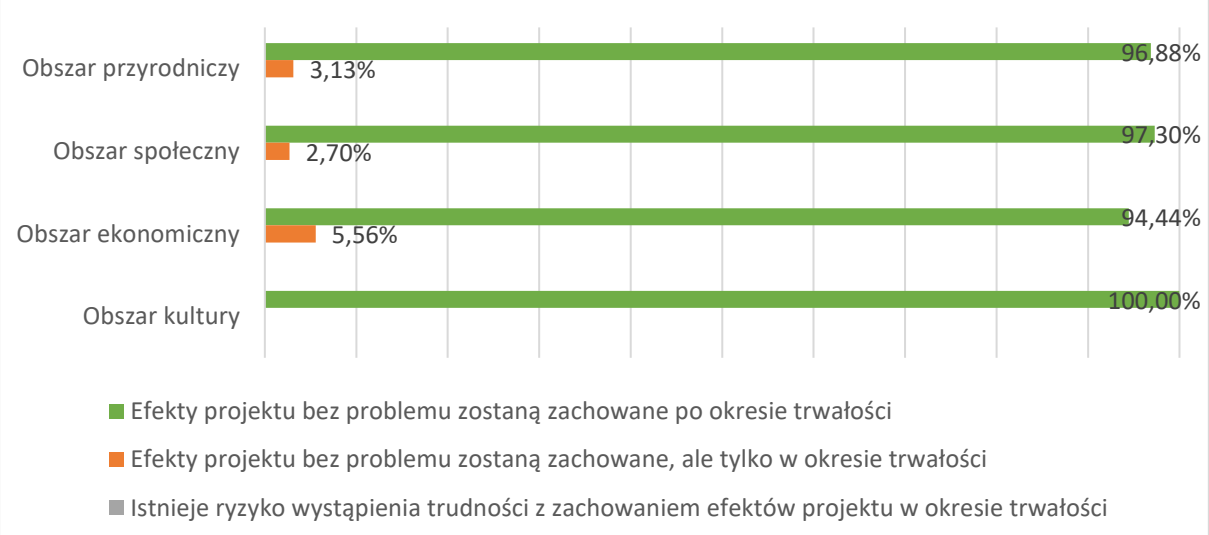

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ilościowych z beneficjentami

W zakresie projektów realizowanych w ramach Działania 4.5 wszystkie wskazania respondentów świadczą o braku problemów w zachowaniu trwałości efektów również po obowiązkowym okresie ich trwałości.

Wykres 60. Proszę określić stopień trwałości efektów realizowanego przez Państwa projektu w poszczególnych obszarach – Działanie 4.5 Bezpieczeństwo

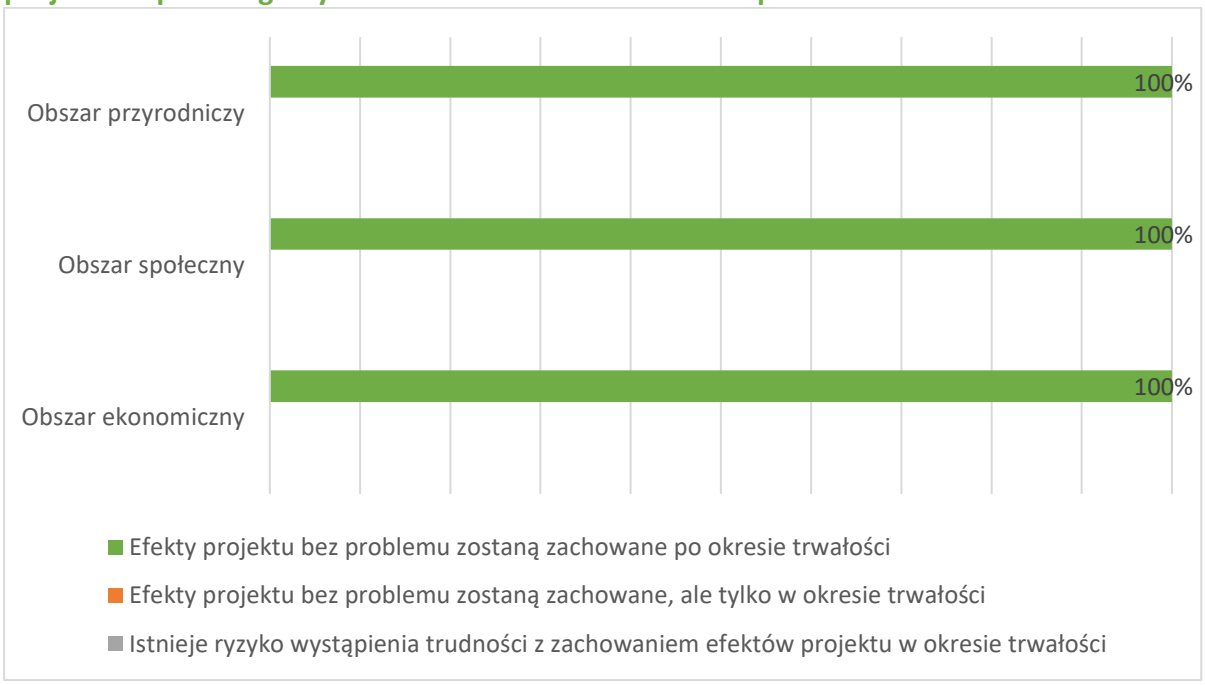

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ilościowych z beneficjentami

Jak wynika z przeprowadzonego panelu ekspertów, przewiduje się, że wsparte dotychczas inwestycje cechować będą się dłuższym **okresem trwałości**, niż wymagany jest dla tego typu projektów. Dokładny okres trwałości uzależniony będzie od środków dostępnych na właściwą eksploatację i konserwację utworzonej infrastruktury, kompetencji osób pełniących nad nią funkcję nadzorczą, innowacyjnych rozwiązań związanych z monitoringiem wspartych obiektów czy też przyszłych działań związanych z popularyzowaniem kultury i odtworzonych wartości przyrodniczych.

Również respondenci wywiadów pogłębionych, tj. zarówno przedstawiciele IZ/ZIT, jak i eksperci potwierdzili wysoki poziom trwałości zrealizowanych inwestycji. Zdaniem badanych nie powinny wystąpić żadne problemy z zachowaniem obligatoryjnego okresu trwałości, a ze względu na wysoką jakość wykorzystywanych materiałów okres ten powinien być ostatecznie znacznie dłuższy. Podkreślano istotne znacznie wymogów (w tym unijnych) które musiały spełniać realizowane projekty oraz dalsze plany beneficjentów w zakresie rozbudowy zbudowanej obecnie infrastruktury w przyszłości, tj. przy wykorzystaniu środków przyszłej perspektywy finansowej. Co więcej, zwracano uwagę na efekty projektów

zrealizowanych w ramach Działania 4.4., gdzie o dalszy rozwój powstałych obecnie m.in. ścieżek pieszo-rowerowych zadbają władze samorządowe, które dostrzegają w tym obszarze możliwość rozwoju atrakcyjności turystycznej regionu, a tym samym możliwość rozwoju dla samej gminy.

10.2. Jakie czynniki wpływają na trwałość efektów uzyskanych w wyniku interwencji?

O wskazanie czynników warunkujących trwałość efektów uzyskiwanych w wyniku realizowanych projektów poproszono samych beneficjentów (w ramach badania ilościowego) oraz uczestników wywiadów pogłębionych. Najważniejsze wskazania (najczęściej powtarzające się) przedstawiono w poniższym zestawieniu z uwzględnieniem podziału na sferę społeczną, ekonomiczną i przyrodniczą.

Tabela 10. Czynniki wpływające na trwałość projektów realizowanych w ramach OP 4 RPO WD 2014-2020

Sfera społeczna	Sfera ekonomiczna	Sfera przyrodnicza
• Zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie postaw proekologicznych, w tym w zakresie właściwego segregowania odpadów oraz oszczędności zasobów • Zwiększenie atrakcyjności turystycznej w związku ze zrealizowanym projektem stanowi bodziec do dalszych inwestycji dla władz samorządowych	• Zastosowanie rozwiązań zaawansowanych technologicznie (uwzgledniających normy i wymagane atesty) • Zwiększenie poziomu odzysku z odpadów • Wykorzystanie nowoczesnych i trwałych materiałów • Możliwość prowadzenia dalszych inwestycji modernizacyjnych bądź w zakresie rozbudowy infrastruktury	• Zastosowanie rozwiązań zaawansowanych technologicznie, wpływających m.in. na wysoki poziom przetwarzania odpadów • Czystsze środowisko i brak rozrastania się likwidowanych dzikich wysypisk śmieci • Utworzone systemy kanalizacji gwarantują ograniczenie zrzutu ścieków do gruntu i rzek

Sfera społeczna	Sfera ekonomiczna	Sfera przyrodnicza
chcących przyciągać turystów • Trendy społeczne w zakresie proekologicznego i zdrowego stylu życia • Efekty realizowanych projektów umożliwiają uprawianie sportu i turystyki	• Bieżące inwestycje stanowiły kontynuację wielu wcześniejszych projektów, podjętych jeszcze w poprzedniej perspektywie finansowej • Przemyślany plan organizacji przyszłych wydarzeń na obszarze wspartym w ramach projektu • Zarządzanie powstałą infrastrukturą przez podmiot o ustabilizowanej sytuacji finansowej i z odpowiednim zapleczem technicznym	

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ilościowych i jakościowych

CZĘŚĆ PODSUMOWUJĄCA

11. Wnioski i rekomendacje z badania

Lp.	Treść wniosku	Treść rekomendacji	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia (kwartał)	Klasa rekomendacji
1.	Dotychczasowa interwencja podjęta w ramach OP 4 RPO WD 2014-2020 trafnie odpowiadała na realne potrzeby regionu, a szeroki zakres efektów (zarówno przyrodniczych, jak i społecznych i gospodarczych) świadczy o skuteczności udzielonego wsparcia. Mimo szerokiego zakresu dotychczasowego wsparcia wciąż identyfikuje się potrzeby w dotychczas wspieranych obszarach – w szczególności w obszarze gospodarki wodno-ściekowej (co potwierdza również brak wypełnienia założeń dyrektywy ściekowej), przy czym należy wziąć również pod uwagę wsparcie	Podczas opracowywania projektu przyszłego Programu należy uwzględnić kontynuowanie wsparcia w perspektywie 2021-2027 w obszarze gospodarki wodno-ściekowej, ochrony środowiska oraz dot. budowy/modernizacji szlaków turystycznych.	IZ FEDS 2021-2027	Przyjęcie odpowiednich zapisów w dokumentach Programu FEDS 2021-2027 pozwalających na kontynuowanie wsparcia. Podczas tworzenia dokumentów programowych na przyszłą perspektywę finansową należy uwzględnić m.in. wsparcie w zakresie gospodarki wodno-ściekowej (infrastruktura odprowadzania i oczyszczania ścieków w ramach aglomeracji wskazanych w KPOŚK od 2 – 15 tys. RLM oraz inwestycje w zakresie infrastruktury wodociągowej jako element uzupełniający projekt), wsparcie z zakresu ochrony środowiska (w	IV 2022	Programowa strategiczna

Lp.	Treść wniosku	Treść rekomendacji	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia (kwartał)	Klasa rekomendacji
	planowane w przyszłej perspektywie z poziomu krajowego. (strony 94-98)			tym z obszaru ochrony zasobów przyrodniczych, czynnej ochrony przyrody, ochrony bioróżnorodności, ograniczania antropopresji czy w zakresie budowy zielonej infrastruktury). Ponadto należy uwzględnić również wsparcie projektów dot. budowy/modernizacji szlaków turystycznych.		
2	Najwyższe zainteresowanie aplikowaniem o wsparcie odnotowano w ramach projektów związanych z dziedzictwem kulturowym (Działanie 4.3). Jednocześnie efekty tego typu projektów są w największym stopniu „uspołecznione" i dostrzegalne przez samych mieszkańców. (strona 91)	Podczas opracowywania projektu przyszłego Programu należy uwzględnić kontynuowanie wsparcia w perspektywie 2021-2027 ze szczególnym uwzględnieniem dziedzictwa kulturowego.	IZ FEDS 2021-2027	Przyjęcie odpowiednich zapisów w dokumentach Programu FEDS 2021-2027 pozwalających na kontynuowanie wsparcia. Podczas tworzenia dokumentów programowych na przyszłą perspektywę finansową należy uwzględnić większą niż dotychczas wartość alokacji przeznaczonej na projekty związane z dziedzictwem	IV 2022	Programowa strategiczna

Lp.	Treść wniosku	Treść rekomendacji	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia (kwartał)	Klasa rekomendacji
				kulturowym (w tym w zakresie budowy/modernizacji szlaków turystycznych).		
3.	Cele projektów zostały osiągnięte a wpływ pandemii COVID-19 nie był w tym zakresie znaczący – wpłynął co prawda na niewielkie opóźnienia w realizacji projektów, lecz ostatecznie ograniczenia te nie były istotne w kontekście osiągnięcia celów projektów (co wynika po części z zakontraktowania znacznej części projektów przed 2020 r., jak również z samego charakteru realizowanych inwestycji). (strony 49-50)	Nie występuje konieczność wprowadzania dodatkowych zmian i ułatwień dla beneficjentów w związku z wpływem pandemii - cele projektów zostały osiągnięte a osiągnięte dotychczas wartości wskaźników nie determinują wprowadzania zmian w zakresie ich wartości docelowych planowanych do osiągnięcia na koniec 2023 r.	IZ FEDS 2021-2027	Podczas tworzenia dokumentów programowych na przyszłą perspektywę finansową nie zachodzi konieczność uwzględniania dodatkowych ułatwień związanych z wdrażaniem projektów w okresie pandemii.	IV 2022	Programowa strategiczna
4.	Zidentyfikowano zapotrzebowanie na podnoszenie świadomości ekologicznej wśród mieszkańców, w tym skierowane do najmłodszych	Podczas opracowywania projektu przyszłego Programu należy uwzględnić wsparcie	IZ FEDS 2021-2027	Przyjęcie odpowiednich zapisów w dokumentach Programu FEDS 2021-2027 pozwalających na kontynuowanie wsparcia.	IV 2022	Programowa strategiczna

Lp.	Treść wniosku	Treść rekomendacji	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia (kwartał)	Klasa rekomendacji
	grup wiekowych. Takie podejście pozwoli wykształcić postawy proekologiczne, w tym wśród dzieci. W ramach dotychczasowych projektów badani beneficjenci wskazywali na wystąpienie niespodziewanych, pozytywnych efektów w tymże obszarze, wobec czego warto uwzględnić tego rodzaju element jako działania towarzyszące w ramach przyszłych inwestycji. (strona 93).	dotyczące edukacji ekologicznej oraz działań informacyjnych.		Podczas tworzenia dokumentów programowych na przyszłą perspektywę finansową należy uwzględnić wsparcie w zakresie rozwoju edukacji ekologicznej oraz działań informacyjnych. Wsparcie to powinno zostać uwzględnione w ramach działań towarzyszących, których uwzględnienie premiowane będzie w ramach oceny składanych wniosków o dofinansowanie.		

Źródło: Opracowanie własne

12.Spis elementów graficznych w treści raportu

12.1. Spis wykresów

Wykres 1. Na jakie trudności napotkali Państwo podczas wdrażania i realizacji projektu? 30
Wykres 2. Czy realizują Państwo obecnie lub realizowaliście w przeszłości podobne, uzupełniające inwestycje z innych źródeł? 35
Wykres 3. Na jakie problemy odpowiadał Państwa projekt? – Działanie 4.1. Gospodarka odpadami 38
Wykres 4. Na jakie problemy odpowiadał Państwa projekt? – Działanie 4.2 Gospodarka wodno-ściekowa 39
Wykres 5. Na jakie problemy odpowiadał Państwa projekt? – Działanie 4.3 Dziedzictwo kulturowe 39
Wykres 6. Na jakie problemy odpowiadał Państwa projekt? – Działanie 4.4 Ochrona i udostępnianie zasobów przyrodniczych 40
Wykres 7. Na jakie problemy odpowiadał Państwa projekt? – Działanie 4.5 Bezpieczeństwo 40
Wykres 8. Jakie czynniki zachęciły Państwa do realizacji projektu? 41
Wykres 9. Jakie czynniki zachęciły Państwa do złożenia wniosku o dofinansowanie projektu? 42
Wykres 10. W jakim stopniu realizacja projektu przyczyniła się do zmniejszenia skali występowania problemów wskazanych przez Państwa na obszarze realizacji projektu? – Działanie 4.1 Gospodarka odpadami 44
Wykres 11. W jakim stopniu realizacja projektu przyczyniła się do zmniejszenia skali występowania problemów wskazanych przez Państwa na obszarze realizacji projektu? – Działanie 4.2 Gospodarka wodno-ściekowa 45
Wykres 12. W jakim stopniu realizacja projektu przyczyniła się do zmniejszenia skali występowania problemów wskazanych przez Państwa na obszarze realizacji projektu? – Działanie 4.3 Dziedzictwo kulturowe 46
Wykres 13. W jakim stopniu realizacja projektu przyczyniła się do zmniejszenia skali występowania problemów wskazanych przez Państwa na obszarze realizacji projektu? – Działanie 4.4 Ochrona i udostępnianie zasobów przyrodniczych 47
Wykres 14. W jakim stopniu realizacja projektu przyczyniła się do zmniejszenia skali występowania problemów wskazanych przez Państwa na obszarze realizacji projektu? – Działanie 4.5 Bezpieczeństwo 47
Wykres 15. W jaki sposób pandemia choroby COVID-19 wpłynęła na realizację projektu 50
Wykres 16. Jak oceniają Państwo efekty, które osiągnęliście w wyniku realizacji projektu 51
Wykres 17. Udział odpadów poddanych odzyskowi w ilości odpadów wytworzonych w ciągu roku w województwie dolnośląskim w latach 2010-2020 [w %] 52

Wykres 18. Liczba instalacji do odzysku surowców w województwie dolnośląskim w latach 2010-2018 53
Wykres 19. Odsetek ludności objętej zbiórką odpadów komunalnych w województwie dolnośląskim w latach 2010-2020 [w %] 53
Wykres 20. Udział odpadów zebranych selektywnie w relacji do ogółu odpadów w województwie dolnośląskim w latach 2010-2020 [w %] 54
Wykres 21. Masa zebranych odpadów komunalnych ze wskazaniem przeznaczenia w województwie dolnośląskim w latach 2017-2020 [w t] 55
Wykres 22. Przepustowość oczyszczalni ścieków wg projektu [m^3/dobę] 56
Wykres 23. Liczba oczyszczalni ścieków w województwie dolnośląskim w latach 2010-2020 56
Wykres 24. Ścieki odprowadzane i oczyszczane w ciągu roku w województwie dolnośląskim [w dam^3] 57
Wykres 25. Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków komunalnych w podziale na miasto i wieś w województwie dolnośląskim w latach 2010-2020 [w %] 58
Wykres 26. Gromadzenie i wywóz nieczystości ciekłych 58
Wykres 27. Powierzchnia obszarów prawnie chronionych w województwie dolnośląskim w latach 2014-2020 [w ha] 59
Wykres 28. Powierzchnia obszarów specjalnej ochrony siedlisk ptaków oraz specjalnych obszarów ochrony siedlisk w województwie dolnośląskim w latach 2014-2020 [w ha] 60
Wykres 29. Liczba obiektów retencjonujących wodę w województwie dolnośląskim w latach 2014-2020 61
Wykres 30. Udział gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji w powierzchni ogółem – woj. dolnośląskie oraz Polska ogółem, lata 2010-2020 62
Wykres 31. Udział powierzchni terenów zieleni w powierzchni ogółem – woj. dolnośląskie oraz Polska ogółem, lata 2010-2020 63
Wykres 32. Dzikie wysypiska na terenie województwa dolnośląskiego w latach 2010-2020 . 64
Wykres 33. Czy gdyby nie wsparcie uzyskane z Programu, udałoby się osiągnąć Państwu tożsame efekty? 65
Wykres 34: Czy zrealizowali Państwo swój projekt, pomimo braku otrzymania dofinansowania? 66
Wykres 35: Za pomocą jakich środków finansowych zrealizowali Państwo projekt? 67
Wykres 36. Jakie efekty przyrodnicze przyniosła realizacja Państwa projektu? – Działanie 4.1 Gospodarka odpadami 68
Wykres 37. Jakie efekty przyrodnicze przyniosła realizacja Państwa projektu? – Działanie 4.2 Gospodarka wodno-ściekowa 69
Wykres 38. Jakie efekty przyrodnicze przyniosła realizacja Państwa projektu? – Działanie 4.3 Dziedzictwo kulturowe 69
Wykres 39. Jakie efekty przyrodnicze przyniosła realizacja Państwa projektu? – Działanie 4.4 Ochrona i udostępnianie zasobów przyrodniczych 70

Wykres 40. Jakie efekty przyrodnicze przyniosła realizacja Państwa projektu? – Działanie 4.5 Bezpieczeństwo 70
Wykres 41. Jakie efekty społeczne przyniosła realizacja Państwa projektu? – Działanie 4.1 Gospodarka odpadami 83
Wykres 42. Jakie efekty społeczne przyniosła realizacja Państwa projektu? – Działanie 4.2 Gospodarka wodno-ściekowa 84
Wykres 43. Jakie efekty społeczne przyniosła realizacja Państwa projektu? – Działanie 4.3 Dziedzictwo kulturowe 84
Wykres 44. Jakie efekty społeczne przyniosła realizacja Państwa projektu? – Działanie 4.4 Ochrona i udostępnianie zasobów przyrodniczych 85
Wykres 45. Jakie efekty społeczne przyniosła realizacja Państwa projektu? – Działanie 4.5 Bezpieczeństwo 85
Wykres 46. Jakie efekty ekonomiczne przyniosła realizacja Państwa projektu? – Działanie 4.1 Gospodarka odpadami 87
Wykres 47. Jakie efekty ekonomiczne przyniosła realizacja Państwa projektu? – Działanie 4.2 Gospodarka wodno-ściekowa 88
Wykres 48. Jakie efekty ekonomiczne przyniosła realizacja Państwa projektu? – Działanie 4.3 Dziedzictwo kulturowe 88
Wykres 49. Jakie efekty ekonomiczne przyniosła realizacja Państwa projektu? – Działanie 4.4 Ochrona i udostępnianie zasobów przyrodniczych 89
Wykres 50. Jakie efekty ekonomiczne przyniosła realizacja Państwa projektu? – Działanie 4.5 Bezpieczeństwo 89
Wykres 51. W jakich obszarach należy podjąć działania po 2021 roku? – Działanie 4.1 Gospodarka odpadami 95
Wykres 52. W jakich obszarach należy podjąć działania po 2021 roku? – Działanie 4.2 Gospodarka wodno-ściekowa 95
Wykres 53. W jakich obszarach należy podjąć działania po 2021 roku? – Działanie 4.3 Dziedzictwo kulturowe 96
Wykres 54. W jakich obszarach należy podjąć działania po 2021 roku? – Działanie 4.4 Ochrona i udostępnianie zasobów przyrodniczych 96
Wykres 55. W jakich obszarach należy podjąć działania po 2021 roku? – Działanie 4.5 Bezpieczeństwo 97
Wykres 56. Proszę określić stopień trwałości efektów realizowanego przez Państwa projektu w poszczególnych obszarach – Działanie 4.1 Gospodarka odpadami 101
Wykres 57. Proszę określić stopień trwałości efektów realizowanego przez Państwa projektu w poszczególnych obszarach – Działanie 4.2 Gospodarka wodno-ściekowa 102
Wykres 58. Proszę określić stopień trwałości efektów realizowanego przez Państwa projektu w poszczególnych obszarach – Działanie 4.3 Dziedzictwo kulturowe 103

Wykres 59. Proszę określić stopień trwałości efektów realizowanego przez Państwa projektu w poszczególnych obszarach – Działanie 4.4 Ochrona i udostępnianie zasobów przyrodniczych 103
Wykres 60. Proszę określić stopień trwałości efektów realizowanego przez Państwa projektu w poszczególnych obszarach – Działanie 4.5 Bezpieczeństwo 104

12.2. Spis tabel

Tabela 1. Korelacja pomiędzy działaniami a priorytetami inwestycyjnymi objętymi niniejszym badaniem 15
Tabela 2 Struktura próby do badania CAWI/CATI z beneficjentami (umowy rozwiązane zostały odrzucone z populacji) 24
Tabela 3 Struktura próby do badania CAWI/CATI z wnioskodawcami 25
Tabela 4. Przykłady projektów komplementarnych względem inwestycji realizowanych w ramach OP 4 RPO WD 2014-2020 35
Tabela 5. Planowane zmiany w obszarze sieci Natura 2000 - województwo dolnośląskie 60
Tabela 6. Wykaz wskaźników rezultatu wraz ze stopniem osiągnięcia w podziale na działania RPO WD 2014-2020 71
Tabela 7. Wykaz wskaźników produktu wraz ze stopniem osiągnięcia w podziale na działania RPO WD 2014-2020 76
Tabela 8. Czy udało się osiągnąć Państwu jakieś niespodziewane, nieprzewidziane we wniosku o dofinansowanie efekty? 93
Tabela 9. Dobre praktyki identyfikowane przez beneficjentów wsparcia 99
Tabela 10. Czynniki wpływające na trwałość projektów realizowanych w ramach OP 4 RPO WD 2014-2020 105
Tabela 11. Studium przypadku dla projektu „Optymalizacja procesów i dostosowanie zakładu do funkcjonowania w gospodarce o obiegu zamkniętym” 118
Tabela 12. Studium przypadku dla projektu „Rozbudowa i remont istniejącej infrastruktury wraz zakupem wyposażenia Punktu Selektywnej Zbiorki Odpadów Komunalnych w Bystrzycy Kłodzkiej przy ul. Zamenhofa 41” 120
Tabela 13. Studium przypadku dla projektu „Rozbudowa i przebudowa oczyszczalni ścieków w Strzeszowie wraz z uporządkowaniem gospodarki wodnej w gminie Wisznia Mała” 122
Tabela 14. Studium przypadku dla projektu „Budowa kolektora sanitarnego z Piławy Górnej do oczyszczalni ścieków w Bielawie” 125
Tabela 15. Studium przypadku dla projektu „Utworzenie Muzeum Dworu Śląskiego w Pałacu Łomnica, poprzez remont i przebudowę obiektu i utworzenie stałej wystawy” 127
Tabela 16. Studium przypadku dla projektu „Zachowanie i rozwój dziedzictwa kulturowego Gminy Kąty Wrocławskie poprzez "Rewaloryzację zabytkowego parku w Zabrodziu - etap I"

oraz "Rewaloryzację zabytkowego parku oraz ruin dawnego dworu nawodnego w Smolcu"" 129
Tabela 17. Studium przypadku dla projektu „Zachowanie i udostępnianie Winnej Góry w Trzebnicy na cele turystyczne” 131
Tabela 18. Studium przypadku dla projektu „Budowa ścieżek rowerowych w powiecie trzebnickim i wołowskim” 133
Tabela 19. Studium przypadku dla projektu „Budowa systemu zbierania i retencjonowania wód opadowych poprzez budowę zbiorników retencyjnych, retencyjno-rozsączających oraz kanalizacji deszczowej wraz z infrastrukturą towarzyszącą na osiedlu Polesie w Lubinie” ... 135
Tabela 20. Studium przypadku dla projektu „Regulacja przepływu starorzecza Odry na terenie ZOO Wrocław Sp. z o.o.” 137

13.Bibliografia

- Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2014-2020;
- Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych RPO WD 2014-2020 wraz z załącznikami - obowiązujący i właściwy dla danego naboru konkursowego i realizowanych projektów);
- Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020;
- Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030;
- Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego;
- Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Jeleniogórskiej na lata 2014-2023;
- Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Wałbrzyskiej;
- Regionalna Strategia Innowacji dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2011-2020;
- Dolnośląska Strategia Innowacji 2030;
- Umowa Partnerstwa na lata 2014-2020;
- Raporty z badań ewaluacyjnych;
- Ramy prawne (prawa krajowego i unijnego);
- Sprawozdania roczne i okresowe z realizacji RPO WD 2014-2020;
- Raporty z SL2014;
- Dane monitoringowe;
- Wnioski o dofinansowanie;
- Dane pozyskane od beneficjentów;
- Regulaminy konkursów;
- Kryteria wyboru projektów;

- Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych – AKPOŚK 2 0 2 0, projekt z dn. 21.08. 2020 r.;
- Zapisy dotyczące zakresu niniejszego badania, wskazane w wymienionych poniżej dokumentach:

➢ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006;

➢ Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) nr 215/2014 z dnia 7 marca 2014 r. ustanawiające zasady wykonania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego w zakresie metod wsparcia w odniesieniu do zmian klimatu, określania celów pośrednich i końcowych na potrzeby ram wykonania oraz klasyfikacji kategorii interwencji w odniesieniu do europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych;

➢ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1300/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1084/2006;

➢ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1301/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i przepisów szczególnych dotyczących celu „Inwestycje na rzecz wzrostu i zatrudnienia" oraz w sprawie uchylenia rozporządzenia (WE) nr 1080/2006;

➢ Dyrektywa Rady z dnia 21 maja 1991 r. dotycząca oczyszczania ścieków komunalnych (91/271/EWG), art. 3-5.

➢ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/851 z dnia 30 maja 2018 r. zmieniająca dyrektywę 2008/98/WE w sprawie odpadów;),

➢ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/850 z dnia 30 maja 2018 r. zmieniająca dyrektywę 1999/31/WE w sprawie składowania odpadów.

➢ Ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020;

➢ Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach;

- Obowiązująca Strategia Europa 2020;
- Projekt Umowy Partnerstwa dla realizacji Polityki Spójności 2021-2027 w Polsce, styczeń 2021 r.;
- Projekt Programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027;
- Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027 – Projekt.

14. ANEKSY

14.1. Analiza case study

14.1.1. Case study projektów

Studium przypadku (case study) to wszechstronny opis badanego zjawiska. Metoda ta ma charakter empiryczny, ponieważ analizuje i ocenia zjawiska zachodzące w rzeczywistości. Studium przypadku jest stosowane zwłaszcza dla tematów badawczych o charakterystyce opisowej – daje wówczas odpowiedzi na pytania *co, kiedy, gdzie i w jaki sposób się wydarzyło*. Metoda studium przypadku umożliwia dokonanie pogłębionej analizy badanego zagadnienia i zaprezentowanie jego specyfiki na podstawie zgromadzonych informacji.

Struktura próby: Wykonawca opracował:

- 2 case study dla projektów realizowanych w ramach działania 4.1;
- 2 case study dla projektów realizowanych w ramach działania 4.2
- 2 case study dla projektów realizowanych w ramach działania 4.3;
- 2 case study dla projektów realizowanych w ramach działania 4.4;
- 2 case study dla projektów realizowanych w ramach działania 4.5.

Przeprowadzone analizy przedstawiono w dalszej części podrozdziału w formie tabelarycznej.

Tabela 11. Studium przypadku dla projektu „Optymalizacja procesów i dostosowanie zakładu do funkcjonowania w gospodarce o obiegu zamkniętym”

	Optymalizacja procesów i dostosowanie zakładu do funkcjonowania w gospodarce o obiegu zamkniętym
Beneficjent	ZAKŁAD GOSPODAROWANIA ODPADAMI GAĆ SP. Z O.O.
Realizowany priorytet inwestycyjny	PI 6a
Cel projektu	Celem projektu było zmniejszenie ilości składowanych odpadów w środowisku.
Zakres projektu (charakterystyka)	Zakres projektu stanowiło uzupełnienie infrastruktury maszynowej sortowni odpadów i linii paliwa RDS, prace budowlane oraz procedury przetargowe.
Wpływ pandemii COVID-19 na realizację projektu	Największy wpływ pandemii COVID-19 na pandemię COVID-19 miały kwarantanny i izolacje, na które kierowani byli pracownicy lub wykonawcy usług zakładu co prowadziło do

	Optymalizacja procesów i dostosowanie zakładu do funkcjonowania w gospodarce o obiegu zamkniętym
	opóźnienia w dostawach. Sytuacja związana z pandemią uniemożliwiła sprawne realizowanie projektu.
Efekty uzyskane dzięki realizacji projektu	• Przyrodnicze (ekologiczne): mniejsza ilość składowanych odpadów, większy odzysk materiału do ponownego przetworzenia; • Gospodarcze (ekonomiczne): obniżenie ceny przyjmowania odpadów na tzw. bramie a także zwiększenie zatrudnienia; • Społeczne: w związku z realizacją projektu pojawiły się dodatkowe miejsca pracy. W związku z realizacją projektu nie wystąpiły nieprzewidziane w ramach wniosku o dofinansowanie efekty.
Wpływ projektu na poprawę stanu środowiska naturalnego na obszarze realizowanego projektu	Zdaniem beneficjenta wsparcia realizowany projekt przyczynił się do poprawy stanu środowiska naturalnego.
Czynniki ograniczające skuteczność wsparcia	• Ograniczenia w zakresie kwalifikowalności wydatków; • Ograniczenia dotyczące zakresu rzeczowego; • Opóźnienia w realizacji wynikające z pandemii COVID-19.
Użyteczność realizowanego projektu w zakresie ochrony środowiska naturalnego, które występowały na obszarze, na którym realizowano projekt	Pozyskane środki na realizację projektu były kluczowe w zakresie możliwości osiągnięcia zamierzonych celów.
Doświadczenie beneficjenta w realizacji projektów komplementarnych	Doświadczenie w realizacji projektów komplementarnych rozpoczęło się w roku 2015, kiedy ze wsparciem środków NFOŚ podjął się realizacji projektu dotyczącego budowy sortowni odpadów, która w niniejszym projekcie była uzupełniona o infrastrukturę maszynową.
Trwałość uzyskanych efektów	Trwałość uzyskanych efektów beneficjent ma nadzieje utrzymać około 5 lat po zakończeniu trwałości wynikającej z

	Optymalizacja procesów i dostosowanie zakładu do funkcjonowania w gospodarce o obiegu zamkniętym
	projektu. Zwraca uwagę jednak, że wszystko uzależnione jest od jakości i ilości dostarczanych odpadów.
Udział udzielonego wsparcia w spełnieniu oczekiwań beneficjenta	80%
Dobre praktyki (wyjątkowo skuteczne rozwiązania, przynoszące duże efekty, które można zastosować również w innych przedsięwzięciach)	Brak

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 12. Studium przypadku dla projektu „Rozbudowa i remont istniejącej infrastruktury wraz zakupem wyposażenia Punktu Selektywnej Zbiorki Odpadów Komunalnych w Bystrzycy Kłodzkiej przy ul. Zamenhofa 41”

	Rozbudowa i remont istniejącej infrastruktury wraz zakupem wyposażenia Punktu Selektywnej Zbiorki Odpadów Komunalnych w Bystrzycy Kłodzkiej przy ul. Zamenhofa 41
Beneficjent	ZAKŁAD USŁUG KOMUNALNYCH W BYSTRZYCY KŁODZKIEJ SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ
Realizowany priorytet inwestycyjny	PI 6a
Cel projektu	Celem projektu było zagospodarowanie istniejącej infrastruktury na cele utworzenia Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych.
Zakres projektu (charakterystyka)	Zakres projektu stanowiło wybudowanie nowej (brakującej) i przebudowanie istniejącej infrastruktury na cele utworzenia Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych.
Wpływ pandemii COVID-19 na realizację projektu	Pandemia COVID-19 nie miała wpływu na realizację projektu, ponieważ został on zakończony przed jej wybuchem.

	Rozbudowa i remont istniejącej infrastruktury wraz zakupem wyposażenia Punktu Selektywnej Zbiorki Odpadów Komunalnych w Bystrzycy Kłodzkiej przy ul. Zamenhofa 41
Efekty uzyskane dzięki realizacji projektu	• Przyrodnicze (ekologiczne): umożliwienie mieszkańcom odwożenia w specjalne miejsca wielkogabarytowych odpadów i zmniejszenie tym samym nielegalnych, dzikich wysypisk śmieci; • Gospodarcze (ekonomiczne): beneficjent uzyskał miejsce na prowadzenie działalności na najbliższe 10 lat, mając tym samym stabilną sytuację i możliwość planowania rozwoju firmy; • Społeczne: edukacja społeczeństwa w zakresie segregacji odpadów wielkogabarytowych. W związku z realizacją projektu nie wystąpiły nieprzewidziane w ramach wniosku o dofinansowanie efekty.
Wpływ projektu na poprawę stanu środowiska naturalnego na obszarze realizowanego projektu	Zdaniem beneficjenta wsparcia realizowany projekt przyczynił się zwiększenia świadomości mieszkańców na temat istniejącego punktu i możliwości oddania nieodpłatnie wielkogabarytowych odpadów.
Czynniki ograniczające skuteczność wsparcia	Beneficjent miał problem ze zrekrutowaniem osób do pracy i wyłonieniem firm biorących udział w przetargu (ze względu na bardzo wysokie ceny usług, wykraczające poza te ujęte w projekcie).
Użyteczność realizowanego projektu w zakresie ochrony środowiska naturalnego, które występowały na obszarze, na którym realizowano projekt	Realizacja projektu przyczyniła się do zgodnego z prawem przyjmowania odpadów wielkogabarytowych od mieszkańców, czyli zapewnienia odpowiedniej ochrony odpadów do czasu ich utylizacji.
Doświadczenie beneficjenta w realizacji projektów komplementarnych	Beneficjent dotychczas realizował projekt związany z PROW, związany z rozwojem segregacji odpadów komunalnych na obszarach wiejskich. Pozyskano wtedy środki na wyposażenie

	Rozbudowa i remont istniejącej infrastruktury wraz zakupem wyposażenia Punktu Selektywnej Zbiorki Odpadów Komunalnych w Bystrzycy Kłodzkiej przy ul. Zamenhofa 41
	gniazd do segregacji odpadów oraz zakup odpowiedniego samochodu.
Trwałość uzyskanych efektów	Beneficjent ocenia, że projekt powinien osiągnąć swoją trwałość długo po jego zakończeniu, natomiast uzależnia ten efekt od środków na utrzymanie i rozwoju tzw. rynku segregacji i ponownego wykorzystania odpadów.
Udział udzielonego wsparcia w spełnieniu oczekiwań beneficjenta	80%
Dobre praktyki (wyjątkowo skuteczne rozwiązania, przynoszące duże efekty, które można zastosować również w innych przedsięwzięciach)	• Zorganizowanie akcji edukacyjnej wśród społeczeństwa; • Zorganizowanie otwartej konferencji, na której przekazane zostały społeczeństwu podstawowe informacje na temat projektu i realizowanych działań oraz udostępnionych rozwiązań.

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 13. Studium przypadku dla projektu „Rozbudowa i przebudowa oczyszczalni ścieków w Strzeszowie wraz z uporządkowaniem gospodarki wodnej w gminie Wisznia Mała”

	Rozbudowa i przebudowa oczyszczalni ścieków w Strzeszowie wraz z uporządkowaniem gospodarki wodnej w gminie Wisznia Mała
Beneficjent	PRZEDSIĘBIORSTWO GOSPODARKI KOMUNALNEJ SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ W WISZNI MAŁEJ
Realizowany priorytet inwestycyjny	PI 6b
Cel projektu	Projekt miał na celu poprawę niezawodności dostaw wody i odbioru ścieków w gminie Wisznia Mała.

	Rozbudowa i przebudowa oczyszczalni ścieków w Strzeszowie wraz z uporządkowaniem gospodarki wodnej w gminie Wisznia Mała
Zakres projektu (charakterystyka)	• Zmiana lokalizacji oraz remont istniejącej automatycznej stacji zlewnej ścieków dowożonych; • Remont/przebudowa istniejącego ciągu mechanicznego oczyszczania ścieków (sitopiaskownik – ciąg technologiczny nr 1); • Przebudowa istniejącej pompowni ścieków na zbiornik i pompownię osadów dowożonych; • Remont istniejącego wylotu ścieków oczyszczonych do odbiornika; • Remont/przebudowa istniejącego budynku technicznego (socjalnego); • zagospodarowanie terenu (remont istniejących oraz budowa nowych dróg, chodników, placów, zieleni); • Budowa komory rozprężnej; • Budowa drugiego ciągu mechanicznego oczyszczania ścieków (sitopiaskownik – ciąg technologiczny nr 2); • Budowa pompowni ścieków; • Budowa zbiornika wyrównawczego; • Budowa węzła biologicznego, tzw. komór osadu czynnego; • Budowa pompowni osadu recyrkulowanego i nadmiernego z komorą zasuw; • Budowa osadników wtórnych; • Budowa koryta pomiarowego ścieków oczyszczonych; • Budowa tlenowej komory stabilizacji osadu; • Budowa budynku stacji odwadniania osadu wraz z wiatą (magazynu osadów odwodnionych). Budynek wyposażony w urządzenia i instalacje gospodarki osadami; • Budowa zasobnika (silos) wapna; • Budowa wagi samochodowej; • Budowa biofiltra; • Budowa niezbędnych sieci/instalacji międzyobiektowych (sieci i instancje kanalizacyjne,

	Rozbudowa i przebudowa oczyszczalni ścieków w Strzeszowie wraz z uporządkowaniem gospodarki wodnej w gminie Wisznia Mała
	wodociągowe, AKPiA, elektryczne, instalacja fotowoltaiczna); • rozbiórka zlewni nieczystości płynnych z komorą rozprężną; • rozbiórka bloku technologicznego z pompownią osadu.
Wpływ pandemii COVID-19 na realizację projektu	Projekt został zrealizowany przed pandemią COVID-19.
Efekty uzyskane dzięki realizacji projektu	• Przyrodnicze (ekologiczne): projekt stanowił odpowiedź na wyzwania przyrodnicze związane ze zmianą charakteru odpadów i ich rozdrabniania; • Gospodarcze (ekonomiczne): w związku ze wzrostem ceny oczyszczania ścieków realizacja projektu przyczyniła się do sprawniejszego ich przetwarzania i niegenerowania dodatkowych kosztów; • Społeczne: zmniejszenie wzrostu cen. W związku z realizacją projektu nie wystąpiły nieprzewidziane w ramach wniosku o dofinansowanie efekty.
Wpływ projektu na poprawę stanu środowiska naturalnego na obszarze realizowanego projektu	W kolejnych latach funkcjonowania obiektu zakłada się poprawę standardu ochrony środowiska, poprzez m.in. podłączenie kolejnych gospodarstw domowych do sieci.
Czynniki ograniczające skuteczność wsparcia	Brak.
Użyteczność realizowanego projektu w zakresie ochrony środowiska naturalnego, które występowały na obszarze, na którym realizowano projekt	Uzyskane wsparcie było wystarczające.

	Rozbudowa i przebudowa oczyszczalni ścieków w Strzeszowie wraz z uporządkowaniem gospodarki wodnej w gminie Wisznia Mała
Doświadczenie beneficjenta w realizacji projektów komplementarnych	Współuczestnictwo w podobnych projektach w sąsiednich gminach (np. Dzierżoniów).
Trwałość uzyskanych efektów	Trwałość projektu oceniana jest jako bardzo długa, wykraczająca znacznie poza wskazaną w projekcie.
Udział udzielonego wsparcia w spełnieniu oczekiwań beneficjenta	70%
Dobre praktyki (wyjątkowo skuteczne rozwiązania, przynoszące duże efekty, które można zastosować również w innych przedsięwzięciach)	Brak.

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 14. Studium przypadku dla projektu „Budowa kolektora sanitarnego z Piławy Górnej do oczyszczalni ścieków w Bielawie"

	Budowa kolektora sanitarnego z Piławy Górnej do oczyszczalni ścieków w Bielawie
Beneficjent	WODOCIĄGI I KANALIZACJA SPÓŁKA Z O.O. W DZIERŻONIOWIE
Realizowany priorytet inwestycyjny	PI 6b
Cel projektu	Celem projektu jest wybudowanie kolektora sanitarnego grawitacyjno-ciśnieniowego wraz z obiektami technologicznymi m.in. przepompownią ścieków.
Zakres projektu (charakterystyka)	Kolektor sanitarny tranzytowy zapewni odprowadzenie wszystkich ścieków komunalnych ze skanalizowanego obszaru Piławy Górnej.

	Budowa kolektora sanitarnego z Piławy Górnej do oczyszczalni ścieków w Bielawie
	Szacowana długość kolektora sanitarnego wynosi 9,5 km.
Wpływ pandemii COVID-19 na realizację projektu	Projekt został zrealizowany przed pandemią COVID-19.
Efekty uzyskane dzięki realizacji projektu	• Przyrodnicze (ekologiczne): projekt przyczynił się do poprawy stanu środowiska naturalnego, czystości wód i gleby oraz dostosowania gospodarki wodno-ściekowej Gminy Piława Górna do wymagań polityki ekologicznej Unii Europejskiej, tj. ochrony, zachowania i poprawy jakości środowiska, ochrony zdrowia ludzkiego oraz oszczędnego i racjonalnego wykorzystania zasobów naturalnych; • Gospodarcze (ekonomiczne): wzrost ceny ścieków; • Społeczne: zmniejszenie tempa wzrostu cen. W związku z realizacją projektu nie wystąpiły nieprzewidziane w ramach wniosku o dofinansowanie efekty.
Wpływ projektu na poprawę stanu środowiska naturalnego na obszarze realizowanego projektu	Realizacja projektu przyczyniła się do poprawy poziomu oczyszczania ścieków, które wcześniej oczyszczane były poniżej standardu. Stan ścieków związany był przede wszystkim z przestarzałą technologią na oczyszczalni ścieków w Piławie Górnej, a obecnie ścieki te będą transportowane nowo wybudowanym kolektorem do oczyszczalni ścieków w Bielawie. Oczyszczalnia ścieków w Bielawie zapewnia w wysokim stopniu oczyszczanie ścieków z uwagi na zastosowane tam nowoczesne technologie. Dzięki temu dla ścieków z Piławy Górnej zostały obniżone wartości BZT5, CHZT, zawiesiny ogólnej oraz azotu i fosforu. Ponadto ze ścieków tych wytworzana jest energia elektryczna i energia cieplna.
Czynniki ograniczające skuteczność wsparcia	Brak.
Użyteczność realizowanego projektu w zakresie ochrony środowiska naturalnego,	Projekt został zrealizowany w pełnym zakresie, zgodnym z zakładanym.

	Budowa kolektora sanitarnego z Piławy Górnej do oczyszczalni ścieków w Bielawie
które występowały na obszarze, na którym realizowano projekt	
Doświadczenie beneficjenta w realizacji projektów komplementarnych	Brak.
Trwałość uzyskanych efektów	Trwałość projektu szacowana jest jako znacznie wykraczająca poza wskazaną w projekcie.
Udział udzielonego wsparcia w spełnieniu oczekiwań beneficjenta	63%
Dobre praktyki (wyjątkowo skuteczne rozwiązania, przynoszące duże efekty, które można zastosować również w innych przedsięwzięciach)	• Idea likwidacji jednej z oczyszczalni i ich połączenie powoduje zmniejszenie kosztów obsługi obydwu.

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 15. Studium przypadku dla projektu „Utworzenie Muzeum Dworu Śląskiego w Pałacu Łomnica, poprzez remont i przebudowę obiektu i utworzenie stałej wystawy”

	Utworzenie Muzeum Dworu Śląskiego w Pałacu Łomnica, poprzez remont i przebudowę obiektu i utworzenie stałej wystawy
Beneficjent	FUNDACJA ROZWOJU KRAJOBRAZU KULTUROWEGO DOMINIUM ŁOMNICA
Realizowany priorytet inwestycyjny	PI 6c
Cel projektu	Celem projektu było zagospodarowanie budynku Pałacu Łomnica na muzeum poświęcone historii Łomnicy.

	Utworzenie Muzeum Dworu Śląskiego w Pałacu Łomnica, poprzez remont i przebudowę obiektu i utworzenie stałej wystawy
Zakres projektu (charakterystyka)	Zakres projektu zakładał przebudowę obiektu i udostępnienie go zwiedzającym.
Wpływ pandemii COVID-19 na realizację projektu	Projekt został zrealizowany przed pandemią COVID-19.
Efekty uzyskane dzięki realizacji projektu	• Przyrodnicze (ekologiczne): zmiana źródła ogrzewania i poprawa izolacji termicznej; • Gospodarcze (ekonomiczne): możliwy rozwój turystyki; • Społeczne: umożliwienie lokalnej społeczności i turystom zapoznania się z historią obiektu; • Kulturowe: umożliwienie lokalnej społeczności i turystom zapoznania się z historią obiektu. W związku z realizacją projektu nie wystąpiły nieprzewidziane w ramach wniosku o dofinansowanie efekty.
Wpływ projektu na poprawę stanu środowiska naturalnego na obszarze realizowanego projektu	Prace budowlane zakładały zmianę źródła ciepła z pieca olejowego na piec na pelet oraz ulepszyć izolację termiczną.
Czynniki ograniczające skuteczność wsparcia	Brak czynników ograniczających.
Użyteczność realizowanego projektu w zakresie ochrony środowiska naturalnego, które występowały na obszarze, na którym realizowano projekt	W przypadku niniejszego projektu aspekt trudny do określenia ze względu na charakter infrastrukturalny prac.
Doświadczenie beneficjenta w realizacji projektów komplementarnych	Brak.

	Utworzenie Muzeum Dworu Śląskiego w Pałacu Łomnica, poprzez remont i przebudowę obiektu i utworzenie stałej wystawy
Trwałość uzyskanych efektów	Trwałość projektu powinna wykraczać znacznie poza zakładaną we wniosku.
Udział udzielonego wsparcia w spełnieniu oczekiwań beneficjenta	100%
Dobre praktyki (wyjątkowo skuteczne rozwiązania, przynoszące duże efekty, które można zastosować również w innych przedsięwzięciach)	• Poszukiwanie inspiracji w podobnych projektach realizowanych na skalę europejską i wdrożenie podobnych rozwiązań.

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 16. Studium przypadku dla projektu „Zachowanie i rozwój dziedzictwa kulturowego Gminy Kąty Wrocławskie poprzez "Rewaloryzację zabytkowego parku w Zabrodziu - etap I" oraz "Rewaloryzację zabytkowego parku oraz ruin dawnego dworu nawodnego w Smolcu"”

	Zachowanie i rozwój dziedzictwa kulturowego Gminy Kąty Wrocławskie poprzez "Rewaloryzację zabytkowego parku w Zabrodziu - etap I" oraz "Rewaloryzację zabytkowego parku oraz ruin dawnego dworu nawodnego w Smolcu"
Beneficjent	Gmina Kąty Wrocławskie
Realizowany priorytet inwestycyjny	PI 6c
Cel projektu	Celem projektu była rewaloryzacja zabytkowego parku z Zabrodziu, uporządkowanie jego terenu.
Zakres projektu (charakterystyka)	Uporządkowano teren parku w Zabrodziu, a także zaprojektowano ścieżki do komunikacji pieszej i rowerowej a także małą architekturę (ławki, lampy, kładki nad istniejącymi rowami).

	Zachowanie i rozwój dziedzictwa kulturowego Gminy Kąty Wrocławskie poprzez "Rewaloryzację zabytkowego parku w Zabrodziu - etap I" oraz "Rewaloryzację zabytkowego parku oraz ruin dawnego dworu nawodnego w Smolcu"
	Kolejno zaplanowane zostały działania związane z budową placu zabaw i miejsce integracji dla seniorów.
Wpływ pandemii COVID-19 na realizację projektu	Pandemia COVID-19 nie miała wpływu na realizację projektu, ponieważ został on zakończony przed jej wybuchem.
Efekty uzyskane dzięki realizacji projektu	• Przyrodnicze (ekologiczne): zadbanie o przyrodę parku, uprządkowanie drzewostanu, organizacja nowych nasadzeń; • Gospodarcze (ekonomiczne): projekt przyczynił się do poprawy wizerunku miejscowości, w związku z czym m.in. następuje jej rozbudowa i kolejne inwestycje; • Społeczne: rozwój turystyki lokalnej; • Kulturowe: przeprowadzono badania archeologiczne po tamtejszym pałacu, dzięki czemu pozyskano jego fragmenty. W związku z realizacją projektu nie wystąpiły nieprzewidziane w ramach wniosku o dofinansowanie efekty.
Wpływ projektu na poprawę stanu środowiska naturalnego na obszarze realizowanego projektu	Brak zaobserwowanego wpływu.
Czynniki ograniczające skuteczność wsparcia	Brak.
Użyteczność realizowanego projektu w zakresie ochrony środowiska naturalnego, które występowały na obszarze, na którym realizowano projekt	Na terenie parku występują rzadkie okazy roślinności, które zostały zabezpieczone i uporządkowane w taki sposób by ich wzrostowi nic nie zagrażało. Dodatkowo wszystkie kompleksy wodne zostały uporządkowane i zabezpieczone w taki sposób by rozwój fauny i flory przebiegał bez zakłóceń.
Doświadczenie beneficjenta w realizacji	Brak.

	Zachowanie i rozwój dziedzictwa kulturowego Gminy Kąty Wrocławskie poprzez "Rewaloryzację zabytkowego parku w Zabrodziu - etap I" oraz "Rewaloryzację zabytkowego parku oraz ruin dawnego dworu nawodnego w Smolcu"
projektów komplementarnych	
Trwałość uzyskanych efektów	Trwałość projektu, poza wymaganą, zależy od alokacji środków sołectwa na utrzymanie obiektu.
Udział udzielonego wsparcia w spełnieniu oczekiwań beneficjenta	Wystarczający i adekwatny do potrzeb.
Dobre praktyki (wyjątkowo skuteczne rozwiązania, przynoszące duże efekty, które można zastosować również w innych przedsięwzięciach)	• Podjęcie dobrej współpracy ze wszystkimi jednostkami zarządzającymi obiektem;

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 17. Studium przypadku dla projektu „Zachowanie i udostępnianie Winnej Góry w Trzebnicy na cele turystyczne”

	Zachowanie i udostępnianie Winnej Góry w Trzebnicy na cele turystyczne
Beneficjent	Gmina Trzebnica
Realizowany priorytet inwestycyjny	PI 6d
Cel projektu	Głównym celem projektu był rozwój infrastruktury umożliwiający rozwój i dostęp do produktów turystycznych gminy Trzebnica. Dodatkowo celem była edukacja ekologiczna.
Zakres projektu (charakterystyka)	W zakres projektu wchodziły prace mające na celu podnoszenie walorów turystycznych gminy, zapewnienie warunków mieszkaniowych dla mieszkańców gminy wraz z zachowaniem walorów przyrodniczych. Dodatkowo dołożono

	Zachowanie i udostępnianie Winnej Góry w Trzebnicy na cele turystyczne
	starań by udostępnić mieszkańcom odkryte ślady Homo Erectusa sprzed 500 tys. lat, które okazały się najstarszym obozowiskiem w Polsce i jednym z najdalej wysuniętych na północ Europy.
Wpływ pandemii COVID-19 na realizację projektu	Projekt został zrealizowany przed pandemią COVID-19.
Efekty uzyskane dzięki realizacji projektu	• Przyrodnicze (ekologiczne): wyeksponowanie góry zaprezentowania wartości przyrodniczych i archeologicznych, zapobieżenie składowania odpadów na terenie góry, stworzenie tras edukacyjnych i turystycznych. W związku z realizacją projektu nie wystąpiły nieprzewidziane w ramach wniosku o dofinansowanie efekty.
Wpływ projektu na poprawę stanu środowiska naturalnego na obszarze realizowanego projektu	• Dostęp do terenów cennych przyrodniczo, organicznie degradacji; • Możliwość poznania epoki lodowcowej – to zdaniem beneficjenta ważne i niespotykane zjawisko.
Czynniki ograniczające skuteczność wsparcia	• Zakres wydatków kwalifikowanych; • Trudności w ustaleniach z konserwatorem ds. zabytków; • Wielkość terenu możliwą do objęcia działaniami w czasie pisania wniosku.
Użyteczność realizowanego projektu w zakresie ochrony środowiska naturalnego, które występowały na obszarze, na którym realizowano projekt	Zakres realizacji był odpowiedni do potrzeb.
Doświadczenie beneficjenta w realizacji projektów komplementarnych	Brak.

	Zachowanie i udostępnianie Winnej Góry w Trzebnicy na cele turystyczne
Trwałość uzyskanych efektów	Trwałość oceniana jest na długo po zakończeniu projektu, wraz z rozwojem turystyki w regionie.
Udział udzielonego wsparcia w spełnieniu oczekiwań beneficjenta	90%-95%
Dobre praktyki (wyjątkowo skuteczne rozwiązania, przynoszące duże efekty, które można zastosować również w innych przedsięwzięciach)	Brak.

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 18. Studium przypadku dla projektu „Budowa ścieżek rowerowych w powiecie trzebnickim i wołowskim"

	Budowa ścieżek rowerowych w powiecie trzebnickim i wołowskim
Beneficjent	GMINA PRUSICE
Realizowany priorytet inwestycyjny	PI 6d
Cel projektu	Celem projektu było wybudowanie ścieżek rowerowych w powiecie trzebnickim i wołowskim.
Zakres projektu (charakterystyka)	Zakres projektu obejmował wybudowanie ścieżek rowerowych na terenie powiatu trzebnickiego i powiatu wołowskiego w skład których wchodzą m.in. gmina Prusice, gmina Żmigród i gmina Wołów. Prace wykonane zostały na terenach cennych przyrodniczo, a w przypadku gminy Żmigród na terenie obszaru Natura 2000. W powiecie czernickim i minickim powstała ścieżka o łącznej długości około 29km wraz z infrastrukturą towarzyszącą. Zakres projektu zakładał również ochronę miejsc charakterystycznych dla turystycznych regionów przy jednoczesnej ochronie zasobów przyrodniczych i

	Budowa ścieżek rowerowych w powiecie trzebnickim i wołowskim
	zmniejszeniu presji na obszary przyrodnicze znajdujące się na terenach tych gmin.
Wpływ pandemii COVID-19 na realizację projektu	Projekt został zrealizowany przed pandemią COVID-19.
Efekty uzyskane dzięki realizacji projektu	• Przyrodnicze (ekologiczne): ochrona obszarów cennych przyrodniczo; • Gospodarcze (ekonomiczne): zwiększony ruch turystyczny na powstałej trasie; • Społeczne: zwiększenie liczby turystów odwiedzających region. W związku z realizacją projektu nie wystąpiły nieprzewidziane w ramach wniosku o dofinansowanie efekty.
Wpływ projektu na poprawę stanu środowiska naturalnego na obszarze realizowanego projektu	Pozytywny.
Czynniki ograniczające skuteczność wsparcia	Brak czynników ograniczających.
Użyteczność realizowanego projektu w zakresie ochrony środowiska naturalnego, które występowały na obszarze, na którym realizowano projekt	Poprawa ochrony obszarów cennych przyrodniczo.
Doświadczenie beneficjenta w realizacji projektów komplementarnych	Projekt realizowany ze środków RPO w ramach działania 3.4 „Budowa ścieżek rowerowych w powiecie trzebnickim, wojaskim i milickim”. W ramach tego projektu zbudowano ponad 20km ścieżek w 4 gminach.
Trwałość uzyskanych efektów	Trwałość, przy odpowiednim użytkowaniu, powinna znacznie wykraczać poza zakładaną w projekcie.

	Budowa ścieżek rowerowych w powiecie trzebnickim i wołowskim
Udział udzielonego wsparcia w spełnieniu oczekiwań beneficjenta	100%
Dobre praktyki (wyjątkowo skuteczne rozwiązania, przynoszące duże efekty, które można zastosować również w innych przedsięwzięciach)	Brak

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 19. Studium przypadku dla projektu „Budowa systemu zbierania i retencjonowania wód opadowych poprzez budowę zbiorników retencyjnych, retencyjno-rozsączających oraz kanalizacji deszczowej wraz z infrastrukturą towarzyszącą na osiedlu Polesie w Lubinie"

	Budowa systemu zbierania i retencjonowania wód opadowych poprzez budowę zbiorników retencyjnych, retencyjno-rozsączających oraz kanalizacji deszczowej wraz z infrastrukturą towarzyszącą na osiedlu Polesie w Lubinie
Beneficjent	Gmina Miejska Lubin
Realizowany priorytet inwestycyjny	PI 5b
Cel projektu	Celem projektu było zabezpieczenie przed niekorzystnymi zjawiskami pogodowymi i ograniczenie wpływu na zmiany klimatu.
Zakres projektu (charakterystyka)	Budowa sieci kanalizacji deszczowej wraz ze zbiornikami retencyjnymi. W ten sposób zabezpieczono przed niekorzystnymi zjawiskami pogodowymi obszar kilku hektarów.
Wpływ pandemii COVID-19 na realizację projektu	Pandemia COVID-19 miała bardzo duży wpływ na realizację projektu poprzez spowodowanie opóźnień w realizacji poszczególnych zadań.

	Budowa systemu zbierania i retencjonowania wód opadowych poprzez budowę zbiorników retencyjnych, retencyjno-rozsączających oraz kanalizacji deszczowej wraz z infrastrukturą towarzyszącą na osiedlu Polesie w Lubinie
Efekty uzyskane dzięki realizacji projektu	• Przyrodnicze (ekologiczne): poprawa stanu środowiska poprzez zapobieganie niekontrolowanym rzutom wód opadowych; • Gospodarcze (ekonomiczne): ograniczenie strat materialnych wynikających z nieodpowiedniego zagospodarowania wodą opadową; • Społeczne: zmniejszenie, ograniczenie liczby poszkodowanych w zdarzeniach związanych z intensywnymi opadami deszczu. Na tym etapie wniosku nie jest możliwe określenie nieprzewidzianych wcześniej efektów.
Wpływ projektu na poprawę stanu środowiska naturalnego na obszarze realizowanego projektu	• Pozostanie wód opadowych w miejscu ich występowania, przeciwdziałanie suszom; • Gromadzenie części wody opadowej w zbiornikach retencyjnych w celu jej późniejszego wykorzystania.
Czynniki ograniczające skuteczność wsparcia	Na realizację projektu negatywny wpływ miała pandemia COVID-19.
Użyteczność realizowanego projektu w zakresie ochrony środowiska naturalnego, które występowały na obszarze, na którym realizowano projekt	Projekt wpłynął na zniwelowanie negatywnych zjawisk dot. ochrony środowiska, poprzez budowy zbiorników retencyjnych i retencyjno-rozsączających, zabezpieczono okoliczne cieki przed przeciążeniem.
Doświadczenie beneficjenta w realizacji projektów komplementarnych	Budowa systemu zbierania i retencjonowania wód opadowych poprzez budowę zbiorników retencyjnych, retencyjno-rozsączających oraz kanalizacji deszczowej wraz z infrastrukturą towarzyszącą w Lubinie w obrębie ulic W. Komara, T. Ślusarskiego, J. Kusocińskiego. Inwestycja, polegała na budowie trzech zbiorników retencyjnych i retencyjno-rozsączających, a także sieci kanalizacji deszczowej.

	Budowa systemu zbierania i retencjonowania wód opadowych poprzez budowę zbiorników retencyjnych, retencyjno-rozsączających oraz kanalizacji deszczowej wraz z infrastrukturą towarzyszącą na osiedlu Polesie w Lubinie
Trwałość uzyskanych efektów	Trwałość określona została na bardzo długą, zależną wyłącznie od wytrzymałości komponentów, urządzeń i zastosowanych instalacji.
Udział udzielonego wsparcia w spełnieniu oczekiwań beneficjenta	100% Bez wsparcia projekt nie miał by szansy zostać zrealizowany.
Dobre praktyki (wyjątkowo skuteczne rozwiązania, przynoszące duże efekty, które można zastosować również w innych przedsięwzięciach)	Brak.

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 20. Studium przypadku dla projektu „Regulacja przepływu starorzecza Odry na terenie ZOO Wrocław Sp. z o.o.”

	Regulacja przepływu starorzecza Odry na terenie ZOO Wrocław Sp. z o.o.
Beneficjent	ZOO WROCŁAW SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ
Realizowany priorytet inwestycyjny	PI 5b
Cel projektu	Celem projektu była ochrona przeciwpowodziowa części Wrocławia, poprzez umocnienie systemu przeciwpowodziowego (zbiornik retencyjny znajduje się na terenie ZOO we Wrocławiu). Celem projektu było również zwiększenie bioróżnorodności.
Zakres projektu (charakterystyka)	Zakres projektu zakładał odnowienie i naprawę istniejącego zbiornika retencyjnego oraz stworzenie przycisku z tego zbiornika do rzeki Starej Odry, co łączyłoby się w cały system przeciwpowodziowy. Wokół zbiornika zostały wykonane

	Regulacja przepływu starorzecza Odry na terenie ZOO Wrocław Sp. z o.o.
	nasadzenia zgodnie z istniejącymi wytycznymi. Zaplanowane zostały również działania edukacyjne dla każdej grupy wiekowej dotyczące informacji na temat działania zbiornika retencyjnego oraz istotności działania małej retencji przydomowej i nasadzeń roślinności.
Wpływ pandemii COVID-19 na realizację projektu	Pandemia COVID-19 miała wpływ na czas realizacji projektu, który miał być przedsięwzięciem krótkim. Natomiast istniejące ograniczenia i utrudnienia związane z obostrzeniami sanitarnymi znacznie wydłużyły proces.
Efekty uzyskane dzięki realizacji projektu	• Przyrodnicze (ekologiczne): zasadzenie dodatkowych roślin, które zdobią przestrzeń parku; • Gospodarcze (ekonomiczne): realizacja projektu przyczyniła się do podniesienia atrakcyjności obiektu i zwiększenia liczby odwiedzających; • Społeczne: podniesienie świadomości lokalnej w zakresie funkcjonowanie małej retencji; W związku z realizacją projektu nie wystąpiły nieprzewidziane w ramach wniosku o dofinansowanie efekty.
Wpływ projektu na poprawę stanu środowiska naturalnego na obszarze realizowanego projektu	Beneficjent dostrzega bardzo duży wpływ na poprawę środowiska naturalnego na obszarze realizowanego projektu, poprzez realizację nasadzeń roślinności i zwiększenie bioróżnorodności.
Czynniki ograniczające skuteczność wsparcia	• Ograniczony zakres wydatków kwalifikowanych; • Ograniczony harmonogram i budżet (z związku z pandemią COVID-19 przesunięciu uległo wiele terminów);
Użyteczność realizowanego projektu w zakresie ochrony środowiska naturalnego, które występowały na	Zakładane cele zostały w pełni osiągnięte, a powstała infrastruktura retencyjna w pełnym zakresie spełnia wymogi przeciwdziałania skutkom potencjalnej powodzi.

	Regulacja przepływu starorzecza Odry na terenie ZOO Wrocław Sp. z o.o.
obszarze, na którym realizowano projekt	
Doświadczenie beneficjenta w realizacji projektów komplementarnych	• Projekt "Ochrona i udostępnianie zasobów przyrodniczych oraz poszerzanie edukacji ekologicznej w zakresie środowiska rzeki Odry poprzez budowę ekspozycji dla wydry europejskiej w ramach ochrony rodzimej bioróżnorodności prowadzonej przez ZOO Wrocław sp. z o.o." dofinansowany w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014-2020 współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej, Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego; • Projekt „Ochrona i udostępnianie zasobów przyrodniczych oraz edukacja ekologiczna poprzez przebudowę i adaptację istniejących wybiegów dla hodowli i ekspozycji krytycznie zagrożonych gatunków panter śnieżnych oraz mglistych w celu wzmocnienia mechanizmu ochrony bioróżnorodności w ZOO Wrocław Sp. z o.o.„ dofinansowane z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014-2020 współfinansowany ze środków Unii Europejskiej, Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.
Trwałość uzyskanych efektów	Trwałość uzyskanych efektów oceniana jest jak stała i możliwa do utrzymania na bardzo długo.
Udział udzielonego wsparcia w spełnieniu oczekiwań beneficjenta	85%
Dobre praktyki (wyjątkowo skuteczne rozwiązania, przynoszące duże efekty, które można zastosować również w innych przedsięwzięciach)	Brak

Źródło: opracowanie własne.

14.2. Wywiady CAWI/CATI (mix mode) z Beneficjentami RPO WD 2014-2020

14.2.1. Kwestionariusz badania dla beneficjentów działania 4.1 (PI 6a)

Szanowni Państwo,

Firma EU-Consult z siedzibą w Gdańsku na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego przeprowadza badanie pn. „Ocena efektów ekologicznych, społecznych i gospodarczych inwestycji wspartych w ramach osi Środowisko i zasoby RPO WD 2014-2020".

W ramach badania planowane jest przeprowadzenie ankietyzacji z beneficjentami korzystającymi ze wsparcia Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014-2020.

Z uwagi na to, że korzystali Państwo z takiego wsparcia w zakresie gospodarki odpadami, zostali Państwo zakwalifikowani do badania. Chcielibyśmy nadmienić, że wyniki prezentowane będą wyłącznie w postaci zbiorczych zestawień statystycznych, bez możliwości identyfikacji respondenta. Z informacją na temat przetwarzania Państwa danych osobowych tzw. Klauzula RODO) można zapoznać się na stronie internetowej Wykonawcy badania [link].

Uprzejmie prosimy zatem o uczestnictwo w badaniu ankietowym oraz udzielenie szczerych, wyczerpujących odpowiedzi.

Udział w badaniu zajmie ok. 15-20 minut.

Z wyrazami szacunku,

Krzysztof Gutta wraz z Zespołem Badawczym

EU-CONSULT sp. Z o.o.

Panel pytań
1. Jakie efekty przyrodnicze przyniosła realizacja Państwa projektu? *Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi.*
a) Zmniejszenie ilości odpadów składowanych na obszarze województwa, w tym odpadów niebezpiecznych b) Likwidacja tzw. Dzikich składowisk odpadów c) Poprawa jakości gleby d) Poprawa jakości wód gruntowych e) Poprawa jakości powietrza f) Inne efekty (jakie?) …

Panel pytań
2. Jakie efekty <u>społeczne</u> przyniosła realizacja Państwa projektu? *Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi.*
a) Zwiększenie świadomości społecznej w zakresie konieczności recyklingu odpadów b) Wzrost atrakcyjności obszarów objętych projektem c) Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców d) Zmiana postaw i zachowań ludzi na bardziej ekologiczne e) Inne efekty (jakie?) …
3. Jakie efekty <u>ekonomiczne</u> przyniosła realizacja Państwa projektu? *Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi.*
a) Zmniejszenie kosztów składowania i ochrony odpadów b) Zmniejszenie kosztów utylizacji odpadów c) Inne efekty (jakie?) ...
4. Czy w ramach projektu osiągnęli Państwo jakieś inne efekty niż wskazane powyżej?
a) Tak b) Nie *(proszę przejść do pyt. 7)* c) Trudno powiedzieć *(nie czytać) (proszę przejść do pyt. 7)*
5. Jakie efekty w innych obszarach, niż wskazane wcześniej odnieśli Państwo w wyniku realizacji projektu?
…… ……
6. Jaka jest trwałość efektów w obszarze wskazanym przez Państwa w poprzednim pytaniu?
a) Istnieje ryzyko wystąpienia trudności z zachowaniem efektów projektu w okresie trwałości (Jakie czynniki powodują, że zachowanie trwałości efektów projektu jest problematyczne?) … b) Efekty projektu zostaną zachowane, ale tylko w okresie trwałości (Jakie czynniki powodują, że zachowanie trwałości efektów projektu po upływie obowiązkowego okresu będzie/jest problematyczne?) … c) Efekty projektu bez problemu zostaną zachowane po okresie trwałości (Jakie czynniki mają na to wpływ?) …

Panel pytań

7. Proszę określić stopień trwałości efektów realizowanego przez Państwa projektu w poszczególnych obszarach.

	Istnieje ryzyko wystąpienia trudności z zachowaniem efektów projektu w okresie trwałości	**Efekty projektu bez problemu zostaną zachowane, ale tylko w okresie trwałości**	**Efekty projektu bez problemu zostaną zachowane po okresie trwałości**
W obszarze przyrodniczym *(ten obszar wyświetli się tylko wówczas, gdy respondent wskazał w poprzednich pytaniach, że osiągnął jakiekolwiek efekty wpisujące się w niego)*	Jakie czynniki powodują, że zachowanie trwałości efektów projektu jest problematyczne? …	Jakie czynniki powodują, że zachowanie trwałości efektów projektu po upływie obowiązkowego okresu będzie/jest problematyczne? …	Jakie czynniki mają na to wpływ? …
W obszarze społecznym *(ten obszar wyświetli się tylko wówczas, gdy respondent wskazał w poprzednich pytaniach, że osiągnął jakiekolwiek efekty wpisujące się w niego)*	Jakie czynniki powodują, że zachowanie trwałości efektów projektu jest problematyczne? …	Jakie czynniki powodują, że zachowanie trwałości efektów projektu po upływie obowiązkowego okresu będzie/jest problematyczne? …	Jakie czynniki mają na to wpływ? …
W obszarze ekonomicznym *(ten obszar wyświetli się tylko wówczas, gdy*	Jakie czynniki powodują, że zachowanie trwałości efektów	Jakie czynniki powodują, że zachowanie trwałości efektów	Jakie czynniki mają na to wpływ? …

Panel pytań

respondent wskazał w poprzednich pytaniach, że osiągnął jakiekolwiek efekty wpisujące się w niego)	projektu jest problematyczne? …	projektu po upływie obowiązkowego okresu będzie/jest problematyczne? …	

8. Jakie czynniki zachęciły Państwa do realizacji projektu?
Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi.

a) Potrzeby sygnalizowane przez lokalne społeczności
b) Potrzeby wynikające z bieżącej działalności
c) Potrzeby wynikające z długofalowych strategii działania
d) Chęć wykorzystania możliwości zewnętrznego sfinansowania przedsięwzięcia
e) Inne czynniki (jakie?) …

9. Na jakie problemy odpowiadał Państwa projekt?
Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi.

a) Występowanie na obszarze województwa tzw. dzikich wysypisk
b) Duża ilość składowanych na obszarze województwa odpadów, w tym odpadów niebezpiecznych
c) Niska świadomość społeczna w zakresie ochrony środowiska
d) Degradacja walorów przyrodniczych regionu
e) Inne problemy (jakie?) …

10. W jakim stopniu realizacja projektu przyczyniła się do zmniejszenia skali występowania problemów wskazanych przez Państwa na obszarze realizacji projektu?
Respondentowi wyświetlą się te odpowiedzi, które wskazał w poprzednim pytaniu.

	W bardzo dużym stopniu	**Raczej w dużym stopniu**	**W przeciętnym stopniu**	**Raczej w małym stopniu**	**W bardzo małym stopniu**
Występowanie na obszarze województwa					

Panel pytań

tzw. dzikich wysypisk					
Duża ilość składowanych na obszarze województwa odpadów, w tym odpadów niebezpiecznych					
Niska świadomość społeczna w zakresie ochrony środowiska					
Degradacja walorów przyrodniczych regionu					
Inne problemy					

11. Na jakie trudności napotkali Państwo podczas wdrażania i realizacji projektu?
Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi.

a) Utrudniony kontakt z przedstawicielami instytucji organizującej konkurs na etapie aplikowania o wsparcie (z czego wynikało wystąpienie tej trudności?) …
b) Utrudniony kontakt z opiekunem projektu (z czego wynikało wystąpienie tej trudności?) …
c) Opóźnienia w realizacji wynikające z pandemii COVID-19 (z czego wynikało wystąpienie tej trudności?) …
d) Ograniczona możliwość zastosowania cross-financingu (z czego wynikało wystąpienie tej trudności?) …
e) Konieczność dokonywania zmian w harmonogramie projektu (z czego wynikało wystąpienie tej trudności?) …
f) Konieczność dokonywania zmian w zakresie rzeczowym projektu (z czego wynikało wystąpienie tej trudności?) …

Panel pytań

g) Trudności z wyłonieniem wykonawców działań w ramach projektu (z czego wynikało wystąpienie tej trudności?) …
h) Konieczność poddawania się kontrolom w ramach projektu (z czego wynikało wystąpienie tej trudności?) …
i) Opóźnienia w wypłacie transz dotacji (w realizacji wniosków o płatność) (z czego wynikało wystąpienie tej trudności?) …
j) Inne trudności (jakie?) …. (z czego wynikało wystąpienie tej trudności?) …

12. Jak oceniają Państwo efekty, które osiągnęliście w wyniku realizacji projektu:

a) Udało się osiągnąć wszystkie efekty, które przewidywaliśmy
b) Udało się osiągnąć większość efektów, które przewidywaliśmy (których efektów nie udało się osiągnąć?) … (dlaczego nie udało się osiągnąć tych efektów?) …
c) Udało się osiągnąć jedynie część efektów, które przewidywaliśmy (których efektów nie udało się osiągnąć?) … (dlaczego nie udało się osiągnąć tych efektów?) …
d) Nie udało się osiągnąć efektów, które przewidywaliśmy (dlaczego nie udało się osiągnąć efektów?) …

13. Czy gdyby nie wsparcie uzyskane z Programu, udałoby się osiągnąć Państwu tożsame efekty?

a) Tak, w takim samym stopniu, jak obecnie
b) Tak, ale w mniejszym stopniu niż obecnie
c) Nie *(proszę przejść do pyt. 15)*
d) Trudno powiedzieć *(nie czytać) (proszę przejść do pyt. 15)*

14. Za pomocą jakich środków finansowych zrealizowaliby Państwo projekt, gdyby nie otrzymana dotacja?
Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi.

a) Środki własne
b) Pożyczki lub kredyty bankowe
c) Dotacje z budżetu krajowego
d) Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020
e) Środki pozyskane z fundacji zajmujących się ochroną stanu środowiska naturalnego (z jakich fundacji?) ...
f) Inne źródła (jakie?) …

15. Czy udało się osiągnąć Państwu jakieś niespodziewane, nieprzewidziane we wniosku o dofinansowanie efekty?

Panel pytań
Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi z opcją wykluczającą dla odpowiedzi c).
a) Tak, pozytywne (na czym te efekty polegały?) … b) Tak, negatywne (na czym te efekty polegały?) … c) Nie
16. Czy realizują Państwo obecnie lub realizowaliście w przeszłości podobne, uzupełniające inwestycje z innych źródeł?
a) Tak b) Nie *(proszę przejść do pyt. 18)*
17. Na czym polegają/polegały te inwestycje (proszę krótko je opisać).
…… ……
18. W jaki sposób pandemia choroby COVID-19 wpłynęła na realizację Państwa projektu pn. …? *Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi.*
a) Mieliśmy opóźnienia w dostawach materiałów niezbędnych do realizacji inwestycji b) Mieliśmy trudności w organizacji pracy wykonawców inwestycji c) Mieliśmy trudność w rozstrzygnięciu przetargów d) Wzrosły ceny, przez co musieliśmy dokonać zmian w harmonogramie wydatków e) Musieliśmy wydłużyć okres realizacji projektu f) Mieliśmy trudność w osiągnięciu założonych wskaźników produktu g) Inny wpływ (proszę opisać jaki?) …
19. Jakie skuteczne, nieoczywiste rozwiązania zastosowali Państwo w ramach realizowanego projektu?

Obszar	Miejsce na odpowiedź
W sferze ekonomicznej (gospodarczej)	…
W sferze ekologicznej (przyrodniczej)	…
W sferze społecznej	…

Panel pytań

20. W jakich obszarach należy podjąć działania dotyczące ochrony środowiska po 2021 roku?
Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi.

a) Zapobieganie powstawaniu odpadów (Jakie konkretnie działania należy podjąć w tym obszarze?) …
b) Zwiększenie odzysku zasobów (Jakie konkretnie działania należy podjąć w tym obszarze?) …
c) Wspieranie wdrażania recyklingu odpadów i efektywnego gospodarowania zasobami (Jakie konkretnie działania należy podjąć w tym obszarze?) …
d) Wspieranie recyklingu odpadów komunalnych (Jakie konkretnie działania należy podjąć w tym obszarze?) …
e) Inne obszary (jakie?) … (Jakie konkretnie działania należy podjąć w tym obszarze?) …

21. Na jakie potrzeby i problemy regionu będą odpowiadały wskazane przez Państwa działania, które należy kontynuować od 2021 roku?
Respondentowi wyświetlą się tylko te obszary, które wskazał w odpowiedzi na wcześniejsze pytanie.

	Miejsce na odpowiedź
Zapobieganie powstawaniu odpadów	…
Zwiększenie odzysku zasobów	…
Wspieranie wdrażania recyklingu odpadów i efektywnego gospodarowania zasobami	…
Wspieranie recyklingu odpadów komunalnych	…
Inne obszary	…

22. Jakie potrzeby inwestycyjne związane z gospodarowaniem odpadami przewidują Państwo w latach 2021-2027?

……
……

Dziękujemy za udział w badaniu!

Dane metryczkowe zostaną zaimplementowane z bazy danych, o udostępnienie której Wykonawca będzie wnioskował do Zamawiającego – stąd brak pytań metryczkowych w niniejszym kwestionariuszu.

14.2.2. Kwestionariusz badania dla beneficjentów działania 4.2 (PI 6b)

Szanowni Państwo,

Firma EU-Consult z siedzibą w Gdańsku na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego przeprowadza badanie pn. „Ocena efektów ekologicznych, społecznych i gospodarczych inwestycji wspartych w ramach osi Środowisko i zasoby RPO WD 2014-2020".

W ramach badania planowane jest przeprowadzenie ankietyzacji z beneficjentami korzystającymi ze wsparcia Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014-2020.

Z uwagi na to, że korzystali Państwo z takiego wsparcia w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, zostali Państwo zakwalifikowani do badania. Chcielibyśmy nadmienić, że wyniki prezentowane będą wyłącznie w postaci zbiorczych zestawień statystycznych, bez możliwości identyfikacji respondenta. Z informacją na temat przetwarzania Państwa danych osobowych tzw. klauzula RODO) można zapoznać się na stronie internetowej Wykonawcy badania [link].

Uprzejmie prosimy zatem o uczestnictwo w badaniu ankietowym oraz udzielenie szczerych, wyczerpujących odpowiedzi.

Udział w badaniu zajmie ok. 15-20 minut.

Z wyrazami szacunku,

Krzysztof Gutta wraz z Zespołem Badawczym

EU-CONSULT sp. z o.o.

Panel pytań
1. Jakie efekty przyrodnicze przyniosła realizacja Państwa projektu? *Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi.*
a) Zwiększenie odsetka ludności korzystającej z kanalizacji b) Zwiększenie odsetka ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków c) Zwiększenie odsetka ludności korzystającej z systemu zaopatrzenia w wodę d) Poprawa stanu wód powierzchniowych e) Inne efekty (jakie?) ... f) W wyniku realizacji projektu nie odnieśliśmy efektów w tym obszarze
2. Jakie efekty społeczne przyniosła realizacja Państwa projektu? *Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi.*

Panel pytań
a) Zwiększenie komfortu zamieszkania poprzez doprowadzenie do gospodarstw domowych kanalizacji b) Wzrost atrakcyjności obszarów objętych projektem c) Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców d) Zmiana postaw i zachowań ludzi na bardziej ekologiczne e) Inne efekty (jakie?) ... f) W wyniku realizacji projektu nie odnieśliśmy efektów w tym obszarze
3. Jakie efekty ekonomiczne przyniosła realizacja Państwa projektu? *Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi.*
a) Zmniejszenie kosztów neutralizacji/usuwania zanieczyszczeń trafiających do wód gruntowych i powierzchniowych b) Inne efekty (jakie?) ... c) W wyniku realizacji projektu nie odnieśliśmy efektów w tym obszarze
4. Czy w ramach projektu osiągnęli Państwo jakieś inne efekty niż wskazane powyżej?
a) Tak b) Nie *(proszę przejść do pyt. 7)* c) Trudno powiedzieć *(nie czytać) (proszę przejść do pyt. 7)*
5. Jakie efekty w innych obszarach, niż wskazane wcześniej odnieśli Państwo w wyniku realizacji projektu?
…… ……
6. Jaka jest trwałość efektów w obszarze wskazanym przez Państwa w poprzednim pytaniu?
a) Istnieje ryzyko wystąpienia trudności z zachowaniem efektów projektu w okresie trwałości (Jakie czynniki powodują, że zachowanie trwałości efektów projektu jest problematyczne?) … b) Efekty projektu zostaną zachowane, ale tylko w okresie trwałości (Jakie czynniki powodują, że zachowanie trwałości efektów projektu po upływie obowiązkowego okresu będzie/jest problematyczne?) … c) Efekty projektu bez problemu zostaną zachowane po okresie trwałości (Jakie czynniki mają na to wpływ?) …

Panel pytań

7. Proszę określić stopień trwałości efektów realizowanego przez Państwa projektu w poszczególnych obszarach.

	Istnieje ryzyko wystąpienia trudności z zachowaniem efektów projektu w okresie trwałości	**Efekty projektu bez problemu zostaną zachowane, ale tylko w okresie trwałości**	**Efekty projektu bez problemu zostaną zachowane po okresie trwałości**
W obszarze przyrodniczym *(ten obszar wyświetli się tylko wówczas, gdy respondent wskazał w poprzednich pytaniach, że osiągnął jakiekolwiek efekty wpisujące się w niego)*	Jakie czynniki powodują, że zachowanie trwałości efektów projektu jest problematyczne? …	Jakie czynniki powodują, że zachowanie trwałości efektów projektu po upływie obowiązkowego okresu będzie/jest problematyczne? …	Jakie czynniki mają na to wpływ? …
W obszarze społecznym *(ten obszar wyświetli się tylko wówczas, gdy respondent wskazał w poprzednich pytaniach, że osiągnął jakiekolwiek efekty wpisujące się w niego)*	Jakie czynniki powodują, że zachowanie trwałości efektów projektu jest problematyczne? …	Jakie czynniki powodują, że zachowanie trwałości efektów projektu po upływie obowiązkowego okresu będzie/jest problematyczne? …	Jakie czynniki mają na to wpływ? …
W obszarze ekonomicznym *(ten obszar wyświetli się tylko wówczas, gdy*	Jakie czynniki powodują, że zachowanie trwałości efektów	Jakie czynniki powodują, że zachowanie trwałości efektów	Jakie czynniki mają na to wpływ? …

Panel pytań

respondent wskazał w poprzednich pytaniach, że osiągnął jakiekolwiek efekty wpisujące się w niego)	projektu jest problematyczne? …	projektu po upływie obowiązkowego okresu będzie/jest problematyczne? …	

8. Jakie czynniki zachęciły Państwa do realizacji projektu?
Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi.

a) Potrzeby sygnalizowane przez lokalne społeczności
b) Potrzeby wynikające z bieżącej działalności
c) Potrzeby wynikające z długofalowych strategii działania
d) Chęć wykorzystania możliwości zewnętrznego sfinansowania przedsięwzięcia
e) Inne czynniki (jakie?) …

9. Na jakie problemy odpowiadał Państwa projekt?
Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi.

a) Zanieczyszczenie wód powierzchniowych lub gruntowych
b) Brak spójności terytorialnej na obszarze województwa
c) Brak atrakcyjności obszaru jako miejsca zamieszkania
d) Zagrożenie sanitarne
e) Degradacja walorów przyrodniczych regionu
f) Inne problemy (jakie?) …

10. W jakim stopniu realizacja projektu przyczyniła się do zmniejszenia skali występowania problemów wskazanych przez Państwa na obszarze realizacji projektu?
Respondentowi wyświetlą się te odpowiedzi, które wskazał w poprzednim pytaniu.

	W bardzo dużym stopniu	**Raczej w dużym stopniu**	**W przeciętnym stopniu**	**Raczej w małym stopniu**	**W bardzo małym stopniu**
Zanieczyszczenie wód					

Panel pytań

powierzchniowych lub gruntowych					
Brak spójności terytorialnej na obszarze województwa					
Brak atrakcyjności obszaru jako miejsca zamieszkania					
Zagrożenie sanitarne					
Degradacja walorów przyrodniczych regionu					
Inne problemy					

11. Na jakie trudności napotkali Państwo podczas wdrażania i realizacji projektu?
Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi.

a) Utrudniony kontakt z przedstawicielami instytucji organizującej konkurs na etapie aplikowania o wsparcie (z czego wynikało wystąpienie tej trudności?) …
b) Utrudniony kontakt z opiekunem projektu (z czego wynikało wystąpienie tej trudności?) …
c) Opóźnienia w realizacji wynikające z pandemii COVID-19 (z czego wynikało wystąpienie tej trudności?) …
d) Ograniczona możliwość zastosowania cross-financingu (z czego wynikało wystąpienie tej trudności?) …
e) Konieczność dokonywania zmian w harmonogramie projektu (z czego wynikało wystąpienie tej trudności?) …
f) Konieczność dokonywania zmian w zakresie rzeczowym projektu (z czego wynikało wystąpienie tej trudności?) …
g) Trudności z wyłonieniem wykonawców działań w ramach projektu (z czego wynikało wystąpienie tej trudności?) …

Panel pytań
h) Konieczność poddawania się kontrolom w ramach projektu (z czego wynikało wystąpienie tej trudności?) … i) Opóźnienia w wypłacie transz dotacji (w realizacji wniosków o płatność) (z czego wynikało wystąpienie tej trudności?) … j) Inne trudności (jakie?) …. (z czego wynikało wystąpienie tej trudności?) …
12. Jak oceniają Państwo efekty, które osiągnęliście w wyniku realizacji projektu:
a) Udało się osiągnąć wszystkie efekty, które przewidywaliśmy b) Udało się osiągnąć większość efektów, które przewidywaliśmy (których efektów nie udało się osiągnąć?) … (dlaczego nie udało się osiągnąć tych efektów?) … c) Udało się osiągnąć jedynie część efektów, które przewidywaliśmy (których efektów nie udało się osiągnąć?) … (dlaczego nie udało się osiągnąć tych efektów?) … d) Nie udało się osiągnąć efektów, które przewidywaliśmy (dlaczego nie udało się osiągnąć efektów?) …
13. Czy gdyby nie wsparcie uzyskane z Programu, udałoby się osiągnąć Państwu tożsame efekty?
a) Tak, w takim samym stopniu, jak obecnie b) Tak, ale w mniejszym stopniu niż obecnie c) Nie *(proszę przejść do pyt. 15)* d) Trudno powiedzieć *(nie czytać) (proszę przejść do pyt. 15)*
14. Za pomocą jakich środków finansowych zrealizowaliby Państwo projekt, gdyby nie otrzymana dotacja? *Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi.*
a) Środki własne b) Pożyczki lub kredyty bankowe c) Dotacje z budżetu krajowego d) Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 e) Środki pozyskane z fundacji zajmujących się ochroną stanu środowiska naturalnego (z jakich fundacji?) ... f) Inne źródła (jakie?) …
15. Czy udało się osiągnąć Państwu jakieś niespodziewane, nieprzewidziane we wniosku o dofinansowanie efekty? *Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi z opcją wykluczającą dla odpowiedzi c).*

Panel pytań

a) Tak, pozytywne (na czym te efekty polegały?) …
b) Tak, negatywne (na czym te efekty polegały?) …
c) Nie

16. Czy realizują Państwo obecnie lub realizowaliście w przeszłości podobne, uzupełniające inwestycje z innych źródeł?

a) Tak
b) Nie *(proszę przejść do pyt. 18)*

17. Na czym polegają/polegały te inwestycje (proszę krótko je opisać).

……
……

18. W jaki sposób pandemia choroby COVID-19 wpłynęła na realizację Państwa projektu pn. …?
Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi.

a) Mieliśmy opóźnienia w dostawach materiałów niezbędnych do realizacji inwestycji
b) Mieliśmy trudności w organizacji pracy wykonawców inwestycji
c) Mieliśmy trudność w rozstrzygnięciu przetargów
d) Wzrosły ceny, przez co musieliśmy dokonać zmian w harmonogramie wydatków
e) Musieliśmy wydłużyć okres realizacji projektu
f) Mieliśmy trudność w osiągnięciu założonych wskaźników produktu
g) Inny wpływ (proszę opisać jaki?) …

19. Jakie skuteczne, nieoczywiste rozwiązania zastosowali Państwo w ramach realizowanego projektu?

Obszar	Miejsce na odpowiedź
W sferze ekonomicznej (gospodarczej)	…
W sferze ekologicznej (przyrodniczej)	…
W sferze społecznej	…

20. W jakich obszarach należy podjąć działania dotyczące gospodarki wodno-ściekowej po 2021 roku?
Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi.

Panel pytań

a) Dalszy rozwój systemów zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych (Jakie konkretnie działania należy podjąć w tym obszarze?) …
b) Rozwój retencji, budowa i modernizacja oczyszczalni ścieków (Jakie konkretnie działania należy podjąć w tym obszarze?) …
c) Rozwój systemów odbioru ścieków i odpadów (Jakie konkretnie działania należy podjąć w tym obszarze?) …
d) Rozwój i modernizacja sieci wodno-kanalizacyjnych na rzecz podniesienia ich efektywności (Jakie konkretnie działania należy podjąć w tym obszarze?) …
e) Inne obszary (jakie?) … (Jakie konkretnie działania należy podjąć w tym obszarze?) …

21. Na jakie potrzeby i problemy regionu będą odpowiadały wskazane przez Państwa działania, które należy kontynuować od 2021 roku?
Respondentowi wyświetlą się tylko te obszary, które wskazał w odpowiedzi na wcześniejsze pytanie.

	Miejsce na odpowiedź
dalszy rozwój systemów zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych	…
rozwój retencji, budowa i modernizacja oczyszczalni ścieków	…
rozwój systemów odbioru ścieków i odpadów	…
rozwój i modernizacja sieci wodno-kanalizacyjnych na rzecz podniesienia ich efektywności	…
Inne obszary	…

22. Jakie potrzeby inwestycyjne związane z gospodarką wodno-ściekową przewidują Państwo w latach 2021-2027?

……
……

Dziękujemy za udział w badaniu!

Dane metryczkowe zostaną zaimplementowane z bazy danych, o udostępnienie której Wykonawca będzie wnioskował do Zamawiającego – stąd brak pytań metryczkowych w niniejszym kwestionariuszu.

14.2.3. Kwestionariusz badania dla beneficjentów działania 4.3 (PI 6c) i działania 4.4 (6d)

Szanowni Państwo,

Firma EU-Consult z siedzibą w Gdańsku na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego przeprowadza badanie pn. „Ocena efektów ekologicznych, społecznych i gospodarczych inwestycji wspartych w ramach osi Środowisko i zasoby RPO WD 2014-2020”.

W ramach badania planowane jest przeprowadzenie ankietyzacji z beneficjentami korzystającymi ze wsparcia Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014-2020.

Z uwagi na to, że korzystali Państwo z takiego wsparcia w zakresie dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, zostali Państwo zakwalifikowani do badania. Chcielibyśmy nadmienić, że wyniki prezentowane będą wyłącznie w postaci zbiorczych zestawień statystycznych, bez możliwości identyfikacji respondenta. Z informacją na temat przetwarzania Państwa danych osobowych tzw. klauzula RODO) można zapoznać się na stronie internetowej Wykonawcy badania [link].

Uprzejmie prosimy zatem o uczestnictwo w badaniu ankietowym oraz udzielenie szczerych, wyczerpujących odpowiedzi.

Udział w badaniu zajmie ok. 15-20 minut.

Z wyrazami szacunku,

Krzysztof Gutta wraz z Zespołem Badawczym

EU-CONSULT sp. z o.o.

Panel pytań
1. Jakie efekty <u>przyrodnicze</u> przyniosła realizacja Państwa projektu? *Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi.*
a) Budowa zielonej infrastruktury b) Opracowywanie planów/programów ochrony dla obszarów cennych przyrodniczo c) Inne efekty (jakie?) ... d) W wyniku realizacji projektu nie odnieśliśmy efektów w tym obszarze
2. Jakie efekty <u>społeczne</u> przyniosła realizacja Państwa projektu? *Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi.*
a) Wzrost atrakcyjności obszarów objętych projektem

Panel pytań
b) Wzrost liczby turystów na obszarze objętym projektem c) Dostosowanie miejsc atrakcyjnych kulturowo do pełnienia nowych funkcji d) Inne efekty (jakie?) ... e) W wyniku realizacji projektu nie odnieśliśmy efektów w tym obszarze
3. Jakie efekty ekonomiczne przyniosła realizacja Państwa projektu? *Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi.*
a) Zwiększenie dochodów z turystyki na obszarze objętym projektem b) Rozwój działalności gospodarczych w branżach związanych z turystyką na obszarze objętym projektem c) Inne efekty (jakie?) ... d) W wyniku realizacji projektu nie odnieśliśmy efektów w tym obszarze
4. Jakie efekty w obszarze dziedzictwa kulturowego przyniosła realizacja Państwa projektu? *Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi.*
a) Zwiększenie liczby turystów na obszarze objętym projektem b) Promocja walorów historycznych i kulturowych obszarów objętych projektem c) Adaptacja miejsc historycznych i cennych kulturowo do pełnienia nowej funkcji d) Inne efekty (jakie?) ... e) W wyniku realizacji projektu nie odnieśliśmy efektów w tym obszarze
5. Czy w ramach projektu osiągnęli Państwo jakieś inne efekty niż wskazane powyżej?
a) Tak b) Nie *(proszę przejść do pyt. 7)* c) Trudno powiedzieć *(nie czytać) (proszę przejść do pyt. 7)*
6. Jakie efekty w innych obszarach, niż wskazane wcześniej odnieśli Państwo w wyniku realizacji projektu?
…… ……
7. Jaka jest trwałość efektów w obszarze wskazanym przez Państwa w poprzednim pytaniu?

Panel pytań

a) Istnieje ryzyko wystąpienia trudności z zachowaniem efektów projektu w okresie trwałości (Jakie czynniki powodują, że zachowanie trwałości efektów projektu jest problematyczne?) …
b) Efekty projektu zostaną zachowane, ale tylko w okresie trwałości (Jakie czynniki powodują, że zachowanie trwałości efektów projektu po upływie obowiązkowego okresu będzie/jest problematyczne?) …
c) Efekty projektu bez problemu zostaną zachowane po okresie trwałości (Jakie czynniki mają na to wpływ?) …

8. Proszę określić stopień trwałości efektów realizowanego przez Państwa projektu w poszczególnych obszarach.

	Istnieje ryzyko wystąpienia trudności z zachowaniem efektów projektu w okresie trwałości	**Efekty projektu bez problemu zostaną zachowane, ale tylko w okresie trwałości**	**Efekty projektu bez problemu zostaną zachowane po okresie trwałości**
W obszarze przyrodniczym *(ten obszar wyświetli się tylko wówczas, gdy respondent wskazał w poprzednich pytaniach, że osiągnął jakiekolwiek efekty wpisujące się w niego)*	Jakie czynniki powodują, że zachowanie trwałości efektów projektu jest problematyczne? …	Jakie czynniki powodują, że zachowanie trwałości efektów projektu po upływie obowiązkowego okresu będzie/jest problematyczne? …	Jakie czynniki mają na to wpływ? …
W obszarze społecznym *(ten obszar wyświetli się tylko wówczas, gdy respondent wskazał w poprzednich pytaniach, że*	Jakie czynniki powodują, że zachowanie trwałości efektów projektu jest problematyczne? …	Jakie czynniki powodują, że zachowanie trwałości efektów projektu po upływie obowiązkowego	Jakie czynniki mają na to wpływ? …

Panel pytań			
osiągnął jakiekolwiek efekty wpisujące się w niego)		okresu będzie/jest problematyczne? …	
W obszarze ekonomicznym *(ten obszar wyświetli się tylko wówczas, gdy respondent wskazał w poprzednich pytaniach, że osiągnął jakiekolwiek efekty wpisujące się w niego)*	Jakie czynniki powodują, że zachowanie trwałości efektów projektu jest problematyczne? …	Jakie czynniki powodują, że zachowanie trwałości efektów projektu po upływie obowiązkowego okresu będzie/jest problematyczne? …	Jakie czynniki mają na to wpływ? …
W obszarze kultury *(ten obszar wyświetli się tylko wówczas, gdy respondent wskazał w poprzednich pytaniach, że osiągnął jakiekolwiek efekty wpisujące się w niego)*	Jakie czynniki powodują, że zachowanie trwałości efektów projektu jest problematyczne? …	Jakie czynniki powodują, że zachowanie trwałości efektów projektu po upływie obowiązkowego okresu będzie/jest problematyczne? …	Jakie czynniki mają na to wpływ? …

9. Jakie czynniki zachęciły Państwa do realizacji projektu?
Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi.

a) Potrzeby sygnalizowane przez lokalne społeczności
b) Potrzeby wynikające z bieżącej działalności
c) Potrzeby wynikające z długofalowych strategii działania
d) Chęć wykorzystania możliwości zewnętrznego sfinansowania przedsięwzięcia
e) Inne czynniki (jakie?) …

10. Na jakie problemy odpowiadał Państwa projekt?

Panel pytań

Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi.

a) Niska świadomość społeczna w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego
b) Degradacja walorów kulturowych regionu
c) Degradacja walorów przyrodniczych regionu
d) Niewielka rozpoznawalność i atrakcyjność miejsc atrakcyjnych kulturowo
e) Niewielka rozpoznawalność i atrakcyjność miejsc atrakcyjnych przyrodniczo
f) Inne problemy (jakie?) …

11. W jakim stopniu realizacja projektu przyczyniła się do zmniejszenia skali występowania problemów wskazanych przez Państwa na obszarze realizacji projektu?

Respondentowi wyświetlą się te odpowiedzi, które wskazał w poprzednim pytaniu.

	W bardzo dużym stopniu	**Raczej w dużym stopniu**	**W przeciętnym stopniu**	**Raczej w małym stopniu**	**W bardzo małym stopniu**
Niska świadomość społeczna w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego					
Degradacja walorów kulturowych regionu					
Niewielka rozpoznawalność i atrakcyjność miejsc atrakcyjnych kulturowo					
Niewielka rozpoznawalność					

Panel pytań					
i atrakcyjność miejsc atrakcyjnych przyrodniczo					
Inne problemy					

12. Na jakie trudności napotkali Państwo podczas wdrażania i realizacji projektu?
Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi.

a) Utrudniony kontakt z przedstawicielami instytucji organizującej konkurs na etapie aplikowania o wsparcie (z czego wynikało wystąpienie tej trudności?) …
b) Utrudniony kontakt z opiekunem projektu (z czego wynikało wystąpienie tej trudności?) …
c) Opóźnienia w realizacji wynikające z pandemii COVID-19 (z czego wynikało wystąpienie tej trudności?) …
d) Ograniczona możliwość zastosowania cross-financingu (z czego wynikało wystąpienie tej trudności?) …
e) Konieczność dokonywania zmian w harmonogramie projektu (z czego wynikało wystąpienie tej trudności?) …
f) Konieczność dokonywania zmian w zakresie rzeczowym projektu (z czego wynikało wystąpienie tej trudności?) …
g) Trudności z wyłonieniem wykonawców działań w ramach projektu (z czego wynikało wystąpienie tej trudności?) …
h) Konieczność poddawania się kontrolom w ramach projektu (z czego wynikało wystąpienie tej trudności?) …
i) Opóźnienia w wypłacie transz dotacji (w realizacji wniosków o płatność) (z czego wynikało wystąpienie tej trudności?) …
j) Inne trudności (jakie?) …. (z czego wynikało wystąpienie tej trudności?) …

13. Jak oceniają Państwo efekty, które osiągnęliście w wyniku realizacji projektu:

a) Udało się osiągnąć wszystkie efekty, które przewidywaliśmy
b) Udało się osiągnąć większość efektów, które przewidywaliśmy (których efektów nie udało się osiągnąć?) … (dlaczego nie udało się osiągnąć tych efektów?) …
c) Udało się osiągnąć jedynie część efektów, które przewidywaliśmy (których efektów nie udało się osiągnąć?) … (dlaczego nie udało się osiągnąć tych efektów?) …
d) Nie udało się osiągnąć efektów, które przewidywaliśmy (dlaczego nie udało się osiągnąć efektów?) …

Panel pytań
14. Czy gdyby nie wsparcie uzyskane z Programu, udałoby się osiągnąć Państwu tożsame efekty?
a) Tak, w takim samym stopniu, jak obecnie b) Tak, ale w mniejszym stopniu niż obecnie c) Nie *(proszę przejść do pyt. 16)* d) Trudno powiedzieć *(nie czytać) (proszę przejść do pyt. 16)*
15. Za pomocą jakich środków finansowych zrealizowaliby Państwo projekt, gdyby nie otrzymana dotacja? *Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi.*
a) Środki własne b) Pożyczki lub kredyty bankowe c) Dotacje z budżetu krajowego d) Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 e) Środki pozyskane z fundacji zajmujących się ochroną dziedzictwa kulturowego (z jakich fundacji?) ... f) Inne źródła (jakie?) …
16. Czy udało się osiągnąć Państwu jakieś niespodziewane, nieprzewidziane we wniosku o dofinansowanie efekty? *Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi z opcją wykluczającą dla odpowiedzi c).*
a) Tak, pozytywne (na czym te efekty polegały?) … b) Tak, negatywne (na czym te efekty polegały?) … c) Nie
17. Czy realizują Państwo obecnie lub realizowaliście w przeszłości podobne, uzupełniające inwestycje z innych źródeł?
a) Tak b) Nie *(proszę przejść do pyt. 19)*
18. Na czym polegają/polegały te inwestycje (proszę krótko je opisać).
…… ……
19. W jaki sposób pandemia choroby COVID-19 wpłynęła na realizację Państwa projektu pn. …?

Panel pytań

Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi.

a) Mieliśmy opóźnienia w dostawach materiałów niezbędnych do realizacji inwestycji
b) Mieliśmy trudności w organizacji pracy wykonawców inwestycji
c) Mieliśmy trudność w rozstrzygnięciu przetargów
d) Wzrosły ceny, przez co musieliśmy dokonać zmian w harmonogramie wydatków
e) Musieliśmy wydłużyć okres realizacji projektu
f) Mieliśmy trudność w osiągnięciu założonych wskaźników produktu
g) Inny wpływ (proszę opisać jaki?) …

20. Jakie skuteczne, nieoczywiste rozwiązania zastosowali Państwo w ramach realizowanego projektu?

Obszar	Miejsce na odpowiedź
W sferze ekonomicznej (gospodarczej)	…
W sferze ekologicznej (przyrodniczej)	…
W sferze społecznej	…
W sferze dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego	…

21. W jakich obszarach należy podjąć działania dotyczące ochrony środowiska po 2021 roku?

Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi.

a) Adaptacja miejsc atrakcyjnych kulturowo do pełnienia nowych funkcji (Jakie konkretnie działania należy podjąć w tym obszarze?) …
b) Promocja walorów kulturowych regionu (Jakie konkretnie działania należy podjąć w tym obszarze?) …
c) Adaptacja miejsc atrakcyjnych przyrodniczo do pełnienia nowych funkcji (Jakie konkretnie działania należy podjąć w tym obszarze?) …
d) Promocja walorów przyrodniczych regionu (Jakie konkretnie działania należy podjąć w tym obszarze?) …
e) Inne obszary (jakie?) … (Jakie konkretnie działania należy podjąć w tym obszarze?) …

22. Na jakie potrzeby i problemy regionu będą odpowiadały wskazane przez Państwa działania, które należy kontynuować od 2021 roku?

Panel pytań

Respondentowi wyświetlą się tylko te obszary, które wskazał w odpowiedzi na wcześniejsze pytanie.

	Miejsce na odpowiedź
Adaptacja miejsc atrakcyjnych kulturowo do pełnienia nowych funkcji	…
Promocja walorów kulturowych regionu	…
Adaptacja miejsc atrakcyjnych przyrodniczo do pełnienia nowych funkcji	…
Promocja walorów przyrodniczych regionu	…
Inne obszary	…

23. Jakie potrzeby inwestycyjne związane z ochroną dziedzictwa kulturowego lub przyrodniczego przewidują Państwo w latach 2021-2027?

……
……

Dziękujemy za udział w badaniu!

Dane metryczkowe zostaną zaimplementowane z bazy danych, o udostępnienie której Wykonawca będzie wnioskował do Zamawiającego – stąd brak pytań metryczkowych w niniejszym kwestionariuszu.

14.2.4. Kwestionariusz badania dla beneficjentów działania 4.5 (PI 5b)

Szanowni Państwo,

Firma EU-Consult z siedzibą w Gdańsku na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego przeprowadza badanie pn. „Ocena efektów ekologicznych, społecznych i gospodarczych inwestycji wspartych w ramach osi Środowisko i zasoby RPO WD 2014-2020".

W ramach badania planowane jest przeprowadzenie ankietyzacji z beneficjentami korzystającymi ze wsparcia Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014-2020.

Z uwagi na to, że korzystali Państwo z takiego wsparcia w zakresie bezpieczeństwa, zostali Państwo zakwalifikowani do badania. Chcielibyśmy nadmienić, że wyniki prezentowane będą wyłącznie w postaci zbiorczych zestawień statystycznych, bez możliwości identyfikacji respondenta. Z informacją na temat przetwarzania Państwa danych osobowych tzw. klauzula RODO) można zapoznać się na stronie internetowej Wykonawcy badania [link].

Uprzejmie prosimy zatem o uczestnictwo w badaniu ankietowym oraz udzielenie szczerych, wyczerpujących odpowiedzi.

Udział w badaniu zajmie ok. 15-20 minut.

Z wyrazami szacunku,

Krzysztof Gutta wraz z Zespołem Badawczym

EU-CONSULT sp. z o.o.

Panel pytań
1. Jakie efekty przyrodnicze przyniosła realizacja Państwa projektu? *Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi.*
a) Zmniejszenie ryzyka powodzi i podtopień b) Stworzenie nowych polderów zalewowych c) Stworzenie systemu monitoringu w zakresie ryzyka powodzi i podtopień d) Zwiększenie zdolności retencyjnych na obszarze objętym projektem e) Inne efekty (jakie?) ... f) W wyniku realizacji projektu nie odnieśliśmy efektów w tym obszarze
2. Jakie efekty społeczne przyniosła realizacja Państwa projektu? *Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi.*
a) Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców obszarów objętych projektem

Panel pytań
b) Wzrost atrakcyjności obszarów objętych projektem c) Inne efekty (jakie?) ... d) W wyniku realizacji projektu nie odnieśliśmy efektów w tym obszarze
3. Jakie efekty <u>ekonomiczne</u> przyniosła realizacja Państwa projektu? *Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi.*
a) Poprawa wyposażenia służb ratowniczych w sprzęt b) Rozwój infrastruktury do retencjonowania wód c) Ograniczenie wydatków w zakresie reagowania na klęski żywiołowe d) Inne efekty (jakie?) ... e) W wyniku realizacji projektu nie odnieśliśmy efektów w tym obszarze
4. Czy w ramach projektu osiągnęli Państwo jakieś inne efekty niż wskazane powyżej?
a) Tak b) Nie *(proszę przejść do pyt. 7)* c) Trudno powiedzieć *(nie czytać) (proszę przejść do pyt. 7)*
5. Jakie efekty w innych obszarach, niż wskazane wcześniej odnieśli Państwo w wyniku realizacji projektu?
…… ……
6. Jaka jest trwałość efektów w obszarze wskazanym przez Państwa w poprzednim pytaniu?
a) Istnieje ryzyko wystąpienia trudności z zachowaniem efektów projektu w okresie trwałości (Jakie czynniki powodują, że zachowanie trwałości efektów projektu jest problematyczne?) … b) Efekty projektu zostaną zachowane, ale tylko w okresie trwałości (Jakie czynniki powodują, że zachowanie trwałości efektów projektu po upływie obowiązkowego okresu będzie/jest problematyczne?) … c) Efekty projektu bez problemu zostaną zachowane po okresie trwałości (Jakie czynniki mają na to wpływ?) …
7. Proszę określić stopień trwałości efektów realizowanego przez Państwa projektu w poszczególnych obszarach.

Panel pytań			
	Istnieje ryzyko wystąpienia trudności z zachowaniem efektów projektu w okresie trwałości	**Efekty projektu bez problemu zostaną zachowane, ale tylko w okresie trwałości**	**Efekty projektu bez problemu zostaną zachowane po okresie trwałości**
W obszarze przyrodniczym *(ten obszar wyświetli się tylko wówczas, gdy respondent wskazał w poprzednich pytaniach, że osiągnął jakiekolwiek efekty wpisujące się w niego)*	Jakie czynniki powodują, że zachowanie trwałości efektów projektu jest problematyczne? …	Jakie czynniki powodują, że zachowanie trwałości efektów projektu po upływie obowiązkowego okresu będzie/jest problematyczne? …	Jakie czynniki mają na to wpływ? …
W obszarze społecznym *(ten obszar wyświetli się tylko wówczas, gdy respondent wskazał w poprzednich pytaniach, że osiągnął jakiekolwiek efekty wpisujące się w niego)*	Jakie czynniki powodują, że zachowanie trwałości efektów projektu jest problematyczne? …	Jakie czynniki powodują, że zachowanie trwałości efektów projektu po upływie obowiązkowego okresu będzie/jest problematyczne? …	Jakie czynniki mają na to wpływ? …
W obszarze ekonomicznym *(ten obszar wyświetli się tylko wówczas, gdy respondent wskazał w poprzednich pytaniach, że*	Jakie czynniki powodują, że zachowanie trwałości efektów projektu jest problematyczne? …	Jakie czynniki powodują, że zachowanie trwałości efektów projektu po upływie obowiązkowego	Jakie czynniki mają na to wpływ? …

Panel pytań

osiągnął jakiekolwiek efekty wpisujące się w niego)		okresu będzie/jest problematyczne? …	

8. Jakie czynniki zachęciły Państwa do realizacji projektu?
Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi.

a) Potrzeby sygnalizowane przez lokalne społeczności
b) Potrzeby wynikające z bieżącej działalności
c) Potrzeby wynikające z długofalowych strategii działania
d) Chęć wykorzystania możliwości zewnętrznego sfinansowania przedsięwzięcia
e) Inne czynniki (jakie?) …

9. Na jakie problemy odpowiadał Państwa projekt?
Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi.

a) Ryzyko powodziowe
b) Brak zbiorników retencyjnych
c) Braki w wyposażeniu służb ratowniczych
d) Inne problemy (jakie?) …

10. W jakim stopniu realizacja projektu przyczyniła się do zmniejszenia skali występowania problemów wskazanych przez Państwa na obszarze realizacji projektu?
Respondentowi wyświetlą się te odpowiedzi, które wskazał w poprzednim pytaniu.

	W bardzo dużym stopniu	**Raczej w dużym stopniu**	**W przeciętnym stopniu**	**Raczej w małym stopniu**	**W bardzo małym stopniu**
Ryzyko powodziowe					
Brak zbiorników retencyjnych					
Braki w wyposażeniu					

Panel pytań

służb ratowniczych					
Inne problemy					

11. Na jakie trudności napotkali Państwo podczas wdrażania i realizacji projektu?
Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi.

a) Utrudniony kontakt z przedstawicielami instytucji organizującej konkurs na etapie aplikowania o wsparcie (z czego wynikało wystąpienie tej trudności?) …
b) Utrudniony kontakt z opiekunem projektu (z czego wynikało wystąpienie tej trudności?) …
c) Opóźnienia w realizacji wynikające z pandemii COVID-19 (z czego wynikało wystąpienie tej trudności?) …
d) Ograniczona możliwość zastosowania cross-financingu (z czego wynikało wystąpienie tej trudności?) …
e) Konieczność dokonywania zmian w harmonogramie projektu (z czego wynikało wystąpienie tej trudności?) …
f) Konieczność dokonywania zmian w zakresie rzeczowym projektu (z czego wynikało wystąpienie tej trudności?) …
g) Trudności z wyłonieniem wykonawców działań w ramach projektu (z czego wynikało wystąpienie tej trudności?) …
h) Konieczność poddawania się kontrolom w ramach projektu (z czego wynikało wystąpienie tej trudności?) …
i) Opóźnienia w wypłacie transz dotacji (w realizacji wniosków o płatność) (z czego wynikało wystąpienie tej trudności?) …
j) Inne trudności (jakie?) …. (z czego wynikało wystąpienie tej trudności?) …

12. Jak oceniają Państwo efekty, które osiągnęliście w wyniku realizacji projektu:

a) Udało się osiągnąć wszystkie efekty, które przewidywaliśmy
b) Udało się osiągnąć większość efektów, które przewidywaliśmy (których efektów nie udało się osiągnąć?) … (dlaczego nie udało się osiągnąć tych efektów?) …
c) Udało się osiągnąć jedynie część efektów, które przewidywaliśmy (których efektów nie udało się osiągnąć?) … (dlaczego nie udało się osiągnąć tych efektów?) …
d) Nie udało się osiągnąć efektów, które przewidywaliśmy (dlaczego nie udało się osiągnąć efektów?) …

13. Czy gdyby nie wsparcie uzyskane z Programu, udałoby się osiągnąć Państwu tożsame efekty?

Panel pytań
a) Tak, w takim samym stopniu, jak obecnie *(proszę przejść do pyt. 15)* b) Tak, ale w mniejszym stopniu niż obecnie c) Nie *(proszę przejść do pyt. 15)* d) Trudno powiedzieć *(nie czytać) (proszę przejść do pyt. 15)*
14. Za pomocą jakich środków finansowych zrealizowaliby Państwo projekt, gdyby nie otrzymana dotacja? *Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi.*
a) Środki własne b) Pożyczki lub kredyty bankowe c) Dotacje z budżetu krajowego d) Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 e) Środki pozyskane z fundacji zajmujących się ochroną dziedzictwa kulturowego (z jakich fundacji?) ... f) Inne źródła (jakie?) …
15. Czy udało się osiągnąć Państwu jakieś niespodziewane, nieprzewidziane we wniosku o dofinansowanie efekty? *Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi z opcją wykluczającą dla odpowiedzi c).*
a) Tak, pozytywne (na czym te efekty polegały?) … b) Tak, negatywne (na czym te efekty polegały?) … c) Nie
16. Czy realizują Państwo obecnie lub realizowaliście w przeszłości podobne, uzupełniające inwestycje z innych źródeł?
a) Tak b) Nie *(proszę przejść do pyt. 18)*
17. Na czym polegają/polegały te inwestycje (proszę krótko je opisać).
…… ……
18. W jaki sposób pandemia choroby COVID-19 wpłynęła na realizację Państwa projektu pn. …? *Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi.*
a) Mieliśmy opóźnienia w dostawach materiałów niezbędnych do realizacji inwestycji

Panel pytań

b) Mieliśmy trudności w organizacji pracy wykonawców inwestycji
c) Mieliśmy trudność w rozstrzygnięciu przetargów
d) Wzrosły ceny, przez co musieliśmy dokonać zmian w harmonogramie wydatków
e) Musieliśmy wydłużyć okres realizacji projektu
f) Mieliśmy trudność w osiągnięciu założonych wskaźników produktu
g) Inny wpływ (proszę opisać jaki?) …

19. Jakie skuteczne, nieoczywiste rozwiązania zastosowali Państwo w ramach realizowanego projektu?

Obszar	Miejsce na odpowiedź
W sferze ekonomicznej (gospodarczej)	…
W sferze ekologicznej (przyrodniczej)	…
W sferze społecznej	…

20. W jakich obszarach należy podjąć działania dotyczące ochrony środowiska po 2021 roku?
Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi.

a) Ochrona i zapobieganie klęskom żywiołowym (Jakie konkretnie działania należy podjąć w tym obszarze?) …
b) wsparcie zarządzania i ochrony przyrody na obszarach chronionych (Jakie konkretnie działania należy podjąć w tym obszarze?) …
c) rozwój potencjału służb publicznych (Jakie konkretnie działania należy podjąć w tym obszarze?) …
d) Inne obszary (jakie?) … (Jakie konkretnie działania należy podjąć w tym obszarze?) …

21. Na jakie potrzeby i problemy regionu będą odpowiadały wskazane przez Państwa działania, które należy kontynuować od 2021 roku?
Respondentowi wyświetlą się tylko te obszary, które wskazał w odpowiedzi na wcześniejsze pytanie.

	Miejsce na odpowiedź
Ochrona i zapobieganie klęskom żywiołowym	…

Panel pytań	
Wsparcie zarządzania i ochrony przyrody na obszarach chronionych	…
Rozwój potencjału służb publicznych	…
Inne obszary	…

22. Jakie potrzeby inwestycyjne związane z rozwojem bezpieczeństwa przewidują Państwo w latach 2021-2027?

……
……

Dziękujemy za udział w badaniu!

Dane metryczkowe zostaną zaimplementowane z bazy danych, o udostępnienie której Wykonawca będzie wnioskował do Zamawiającego – stąd brak pytań metryczkowych w niniejszym kwestionariuszu.

14.3. Wywiady CAWI/CATI (mix mode) z Beneficjentami RPO WD 2014-2020

14.3.1. Kwestionariusz badania dla wnioskodawców działania 4.1 (PI 6a)

Szanowni Państwo,

Firma EU-Consult z siedzibą w Gdańsku na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego przeprowadza badanie pn. „Ocena efektów ekologicznych, społecznych i gospodarczych inwestycji wspartych w ramach osi Środowisko i zasoby RPO WD 2014-2020".

W ramach badania planowane jest przeprowadzenie ankietyzacji z podmiotami, które nieskutecznie ubiegały się o dofinansowanie ich przedsięwzięć ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014-2020.

Z uwagi na to, że ubiegali się Państwo o uzyskanie takiego wsparcia, zgłaszając w … roku [dane zostaną uzupełnione automatycznie], zgłaszając projekt pn. … [dane zostaną uzupełnione automatycznie], zostali Państwo zakwalifikowani do badania. Chcielibyśmy nadmienić, że wyniki prezentowane będą wyłącznie w postaci zbiorczych zestawień statystycznych, bez możliwości identyfikacji respondenta. Z informacją na temat przetwarzania Państwa danych osobowych tzw. klauzula RODO) można zapoznać się na stronie internetowej Wykonawcy badania [link].

Uprzejmie prosimy zatem o uczestnictwo w badaniu ankietowym oraz udzielenie szczerych, wyczerpujących odpowiedzi.

Udział w badaniu zajmie ok. 10 minut.

Z wyrazami szacunku,

Krzysztof Gutta wraz z Zespołem Badawczym

EU-CONSULT sp. z o.o.

Panel pytań
1. Jakie czynniki zachęciły Państwa do złożenia wniosku o dofinansowanie projektu? *Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi.*
a) Potrzeby sygnalizowane przez lokalne społeczności b) Potrzeby wynikające z bieżącej działalności c) Potrzeby wynikające z długofalowych strategii działania d) Chęć wykorzystania możliwości zewnętrznego sfinansowania przedsięwzięcia

Panel pytań
e) Inne czynniki (jakie?) …
2. Jakie problemy miał rozwiązać Państwa projekt? *Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi.*
a) Występowanie na obszarze województwa tzw. dzikich wysypisk b) Duża ilość składowanych na obszarze województwa odpadów, w tym odpadów niebezpiecznych c) Niska świadomość społeczna w zakresie ochrony środowiska d) Degradacja walorów przyrodniczych regionu e) Inne problemy (jakie?) …
3. Czy zrealizowali Państwo swój projekt, pomimo braku otrzymania dofinansowania?
a) Tak, w takim samym stopniu, jak obecnie b) Tak, ale w mniejszym stopniu niż obecnie c) Nie *(proszę przejść do pyt. 5)* d) Trudno powiedzieć *(nie czytać) (proszę przejść do pyt. 5)*
4. Za pomocą jakich środków finansowych zrealizowali Państwo projekt? *Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi.*
a) Środki własne b) Pożyczki lub kredyty bankowe c) Dotacje z budżetu krajowego d) Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 e) Środki pozyskane z fundacji zajmujących się ochroną stanu środowiska naturalnego (z jakich fundacji?) ... f) Inne źródła (jakie?) …
5. W jakich obszarach należy podjąć działania dotyczące ochrony środowiska po 2021 roku? *Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi.*
a) Zapobieganie powstawaniu odpadów (Jakie konkretnie działania należy podjąć w tym obszarze?) … b) Zwiększenie odzysku zasobów (Jakie konkretnie działania należy podjąć w tym obszarze?) … c) Wspieranie wdrażania recyklingu odpadów i efektywnego gospodarowania zasobami (Jakie konkretnie działania należy podjąć w tym obszarze?) …

Panel pytań

d) Wspieranie recyklingu odpadów komunalnych (Jakie konkretnie działania należy podjąć w tym obszarze?) …

e) Inne obszary (jakie?) … (Jakie konkretnie działania należy podjąć w tym obszarze?) …

6. Na jakie potrzeby i problemy regionu będą odpowiadały wskazane przez Państwa działania, które należy kontynuować od 2021 roku?

Respondentowi wyświetlą się tylko te obszary, które wskazał w odpowiedzi na wcześniejsze pytanie.

	Miejsce na odpowiedź
Zapobieganie powstawaniu odpadów	…
Zwiększenie odzysku zasobów	…
Wspieranie wdrażania recyklingu odpadów i efektywnego gospodarowania zasobami	…
Wspieranie recyklingu odpadów komunalnych	…
Inne obszary	…

7. Jakie potrzeby inwestycyjne związane z gospodarowaniem odpadami przewidują Państwo w latach 2021-2027?

……
……

Dziękujemy za udział w badaniu!

Dane metryczkowe zostaną zaimplementowane z bazy danych, o udostępnienie której Wykonawca będzie wnioskował do Zamawiającego – stąd brak pytań metryczkowych w niniejszym kwestionariuszu.

14.3.2. Kwestionariusz badania dla wnioskodawców działania 4.2 (PI 6b)

Szanowni Państwo,

Firma EU-Consult z siedzibą w Gdańsku na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego przeprowadza badanie pn. „Ocena efektów ekologicznych, społecznych i gospodarczych inwestycji wspartych w ramach osi Środowisko i zasoby RPO WD 2014-2020".

W ramach badania planowane jest przeprowadzenie ankietyzacji z podmiotami, które nieskutecznie ubiegały się o dofinansowanie ich przedsięwzięć ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014-2020.

Z uwagi na to, że ubiegali się Państwo o uzyskanie takiego wsparcia, zgłaszając w … roku [dane zostaną uzupełnione automatycznie], zgłaszając projekt pn. … [dane zostaną uzupełnione automatycznie], zostali Państwo zakwalifikowani do badania. Chcielibyśmy nadmienić, że wyniki prezentowane będą wyłącznie w postaci zbiorczych zestawień statystycznych, bez możliwości identyfikacji respondenta. Z informacją na temat przetwarzania Państwa danych osobowych tzw. Klauzula RODO) można zapoznać się na stronie internetowej Wykonawcy badania [link].

Uprzejmie prosimy zatem o uczestnictwo w badaniu ankietowym oraz udzielenie szczerych, wyczerpujących odpowiedzi.

Udział w badaniu zajmie ok. 10 minut.

Z wyrazami szacunku,

Krzysztof Gutta wraz z Zespołem Badawczym

EU-CONSULT sp. Z o.o.

Panel pytań
1. Jakie czynniki zachęciły Państwa do złożenia wniosku o dofinansowanie projektu? *Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi.*
a) Potrzeby sygnalizowane przez lokalne społeczności b) Potrzeby wynikające z bieżącej działalności c) Potrzeby wynikające z długofalowych strategii działania d) Chęć wykorzystania możliwości zewnętrznego sfinansowania przedsięwzięcia e) Inne czynniki (jakie?) …
2. Jakie problemy miał rozwiązać Państwa projekt?

Panel pytań
Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi.
a) Zanieczyszczenie wód powierzchniowych lub gruntowych b) Brak spójności terytorialnej na obszarze województwa c) Brak atrakcyjności obszaru jako miejsca zamieszkania d) Zagrożenie sanitarne e) Degradacja walorów przyrodniczych regionu f) Inne problemy (jakie?) …
3. Czy zrealizowali Państwo swój projekt, pomimo braku otrzymania dofinansowania?
a) Tak, w takim samym stopniu, jak obecnie b) Tak, ale w mniejszym stopniu niż obecnie c) Nie *(proszę przejść do pyt. 5)* d) Trudno powiedzieć *(nie czytać) (proszę przejść do pyt. 5)*
4. Za pomocą jakich środków finansowych zrealizowali Państwo projekt? *Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi.*
a) Środki własne b) Pożyczki lub kredyty bankowe c) Dotacje z budżetu krajowego d) Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 e) Środki pozyskane z fundacji zajmujących się ochroną stanu środowiska naturalnego (z jakich fundacji?) … f) Inne źródła (jakie?) …
5. W jakich obszarach należy podjąć działania dotyczące gospodarki wodno-ściekowej po 2021 roku? *Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi.*
a) Dalszy rozwój systemów zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych (Jakie konkretnie działania należy podjąć w tym obszarze?) … b) Rozwój retencji, budowa i modernizacja oczyszczalni ścieków (Jakie konkretnie działania należy podjąć w tym obszarze?) … c) Rozwój systemów odbioru ścieków i odpadów (Jakie konkretnie działania należy podjąć w tym obszarze?) … d) Rozwój i modernizacja sieci wodno-kanalizacyjnych na rzecz podniesienia ich efektywności (Jakie konkretnie działania należy podjąć w tym obszarze?) …

Panel pytań

e) Inne obszary (jakie?) … (Jakie konkretnie działania należy podjąć w tym obszarze?) …

6. Na jakie potrzeby i problemy regionu będą odpowiadały wskazane przez Państwa działania, które należy kontynuować od 2021 roku?
Respondentowi wyświetlą się tylko te obszary, które wskazał w odpowiedzi na wcześniejsze pytanie.

	Miejsce na odpowiedź
dalszy rozwój systemów zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych	…
rozwój retencji, budowa i modernizacja oczyszczalni ścieków	…
rozwój systemów odbioru ścieków i odpadów	…
rozwój i modernizacja sieci wodno-kanalizacyjnych na rzecz podniesienia ich efektywności	…
Inne obszary	…

7. Jakie potrzeby inwestycyjne związane z gospodarką wodno-ściekową przewidują Państwo w latach 2021-2027?

……
……

Dziękujemy za udział w badaniu!

Dane metryczkowe zostaną zaimplementowane z bazy danych, o udostępnienie której Wykonawca będzie wnioskował do Zamawiającego – stąd brak pytań metryczkowych w niniejszym kwestionariuszu.

14.3.3. Kwestionariusz badania dla wnioskodawców działania 4.3 (PI 6c) i działania 4.4 (6d)

Szanowni Państwo,

Firma EU-Consult z siedzibą w Gdańsku na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego przeprowadza badanie pn. „Ocena efektów ekologicznych, społecznych i gospodarczych inwestycji wspartych w ramach osi Środowisko i zasoby RPO WD 2014-2020".

W ramach badania planowane jest przeprowadzenie ankietyzacji z podmiotami, które nieskutecznie ubiegały się o dofinansowanie ich przedsięwzięć ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014-2020.

Z uwagi na to, że ubiegali się Państwo o uzyskanie takiego wsparcia, zgłaszając w … roku [dane zostaną uzupełnione automatycznie], zgłaszając projekt pn. … [dane zostaną uzupełnione automatycznie], zostali Państwo zakwalifikowani do badania. Chcielibyśmy nadmienić, że wyniki prezentowane będą wyłącznie w postaci zbiorczych zestawień statystycznych, bez możliwości identyfikacji respondenta. Z informacją na temat przetwarzania Państwa danych osobowych tzw. klauzula RODO) można zapoznać się na stronie internetowej Wykonawcy badania [link].

Uprzejmie prosimy zatem o uczestnictwo w badaniu ankietowym oraz udzielenie szczerych, wyczerpujących odpowiedzi.

Udział w badaniu zajmie ok. 10 minut.

Z wyrazami szacunku,

Krzysztof Gutta wraz z Zespołem Badawczym

EU-CONSULT sp. z o.o.

Panel pytań
1. Jakie czynniki zachęciły Państwa do złożenia wniosku o dofinansowanie projektu? *Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi.*
a) Potrzeby sygnalizowane przez lokalne społeczności b) Potrzeby wynikające z bieżącej działalności c) Potrzeby wynikające z długofalowych strategii działania d) Chęć wykorzystania możliwości zewnętrznego sfinansowania przedsięwzięcia e) Inne czynniki (jakie?) …

Panel pytań
2. Jakie problemy miał rozwiązać Państwa projekt? *Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi.*
a) Niska świadomość społeczna w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego b) Degradacja walorów kulturowych regionu c) Degradacja walorów przyrodniczych regionu d) Niewielka rozpoznawalność i atrakcyjność miejsc atrakcyjnych kulturowo e) Niewielka rozpoznawalność i atrakcyjność miejsc atrakcyjnych przyrodniczo f) Inne problemy (jakie?) …
3. Czy zrealizowali Państwo swój projekt, pomimo braku otrzymania dofinansowania?
a) Tak, w takim samym stopniu, jak obecnie b) Tak, ale w mniejszym stopniu niż obecnie c) Nie *(proszę przejść do pyt. 5)* d) Trudno powiedzieć *(nie czytać) (proszę przejść do pyt. 5)*
4. Za pomocą jakich środków finansowych zrealizowali Państwo projekt? *Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi.*
a) Środki własne b) Pożyczki lub kredyty bankowe c) Dotacje z budżetu krajowego d) Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 e) Środki pozyskane z fundacji zajmujących się ochroną stanu środowiska naturalnego (z jakich fundacji?) ... f) Inne źródła (jakie?) …
5. W jakich obszarach należy podjąć działania dotyczące ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego po 2021 roku? *Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi.*
a) Adaptacja miejsc atrakcyjnych kulturowo do pełnienia nowych funkcji (Jakie konkretnie działania należy podjąć w tym obszarze?) … b) Promocja walorów kulturowych regionu (Jakie konkretnie działania należy podjąć w tym obszarze?) … c) Adaptacja miejsc atrakcyjnych przyrodniczo do pełnienia nowych funkcji (Jakie konkretnie działania należy podjąć w tym obszarze?) …

Panel pytań

d) Promocja walorów przyrodniczych regionu (Jakie konkretnie działania należy podjąć w tym obszarze?) …

e) Inne obszary (jakie?) … (Jakie konkretnie działania należy podjąć w tym obszarze?) …

6. Na jakie potrzeby i problemy regionu będą odpowiadały wskazane przez Państwa działania, które należy kontynuować od 2021 roku?

Respondentowi wyświetlą się tylko te obszary, które wskazał w odpowiedzi na wcześniejsze pytanie.

	Miejsce na odpowiedź
Adaptacja miejsc atrakcyjnych kulturowo do pełnienia nowych funkcji	…
Promocja walorów kulturowych regionu	…
Adaptacja miejsc atrakcyjnych przyrodniczo do pełnienia nowych funkcji	…
Promocja walorów przyrodniczych regionu	…
Inne obszary	…

7. Jakie potrzeby inwestycyjne związane z ochroną dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego przewidują Państwo w latach 2021-2027?

……

……

Dziękujemy za udział w badaniu!

Dane metryczkowe zostaną zaimplementowane z bazy danych, o udostępnienie której Wykonawca będzie wnioskował do Zamawiającego – stąd brak pytań metryczkowych w niniejszym kwestionariuszu.

14.3.4. Kwestionariusz badania dla wnioskodawców działania 4.5 (PI 5b)

Szanowni Państwo,

Firma EU-Consult z siedzibą w Gdańsku na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego przeprowadza badanie pn. „Ocena efektów ekologicznych, społecznych i gospodarczych inwestycji wspartych w ramach osi Środowisko i zasoby RPO WD 2014-2020".

W ramach badania planowane jest przeprowadzenie ankietyzacji z podmiotami, które nieskutecznie ubiegały się o dofinansowanie ich przedsięwzięć ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014-2020.

Z uwagi na to, że ubiegali się Państwo o uzyskanie takiego wsparcia, zgłaszając w … roku [dane zostaną uzupełnione automatycznie], zgłaszając projekt pn. … [dane zostaną uzupełnione automatycznie], zostali Państwo zakwalifikowani do badania. Chcielibyśmy nadmienić, że wyniki prezentowane będą wyłącznie w postaci zbiorczych zestawień statystycznych, bez możliwości identyfikacji respondenta. Z informacją na temat przetwarzania Państwa danych osobowych tzw. klauzula RODO) można zapoznać się na stronie internetowej Wykonawcy badania [link].

Uprzejmie prosimy zatem o uczestnictwo w badaniu ankietowym oraz udzielenie szczerych, wyczerpujących odpowiedzi.

Udział w badaniu zajmie ok. 10 minut.

Z wyrazami szacunku,

Krzysztof Gutta wraz z Zespołem Badawczym

EU-CONSULT sp. z o.o.

Panel pytań
1. Jakie czynniki zachęciły Państwa do złożenia wniosku o dofinansowanie projektu? *Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi.*
a) Potrzeby sygnalizowane przez lokalne społeczności b) Potrzeby wynikające z bieżącej działalności c) Potrzeby wynikające z długofalowych strategii działania d) Chęć wykorzystania możliwości zewnętrznego sfinansowania przedsięwzięcia e) Inne czynniki (jakie?) …
2. Jakie problemy miał rozwiązać Państwa projekt?

Panel pytań
Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi.
a) Ryzyko powodziowe b) Brak zbiorników retencyjnych c) Braki w wyposażeniu służb ratowniczych d) Inne problemy (jakie?) …
3. Czy zrealizowali Państwo swój projekt, pomimo braku otrzymania dofinansowania?
a) Tak, w takim samym stopniu, jak obecnie b) Tak, ale w mniejszym stopniu niż obecnie c) Nie *(proszę przejść do pyt. 5)* d) Trudno powiedzieć *(nie czytać) (proszę przejść do pyt. 5)*
4. Za pomocą jakich środków finansowych zrealizowali Państwo projekt? *Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi.*
a) Środki własne b) Pożyczki lub kredyty bankowe c) Dotacje z budżetu krajowego d) Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 e) Środki pozyskane z fundacji zajmujących się ochroną stanu środowiska naturalnego (z jakich fundacji?) ... f) Inne źródła (jakie?) …
5. W jakich obszarach należy podjąć działania dotyczące ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego po 2021 roku? *Możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi.*
a) Ochrona i zapobieganie klęskom żywiołowym (Jakie konkretnie działania należy podjąć w tym obszarze?) … b) wsparcie zarządzania i ochrony przyrody na obszarach chronionych (Jakie konkretnie działania należy podjąć w tym obszarze?) … c) rozwój potencjału służb publicznych (Jakie konkretnie działania należy podjąć w tym obszarze?) …Inne obszary (jakie?) … (Jakie konkretnie działania należy podjąć w tym obszarze?) …
6. Na jakie potrzeby i problemy regionu będą odpowiadały wskazane przez Państwa działania, które należy kontynuować od 2021 roku?

Panel pytań

Respondentowi wyświetlą się tylko te obszary, które wskazał w odpowiedzi na wcześniejsze pytanie.

	Miejsce na odpowiedź
Ochrona i zapobieganie klęskom żywiołowym	…
Wsparcie zarządzania i ochrony przyrody na obszarach chronionych	…
Rozwój potencjału służb publicznych	…
Inne obszary	…

7. Jakie potrzeby inwestycyjne związane z ochroną dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego przewidują Państwo w latach 2021-2027?

……
……

Dziękujemy za udział w badaniu!

Dane metryczkowe zostaną zaimplementowane z bazy danych, o udostępnienie której Wykonawca będzie wnioskował do Zamawiającego – stąd brak pytań metryczkowych w niniejszym kwestionariuszu.

14.4. Wywiady indywidualne (IDI)[13]

14.4.1. Scenariusz wywiadu z przedstawicielem IZ

Dzień dobry,

Nazywam się … i reprezentuję firmę EU-Consult z siedzibą w Gdańsku. Reprezentowana przeze mnie firma na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego przeprowadza badanie pn. „Ocena efektów ekologicznych, społecznych i gospodarczych inwestycji wspartych w ramach osi Środowisko i zasoby RPO WD 2014-2020".

W ramach badania planowane jest przeprowadzenie wywiadów pogłębionych z przedstawicielami instytucji odpowiedzialnych za realizację Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014-2020.

Z uwagi na to, że został/a Pan/i wskazany/a jako osoba, z którą zasadne byłoby przeprowadzenie badania z ramienia Instytucji Zarządzającej, uprzejmie proszę o udział w badaniu i udzielenie szczerych, wyczerpujących odpowiedzi. Z informacją na temat przetwarzania Państwa danych osobowych tzw. klauzula RODO) mogli się Państwo zapoznać drogą elektroniczną na etapie otrzymania zaproszenia do udziału w badaniu i ustalania terminu rozmowy.

Udział w badaniu zajmie ok. 35-45 minut.

Czy wyraża Pan/i zgodę na nagrywanie spotkania? Nagranie posłuży wyłącznie do celów dokumentacyjnych i do sporządzenia transkrypcji, która zostanie wykorzystana przez członków Zespołu Badawczego na potrzeby przygotowania raportu z badania. Nagranie nie będzie udostępniane osobom trzecim. Jeśli nie wyraża Pan/i zgody na nagrywanie, będę prowadził(a) notatki z rozmowy.

Panel pytań
1. Jakie efekty (przyrodnicze, społeczne, gospodarcze) przyniosła realizacja projektów zaplanowanych w ramach Osi Priorytetowej 4? Proszę odnieść się do wsparcia w zakresie: ● gospodarowania odpadami ● gospodarki wodno-ściekowej ● ochrony i udostępniania zasobów przyrodniczych ● dziedzictwa kulturowego ● bezpieczeństwa W przypadku których projektów efekty te są największe? Od czego to zależy?

[13] *Scenariusze badań mogą ulec uszczegółowieniu na dalszych etapach prac.*

Panel pytań
W przypadku którego rodzaju efektów zaobserwowane zmiany są największe? Od czego to zależy? Które spośród tych efektów wydają się najistotniejsze, a które – najmniej istotne? Dlaczego? Czy wystąpiły jeszcze jakieś inne efekty niż przyrodnicze, społeczne lub gospodarcze? Jakie? Czy konieczne jest dalsze wspieranie ochrony środowiska i dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, biorąc pod uwagę potrzeby regionu oraz dotychczas osiągnięte w ramach Osi Priorytetowej 4 efekty? Jakie działania należałoby kontynuować? Dlaczego? Czy możliwe byłoby zastąpienie wsparcia oferowanego w ramach Osi Priorytetowej 4 innymi środkami? Czy wówczas efekty projektów byłyby porównywalne?
2. Jak ocenia Pan/i trwałość udzielonego wsparcia? Proszę odnieść się do wsparcia w zakresie: ● gospodarowania odpadami ● gospodarki wodno-ściekowej ● ochrony i udostępniania zasobów przyrodniczych ● dziedzictwa kulturowego ● bezpieczeństwa Czy efekty projektów mają szansę zachować trwałość w czasie wykraczającym poza obowiązkowy okres trwałości? Których projektów to dotyczy? Czym jest to spowodowane? Czy możliwe jest podjęcie działań, które przyczynią się do wydłużenia okresu trwałości efektów projektów z zakresu gospodarowania odpadami? Jakie to działania? Jakie czynniki decydują o trwałości efektów projektów?
3. Jak oceniają Państwo stopień osiągnięcia celów w ramach projektów realizowanych w Osi Priorytetowej 4? W jaki sposób na stopień osiągnięcia celów wpływ miała pandemia choroby COVID-19? Proszę odnieść się do tego, w jaki sposób pandemia wpłynęła na działania Państwa, jako instytucji realizującej interwencję, jak też na działania beneficjentów
4. W przypadku których celów szczegółowych istnieje ryzyko, że nie zostaną osiągnięte założone efekty? Czym jest to warunkowane? Co spowodowało, że

Panel pytań
osiągnięcie tych celów jest zagrożone? Czy informacje o zagrożeniu docierały już wcześniej? Jakie działania podjęto w odpowiedzi na te informacje? Czy w przypadku którychś celów nastąpiło lub nastąpi przekroczenie wartości docelowych? Co jest tego przyczyną?
5. W jaki sposób projekty realizowane w ramach Osi Priorytetowej 4 przyczyniły się do poprawy stanu środowiska naturalnego w regionie? Proszę odnieść się do wsparcia w zakresie: ● gospodarowania odpadami ● gospodarki wodno-ściekowej ● ochrony i udostępniania zasobów przyrodniczych ● dziedzictwa kulturowego ● bezpieczeństwa Które projekty miały na to największy, a które najmniejszy wpływ? Dlaczego?
6. Jakie dodatkowe efekty, nieplanowane na etapie podpisywania umów o dofinansowanie z beneficjentami, zaobserwowali Państwo w przypadku Osi Priorytetowej 4? W przypadku którego rodzaju projektów wystąpiły te efekty? Proszę odnieść się do wsparcia w zakresie: ● gospodarowania odpadami ● gospodarki wodno-ściekowej ● ochrony i udostępniania zasobów przyrodniczych ● dziedzictwa kulturowego ● bezpieczeństwa W jakim stopniu były to efekty pozytywne, a w jakim – negatywne? Na czym polegały te efekty?
7. Na jakie problemy zdiagnozowane w województwie odpowiada interwencja z zakresu gospodarowania odpadami w ramach Osi Priorytetowej 4? W jakim stopniu wsparcie przyczyniło się do zminimalizowania bądź likwidacji zidentyfikowanych problemów? Które cechy wsparcia pozwoliły na uzyskanie takiego efektu? Które czynniki powodują, że wsparcie jest skuteczne? Dlaczego te czynniki powodują taki efekt? Które problemy i potrzeby województwa nie zostały ujęte w ramach interwencji? Dlaczego nie zostały ujęte? Czy pomimo upływu czasu od chwili projektowania interwencji, potrzeby i problemy te pozostają nadal aktualne, czy już uległy dezaktualizacji?

Panel pytań
8. Jak oceniają Państwo trafność wybranych do dofinansowania projektów wsparcia względem potrzeb zidentyfikowanych w regionie w zakresie ochrony środowiska naturalnego? Co przemawia za trafnością, a co – za brakiem trafności doboru projektów?
9. Jak oceniają Państwo użyteczność interwencji względem potrzeb zidentyfikowanych w regionie oraz oczekiwań beneficjentów i wnioskodawców w zakresie ochrony środowiska naturalnego? Co przemawia za użytecznością, a co – za brakiem użyteczności interwencji?
10. Czy obserwują Państwo, by wdrażane projekty cechowały się komplementarnością (wzajemnym uzupełnianiem, dopełnianiem się) z innymi przedsięwzięciami (finansowanymi z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego lub z innych źródeł, np. ze środków krajowych)? W przypadku których rodzajów projektów i beneficjentów zauważają Państwo komplementarność? W jaki sposób można by było zwiększyć stopień współzależności projektów wdrażanych w ramach Osi Priorytetowej 4?
11. Jakie dobre praktyki – wyjątkowo skuteczne rozwiązania, przynoszące duże efekty, które można zastosować również w innych przedsięwzięciach – zaobserwował/a Pan/i w projektach wdrażanych w ramach Osi Priorytetowej 4? Proszę odnieść się do wsparcia w zakresie: ● gospodarowania odpadami ● gospodarki wodno-ściekowej ● ochrony i udostępniania zasobów przyrodniczych ● dziedzictwa kulturowego ● bezpieczeństwa Dlaczego rozwiązania te należy uznać za wyjątkowo skuteczne i godne naśladowania?
12. Czy istnieją jakieś inne zagadnienia związane ze wsparciem wdrażanym w ramach Osi Priorytetowej 4, które nie zostały poruszone w niniejszym wywiadzie? Jeśli tak, to uprzejmie proszę o podzielenie się informacjami bądź opinią na ten temat.
Dziękujemy za udział w badaniu!

14.4.2. Scenariusz wywiadu z przedstawicielem ZIT AJ oraz ZIT AW (IP)

Dzień dobry,

Nazywam się … i reprezentuję firmę EU-Consult z siedzibą w Gdańsku. Reprezentowana przeze mnie firma na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego przeprowadza badanie pn. „Ocena efektów ekologicznych, społecznych i gospodarczych inwestycji wspartych w ramach osi Środowisko i zasoby RPO WD 2014-2020".

W ramach badania planowane jest przeprowadzenie wywiadów pogłębionych z przedstawicielami instytucji odpowiedzialnych za realizację Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014-2020.

Z uwagi na to, że został/a Pan/i wskazany/a jako osoba, z którą zasadne byłoby przeprowadzenie badania z ramienia Instytucji Pośredniczącej, jaką jest Związek Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Jeleniogórskiej/Aglomeracji Wałbrzyskiej[14], uprzejmie proszę o udział w badaniu i udzielenie szczerych, wyczerpujących odpowiedzi. Z informacją na temat przetwarzania Państwa danych osobowych tzw. klauzula RODO) mogli się Państwo zapoznać drogą elektroniczną na etapie otrzymania zaproszenia do udziału w badaniu i ustalania terminu rozmowy.

Udział w badaniu zajmie ok. 35-45 minut.

Czy wyraża Pan/i zgodę na nagrywanie spotkania? Nagranie posłuży wyłącznie do celów dokumentacyjnych i do sporządzenia transkrypcji, która zostanie wykorzystana przez członków Zespołu Badawczego na potrzeby przygotowania raportu z badania. Nagranie nie będzie udostępniane osobom trzecim. Jeśli nie wyraża Pan/i zgody na nagrywanie, będę prowadził(a) notatki z rozmowy.

Panel pytań
1. Jakie efekty (przyrodnicze, społeczne, gospodarcze) przyniosła realizacja projektów zaplanowanych w ramach Osi Priorytetowej 4? Proszę odnieść się do wsparcia w zakresie: ● gospodarki wodno-ściekowej ● ochrony i udostępniania zasobów przyrodniczych ● dziedzictwa kulturowego W przypadku których projektów efekty te są największe? Od czego to zależy? W przypadku którego rodzaju efektów zaobserwowane zmiany są największe? Od czego to zależy?

[14] *Uwaga do moderatora – proszę wybrać stosownie do rozmówcy, który udzieli wywiadu.*

Panel pytań
Które spośród tych efektów wydają się najistotniejsze, a które – najmniej istotne? Dlaczego? Czy wystąpiły jeszcze jakieś inne efekty niż przyrodnicze, społeczne lub gospodarcze? Jakie? Czy konieczne jest dalsze wspieranie ochrony środowiska i dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, biorąc pod uwagę potrzeby regionu oraz dotychczas osiągnięte w ramach Osi Priorytetowej 4 efekty? Jakie działania należałoby kontynuować? Dlaczego? Czy możliwe byłoby zastąpienie wsparcia oferowanego w ramach Osi Priorytetowej 4 innymi środkami? Czy wówczas efekty projektów byłyby porównywalne?
2. Jak ocenia Pan/i trwałość udzielonego wsparcia? Proszę odnieść się do wsparcia w zakresie: ● gospodarki wodno-ściekowej ● ochrony i udostępniania zasobów przyrodniczych ● dziedzictwa kulturowego Czy efekty projektów mają szansę zachować trwałość w czasie wykraczającym poza obowiązkowy okres trwałości? Których projektów to dotyczy? Czym jest to spowodowane? Czy możliwe jest podjęcie działań, które przyczynią się do wydłużenia okresu trwałości efektów projektów z zakresu gospodarowania odpadami? Jakie to działania? Jakie czynniki decydują o trwałości efektów projektów?
3. Jak oceniają Państwo stopień osiągnięcia celów w ramach projektów realizowanych w Osi Priorytetowej 4? W jaki sposób na stopień osiągnięcia celów wpływ miała pandemia choroby COVID-19? Proszę odnieść się do tego, w jaki sposób pandemia wpłynęła na działania Państwa, jako instytucji realizującej interwencję, jak też na działania beneficjentów.
4. W przypadku których celów szczegółowych istnieje ryzyko, że nie zostaną osiągnięte założone efekty? Czym jest to warunkowane? Co spowodowało, że osiągnięcie tych celów jest zagrożone? Czy informacje o zagrożeniu docierały już wcześniej? Jakie działania podjęto w odpowiedzi na te informacje? Czy w przypadku którychś celów nastąpiło lub nastąpi przekroczenie wartości docelowych? Co jest tego przyczyną?

Panel pytań
5. W jaki sposób projekty realizowane w ramach Osi Priorytetowej 4 przyczyniły się do poprawy stanu środowiska naturalnego w regionie? Proszę odnieść się do wsparcia w zakresie: ● gospodarki wodno-ściekowej ● ochrony i udostępniania zasobów przyrodniczych ● dziedzictwa kulturowego Które projekty miały na to największy, a które najmniejszy wpływ? Dlaczego?
6. Jakie dodatkowe efekty, nieplanowane na etapie podpisywania umów o dofinansowanie z beneficjentami, zaobserwowali Państwo w przypadku Osi Priorytetowej 4? W przypadku którego rodzaju projektów wystąpiły te efekty? Proszę odnieść się do wsparcia w zakresie: ● gospodarki wodno-ściekowej ● ochrony i udostępniania zasobów przyrodniczych ● dziedzictwa kulturowego W jakim stopniu były to efekty pozytywne, a w jakim – negatywne? Na czym polegały te efekty?
7. Na jakie problemy zdiagnozowane w województwie odpowiada interwencja z zakresu gospodarowania odpadami w ramach Osi Priorytetowej 4? W jakim stopniu wsparcie przyczyniło się do zminimalizowania bądź likwidacji zidentyfikowanych problemów? Które cechy wsparcia pozwoliły na uzyskanie takiego efektu? Które czynniki powodują, że wsparcie jest skuteczne? Dlaczego te czynniki powodują taki efekt? Które problemy i potrzeby województwa nie zostały ujęte w ramach interwencji? Dlaczego nie zostały ujęte? Czy pomimo upływu czasu od chwili projektowania interwencji, potrzeby i problemy te pozostają nadal aktualne, czy już uległy dezaktualizacji?
8. Jak oceniają Państwo trafność wybranych do dofinansowania projektów wsparcia względem potrzeb zidentyfikowanych w regionie w zakresie ochrony środowiska naturalnego? Co przemawia za trafnością, a co – za brakiem trafności doboru projektów?
9. Jak oceniają Państwo użyteczność interwencji względem potrzeb zidentyfikowanych w regionie oraz oczekiwań beneficjentów i wnioskodawców w zakresie ochrony środowiska naturalnego? Co przemawia za użytecznością, a co – za brakiem użyteczności interwencji?

Panel pytań
10. Czy obserwują Państwo, by wdrażane projekty cechowały się komplementarnością (wzajemnym uzupełnianiem, dopełnianiem się) z innymi przedsięwzięciami (finansowanymi z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego lub z innych źródeł, np. ze środków krajowych)? W przypadku których rodzajów projektów i beneficjentów zauważają Państwo komplementarność? W jaki sposób można by było zwiększyć stopień współzależności projektów wdrażanych w ramach Osi Priorytetowej 4?
11. Jakie dobre praktyki – wyjątkowo skuteczne rozwiązania, przynoszące duże efekty, które można zastosować również w innych przedsięwzięciach – zaobserwował/a Pan/i w projektach wdrażanych w ramach Osi Priorytetowej 4? Proszę odnieść się do wsparcia w zakresie: ● gospodarki wodno-ściekowej ● ochrony i udostępniania zasobów przyrodniczych ● dziedzictwa kulturowego Dlaczego rozwiązania te należy uznać za wyjątkowo skuteczne i godne naśladowania?
12. Jakie mają Państwo doświadczenia z realizacji projektów w ramach instrumentu ZIT, jakie korzyści dostrzegają Państwo z wdrażania projektu poprzez mechanizm ZIT? Czy w Pana/Pani ocenie projekty wdrażane w OP4 miałyby szansę zostać zrealizowane bez wsparcia udzielonego z RPO WD 2014-2020?
13. Czy istnieją jakieś inne zagadnienia związane ze wsparciem wdrażanym w ramach Osi Priorytetowej 4, które nie zostały poruszone w niniejszym wywiadzie? Jeśli tak, to uprzejmie proszę o podzielenie się informacjami bądź opinią na ten temat.
Dziękujemy za udział w badaniu!

14.4.3. Scenariusz wywiadu z przedstawicielem ZIT WROF (IP)

Dzień dobry,

Nazywam się … i reprezentuję firmę EU-Consult z siedzibą w Gdańsku. Reprezentowana przeze mnie firma na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego przeprowadza badanie pn. „Ocena efektów ekologicznych, społecznych i gospodarczych inwestycji wspartych w ramach osi Środowisko i zasoby RPO WD 2014-2020".

W ramach badania planowane jest przeprowadzenie wywiadów pogłębionych z przedstawicielami instytucji odpowiedzialnych za realizację Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014-2020.

Z uwagi na to, że został/a Pan/i wskazany/a jako osoba, z którą zasadne byłoby przeprowadzenie badania z ramienia Instytucji Pośredniczącej, jaką jest Związek Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego, uprzejmie proszę o udział w badaniu i udzielenie szczerych, wyczerpujących odpowiedzi. Z informacją na temat przetwarzania Państwa danych osobowych tzw. klauzula RODO) mogli się Państwo zapoznać drogą elektroniczną na etapie otrzymania zaproszenia do udziału w badaniu i ustalania terminu rozmowy.

Udział w badaniu zajmie ok. 35-45 minut.

Czy wyraża Pan/i zgodę na nagrywanie spotkania? Nagranie posłuży wyłącznie do celów dokumentacyjnych i do sporządzenia transkrypcji, która zostanie wykorzystana przez członków Zespołu Badawczego na potrzeby przygotowania raportu z badania. Nagranie nie będzie udostępniane osobom trzecim. Jeśli nie wyraża Pan/i zgody na nagrywanie, będę prowadził(a) notatki z rozmowy.

Panel pytań
1. Jakie efekty (przyrodnicze, społeczne, gospodarcze) przyniosła realizacja projektów zaplanowanych w ramach Osi Priorytetowej 4? Proszę odnieść się do wsparcia w zakresie: ● gospodarki wodno-ściekowej ● ochrony i udostępniania zasobów przyrodniczych ● dziedzictwa kulturowego ● bezpieczeństwa W przypadku których projektów efekty te są największe? Od czego to zależy? W przypadku którego rodzaju efektów zaobserwowane zmiany są największe? Od czego to zależy? Które spośród tych efektów wydają się najistotniejsze, a które – najmniej istotne? Dlaczego?

Panel pytań
Czy wystąpiły jeszcze jakieś inne efekty niż przyrodnicze, społeczne lub gospodarcze? Jakie? Czy konieczne jest dalsze wspieranie ochrony środowiska i dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, biorąc pod uwagę potrzeby regionu oraz dotychczas osiągnięte w ramach Osi Priorytetowej 4 efekty? Jakie działania należałoby kontynuować? Dlaczego? Czy możliwe byłoby zastąpienie wsparcia oferowanego w ramach Osi Priorytetowej 4 innymi środkami? Czy wówczas efekty projektów byłyby porównywalne?
2. Jak ocenia Pan/i trwałość udzielonego wsparcia? Proszę odnieść się do wsparcia w zakresie: ● gospodarki wodno-ściekowej ● ochrony i udostępniania zasobów przyrodniczych ● dziedzictwa kulturowego ● bezpieczeństwa Czy efekty projektów mają szansę zachować trwałość w czasie wykraczającym poza obowiązkowy okres trwałości? Których projektów to dotyczy? Czym jest to spowodowane? Czy możliwe jest podjęcie działań, które przyczynią się do wydłużenia okresu trwałości efektów projektów z zakresu gospodarowania odpadami? Jakie to działania? Jakie czynniki decydują o trwałości efektów projektów?
3. Jak oceniają Państwo stopień osiągnięcia celów w ramach projektów realizowanych w Osi Priorytetowej 4? W jaki sposób na stopień osiągnięcia celów wpływ miała pandemia choroby COVID-19? Proszę odnieść się do tego, w jaki sposób pandemia wpłynęła na działania Państwa, jako instytucji realizującej interwencję, jak też na działania beneficjentów.
4. W przypadku których celów szczegółowych istnieje ryzyko, że nie zostaną osiągnięte założone efekty? Czym jest to warunkowane? Co spowodowało, że osiągnięcie tych celów jest zagrożone? Czy informacje o zagrożeniu docierały już wcześniej? Jakie działania podjęto w odpowiedzi na te informacje? Czy w przypadku którychś celów nastąpiło lub nastąpi przekroczenie wartości docelowych? Co jest tego przyczyną?

Panel pytań
5. W jaki sposób projekty realizowane w ramach Osi Priorytetowej 4 przyczyniły się do poprawy stanu środowiska naturalnego w regionie? Proszę odnieść się do wsparcia w zakresie: ● gospodarki wodno-ściekowej ● ochrony i udostępniania zasobów przyrodniczych ● dziedzictwa kulturowego ● bezpieczeństwa Które projekty miały na to największy, a które najmniejszy wpływ? Dlaczego?
6. Jakie dodatkowe efekty, nieplanowane na etapie podpisywania umów o dofinansowanie z beneficjentami, zaobserwowali Państwo w przypadku Osi Priorytetowej 4? W przypadku którego rodzaju projektów wystąpiły te efekty? Proszę odnieść się do wsparcia w zakresie: ● gospodarki wodno-ściekowej ● ochrony i udostępniania zasobów przyrodniczych ● dziedzictwa kulturowego ● bezpieczeństwa W jakim stopniu były to efekty pozytywne, a w jakim – negatywne? Na czym polegały te efekty?
7. Na jakie problemy zdiagnozowane w województwie odpowiada interwencja z zakresu gospodarowania odpadami w ramach Osi Priorytetowej 4? W jakim stopniu wsparcie przyczyniło się do zminimalizowania bądź likwidacji zidentyfikowanych problemów? Które cechy wsparcia pozwoliły na uzyskanie takiego efektu? Które czynniki powodują, że wsparcie jest skuteczne? Dlaczego te czynniki powodują taki efekt? Które problemy i potrzeby województwa nie zostały ujęte w ramach interwencji? Dlaczego nie zostały ujęte? Czy pomimo upływu czasu od chwili projektowania interwencji, potrzeby i problemy te pozostają nadal aktualne, czy już uległy dezaktualizacji?
8. Jak oceniają Państwo trafność wybranych do dofinansowania projektów wsparcia względem potrzeb zidentyfikowanych w regionie w zakresie ochrony środowiska naturalnego? Co przemawia za trafnością, a co – za brakiem trafności doboru projektów?
9. Jak oceniają Państwo użyteczność interwencji względem potrzeb zidentyfikowanych w regionie oraz oczekiwań beneficjentów i wnioskodawców w

Panel pytań
zakresie ochrony środowiska naturalnego? Co przemawia za użytecznością, a co – za brakiem użyteczności interwencji?
10. Czy obserwują Państwo, by wdrażane projekty cechowały się komplementarnością (wzajemnym uzupełnianiem, dopełnianiem się) z innymi przedsięwzięciami (finansowanymi z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego lub z innych źródeł, np. ze środków krajowych)? W przypadku których rodzajów projektów i beneficjentów zauważają Państwo komplementarność? W jaki sposób można by było zwiększyć stopień współzależności projektów wdrażanych w ramach Osi Priorytetowej 4?
11. Jakie dobre praktyki – wyjątkowo skuteczne rozwiązania, przynoszące duże efekty, które można zastosować również w innych przedsięwzięciach – zaobserwował/a Pan/i w projektach wdrażanych w ramach Osi Priorytetowej 4? Proszę odnieść się do wsparcia w zakresie: ● gospodarki wodno-ściekowej ● ochrony i udostępniania zasobów przyrodniczych ● dziedzictwa kulturowego ● bezpieczeństwa Dlaczego rozwiązania te należy uznać za wyjątkowo skuteczne i godne naśladowania?
12. Czy istnieją jakieś inne zagadnienia związane ze wsparciem wdrażanym w ramach Osi Priorytetowej 4, które nie zostały poruszone w niniejszym wywiadzie? Jeśli tak, to uprzejmie proszę o podzielenie się informacjami bądź opinią na ten temat.
Dziękujemy za udział w badaniu!

14.4.4. Scenariusz wywiadu z ekspertami oceniającymi wnioski o dofinansowanie

Dzień dobry,

Nazywam się … i reprezentuję firmę EU-Consult z siedzibą w Gdańsku. Reprezentowana przeze mnie firma na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego przeprowadza badanie pn. „Ocena efektów ekologicznych, społecznych i gospodarczych inwestycji wspartych w ramach osi Środowisko i zasoby RPO WD 2014-2020".

W ramach badania planowane jest przeprowadzenie wywiadów pogłębionych z przedstawicielami instytucji odpowiedzialnych za realizację Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014-2020.

Z uwagi na to, że został/a Pan/i wskazany/a jako osoba, z którą zasadne byłoby przeprowadzenie badania z ramienia eksperta oceniającego wnioski o dofinansowanie, uprzejmie proszę o udział w badaniu i udzielenie szczerych, wyczerpujących odpowiedzi. Z informacją na temat przetwarzania Państwa danych osobowych tzw. klauzula RODO) mogli się Państwo zapoznać drogą elektroniczną na etapie otrzymania zaproszenia do udziału w badaniu i ustalania terminu rozmowy.

Udział w badaniu zajmie ok. 35-45 minut.

Czy wyraża Pan/i zgodę na nagrywanie spotkania? Nagranie posłuży wyłącznie do celów dokumentacyjnych i do sporządzenia transkrypcji, która zostanie wykorzystana przez członków Zespołu Badawczego na potrzeby przygotowania raportu z badania. Nagranie nie będzie udostępniane osobom trzecim. Jeśli nie wyraża Pan/i zgody na nagrywanie, będę prowadził(a) notatki z rozmowy.

Panel pytań
1. W ramach którego Działania (od 4.1. do 4.5.) działała Komisja Oceny Projektów, w której Pan(i) pracował(a)?
2. Jakie efekty (przyrodnicze, społeczne, gospodarcze, związane z dziedzictwem kulturowym) zaplanowali wnioskodawcy w ramach ocenianych przez Pana(ią) wniosków o dofinansowanie? W przypadku których projektów zaplanowane do osiągnięcia efekty były największe? Od czego to zależy? W przypadku którego rodzaju efektów zaobserwowane zmiany i wpływ projektów na obszar realizacji mogą być największe? Od czego to zależy?
3. Jak ocenia Pan/i trwałość działań, które planowali wdrożyć wnioskodawcy w ramach swoich projektów? Czy efekty projektów, które uzyskały dofinansowanie,

Panel pytań
mają szansę zachować trwałość w czasie wykraczającym poza obowiązkowy okres trwałości? Których projektów to dotyczy? Czym może to być spowodowane? Czy możliwe jest podjęcie działań, które przyczynią się do wydłużenia okresu trwałości efektów projektów z zakresu ochrony środowiska? Jakie to działania?
4. Czy obserwuje się, by wsparcie było skoncentrowane terytorialnie (np. na obszarze większych miast), czy też jest rozłożone równomiernie? W przypadku koncentracji, z czego to wynika? W jaki sposób zapewnić bardziej równomierne rozmieszczenie miejsc realizacji projektów?
5. Na jakie problemy zdiagnozowane w województwie odpowiadają projekty, które Pan/i oceniał/a w ramach Komisji Oceny Projektów? W jakim stopniu wsparcie ma szansę przyczynić się do zminimalizowania bądź likwidacji zidentyfikowanych problemów? Które cechy projektów pozwolą na uzyskanie takiego efektu? Dlaczego te czynniki powodują taki efekt? Które problemy i potrzeby województwa nie zostały ujęte w ramach projektów? Jaka może być tego przyczyna? Czy pomimo upływu czasu od chwili projektowania interwencji, potrzeby i problemy te pozostają nadal aktualne, czy już uległy dezaktualizacji?
6. Jakie dobre praktyki – wyjątkowo skuteczne rozwiązania, przynoszące duże efekty, które można zastosować również w innych przedsięwzięciach – zaobserwował/a Pan/i we wnioskach o dofinansowanie, które Pan/i oceniał/a w Komisji Oceny Projektów w ramach Osi Priorytetowej 4? Dlaczego rozwiązania te należy uznać za wyjątkowo skuteczne i godne naśladowania?
7. Jakie działania należy ująć w ramach wsparcia dla ochrony środowiska, dziedzictwa przyrodniczego lub dziedzictwa kulturowego w przyszłości? Które z działań należy kontynuować, a których zaprzestać? Dlaczego? Jakie nowe, niewspierane dotychczas typy projektów można wprowadzić? Dlaczego należy je wprowadzić? Jakie efekty mogą przynieść te działania? Na jakie potrzeby regionu działania te odpowiedzą?
8. W jaki sposób zbudować interwencję na lata 2021-2027, by była ona jak najbardziej efektywna? Jakie aspekty wziąć pod uwagę, by wybrać projekty w jak największym stopniu odpowiadające na potrzeby województwa w zakresie ochrony środowiska i dziedzictwa kulturowego? Jakie ograniczenia należy przyjąć w zakresie formy finansowania, zakresu realizacji, terytorialnej koncentracji wsparcia itp.?

Panel pytań
9. Czy istnieją jakieś inne zagadnienia związane z ochroną środowiska, dziedzictwa przyrodniczego lub dziedzictwa kulturowego i wsparciem na ten cel z Osi Priorytetowej 4, które nie zostały poruszone w niniejszym wywiadzie? Jeśli tak, to uprzejmie proszę o podzielenie się informacjami bądź opinią na ten temat.
Dziękujemy za udział w badaniu!

14.5. Panel ekspertów[15]

Dzień dobry,

Nazywam się … i reprezentuję firmę EU-Consult z siedzibą w Gdańsku. Reprezentowana przeze mnie firma na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego przeprowadza badanie pn. „Ocena efektów ekologicznych, społecznych i gospodarczych inwestycji wspartych w ramach osi Środowisko i zasoby RPO WD 2014-2020".

W ramach ewaluacji planowane jest przeprowadzenie badania metodą panelu ekspertów.

Z uwagi na to, że zostali Państwo zakwalifikowani jako eksperci posiadający odpowiednią wiedzę i doświadczenie w obszarze objętym badaniem, uprzejmie proszę o udział w badaniu i udzielenie szczerych, wyczerpujących odpowiedzi. Z informacją na temat przetwarzania Państwa danych osobowych tzw. klauzula RODO) mogli się Państwo zapoznać drogą elektroniczną na etapie otrzymania zaproszenia do udziału w badaniu i ustalania terminu rozmowy.

Udział w badaniu zajmie ok. 120-150 minut.

Czy wyrażają Państwo zgodę na nagrywanie spotkania? Nagranie posłuży wyłącznie do celów dokumentacyjnych i do sporządzenia transkrypcji, która zostanie wykorzystana przez członków Zespołu Badawczego na potrzeby przygotowania raportu z badania. Nagranie nie będzie udostępniane osobom trzecim. Jeśli ktokolwiek z Państwa nie wyraża zgody na nagrywanie, będę prowadził(a) notatki z rozmowy.

Panel pytań
1. Uwzględniając przedstawione Państwu materiały, proszę ocenić skalę efektów (przyrodniczych, społecznych, gospodarczych), jakie przyniosła realizacja projektów zaplanowanych w ramach Osi Priorytetowej 4? Proszę odnieść się do wsparcia w zakresie: ● gospodarowania odpadami ● gospodarki wodno-ściekowej ● ochrony i udostępniania zasobów przyrodniczych ● dziedzictwa kulturowego ● bezpieczeństwa W przypadku których projektów efekty te są największe? Od czego to zależy? W przypadku którego rodzaju efektów zaobserwowane zmiany są największe? Od czego to zależy?

[15] *Scenariusz zostanie uszczegółowiony na późniejszym etapie badania.*

Panel pytań
Które spośród tych efektów wydają się najistotniejsze, a które – najmniej istotne? Dlaczego? Czy konieczne jest dalsze wspieranie ochrony środowiska i dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, biorąc pod uwagę potrzeby regionu oraz dotychczas osiągnięte w ramach Osi Priorytetowej 4 efekty? Jakie działania należałoby kontynuować? Dlaczego? Czy możliwe byłoby zastąpienie wsparcia oferowanego w ramach Osi Priorytetowej 4 innymi środkami? Czy wówczas efekty projektów byłyby porównywalne?
2. Uwzględniając przedstawione Państwu materiały, proszę wskazać, jak ocenia Pan/i trwałość udzielonego wsparcia? Proszę odnieść się do wsparcia w zakresie: ● gospodarowania odpadami ● gospodarki wodno-ściekowej ● ochrony i udostępniania zasobów przyrodniczych ● dziedzictwa kulturowego ● bezpieczeństwa Czy efekty projektów mają szansę zachować trwałość w czasie wykraczającym poza obowiązkowy okres trwałości? Których projektów to dotyczy? Czym jest to spowodowane? Czy możliwe jest podjęcie działań, które przyczynią się do wydłużenia okresu trwałości efektów projektów z zakresu gospodarowania odpadami? Jakie to działania?
3. Uwzględniając przedstawione Państwu materiały, proszę wskazać, jak oceniają Państwo stopień osiągnięcia celów w ramach projektów realizowanych w Osi Priorytetowej 4? W jaki sposób na stopień osiągnięcia celów wpływ miała pandemia choroby COVID-19?
4. Uwzględniając przedstawione Państwu materiały, proszę wskazać, jak oceniają Państwo efekty osiągnięte w stosunku do założonych w ramach projektów? Czym może być powodowane ryzyko nieosiągnięcia/przekroczenia wartości docelowych, założonych na poziomie programu?
5. W jaki sposób projekty realizowane w ramach Osi Priorytetowej 4 przyczyniły się do poprawy stanu środowiska naturalnego w regionie? Proszę odnieść się do wsparcia w zakresie: ● gospodarowania odpadami

Panel pytań
● gospodarki wodno-ściekowej ● ochrony i udostępniania zasobów przyrodniczych ● dziedzictwa kulturowego ● bezpieczeństwa Które projekty miały na to największy, a które najmniejszy wpływ? Dlaczego?
6. Proszę zwrócić uwagę na przedstawione Państwu dodatkowe efekty, nieplanowane na etapie podpisywania umów o dofinansowanie z beneficjentami, które wystąpiły w przypadku Osi Priorytetowej 4. W przypadku którego rodzaju projektów efekty te są największe i najbardziej istotne? Proszę odnieść się do wsparcia w zakresie: ● gospodarowania odpadami ● gospodarki wodno-ściekowej ● ochrony i udostępniania zasobów przyrodniczych ● dziedzictwa kulturowego ● bezpieczeństwa O czym może świadczyć wystąpienie tych efektów?
7. Na jakie problemy zdiagnozowane w województwie interwencja z zakresu gospodarowania odpadami w ramach Osi Priorytetowej 4 odpowiada w największym stopniu? W jakim stopniu wsparcie przyczyniło się do zminimalizowania bądź likwidacji zidentyfikowanych problemów? Które cechy wsparcia pozwoliły na uzyskanie takiego efektu? Które czynniki powodują, że wsparcie jest skuteczne? Dlaczego te czynniki powodują taki efekt? Które problemy i potrzeby województwa nie zostały ujęte w ramach interwencji? Dlaczego nie zostały ujęte? Czy pomimo upływu czasu od chwili projektowania interwencji, potrzeby i problemy te pozostają nadal aktualne, czy już uległy dezaktualizacji?
8. Uwzględniając przedstawione Państwu materiały, proszę wskazać, jak oceniają Państwo trafność wybranych do dofinansowania projektów wsparcia względem potrzeb zidentyfikowanych w regionie w zakresie ochrony środowiska naturalnego? Co przemawia za trafnością, a co – za brakiem trafności doboru projektów?
9. Uwzględniając przedstawione Państwu materiały, proszę wskazać, jak oceniają Państwo użyteczność interwencji względem potrzeb zidentyfikowanych w regionie oraz oczekiwań beneficjentów i wnioskodawców w zakresie ochrony

Panel pytań
środowiska naturalnego? Co przemawia za użytecznością, a co – za brakiem użyteczności interwencji?
10. Uwzględniając przedstawione Państwu materiały, proszę wskazać, czy obserwują Państwo, by wdrażane projekty cechowały się dużym poziomem komplementarności (wzajemnym uzupełnianiem, dopełnianiem się) z innymi przedsięwzięciami (finansowanymi z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego lub z innych źródeł, np. ze środków krajowych)? W przypadku których rodzajów projektów i beneficjentów zauważają Państwo komplementarność? W jaki sposób można by było zwiększyć stopień współzależności projektów wdrażanych w ramach Osi Priorytetowej 4?
11. Uwzględniając przedstawione Państwu materiały, proszę wskazać, jakie dobre praktyki – wyjątkowo skuteczne rozwiązania, przynoszące duże efekty, które można zastosować również w innych przedsięwzięciach – zaobserwował/a Pan/i w projektach wdrażanych w ramach Osi Priorytetowej 4? Proszę odnieść się do wsparcia w zakresie: ● gospodarowania odpadami ● gospodarki wodno-ściekowej ● ochrony i udostępniania zasobów przyrodniczych ● dziedzictwa kulturowego ● bezpieczeństwa Dlaczego rozwiązania te należy uznać za wyjątkowo skuteczne i godne naśladowania?
12. Czy istnieją jakieś inne zagadnienia związane ze wsparciem wdrażanym w ramach Osi Priorytetowej 4, które nie zostały poruszone w niniejszym wywiadzie? Jeśli tak, to uprzejmie proszę o podzielenie się informacjami bądź opinią na ten temat.
Dziękujemy za udział w badaniu!

14.6. Panel delficki

Szanowni Państwo,

Firma EU-Consult z siedzibą w Gdańsku na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego przeprowadza badanie pn. „Ocena efektów ekologicznych, społecznych i gospodarczych inwestycji wspartych w ramach osi Środowisko i zasoby RPO WD 2014-2020".

W ramach ewaluacji zaplanowano realizację badania metodą delficką z udziałem ekspertów zajmujących się ochroną środowiska naturalnego, w tym ochroną dziedzictwa przyrodniczego, kulturowego oraz bezpieczeństwem. Z tego względu uprzejmie proszę o udział w badaniu poprzez udzielenie pisemnej odpowiedzi na zadane poniżej pytania, a następnie odesłanie wypełnionego pliku do przedstawicieli firmy EU-Consult.

Jednocześnie pragnę nadmienić, że wyniki prezentowane będą wyłącznie w postaci zbiorczych, zanonimizowanych zestawień, bez możliwości identyfikacji respondenta. Z informacją na temat przetwarzania Państwa danych osobowych tzw. klauzula RODO) można zapoznać się na stronie internetowej Wykonawcy badania [link].

Uprzejmie proszę o uczestnictwo w badaniu ankietowym oraz udzielenie szczerych, wyczerpujących odpowiedzi. W drugiej turze badania zostaną Państwo poproszeni o odniesienie się – anonimowo – do opinii innych panelistów.

Z wyrazami szacunku,

Krzysztof Gutta wraz z Zespołem Badawczym

EU-CONSULT sp. z o.o.

Panel pytań
1. Proszę odnieść się do istotności efektów (przyrodniczych, gospodarczych, społecznych) , jakie przyniosła interwencja w ramach Osi Priorytetowej 4 w woj. dolnośląskim? Proszę odnieść się do wsparcia w zakresie: ● gospodarowania odpadami ● gospodarki wodno-ściekowej ● ochrony i udostępniania zasobów przyrodniczych ● dziedzictwa kulturowego ● bezpieczeństwa ***Pytania szczegółowe - pomocnicze:*** *W przypadku których projektów efekty te są największe? Od czego to zależy?*

Panel pytań
W przypadku którego rodzaju efektów zaobserwowane zmiany są największe? Od czego to zależy? *Które spośród tych efektów wydają się najistotniejsze, a które – najmniej istotne? Dlaczego?* *Czy wystąpiły jeszcze jakieś inne efekty niż przyrodnicze, społeczne lub gospodarcze? Jakie?* *Czy konieczne jest dalsze wspieranie ochrony środowiska i dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, biorąc pod uwagę potrzeby regionu oraz dotychczas osiągnięte w ramach Osi Priorytetowej 4 efekty? Jakie działania należałoby kontynuować? Dlaczego?* *Czy możliwe byłoby zastąpienie wsparcia oferowanego w ramach Osi Priorytetowej 4 innymi środkami? Czy wówczas efekty projektów byłyby porównywalne?*
Miejsce na udzielenie odpowiedzi:
2. Jak ocenia Pan/i trwałość udzielonego wsparcia? Proszę odnieść się do wsparcia w zakresie: ● gospodarowania odpadami ● gospodarki wodno-ściekowej ● ochrony i udostępniania zasobów przyrodniczych ● dziedzictwa kulturowego ● bezpieczeństwa ***Pytania szczegółowe - pomocnicze:*** *Czy efekty projektów mają szansę zachować trwałość w czasie wykraczającym poza obowiązkowy okres trwałości? Których projektów to dotyczy? Czym jest to spowodowane?* *Jakie działania należy podjąć w celu wydłużenia okresu trwałości efektów projektów z zakresu gospodarowania odpadami? Jakie to działania?* *Jakie czynniki decydują o trwałości efektów projektów?*
Miejsce na udzielenie odpowiedzi:

Panel pytań
3. Jak oceniają Państwo stopień osiągnięcia celów w ramach projektów realizowanych w Osi Priorytetowej 4? W jaki sposób na stopień osiągnięcia celów wpływ miała pandemia choroby COVID-19?
Miejsce na udzielenie odpowiedzi:
4. W jaki sposób projekty realizowane w ramach Osi Priorytetowej 4 przyczyniły się do poprawy stanu środowiska naturalnego w regionie? Proszę odnieść się do wsparcia w zakresie: ● gospodarowania odpadami ● gospodarki wodno-ściekowej ● ochrony i udostępniania zasobów przyrodniczych ● dziedzictwa kulturowego ● bezpieczeństwa Które projekty miały na to Pana/i zdaniem największy, a które najmniejszy wpływ? Dlaczego?
Miejsce na udzielenie odpowiedzi:
5. Jakie dodatkowe efekty, nieplanowane we wnioskach o dofinansowanie, zaistniały w przypadku Osi Priorytetowej 4? W przypadku którego rodzaju projektów wystąpiły te efekty? Proszę odnieść się do wsparcia w zakresie: ● gospodarowania odpadami

Panel pytań
● gospodarki wodno-ściekowej ● ochrony i udostępniania zasobów przyrodniczych ● dziedzictwa kulturowego ● bezpieczeństwa W jakim stopniu były to efekty pozytywne, a w jakim – negatywne? Na czym polegały te efekty?
Miejsce na udzielenie odpowiedzi:
6. Na jakie problemy zdiagnozowane w województwie odpowiada interwencja w ramach Osi Priorytetowej 4? W jakim stopniu wsparcie przyczyniło się do zminimalizowania bądź likwidacji zidentyfikowanych problemów? ***Pytania szczegółowe - pomocnicze:*** *Które cechy wsparcia pozwoliły na uzyskanie takiego efektu? Które czynniki powodują, że wsparcie jest skuteczne? Dlaczego te czynniki powodują taki efekt? Które problemy i potrzeby województwa nie zostały ujęte w ramach interwencji? Dlaczego nie zostały ujęte? Czy pomimo upływu czasu od chwili projektowania interwencji, potrzeby i problemy te pozostają nadal aktualne, czy już uległy dezaktualizacji?*
Miejsce na udzielenie odpowiedzi:
7. Jak oceniają Państwo trafność wybranych do dofinansowania projektów wsparcia względem potrzeb zidentyfikowanych w regionie w zakresie ochrony środowiska naturalnego? Co przemawia za trafnością, a co – za brakiem trafności doboru projektów?
Miejsce na udzielenie odpowiedzi:

Panel pytań
8. Jak oceniają Państwo użyteczność interwencji względem potrzeb zidentyfikowanych w regionie oraz oczekiwań beneficjentów i wnioskodawców w zakresie ochrony środowiska naturalnego? Co przemawia za użytecznością, a co – za brakiem użyteczności interwencji?
Miejsce na udzielenie odpowiedzi:
9. Czy obserwują Państwo, by wdrażane projekty cechowały się komplementarnością (wzajemnym uzupełnianiem, dopełnianiem się) z innymi przedsięwzięciami (finansowanymi z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego lub z innych źródeł, np. ze środków krajowych)? W przypadku których rodzajów projektów i beneficjentów zauważają Państwo komplementarność? W jaki sposób można by było zwiększyć stopień współzależności projektów wdrażanych w ramach Osi Priorytetowej 4?
Miejsce na udzielenie odpowiedzi:
10. Jakie dobre praktyki – wyjątkowo skuteczne rozwiązania, przynoszące duże efekty, które można zastosować również w innych przedsięwzięciach – zaobserwował/a Pan/i w projektach wdrażanych w ramach Osi Priorytetowej 4? Proszę odnieść się do wsparcia w zakresie: ● gospodarowania odpadami ● gospodarki wodno-ściekowej ● ochrony i udostępniania zasobów przyrodniczych

Panel pytań
● dziedzictwa kulturowego ● bezpieczeństwa Dlaczego rozwiązania te należy uznać za wyjątkowo skuteczne i godne naśladowania?
Miejsce na udzielenie odpowiedzi:
Dziękujemy za udział w badaniu!

14.7. Scenariusz badania IDI na potrzeby case study[16]

Dzień dobry,

Nazywam się … i reprezentuję firmę EU-Consult z siedzibą w Gdańsku. Reprezentowana przeze mnie firma na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego przeprowadza badanie pn. „Ocena efektów ekologicznych, społecznych i gospodarczych inwestycji wspartych w ramach osi Środowisko i zasoby RPO WD 2014-2020".

W ramach badania planowane jest przeprowadzenie wywiadów pogłębionych z przedstawicielami beneficjentów korzystających ze wsparcia Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014-2020.

Z uwagi na to, że Państwa projekt został wybrany do badania jako wzorcowy, uprzejmie proszę o udział w badaniu i udzielenie szczerych, wyczerpujących odpowiedzi. Z informacją na temat przetwarzania Państwa danych osobowych tzw. klauzula RODO) mogli się Państwo zapoznać drogą elektroniczną na etapie otrzymania zaproszenia do udziału w badaniu i ustalania terminu rozmowy.

Udział w badaniu zajmie ok. 25-35 minut.

Czy wyraża Pan/i zgodę na nagrywanie spotkania? Nagranie posłuży wyłącznie do celów dokumentacyjnych i do sporządzenia transkrypcji, która zostanie wykorzystana przez członków Zespołu Badawczego na potrzeby przygotowania raportu z badania. Nagranie nie będzie udostępniane osobom trzecim. Jeśli nie wyraża Pan/i zgody na nagrywanie, będę prowadził(a) notatki z rozmowy.

Panel pytań
1. Proszę opisać krótko założenia realizowanego projektu: kiedy był on realizowany, jaki był jego cel, jakie działania podejmowaliście Państwo w ramach projektu?
2. W jaki sposób na realizację projektu wpłynęła pandemia choroby COVID-19? Proszę opisać trudności, z jakimi się Państwo spotkali w związku z realizacją projektu w trakcie pandemii, jak też sposoby ich zniwelowania. Czy gdyby nie pandemia choroby COVID-19, możliwe byłoby sprawniejsze zrealizowanie projektu? Proszę uzasadnić swoje zdanie.
3. Jakie efekty udało się Państwu osiągnąć w projekcie? Proszę opisać te efekty. Proszę wskazać na efekty: ● Przyrodnicze (ekologiczne) ● Gospodarcze (ekonomiczne)

[16] *Scenariusz badań może ulec uszczegółowieniu na dalszych etapach prac.*

Panel pytań
• Społeczne • Kulturowe *(tylko dla działania 4.3)* Czy stopień tych efektów jest taki, jak Państwo założyli, czy też mniejszy lub większy? Co wpłynęło na taki stopień osiągnięcia efektów? Czy wystąpiły jakieś nieprzewidziane w ramach wniosku o dofinansowanie efekty, które Państwo zaobserwowali w swoim projekcie? Proszę odnieść się zarówno do pozytywnych, jak i negatywnych nieprzewidzianych efektów. Co mogło spowodować, że te efekty się pojawiły?
4. Jak ogółem oceniają Państwo wpływ swojego projektu na poprawę stanu środowiska naturalnego na obszarze, na którym realizowali Państwo przedsięwzięcie? A może wpływ ten wykracza poza obszar realizacji projektu? Proszę opisać ten wpływ oraz czynniki, jakie go spowodowały. Czy było możliwe wygenerowanie większego pozytywnego oddziaływania na środowisko naturalne?
5. Jakie czynniki ograniczały skuteczność wsparcia? Proszę odnieść się do samej specyfiki wsparcia (np. ograniczony zakres wydatków kwalifikowalnych), jak i do czynników dot. otoczenia, w jakim realizowali Państwo projekt (np. pandemia COVID-19, przepisy prawne regulujące podejmowane działania).
6. Na ile wsparcie odpowiadało na potrzeby w zakresie ochrony środowiska naturalnego, które występowały na obszarze, na którym realizowali Państwo projekt? Co na to wpłynęło? Proszę ocenić stopień, w jakim projekt pozwolił na zniwelowanie negatywnych zjawisk dot. ochrony środowiska na obszarze realizacji przedsięwzięcia? Co na to wpłynęło?
7. Czy realizują lub realizowali Państwo w przeszłości podobne inwestycje, które uzupełniałyby projekt współfinansowany ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014-2020? Proszę opisać, czego dotyczą/dotyczyły te projekty oraz z jakich źródeł je Państwo finansowali.
8. Jak oceniają Państwo trwałość uzyskanych efektów? Jak długo po zakończeniu projektu możliwe jest zachowanie efektów? Od czego zależy trwałość tych efektów?
9. W jakim stopniu ogółem wsparcie odpowiadało na Państwa oczekiwania? Proszę określić ten stopień (np. procentowo) i uzasadnić dokonaną ocenę.

Panel pytań
10. Jakie dobre praktyki – wyjątkowo skuteczne rozwiązania, przynoszące duże efekty, które można zastosować również w innych przedsięwzięciach – stosowali Państwo w swoim projekcie? Dlaczego rozwiązania te należy uznać za wyjątkowo skuteczne i godne naśladowania? Jakie rezultaty przyniosło stosowanie tych rozwiązań?
11. Czy istnieją jakieś inne zagadnienia związane z Państwa projektem, które nie zostały poruszone w niniejszym wywiadzie? Jeśli tak, to uprzejmie proszę o podzielenie się informacjami bądź opinią na ten temat.
Dziękuję za udział w badaniu!